

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

De bruidschat Israels, of onderwys der Hebreeuwsche spraakkunst

Soesman, Eleasar

Amsterdam, 1741

Onderwys der hebreeuwsche spraak-kunst

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-11855](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-11855)

O N D E R W Y S
D E R
H E B R E E U W S C H E
S P R A A K - K U N S T.

H E T E E R S T E H O O F D S T U K.

Van de Letteren.

Alle Taalen en Spraken hebben een zeker getal Letters, dat men A, B, C, of Alphabeth noemt, waar door dezelve geleerd en uitgesproken worden. Zo vinden wy, dat het duitse A, B, C, bestaat in xxvi. letters, als:

A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z.

Onder deze xxvi. letters bevinden zig xx. Consonanten, dat zyn stomme of doode letters, als daar zyn: B, C, D, F, G, H, J, K, L, M, N, P, Q, R, S, T, V, W, X, Z. Die op zig zelfs, het zy in 't geheel, of ten deele, geen een duits woord kunnen uitmaken, om datze stom zyn.

En vyf Vocaalen A, E, I, O, U, (voegt hier by de Y, die uit de I haar oorsprong heeft.) Deze zyn levendige of geluid gevende letters; want zonder behulp van deze vyf Vocalen kan geen een duits woord bedacht,

A

dacht,

21 O N D E R W Y S D E R

dacht, gefchreven, nog uitgesproken worden, moettende ten minften een van deze vyf, het zy een A, E, I, O, U, of ook Y, daar in gevonden worden.

Hier tegen zo hebben de Hebreëen in hun Alphabeth maar xxii letters, zonder een eenige Vocaal, zynde alle Confonanten, dat zyn stomme of doode letters, die egter levendig gemaakt worden door vyf korte, vyf lange, drie Jacht-vocaalen en de Scheeva, waar van 'er geen een in het Alphabeth gevonden word, maar die flegts verbeelt worden door poincten, die of onder, of boven, of in het midden der letters geplaaft worden, die dan, gelyk als een adem of wind in die letters blaazende, dezelve levendig maaken, zo als de vyf Vocalen, A, E, I, O, U, alle onze woorden de klank geven. Derzelve figuren worden verтоond in het tweede Hoofdstuk.

Deze xxii doode letters of Confonanten worden van de regter na de linker-hand gefchreven, en gelezen, en ook by de Hebreëen gebruikt voor Cyfergetallen, in maniere als volgt:

Benam.	Fig.	Kragt.	Getal.	Uitspraak.
1. Aleph	א	a	1	1. De א, is een zagte uitwaseming,
Beth	ב	bh	2	2. De ב, en ד, verschillen hier in, dat de laatste meer met de tonge bewogen word, swemende na een dubbelde ss.
Gimel	ג	gh	3	
Daleth	ד	dh	4	
He	ה	h	5	
Vau	ו	v	6	3. De ו, word met meerder kragt uit de keel voortgebracht, dan de א, in maniere als of twee hh uitgesproken worden.
2. Zain	ז	z	7	
3. Chet	ח	g	8	
Thet	ט	t	9	
Jod	י	j	10	4. De כ met een poinct daar in, word als een k uitgesproken.
4. Caph	כ	ch	20	
Lamed	ל	l	30	5. De ׀, word in de beginne en in het midden van een woord gelezen, als gn, gelyk חננא gnattah, יען jagnan; dog komende op het einde van een woord of met een Schevah in het midden, als ng, gelyk נענע Paatzang, נענע Schaamangta.
Mem	מ	m	40	
Nun	נ	n	50	
Samech	ס	s	60	
5. Gnain	ע	gn	70	
6. Phe	פ	ph	80	6. De ׀ met een poinct is een p.
Tzade	צ	tz	90	7. De ׀ met een poinct op de linker vleugel is een Sin, s.
Koph	ק	k	100	
Reich	ר	r	200	
7. Schin	ש	sch	300	
Thau	ת	th	400	

HEBREEUWSCHE SPRAAK-KUNST.

Onder deze xxii letters zyn vyf, die eene andere gedaante aannemen, als dezelve op het einde van een woord voorkomen,

te weten - - - - - כ מ נ פ צ
dan moeten dezelve gefigureerd werden, aldus - - - ז ך ם ן
en worden genaamt *Finaal- of Eind-letters.*

Wy vinden evenwel, dat de Finaal-Letter ם voorkomt in 't midden van een woort, *Jesaja* 9. vf. 6. לְסִרְבָּה, in tegendeel de כ op het einde van een woort, *Nebemia* 2. vf. 13. הַט, wederom de finaal-letter ן midden in een woort, *Samuel* 9. vf. 1. מְבַנְיָמִין, in tegendeel de נ op het einde van een woort, *Job* 38. vf. 1. מִן

De V letters ם ר ל ה ת, wanneer die op het einde van een regel komen, zo in het fchryven als in het drukken, als 'er geen geheel woord meer op zodanig een regel ftaan kan, zo worden deze letters dus uitgestrekt, tot cieraad om de regel te vervullen en met de ander in de lengte egaal te maken, en worden dierhalven *Uitgestrekte letters* genaamt.

De Hebreen verdeelen hun xxii letters in vyf Classen, ofte kaameren, waar uit derzelve klank voortgebracht, en uitgesproken word, als:

- אָהחע *Abachaang* de Keel-letters.
- בּוּמף *Buumaph* de Lip-letters.
- גִּיכָק *Giccbak* de Verhemel-letters.
- דַּטְלַנַּת *Datlanath* de Tong-letters.
- זַסְשֶׁרַץ *Zascherats* de Tand-letters.

Eenige willen de letters מן aan de neus toe-eigenen.

De uitklanken dezer letters zyn noodzakelyk te weten, om dat zomtyds de letters, onder een en dezelve Classis behoorende, de eene in de ander verwisseld, en nochtans het woord een en dezelve zin, of vertaling behoud, als:

- Spreuk.* 1. vf. 13. הוֹן *Hoon*, *Hosea* 12. vf. 9. אֵין *Oon*, RYKDOM,
hier verwisselt de ה in een א van אָהחע.
- Psalms* 68. vf. 31. בִּזָר *Bizzar*, *Psalms* 53. vf. 6. פִּזָר *Pizzar*, VERSTROOJEN,
hier de כ in een פ van בּוּמף.
- Genes.* 19. vf. 6. סָגָר *Saagar*, *Genes.* 8. vf. 2. סָבָר *Saachar*, TOESLUITEN,
hier de ג in een כ van גִּיכָק.

Nehem. 13. vf. 5. לשָׁבָה *Lischka*, *Neb.* 13. vf. 7. נִשְׁבָּה *Niskah*, KAAMER,
hier de ל in een נ van דַּטְלַנָּה.

Psaln 96. vf. 12. עָלַן *Gnalaz*, 1 *Sam.* 2. vs. 1. עָלִין *Gnalatz*, VERHEUGEN,
hier de י in een ץ van זַמְשָׁרִץ.

De letters מן verwisselen nooit, als op het einde van een woord vermits zy dienstbaar zyn, als:

Rut 1. vf. 8. עֲשִׂיתֶם in plaats van עֲשִׂיתֶן GY LIEDEN HEBT GEDAAN,
hier de ם in een ן.

Ezechiël 33. vf. 25. עֲשִׂיתֶן in plaats van עֲשִׂיתֶם GY LIEDEN HEBT GEDAAN,
hier de ן in een ם.

Ook kunnen de letteren אההע geen dagefch, dat is een punct in de letteren, aannemen.

En voor de letteren בוטף kan geen ך met een scheevah koomen, maar veranderd altoos de ך van in een ך schurich.

Alle letters nemen hun klank uit de vocaal, die in, onder, of booven ieder letter geplaatst is.

Alle letters moeten een vocaal, of teken van het afzyn van een vocaal, hebben, alleen de laatste letter staat in 't gemeen zonder vocaal, als גַּבַּר *Gaabar*, hier staat de laatste letter ר zonder vocaal.

Ook komen de vier letters אהוי *Ebevi* in het midden, en einde, van een woord dikwils voor zonder vocaal; dewelke wy *Rustende letteren* noemen.

Als 'er nu zo een *rustende* voorkomt, dan moet de voorgaande vocaal met kracht en nadruk uitgesproken worden, als בְּרֵאשִׁית *Bereefchiit*, hier rust de ם en י.

Het gebeurt wel dat deze vier rustende letters אהוי *Ebevi* met mal-kander ook verwisselen, als:

de ם voor de י *Jes.* 1. vf. 17. אֲשֶׁרִי in plaats van יֵשֶׁרִי REGTVAARDIGT.

de ה voor de ו *Exod.* 32. vf. 17. בְּרֵעָה in plaats van בְּרֵעֹו IN ZYN JUICHEN.

de ו voor de ה *Job* 16. vf. 12. שָׁלוֹ in plaats van שָׁלָה RUSTE.

de י voor de ם *Job* 8. vf. 8. לִישׁוֹן in plaats van לִישׁוֹן EERSTE.

Dezelve koomen rustende voor, als volgt:

de ם Rust zomtyds in het *midden en einde* van een woord, en behoort als dan meest tyds tot het grondwoort, by exempel וַיֹּאמֶר *Vajomer*, hier rust de ם in het midden, en komt van het grond-woort אָמַר *aamar*, nog eens קָאָרָא *Kaara*, hier rust de ם op het einde.

de

- de ה Rust nooit anders als op het einde van een woord:
Voor eerst, om het grond-woord te vinden, als *בָּאָנָה* *baanab*,
Dog eenige Geleerde Taalkundigen willen uit de Arabische Taal bewee-
ren, dat niet de rustende (ה), maar de bewegelyke (ו) of (י), weezentlyk
de derde grond-letter is, dog dat de rustende ה alleen nu en dan wel-
luidentheidshalven der zelve plaats bekleed.
Ten anderen, om een woord in het Vrouwelyke geslagt te ver-
 beelden, als *גְּדוּל* *Gadool*, GROOT, in het Mannelyk, *גְּדוּלָה* *Ge-*
dolah, GROOT, in het Vrouwelyk geslagt.
Ten derden, om op het einde de kragt van het woord te bete-
 kenen, als *יְשׁוּעָתָה* *Jeschuagnatha*, GROOTE HULP, of ook een plaats
 aanwyzing, als *קֶדְמָה* *kedema*, OOSTWAARTS, *חַרָּנָה* *Gaaraanab*, NA
 CHARAN.
- de ך Rust om de Cholem (dat is een oo) daar boven te plaatzen, als
גּוּמֵר *Goomer*, of om de Schurik (dat is een u) daar in te plaatzen
 als *שׁוּבָה* *Schubab*.
- de ם Rust om een korte Chirek (dat is een i) tot een lange te ma-
 ken als *מִין* *min*, en met een lange vocaal *מִין* *Min*, ook rust de (י)
 in een tzeere (dat zyn twee ee) als *אֵשׁב* voor *אֵשׁב* hier is de (י) on-
 zichtbaar, en wederom anders, als *הֵיטֵב* hier is de (י) zichtbaar.

T W E E D E H O O F D S T U K.

Van de Vocaalen.

W Y hebben reeds gezegt, dat de Hebreen in hun Alphabeth geen
 een vocaal, dat is geen A, E, I, O, U, nog Y, hebben, maar
 dat alle hunne letters Consonanten, dat is stomme, of doode letters
 zyn, die egter alle kunnen levendig gemaakt worden door vyf lange,
 vyf korte, drie Jagt-vocaalen, en een Scheevah, te zamen XIV, in de
 gedaantens als volgt:

Vyf lange אַ / ם / ם / ם / ם / ם / *vyf korte* א / ם / ם / ם / ם / *drie Jagt* א / ם / ם /
 en de Scheva (׃) welke laatste eigentlyk geen vocaal, maar een teken der
 absentie eener vocaal is, die, wanneer zy een letter zomtyds beweegt,
 als een zachte e) gelezen word.

Een van deze vocalen dierhalven in, onder, of boven een letter staan-
 de, zo neemt die letter de klank van de vocaal aan, by voorbeeld de א
 is stom, als alle de andere letters, nu zullen wy hem alle vocalen doen

aannemen, en maken hem eerst tot een aa, dan tot een ee, ii, oo, uu, en zo voorts.

De vyflange worden ge- naamt	אָבֹוֹחַ	Kametz אָ aa, קָמֶץ	Patach	אָ a, פֶּתַח	De vyf korte worden ge- naamt
			Tzeere אֵ ee, צֵיִרֵי	Sægol	
אָבוֹוֹחַ, dat zyn Vaders.	אָבֹוֹחַ	Cholem אֹ oo, חוֹלָם	Chirik	אִ i, חִירֶק	תּוֹלְדוֹת
			Schuurik אֹ uu, שׁוּרֶק	Kametz Chatuph אֹ o, קָמֶץ חֲטוּפֶה	
			Kibbutz	אֹ u, קִבּוּץ	Tooledoor, dat zyn geboor- tens.

De drie Jagt-vocalen, en de Scheva, zyn:

Jagt-patach אָ a, פֶּתַח חֲטוּף snelle a
 Jagt-Sægol אֵ e, סֶגוֹל חֲטוּף snelle e
 Jagt-Kametz אֹ o, קָמֶץ חֲטוּף snelle o

De Scheeva אֵ is meerendeels stom, dog zomtyds, als gezegt is, eene zagte e.

Het onderscheid dezer vocalen bestaat alleen hier in, dat de lange lang, de korte kort, en de schielyke ras moeten uitgesproken worden, als אָדָם *Aadaam*, בָּרַךְ *Bar*, אָרִי *Arii*.

Het gebruik der lange en korte vocalen zullen wy ider op zyn plaats in 't vervolg nader vertoonen.

Alleen gaan wy nu over tot de drie Jacht-vocalen אֵ / אֹ / אִ /

Dezelve komen in 't gemeen onder de *Keel-letters* אההע in plaats van een *Scheva*, (:) die op haar zelfs anders 't fwakkt is, om het geluid in een dezer vier letters te geven, daarom word de *Scheva* een (-) *Patach*, (·) *Sægol*, of (·) *Kametz*, bygevoegd.

Een Jacht-vocaaal, staat in 't gemeen onder de eerste grondletter van een werkwoord, als 'er een dienstbare letter voorgaat; en dan neemt de dienstbare letter dezelve vocaal aan, zo als 'er onder de eerste grondletter van het werkwoord gevonden word, als:

יַעֲשֶׂה van עָשָׂה hier neemt de dienstbare (י) de *Patach* aan, van de eerste grondletter י *Jagt-Patach*.

יִאֲסֹף van אָסַף hier neemt de dienstbare (י) de *Sægol* aan, van de eerste grondletter י *Jagt-Sægol*.

יַעֲמֹד van עָמַד hier neemt de dienstbare (י) de *Kametz Chatuph* aan, van de eerste grondletter י *Jagt-kametz*.

Item,

Item, in het gebiedende eenes werkwoords, als אָכַל, *Echool*, EET, אָמַר, *Emoor*, SPREEKT, insgelyks; in het onbepaalde, wanneer een dienstbare letter voorgaat, als בְּאֶסְרָי, IN 'T VERZAMELEN, &c.

Zo ook, als de \aleph de eerste letter van een naam-woord is, dan neemt dezelve meeltentyds een *Jagt-Sagol* (..) aan, en wel voornamentlyk, als het naamwoord uit een Sillabe bestaat als, אָנֹכִי *Egooz*, een NOOTE, אָנֹשׁ *Enoosch*, een MENSCH.

De *Jagt-Sagol* (..) komt ook voor in het begin van een woord, dat in de verledene tyd staat, wanneer de tweede grond-letter een van de rustende letters is, in de Conjugatie *Hipbil*, als הִשְׁכִּיבוּ *beschiibo*, HY HEEFT HEM DOEN WEDERKEREN.

De *Jagt-kametz*, (.) komt ook wel in plaatze van een *Cholem* (ו), als חֹדֶשׁ *Choodesch*, een MAAND, eenvoudig, en חֹדָשִׁים *Chodaschiim*, MAANDEEN, meervoudig; want in het gemeen komt de *Jacht-kametz* voor een *Cholem*, en de *Jacht-Patach* voor de *Kametz*, en de *Jacht-Sagol* voor de *Tzeere*.

Tot een besluit, zo zyn deze drie *Jagt-vocalen* אֲ / אִ / אֵ / gelyk de roerende *Schevah*, van het volgende gebruik.

1. Zy kunnen, zonder behulp van een ander vocaal, geen een woord uitmaken.

2. Nog geen accent of musyknoot kan daar by geplaatst worden.

3. Als mede geen twee *Jagt-vocalen* naast malkander volgen.

4. Ende na een derzelve kan in de naastvolgende letter geen *dagesch huisvesten*.

Van de Schevah.

De *Scheva* is, gelyk gezegt is, op zig zelfs geen *vocaal*, maar een teken, dat 'er een *vocaal* voorgaat of volgt. Zy is derhalven tweederley, *beweegelyk* of *onbeweegelyk*, zo zy *beweegelyk* is, dan smelt zy in de volgende *vocaal*, als תְּהוֹם *tehoom*, zo zy *onbeweegelyk* is, dan smelt zy in de voorgaande *vocaal*, als לְחֹב *Lichtoob*.

En om dat de *scheva* geen *vocaal* is, daarom kan ze (zo min als de *Jagt-vocalen*) ook geen een woord uitmaken, gelyk de vyf korte, en vyf lange *vocalen* kunnen doen, als אֶז *aas*, זֶז *zeer*, אֵל *el*, אֵם *gnim*, אֹב *toob*, אֹב *schuub*, &c.

Ondertusschen is aantemerkten, dat onder de laatste letter van ieder woord, wanneer dezelve zonder *vocaal* staat, eene rustende *Scheva* verstaan word, uitgezondert dat in de finaal-letter ך tot cieraad om de holte te vullen de *Scheva* altoos word uitgedrukt, als ך

Nog.

Nogtans zyn 'er vyf Regulen, waar in de *Schevah* beweeglyk; in de fchyn van een *vocaal* gebruikt, en gelyk een zachte (e) moet uitgesproken worden, als:

- 1 שלח *Schelach*, als ze onder de eerste letter van een woord staat.
De reden is, om dat geen Consonant (in de beginne van een woord) zonder vocaal geluid kan geven.
- 2 ישמר *Fischmeruu*, als twee schevaas in het midden van een woord malkander volgen, dan rust de eerste, en de tweede word roerend.
De reden is, om dat in het midden van een woord, geen twee letters door een vocaal kunnen smelten.
- 3 אומר *Oomeriim*, als de schevah volgt na een lange vocaal.
De reden is, om dat een lange vocaal lang uitgehaald word, zo kan de schevah in dien zelfden adem niet meede genoomen worden.
- 4 דבר *Dibberuu*, als de schevah komt onder een letter met een dagefch.
De reden is, om dat de dagefch de letter verdubbelt, zo is het als of twee schevaas malkander volgden, en of 'er stond דבר
- 5 הללו *Haleluu*, als de schevah komt onder de eerste van twee egaal volgende letters.
De reden is, om dat door de schieykheid het anders zou fchynen, dat deze twee maar een letter waren, en men zoude mishorende verstaan en lezen הללו *haloe*.

Van hier gaan wy over tot de *Kametz Chatuph* (◌◌)

De *Kametz Chatuph* ◌◌ die onder de vyf korte *vocalen* aangewezen, en voor een korte (o) diend, heeft dezelve gedaante als de *Kametz* ◌◌ die voor twee (aa) diend; dog daar zynzes voorbeelden, wanneer dezelve voor een (o) moet gelezen worden.

- 1 רנו *Ronnuu*, Als de naastvolgende letter een dagefch heeft.
- 2 קל *Kol*, Als een Makkaph volgt.
- 3 וקרה *Sochrah*, Als een rustende Schevah zonder Meteg volgt; dog als 'er een Meteg bykomt, dan blyft de *Kametz* in de kragt

kragt van twee aa, en de Scheva moet roerend worden als זכרה *Zaachberab*.

4 וישב *Vajaschob*, Als de middelste grondletter een ו is, en dat voor het zelve woord ook een ׀ gezien word, en het accent by de naaft laatste fillabe; dan word de tweede Kametz als een (o) geleezen, zynde het grondwoord שוב, zo ook ויקום *vajaakom* van קום *kuum*.

5 ויגז *Vajaagoz*, Insgelyks, als de tweede grondletter moet verdubbeld worden, en staat in maniere als boven, komt van het grondwoord גז *Gaazaz*, aldus וימד *Vajamod*, komt van het grondwoord מדר *Maadad*.

Ook wel in den beginne eenes woords, als na de Kametz volgd een Jagt-Kametz onder een keel-letter, als אהלו *Oholoo*, מעמד *Mognomaad*. (1)

Deeze vyf voorbeelden hebben een en dezelve reeden, waarom de (*) als een Kametz Chatuph moet geleezen worden, namentlyk, om dat geen lange Kametz, met een rustende Schevah, of verdubbeldende Dagesch, in een syllabe komen kan, zonder een ordinair accent of de Meteg. (2)

Wy hebben boven reeds gezegt, dat de Jagt-vocalen (א) (ע) (ו) in 't gemeen komen onder de letters אהחע.

Nogtans vinden wy dezelve zomtyds ook wel onder andere letters, als by voorbeeld:

De Jagt-patach (א) onder een ל in het woord זלזל *tzilale*, ook onder een ז in het woord זזב *Uzabab*. } anders behoorde deze ל en ז in plaats van een jagt-patach maar een scheva te hebben.

De Jagt-fægol (ע) staat noit dan onder een der letters אההע.

De Jagt-kametz (ו) vinden wy (gelyk de jagt-patach) ook wel onder andere letters als: וצעקי *Utzognaaki*, קדשים *Kodaaschiim*, צפרים *Tziporiim*, &c.

Alle letters worden uitgesproken voor de vocaal, als ל *laa*, ב *baa*, ג *gee*, ד *dii*, ה *boo*, ו *loe*.

(1) En ook als er nog een Kametz-Chatuph volgt, En zoo als in פולח *Pöölcha*. || (2) Enwoudig aldus: Er kan geen lange Kametz komen in een samengestelde (of geslotene) syllabe die den toon (of klemtoon) niet heeft. — En in een opene of enwoudige Syllabe is de Kametz dan alleen Chatuph, want

En alle die op het einde van een woord zonder vocaal staan, moeten aangemerkt worden als of 'er een Schevah onder stond, uitgenomen de vier rustende letters אהוי Ehevi.

Ondertusschen hebben wy nog het volgende te zeggen over de letters אהוהע

de א, Is zo zeer geen bewegelyke letter, als wel eene zachte aadem, die alleen zyn geluid geeft na de vocaal die daar onder staat, het zy een a, e, i, o, of u, anders blyft hy rustende en onbeweeglyk als בארא baaraa.

Deswegen kan de schevah op het einde onder dezelve noit plaats vinden.

de ה, Is wel in het begin als הארג baarag, en in het midden van een woord, als האב Saabab, eene bewegelyke letter, edog op het einde, als האלה taale, האדה jadaa, word zy zo min als de א gehoord; en als zy de laatste zo gezegde grondletter is, blyft zy meest rusten in de Kametz, als האנה baanaa; Maar als zy door een Mappik, dat is een point in de ה, bewogen word, dan kan men haar geluid eenigzins hooren, als הארה debaarabb, haar woord, van הארה.

Hier zien wy dat de ה niet tot het grondwoord, maar een vrouwelyke bedienletter is.

Egter vinden wy vier grondwoorden daar de ה op het einde niet dienstbaar is, maar voor de derde grondletterd passeerd, met een Mappik in dezelve, te weten:

האמה Kaamabb, האנה Naagabb, האמה Thuumabb, האנה Gaababb, dus dat deze vier onder de volmaakte grondwoorden gesteld worden.

Hier by kan men ook voegen het woord האלה Eloabb, zynde de Naame Gods, welk woord eenige aflyden van het grondwoord האלה, by de Arabieren nog in gebruik, alwaar het betekend: DIENEN, EERBEWYZEN; dus dat Eloahh eigentlyk zegt een voorwerp van Goddelyke dienst en eerbewyzing,

de ח, Is een vaste grondletter, en by aldien dezelve komt op het einde van een woord met een (-) patach, en voorgaande lange vocaal, dan word die patach voor de letter uitgesproken, als הח Ruuach.

de ע, Is ook een vaste grondletter, dezelve insgelyks komende op het einde van een woord met een patach daar onder ע, dan word die ook voor de letter uitgesproken, als הע גביע gebieng.

manneer de volgende Syllabe een Kam. Chateph (Daar- of een Chateph Kametz (Jacht Kam.) heeft.

Uitzonderingen: קדישם en שרישם, Spr. uit Kodachim en Schörachim, waarin ק en ש in plaats van ק. en ש vindt, als verkortte klank van ק en ש.

Daarom word deze patach alleen op het einde van een woord onder de ה, ח, of ע gevonden; en by de Hebreën genaamd פֶּתַח גְּנוּבָה, *Patach Genuubab*, diefstagige of gestoolen patach.

Het geen hun hier toe noodzaakt, is, om dat anders een schevah onder dezelve moest geplaatst worden, die te swak zou zyn. daar by is de voorgaande vocaal (ו) of (י) of (א) niet sterk genoeg, om de ה of ע op het einde in hun kragt uit te drukken.

De א kan op het einde van een woord geen gestoolde patach aannemen, om dat hy op het einde altoos rust in de voorgaande vocaal, als מֵצָא *Maatzaa*.

De ה kan ook op het einde geen gestolen patach aannemen, ten zy die door een Mappik bewoogen word, als gezien is.

Wy vinden ook een gestoolene patach in het midden van een woord, te weeten; Indien op het einde van een woord twee Scheevas, als יֶפֶת *japhth* וַיֵּרֶד *vajeerd*, volgen, en de eerste van die twee Scheevaas vervalt onder een der letters הו, dan verandert de eerste schevah in een patach, als:

לָקַחְתָּ *Laka-acht*, hier is in plaatze van de schevah eene diefstagige patach onder de ח, anders zou men moeten schryven לָקַחְתָּ *Lakagth*.

Nog diend ons noodzakelyk te weten, dat onder de vyf lange vocalen zyn twee, namentlyk de Cholem (ו) en de lange Chirek (י), die zomtyds gebrekkig, dat is, zonder vau (ו) of jod (י), voorkomen, en zyn nogtans lange vocalen.

Laat ons eerst zien, als de vau (ו) in een woord ontbreekt, op wat maniere die evenwel als een lange vocaal gekent word, en hoe de beweging derzelve ons in den text voorkomt;

Wy vinden hem aldus:

לוּוֶה *Looveh*, in plaats van לוּוֶה *Looveh*.

מִצְוֹת *Mitzvoot*, in plaats van מִצְוֹת *Mitzvoot*.

Hier zien wy, dat niet alleen in het begin of einde deezer twee eerste woorden de (ו) van de Cholem ontbreekt, maar dat de (ו) zelfs als een Consonant bewegelyk word, zeggende *Looveh*, *Mitzvoot*.

De reden is, om dat geen letter twee vocalen kan hebben, en ook de (1) alhier een grondletter is.

Ook legt de (1) van de Cholem zomtyds bedekt in de voor of agter vleugel van de ש, by voorbeeld:

מֹשֶׁה *Mooscheb*, in plaats van מוֹשֶׁה, en שֹׁנֵה *foonee*, in plaats van שׁוֹנֵה *foonee*.

Zoo ook in de naam-woorden, daar het opper-accent, (genaamt *Mil-gneel*,) voorkomt, als:

חֹדֶשׁ *Choodejch*, in plaats van חוֹדֶשׁ, en פְּרוֹכֶת *paroochet*, in plaats van פְּרוֹכֶת.

En eindelyk veeltys by de naam of ook zelfstandige woorden, als die in plurali, dat is in het meervoudige, voorkomen, by voorbeeld:

מְקוֹם *Maakoom*, PLAATS, eenvoudig; מְקוֹמוֹת *Mekoomoob*, PLAATZEN, meervoudig; אֱלֹהִים *Eloabb*, GOD, eenvoudig; אֱלֹהִים *Eloobim*, GOODEN, meervoudig.

Hier zien wy, dat in het meervoudige de (1) van de Cholem ontbreekt, en alleen door-een point boven tusschen de קם en לה verbeeld word.

Wat betreft de lange Chirek (?); deszelfs point of stipje alleen, zonder een volgende rustende jod, is, gelyk bekend is, maar een korte Chirek; dit niet tegenstaande zo komt ons de lange Chirek (?) in den text voor, slegs onder de gedaante van een korte Chirek (.) en moet nogtans als een lange uitgesproken worden, Als wanneer in singulari, dat is in het enkelvoudige van een woord, een lange Chirik komt in de laatste syllabe, als צְדִיק *tzadiik* RECHTVEERDIG, נָשִׂיא *Nasii* PRINS, en men wil zodanige woorden door de ים *jim*, in het veelvoudige mannelijke geslacht overbrengen, dan vald de (?) van de ים weg, en men schryft ים als:

צְדִיקִים *Tzaddikiim*, RECHTVEERDIGEN, } Hier zien wy dat in het meervou-
נְשִׂאִים *Nesii-ium*, PRINCEN, } dige de korte Chirek voor eene lan-
ge vocaal diend.

Dus zyn 'er drie woorden ים *im*, ים *im*, en ים *im*, die altoos voorkomen met een korte Chirik, en nogtans als 'er een accent by staat, lang moeten uitgesproken worden *iim*, *imin*, *gnim*, dog met een Makkaph voorkomende, blyft de Chirik kort, en men leest *im*, *im*, *gnim*; even gelyk

gelyk אָ, met een accent daar by staande, gelezen word *aaz*, dog zonder accent met een Makkaph, אַ.

Ook gebeurt het dat de jod י van de אִ staan blyft, en de jod van de voorgaande lange Chirek wegvalt, als: צִדְקִים en נְשִׂאִים

En eindelyk, als de jod (י) de eerste letter van het grond-woord is, staande in de toekomstige tyd van de Conjugatie Kal, dan komt dikwils in plaats van de lange Chirik (י) maar eene korte (י), die egter moet uitgesproken worden als een lange, by voorbeeld:

וַיִּגְשׁוּ *Vejiigagnoe*, ZY ZULLEN ZIG VERMOEJEN, in plaats van וַיִּגְשׁוּ; komt van וַיִּגְשׁוּ

DERDE HOOFDSTUK.

Van de Dagesch.

NA dat wy de letters en vocalen hebben afgehandelt, zo worden wy in gelydt tot de *Dagesch*.

De *Dagesch* is een point of stipje binnen in de letter, en bezit zo veele uitmuntende hoedanigheden, datze genoegzaam als een licht in de lantaarne is, om de verborgene wortel, en zin der Heilige Taale, ons te doen zien en verstaan.

Dezelve is tweeledig.

De eene word genoemd דְּגִשׁ חֲזָק *Dagesch Chasak*, de verharder.

De ander word genoemd דְּגִשׁ קַל *Dagesch Kal*, de verzagter.

De *verharder* wil, dat die letter, waar in zy zig vertoond, moet verdubbelt worden, als: דִּבְבֵר *dibbeer*, even eens of 'er stond דִּבְבֵר met twee ב.

Deze *Dagesch* opent ons verder drie deuren.

Eerstelyk ontdekt zy ons de ontbrekende grond-letter in een woord, als:

תִּפּוּל <i>Tippool</i> , komt van het grondwoord נָפַל <i>Naphal</i> .	} De reeden hier van word ons gegeven onder de regels der grondwoorden.
סַבְּוּתָא <i>Sabbootba</i> , komt van het grondwoord סָבַב <i>Saathab</i> .	
כַּרַתָּא <i>Karatta</i> , komt van het grondwoord כָּרַת <i>Kaazrath</i> .	

Ten tweeden toond zy ons, of de (מ) of de (ה) als Serviel- dat is, bedien-letters, voor aan het woord staan, dan of zy tot het grondwoord behooren, als:

מִקְדֵּם *Mikkedem*, VAN HET OOSTEN, hier is de (מ) een serviel, of bedien-letter, willende zo veel zeggen als (VAN), want het woord is op zig zelf קָדַם, zo ook:

הַשְּׁמַיִם *Hasschaamajim*, DE HEMELN, hier is de (ה) serviel, of de bekend-maker, die zo veel zeggen wil als (DE); hier staat niet HEMELN, maar DE HEMELN.

Zo dat de bedien-letters voor aan het woord aanstonds ontdekt worden door de Dagesch in de naaſtvolgende letter.

Ten derden geeft zy ons te kennen de Conjugatie, het zy de Pihel, Puhel, of Hitpahel, als:

פִּקְדָה *Pikkeed*, HY HEEFT EXTRAORDINAIR OF NEERSTIG BEZOGT, dit is de Pihel, die gekend word door de Chirik onder de eerste, en de Dagesch in de tweede grondletter.

פִּקְדָה *Pukkad*, HY IS EXTRAORDINAIR OF NEERSTIG BEZOGT, dit is de Puhel, die gekend word door de Kibbutz onder de eerste, en de Dagesch in de tweede grondletter.

הִתְפַּקְדָה *Hithpakkeed*, HY HEEFT ZIG ZELVE ONDERZOGT, dit is de Hithpahel, die gekend word door de הַת voor, en een dagesch in de tweede grond-letter.

Deze Dagesch vinden wy geplaaft in alle letters, behalven in de letters אהחע, voegt hier by de ר Resch, zo dat wy nu zeggen, behalven in de letters אהחער *Abachagnar*.

schijnt betekend dat deze letter een

ahagang - rijk
קִיָּץ אֶחָד *krygt een dach*

Nogtans vinden wy viermaal een Dagesch in de א, en zevenmaal in de ר.

In de א	{	Genesis 43. vs. 26.	וַיָּבִיאוּ	<i>Vajaabiiuu.</i>
		Levit. 23. vs. 17.	תָּבִיאוּ	<i>Tabiiuu.</i>
		Iob 33. vs. 21.	רָאִי	<i>Ru-uu.</i>
		Esdra. 8. vs. 18.	וַיָּבִיאוּ	<i>Vajaabiiuu.</i>

In de ר	{	1 Sam. 1. vs. 6.	הָרַעַמָּה	Haregnimmabb.
		1 Sam. 10. vs. 24.	הָרַאִיתֶם	Harreitem.
		2 Kon. 6. vs. 32.	הָרַאִיתֶם	Harreitem.
		Ezech. 16. vs. 4.	בָּרַח	Carrath, item שָׁרַח Scharrech.
		Hoogl. 5. vs. 2.	שָׂרָאִשִׁי	Scherrooschii.
		Spreuk. 14. vs. 10.	מָרַת	Marrat.

Wy hebben zo aanstonds geleerd, dat de Dagesch in een letter ons een van drie zaaken aanwyft; het zy de ontbreeking van een grondletter, of om ons te vertoonen de bedien-letter, of om de Conjugatie te kennen.

Wanneer het nu gebeurt, dat om een van deze drie zaaken ook een Dagesch zou moeten vallen in een der letteren אהחער, dan veranderd de voorgaande korte vocaal in eene lange, als:

הָאָרֶץ DE AARDE, in plaats van הַאָרֶץ, hier veranderd de Patach onder de ה in een Kametz ה, om dat de letter א zynde een van de letteren אהחער geen Dagesch kan aanneemen, zo ook: מְהַעִיר VAN DE STAD, in plaats van מֵהַעִיר, hier vervald de Dagesch uit de ה onder de מ, item uit de ע onder de ה, om dat de ה en ע behooren onder de letters אהחער.

Het gebeurd ook wel, dat een korte vocaal staan blyft, zonder datze veranderd in een lange; maar dan moet 'er een מֵתֵג Meteg, dat is een toomhouder, op volgen, als:

הַהֹלֵךְ DIE DAAR WANDELT, in plaats van הָהֹלֵךְ of הַהֹלֵךְ, hier verbeeld de Meteg ה een Kametz, en gevolgelyk toond zy, dat de eerste ה dienstbaar is, zo ook:

הַחַיִּים DE LEVENS, in plaats van הָחַיִּים of הַחַיִּים hier verbeeld de Meteg onder de ה het zelve als boven, om dat de volgende letter een ח is, die geen dagesch kan aanneemen, zo veranderd deeze Dagesch in een Meteg gevoegd by de Patach. Deeze Meteg, of toomhouder, vind meest plaattit voor de letteren ה en ח

Van

Van de Dagesch, Chasak of Verharder, afgehandelt hebbende; laat ons nu spreken van de Dagesch Kal, of Verzagter.

De Verzagter komt maar alleen in de lettere **בְּנֵר כֶּפֶת** *begad kepbat*, te weeten, als een derzelve in den beginne van een woord voorkomt; dan kan deeze Dagesch die letter niet verdubbelen; maar dan moet de letter, waar in zy staat, wat korter uitgesproken worden, als:

בְּרֵאשִׁית *Bereeshiith*, hier moet de **ב** kort, als of geen (h) daar agter volgde, uitgesproken worden. &c.

Om nu de Verzagter, van de Verharder te onderscheiden, hebben wy drie regulen:

Eerstelyk, zullen wy haar toonen in den beginne van een woord, als:

בְּעֵרֶץ *Be-eretz*, hier zien wy de Verzagter in de **ב** alleen, om die wat korter uit te spreken, en niet om de letter **ב** te verdubbelen, dewyl zonder een voorgaande vocaal zulks onmooglyk is.

Ten tweede, zullen wy dezelve zien op het einde van een woord, als:

דִּבְרֹת *Dibbarth*, hier komt de verzagter in de laatste letter **ת**, om dat 'er eene stomme of rustende Scheva voorgaat.

Ten derde, vinden wy haar in het midden van een woord, als:

יִזְכֹּר *Jizkoor*, hier valt de verzagter in de **כ**, om dat de voorgaande Schevah mede stom is, zo breekt dierhalven hier het woord, en de **כ** word aangemerkt, als of ze weer een nieuw begin van een woord maakte, gelyk of 'er stond **יִזְכֹּר** *koor*, gevolglyk kan hier de **כ** ook niet verdubbeld worden.

Laat ons nu eens zien, na welke vocaalen een verhardende Dagesch kan volgen, of niet.

Na eene lange vocaal, als, **אָ / עֵ / הֵ / וֹ / מִ /** kan geen Dagesch volgen; om dat de lange vocaal op zig zelve zo lange staan blyft, datze de naaft-

naastvolgende verdubbeling, in eenen adem niet kan meede neemen.

Maar wel als by de voorgaande lange vocaal een accent is, dan kan in de naastvolgende letter een Dagesch vallen, als; לָמָּה *Laammab*, שָׁמָּה *Schaammab*, סוּּבוּ *Soobbuu*.

Alleen na een korte vocaal volgt gemeenlyk een letter met een Dagesch, of een rustende Schevah, als; יִשְׁמֹר *Fischmoor*, of גִּבּוֹר *Gibboor*.

Wy hebben zo aanstonds gehoord, dat by aldien de eerste letter van een woord is van כָּנַח *Knach* dat dan een Dagesch Kal, of Verzagter in dezelve moet gepunteert worden, als כָּנַח.

Hier tegen ontmoeten ons nu eenige voor en tegen Excepties, of uitzonderingen, waar van wy hier alleen de noodzaaklykste aanhaalen.

Als een woort eindigt met een der letteren אֶהְיֶה *Ehevi*, en het volgende begint met een der lettere כָּנַח, dan komt geen Dagesch in dezelve, als;

הִנֵּה בְרִיתִי *Hinnee Beritii*, Hier zien wy in de ב geen Dagesch, om dat de naastvoorgaande ה van אֶהְיֶה is.

Nogtans hebben wy zes Regulen, daar evenwel in den beginne van een woort een Dagesch komt in de letteren כָּנַח, niet tegenstaande het voorgaande woort eindigt met een der lettere אֶהְיֶה.

Eerstelyk, wanneer de letteren אֶהְיֶה agter een uitklank hebben, als:

בְּצִדָּה תִּשִּׁים *Betziddabb Thasim*, hier heeft de ה een Dagesch, om dat de laatst voorgaande ה een Mappik, dat is beweeger of uitklank heeft, aldus:

יָדְיוּ תְּבִיאָנָה *Jaadav Thebienenab*, om dat de ך hier als een Consonant wort uitgesproken, aldus:

שִׁפְתַי תִּפְתַּח *Sephtai Tibhtabch*, om dat de letter ך hier uitgesproken wort. Deze Regel wort genoemd מַפְּיֵק *Mappik*, dat is, *Uitbaaler*. Hier by moeten wy aanmerken, dat de ה׳ agter de drie eerste woorden niet rustende, maar als geluitgeevende letters gehoort worden, daar by legt de Schevah onder dezelve zo wel, als onder alle andere Consonanten, op het einde verborgen.

Ten tweeden, wanneer tusschen het woort, dat met ה׳ eindigt, en het volgende dat met כָּנַח begint, een accent genaamd פְּסִיק, *Pesik*, komt, als:

עֵשׂוֹ כְּלָה *Gnaafuu Kalaab*, hier heeft de כ na de ו een Dagesch, om dat de pefiik hier de reeden fcheit; zo ook by andere Accenten, die Reedenscheiders zyn, zo als wy onder de regels der Accenten breetvoeriger verhandelen. Deeze Regel wort genoemd *מַפְסִיק Maphsik*, dat is *Reedenscheider*.

Ten derden, wanneer de ה ruft agter aan het woort, en de voorgaande vocaal is een Kametz (·), of Patach (-), of Sægol (·), en daar volgt een *Makkaph*, dat is *aanbaaler* op, als:

שְׁבַה־פּוֹה *Schebab pob*,
 מַה־פְּרָצְתָּ *Mab paratzta*,
 עֲשֵׂה־פְּרִי *Gnofeh perii*,

} Hier heeft de פ na de ה een Dagesch, om
 } dat na de ה een Makkaph volgt.

Deeze Regel wort genoemd *דַּחִיק Dachik*, dat is *Uitdrucker*. Dog zommige oordeelen niet zonder reeden, dat hier geen verzagtende, maar verbardende Dagesch plaats heeft, en men die halven leezen moet, *Schebopob*, *Mapparatzta*, *Gnofepperii*.

Ten vierden, wanneer een woort eindigt met een letter, daar een kametz onder is, (het welk zo veel is als of 'er een ה in beslooten legt,) en de Accenten van beiden de woorden zyn geplaatst voor hun laatste syllabe, als:

וְעֵשִׂיתָ פֶּסַח *Vegnafitba pefach*, hier heeft de פ een Dagesch na de ה kametz, en de accent , onder de שׁ komt voor de laatste syllabe ה *itba*, insgelyks boven de letter פׁ voor de laatste syllabe פֶּסַח *fach*, door beiden deeze Accenten vermindert de kragt van de kametz zodaanig, dat de beslotene ה uit dezelve als verdwynende is. Deeze Regel wort genoemd *אֵתִי מֵרַחֵק Aatee Merachik*, dat is, *komt van verre*. Dog hier zyn wederom eenige van gedagten, dat dit een verbardende dagesch is, en men leezen moet, *Vegnaafii Thoppesach*.

Ten vyfden, wanneer twee letteren van כַּחַךְ, in den beginne van een woort volgen na een woort, dat met een der letteren אֵתִי heeft geëindigt, als;

יִרְדְּנֻ כִּפְרָה *Firdenuu bepbaarech*, hier heeft de כ een Dagesch, om dat zyn makker ב van *begad kephat*, hem volgt na de ו van *Ebevi*.
 קִטְנָה כִּבָּה *Ketannab kechaf*, hier zien wy het zelfde in de כ, om dat zyn broeder כ hem is volgende na de laatst geeindigde ה van *Ebevi*.

Ten zesden, wanneer een woort eindigt met een א, daar een Scheva voorgaat, en het volgende woort begint met een van בּגד כּפּת, als;

Hier heeft de ב en ג een Dagesch, om dat
 וַיָּרָא בָּלָק *Vajar Baalak*, { de א na een voorgaande Scheva de laatste eint-
 וַיָּרָא דָּוִד *Vajar David*, { letter is, en om dat de א niet gehoord wort, zo
 moet aangemerkt worden, als of ze 'er niet stond.

Wy hebben dan gezien, dat deeze Dagesch kal of Verzagter voor aan het woort altoos komt in de letteren בּגד כּפּת, uitgenomen als het voorgaande woort eindigt met eender letteren אָהוּי.

En wederom door 6 Regels het tegendeel, dat of schoon een woort met een der letteren *Ebevi* eindigt, de letteren בּגד כּפּת evenwel een Dagesch ontfangen.

Zo besluiten wy dan; wanneer eender letteren אָהוּי komt op het einde van een woort, en het volgende begint met בּגד כּפּת, dan krygen dezelve geen Dagesch, ten zy dat daar een *Uitbaaler*, *Reedenscheider*, *Uitdrukker*, of *Die van verre komt*, daar by staat, dan krygen zy evenwel een Dagesch, zo als ons in de zes laatste regels is aangewezen.

Na dat wy nu de letteren en vocalen kundig zyn, zyn wy gevordert tot de leezing, in den Hebreuwfschen Text; aldus staat Nehem 8. vf. 8. het welk ons in den Nederduitschen Text vf. 9. is overgezet, als volgt;

Bammikra, *Waj-jabiinu*, *Sechel*, *Wesom*, *Mefhooraasch*, *Haa Elohiim*, *Behoorat*, *Bassepher*, *Wajikreuu*,
 וַיִּקְרְאוּ, בַּסֵּפֶר, בְּתוֹרַת, הָאֱלֹהִים, מִפְּוֹרֶשׁ, וְשֵׁם, שֶׁבֶל, וַיְבִינֻ, בַּמִּקְרָא,
 in het lee- zo maakten verkla- ende den duidelyk, Gods, der Wet, in het ende zy
 zen, zy, dat men rende, zin, het verftont, boek, laazen,

Als wy ons nu een weinig meêr in het lezen geoeffend hebben, dan wort ons verlangen ook meêr opgewekt, om het zelve in zyn wortel en gront te verstaan. Tot dien einde is ons hoog nodig te weten de zinryke en heerlyke

lyke bouwkunde der Hebreeuwsche tale, die wy van stuk tot stuk zullen vertoonen, beginnende met de Dienfbare Letters.

VIERDE HOOFSTUK.

Van de Dienfbare Letters.

IN het Alphabet, of onder de xxii Hebreeuwsche letters, vinden wy xi vaste grondletters, te weten גרוחטסעפצקר, die wy in den regel der werkwoorden nader zullen onderzoeken.

De overige xi zyn אכהויכל מנשה, die wy in drie woorden noemen משה וקלב איהן *Mooscheb vekaleeb eetban.*

Deze staan by wylen, of zomtyts ook als grondletters, dog meerendeels komen ons dezelve als Dienfbaar voor, en worden daarom genaamt Dienfbare Letters.

Wanneer nu dezelve als dienfbaar voor of agter een werk- of naamwoord staan, dan geven zy te kennen:

1. Of de *Perzoon*, het zy van het Mannelyk, Vrouwelyk, of Onzydig geflagt.
2. Of de *Declinatie*, dat is *buijing*, het zy den noemer, baarder, geever, aanklager, roeper, of neemer.
3. Of de *Tempora*, dat zyn *tyden*, het zy den voorleedenen, tegenwoordigen, of toekomstenden tyt.
4. Of de *Conjugatiën*, dat zyn *vervoegingen*, het zy de ordinaire of extraordinaire werker of bewerkte.
5. Of de *Numeri*, dat zyn *getallen*, het zy een, twee, of meêr.

Ook worden eenige Dienfbare Letters te zamen gefelt, en maaken op zich zelf een woord uit, zonder datze by een naam- of werkwoord gevoegt zyn, als: ל' TOT, of AAN MY, aldus קים VAN UW LIEDEN.

Zoo zien wy dan, dat beide deze woorden bestaan uit enkele Dienfbare Letters.

Laat ons nu beginnen met de Perzoonen.

De Perzoonen worden, of door een enkele letter, als hier na, of door een geheel woort, gelyk hier, in het Mannelyk en Vrouwelyk geslagt vertoont.

Masculino Singulari,

Mannelyk Eenvoudig.

Eerste Perzoon, אֲנִי *ik*, als ook אֲנִי

Twede Perzoon, אַתָּה *gy*,

Derde Perzoon, הוּא *hy*,

Masculino Plurali,

Mannelyk Meervoudig.

Eerste Perzoon, אֲנֵנו *wy*, als ook נַחֲנוּ en אֲנַחְנוּ

Twede Perzoon, אַתֶּם *gy lieden*,

Derde Perzoon, הֵם *zy lieden*, als ook הֵמָּה

Feminino Singulari,

Vrouwelyk Eenvoudig.

Eerste Perzoon, אֲנִי *ik*, als ook אֲנִי

Twede Perzoon, אַתְּ *gy*,

Derde Perzoon, הִיא *zy*,

Feminino Plurali.

Vrouwelyk Meervoudig.

Eerste Perzoon, אֲנֵנו *wy*, of ook נַחֲנוּ en אֲנַחְנוּ

Twede Perzoon, אַתֶּן *gy lieden*, of ook אַתְּנָה

Derde Perzoon, הֵן *zy lieden*, of ook הֵנָּה

Deeze perzoonelyke namen staan, of op zich zelfs, als הוּא *hy*, אַתָּה *gy*, אֲנִי *ik*, en zo voorts, zo als wy hier gezien hebben; of anders worden dezelve geplaaft voor de werkwoorden, als:

אֲמַרְתִּי אֲנִי *ik heb gezegt.*

אֲמַרְתֶּם אַתֶּם *gy hebt gezegt.*

הוּא אָמַר *hy heeft gezegt.*

Zy worden daarom genaamt *Pronomina*, dat zyn voornamen, om datze voor het *Verbum*, of *werkwoord*, staan.

Ook worden ons de drie perzoonen verbeelt door drie letters ו *zyn*, מ *uw*, מִי *myn*, wanneer die staan agter een *Nomen*, of *naamwoord*, als;

Hier zegt de מִי *myn*, de ו *uw*, en de ו *zyn*, agter het *Nomen*, of *naamwoord*;
 בֵּיתִי *myn buis*, Eerste Perzoon, }
 בֵּיתְךָ *uw buis*, Twede Perzoon, } בֵּית *buis*, en zo voorts agter alle andere
 בֵּיתוֹ *zyn buis*, Derde Perzoon, } naamwoorden.

Daarom worden deeze perzoonlyke namen *aanhangzelen* genaamt, om dat zy agter aan de *Nomina*, of *naamwoorden*, geplaaft worden.

Van de Perzonen gaan wy over tot de Declinatie, dat is Buiging der Naamwoorden.

De *Nomina*, of *naamwoorden*, worden gedeclineert, dat is *geboogen*, na dat de *Cafus*, of *de Naam-val*, is; deze naam-vallen zyn zes, als;

<i>Nominativus</i> ,	dat is	Noemer,	בֵּית	een	buis.			
<i>Genitivus</i> ,	- -	Baarder,	בֵּית	שֶׁל	des	huizes.		
<i>Dativus</i> ,	- -	Geever,	בֵּית	אֶל	tot of aan	het	buis.	
<i>Accusativus</i> ,	- -	Aanklager,	בֵּית	אֶת	den,	of aan	den	huize.
<i>Vocativus</i> ,	- -	Roeper,	בֵּית	ה	o	buis.		
<i>Ablativus</i> ,	- -	Nemer,	בֵּית	מִן	van	den	huize.	

De *Præpositiën*, of *voorwoorden*, מִן, ה, אֶת, אֶל, שֶׁל, die de *Cafus*, of den *Naam-val*, te kennen geven, zyn nootzakelyk te weten, om dat wy door dezelve gewaar worden, wie *regeert*, en wie *geregeert wort*, als by voorbeeld,

In Dativo, in den Gever.

וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה אֶת־אֶהֱרֹן *Doe sprak Mozes Aaron*; dit is onverstaanbaar; moet zyn: וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה אֶל־אֶהֱרֹן *Doe sprak Mozes (אֶל) tot Aaron*, in *Dativo*; nu verstaan wy dat Mozes, als *regeerder*, in *Nominativo*, sprekende was tot Aaron, als *geregeert wordende*, in *Dativo*.

Zo ook in *Accusativo*, of den *Aanklager*.

דָּן שָׁמַר יוֹסֵף *Dan heeft bewaart Jozef*, is onverstaanbaar, moet zyn, דָּן שָׁמַר אֶת־יוֹסֵף *Dan bewaarde (אֶת) den Jozeph*, in *Accusativo*; nu verstaan wy dat Dan, als *regeerder*, in *Nominativo*, de bewaarder, en Jozeph, als *geregeert wordende*, in *Accusativo*, de bewaarder was.

Zo ook in *Ablativo*, of den *Nemer*.

וַיִּקַּח עִפְרַיִם הָאָרֶץ *Ende by nam stof der aarde*, is onverstaanbaar, moet zyn, וַיִּקַּח עִפְרַיִם מִן־הָאָרֶץ *Ende by nam stof (מִן) van de aarde*, in *Ablativo*; nu verstaan wy dat God, als *regeerder*, en *afneemer*, in *Nominativo*, het stof. als *geregeert en afgenomen wordende*, in *Accusativo*, en de Aarde in *Ablativo* de *aflater* is.

De

De *Ablativus* מן komt ook op een ander wyze voor, als: מִכֶּסֶף *van zilver*, uit zilver gemaakt, in plaats van מִן כֶּסֶף.

De *Dativus* אֶל komt zomtyts ook anders voor, als; אֶל מֹשֶׁה *tot of aan Moses*, in plaats van אֶל מֹשֶׁה.

Ook wort de *Dativus* door de letter ה agter aan het woord uitgedrukt, als; אֶל חָרָן *tot aan Charan*, in plaats van ל of אֶל חָרָן.

De *Nominativus*, *Accusativus*, en *Vocativus* blyven onveranderlyk.

De *Genitivus*, *Dativus*, en *Ablativus* hebben verandering, zo als gezien is.

Hier mede van de Declinatie, of de Buiging, afstappende, gaan wy over tot de Dienstbare Letters.

De xi *dienstbare Letters* worden aangewezen, zo als wy boven reeds gehoord hebben, onder de benaaming van מִשְׁה וְכֹלֵב אֵיתָן, *Mosche Vechaleh Ethan*:

Voor eerst zullen wy de drie letters מִשְׁה haar *oorsprong* en *bediening* onderzoeken:

De מ betekend *van*, en is afkomstig van מִן, daarom wort ze gepunteert met een Chirek (.), en de naatvolgende letter met een Dagesch, die aanwyft dat de נ ontbreekt, als מִפְּרִי *van de vrugt*, כִּבְהֵן *van den Priester*.

Dog als na de מ volgt een der letters אהחער die geen Dagesch kan hebben, dan krygt de מ een Tzere מֶ, als מֶעֶפֶר *van het stof*, מֶדֶל *van het begin*.

Alleen twee woorden vinden wy met een Mem Chirek מִ, in plaats van Mem Tzere מֶ voor de letter ה, מִחוּט *van den draat*, en מִחוּץ *van buiten*, deze twee slyden tegens den laaften regel.

Ook gebeurt het wel zomtyts, dat na de (מ) een letter volgt, die wel een Dagesch kan aannemen, en nogtans dezelve niet aanneemt, om dat dezelve een Schevah heeft; als; מִבְּצִיר *van den berfst*, מִקֶּצֶה *van het einde*, מִלְּאוּם *van het volk*.

Drie-

Driemaal komt de Mem Patach מ, in plaats van de Mem Chirek מ, als; למבראשונה tot van in het eerste, 1 Chron. 15. vf. 13.

למדי tot van de genoegzaamheit, 2 Kron. 30. vf. 4.

מחמאות van de bôterachtige, Psalm 55. vf. 22.

Zommigen oordelen, dat de מ in het eerste exempel is van het vraagwoortje מה, of מה, en dat dezelve in het tweede en derde tot het zelfstandige naamwoord behoort.

De מ van wort ook wel overgezet door uit, als; ממצרים uit Egipte.

Ook zegt de מ meerder dan, als men een zaak by uitnemenheit, of uitmuntentheit, wil uitdrukken, als;

ערום מכל Arglistiger, dan alle, Gen. 3. vf. 1.

טוב שם משמן Een goede naam is meerder, of beter dan oly, Pred. 7. vf. 3.

De מ vertoont ons zomwylen ook het gedeelte van een zaak, als; מאבני המקום Van de steenen der plaatze, Gen. 28. vf. 11.

Van de מ gaan wy over tot de ש.

De ש betekent dat, het geen, het welke, afkomstig van אשר het welke, om die reden wort dezelve meest gepunteert met een Segol; want de א zynde de eerste letter van אשר, is ons daarom niet gegeven, op dat wy niet zouden dwalen met deze א, en de א van de letter איתו, die het toekomende betekent, nog veel minder de א, om dat die nooit dienstbaar, maar een vaste grondletter is.

De ש word meerendeels gepunteert met een Segol, en de naastvolgende met een Dagesch, als;

שלמה het geen tot Salomon, שתהפץ het geene gy zult willen.

En schoon een van de letters אההער na de ש volgde, blijft nochtans de Segol onveranderlyk itaan, als;

שעמלתי het gene ik gearbeit heb,

שהיה het gene geweest is.

Hier behout de ש zyn Segol, schoon de volgende ע nog ה geen Dagesch hebben.

Zomtyts wort de ש ook wel gepunteert met een Patach, mits de volgende een Dagesch heeft, als; שקמתי dat ik ben opgestaan, שלמה dat waarom.

Dog het gebeurt ook wel, dat wanneer na de **ש** een letter, die geen Dagesch hebben kan, volgt, dat dezelve ook een Kametz aanneemt als: **שאתה** *dat gy*.

Twemaal vinden wy de **ש** met een Scheva, **שהם** *dat zy lieden*, en **שהיא** *dat by*, Predik. 2. vl. 3. en 18.

Van de ש gaan wy over tot de ה.

De **ה** betekend *de, die, deze*; is afkomstig van **הוא** *by*; zy toont ons als met den vinger aan *de zaak, of perzoon, die bekend is*; en wort daarom genaamt **ה הדיעה** *de bekendmaker*, zy is gemeenlyk gepunteert met een Patach, mits de volgende een Dagesch aannemen; als:

השמים *de Hemelèn.*

Dog wanneer een der letters, die geen Dagesch kan aannemen, volgt, dan verandert de Patach in een Kametz, als: **הארץ** *de Aarde.*

En by aldien de **ה** komt voor een woort, daar de **מ** met een Scheva, voor de eerste grondletter staat, uitdrukkende de tegenwoordigentyt: dan volgt geen Dagesch, maar dan komt een **גנא** *Gagnajaah*, by de **ה**, als:

ה **המלמד** *die daar lerende is.*

המבכה *zoude ik bedekken of verbergen.*

Nogtans vinden wy vier woorden, al waar voor de eerste grontletter een **מ** met een Schevah is, daar de **ה** Patach alleen, zonder een Gagnajaah voor gaat, en evenwel de Dagesch behout in plaats van de Gagnajaah, als:

המשגע *De onzinnige.*

המענה *De vermaaklyke.*

המנאפת *De overspelende.*

המבשלים *Die daar kooken.*

Wederom volgt geen Dagesch na de **ה** *bekentmaker*, als 'er een

D

Jod

Jod (י) met een Schevah volgt, als הַיַּאֲדָר de rivier, הַיְלָרִים de kinderen.

Dog zo na de Jod (י) Schevah een ה of ע volgt, dan krygt de (י) een Dagesch, als: הַיְהוּדִים de Jooden, הַיְעַקִּים de vermoeden.

Maar zo na deze ה *bekentmaker*, wederom een ה, ע, of ook wel een נ volgt, en het zelfde woort bestaat uit meer dan een syllabe, krygt de zelfde ה een Segol, als: הַהָרִים de bergen, הַעָרִים de steden, הַאֲמֹר dat gezegt is.

Deze ה dient niet alleen voor *bekentmaker*, maar ook als *vrager*, en *verwonderaar*, als:

הַמֶּן is het van? hier dient hy als *vrager*.

הַכֵּת zou een dogter, hier dient hy als *verwonderaar*.

Zo zien wy, dat wanneer de ה als *vrager*, *verwonderaar*, of *roeper* dient, dezelve met een Jagt-patach הַ moet gepunteert worden.

ה In tegendeel, als een letter met een Schevah volgt, vinden wy zomtyds de ה als *vrager*, slegts met een Patach, als:

הַבְּרָכָה is het een zegen? הַבּוֹנָה is het gelyk eene hoere?

Hier zien wy dat, als na de ה *vrager*, een Schevah volgt, dezelve ה slegts een Patach heeft.

Zomwylen komt na de ה *vrager*, ook een Dagesch, zo als na de ה *bekentmaker*, gelyk;

הַדְּרָכִי is het dat myn wegen? הַבְּתוֹנָה is het een rok?

Ook komt de ה wel voor als *roeper*, als:

הַצֵּבִי 6! Sieraat 2 Samuel 1. vf. 19. hier dient hy als *roeper*.

De ה nu als de laaste van מִשָּׁה afgehandelt hebbende, gaan wy over tot de letters וְקָלָב.

Komt ons ten tweden te vooren de *diensfbaarheid* der iv letters וְקָלָב, welkers.

welkers natuurlyke puntatie is een Schevah, en na dezelve kan geen Dagesch volgen; dog zomtyts verandert de Schevah in eene andere vo- caal, om reden die wy in 't vervolg zien zullen, daarom zeggen de Taal- kundigen;

מִשֶּׁה מִפִּיק וְכֵלֵב לֹא מִפִּיק

Dat is; De letters מִשֶּׁה stellen een Dagesch in de naastvolgende letter, maar de letters וְכֵלֵב stellen geen Dagesch in de naastvolgende letter.

Dit voor af gezegt hebbende, zo beginnen wy met de letter ו.

De ו *en, ende*, is een zamenvoegende of koppel-letter, om de woorden of reeden aan malkander te voegen, als dezelve in den be- ginne van een woort staat, gelyk:

וְיָאֵת הַשָּׁמַיִם וְיָאֵת הָאָרֶץ *de Hemelen en de Aarde.*

Zomtyts wil zy ook zeggen *of, ofte*, als: אָבִיו וְאִמּוֹ *zyn vader of moeder.*

Zy betekent insgelyks *ook, zo ook*, gelyk wy vinden Spreuk. 25. vf. 28. וְשָׂמוּעָה *zo ook een gerugt.*

Wederom zegt ze *dan, als dan*, by wyze van Conditie, *voor- waarde*, of Consequentie, *gevolg*, als וְנָתַתִּי *dan zal ik geven.*

Deeze ו komt ook wel voor, zonder reden, ofbeduiding, alleen uit overdaat; en wort als dan genaamt, de Vau נוֹסֶפֶת, dat is, *de bygevoegde*, gelyk wy zien kunnen Gen. 36. vf. 24. וְאִיהָ וְעֵנָה *ende Ajaab, ende Gnanaab*; hier zou men de eerste ו kunnen missen, zeggende: אִיהָ וְעֵנָה *Ajaab ende Gnanaab.*

De ו dient ook als een Conversivus, daarom wordze *Keer-Vau*, of *veranderaar* genoemd, in 't Hebreeuwfsch הֶהֱפִיךָ, om dat zy een werkwoord staande in den toekomenden tyt, verandert of ver- keert in het voorleedene; zo ook wederom het tegendeel; als:

יֹאמֶר *hy zal zeggen*, dit woort staat in den toekomenden tyt.

Wanneer nu een ו hier voorkomt, die altoos vast een Dagesch in de

de naastvolgende letter meede brengt; dan verandert dit woort van den toekomenden, in den voorledenen tyt, als:

וַיֹּאמֶר *doe zeide*, nu staat dit zelfde woort in den voorledenen tyt,

Zo dat ons de Veranderaar וַיֹּאמֶר het voorleedene aanwyft.

Aldus verandert de וַיֹּאמֶר het voorleedenen ook in het toekomende, als:

וַיִּשְׁמְרוּ *zy hebben bewaart*, dit woort staat in het voorleedene.

Wanneer nu een וַיִּשְׁמְרוּ voor het zelve geplaatst wort, dan verandert dit woort van de voorleedenen in den toekomenden tyt, als:

וַיִּשְׁמְרוּ *ende zy zullen bewaaren*, nu staat dit zelfde woord in de toekomenden tyt.

Zo dat ons de Veranderaar וַיִּשְׁמְרוּ het toekomende aanwyft.

Hier tegen dient de וַיִּשְׁמְרוּ niet alleen voor *Veranderaar*; maar zomtyts ook voor *Koppelaar*.

Namentlyk, wanneer een werkwoort in het voorleedene voorgeet, en dat daar op een werkwoort met een וַיִּשְׁמְרוּ volgt, dan dient de וַיִּשְׁמְרוּ niet als *Veranderaar*, maar als *Koppelaar*, gelyk אָכַל וְשָׁתָה *by heeft gegeten en (וַיִּשְׁמְרוּ) gedronken*.

Zo dat wy uit de Connexie of den *zaamenhang der woorden*, de וַיִּשְׁמְרוּ zyn regt gebruik, en zin, moeten weten te geeven.

Eindelyk dient ons nog te weten, dat de puntatie onder de וַיִּשְׁמְרוּ verandert; namentlyk:

Wanneer de וַיִּשְׁמְרוּ komt voor een der letteren אֶהָע, die een jagt-vocaal hebben, dan neemt de וַיִּשְׁמְרוּ die zelve vocaal aan, als die onder een der letteren van אֶהָע by de Schevah volgt, als:

וַיִּשְׁמְרוּ *ende een schip*, וַיִּשְׁמְרוּ *en de waarheit*, וַיִּשְׁמְרוּ *ende gy lieden zult maaken*.

Deeze verandering van puntatie heeft plaats by alle letteren וַיִּשְׁמְרוּ, uitgenomen wanneer in de letteren וַיִּשְׁמְרוּ, een ה *bekentmaaker* verborgen legt, gelyk wy in 't vervolg nader ontdekken zullen.

Dan

Dan blyft een Kametz onder de letteren כלב in den beginne, niet tegenstaande een jagt-vocaal volgt, als; כאלהים in Godt.

De ך komende voor een der Letteren כומק, ontvangt een Schurek, als ons onder den Regel der Letteren reets geleert is, als;

ך וכשר en vleesch.

Ook neemt de ך van Schevah, een Schurik aan, wanneer de Letter een Schevah heeft, als; ושמע ende hoort.

De reden is, om dat geen twee Schevaas in den beginne van een woort kunnen plaats vinden.

Van de ך gaan wy over tot de כ.

De כ, gelyk, als, eeven eens, dient voor, en wort genoemd de Vergelyker, als;

כשושנה gelyk een Lely.

Ook zegt de כ, omtrent, en dient meede voor; Gisser, by exempel:

כאלפים איש omtrent twee duizent man.

Van de כ gaan wy over tot de ל.

De ל, tot, aan, om te, voor, dient, als Dativus of Overgeever, van den een aan den ander, het zy in woorden, of zaaken, als;

עבד ה ל אמר ת ך

ואמרת לעבדך Ende gy zult zeggen, tot uw knecht.

dit is een overgeving van woorden.

לחם ננו ל הבה

הבה לנו לחם Geef aan ons broot,

dit is een overgeving van zaaken.

Ook betekent de ל aangaande, namentlyk het proprium of toe-eigende, daar iemand eigenaar van is, als;

ליהוה הארץ ומלוכה tot den Heere behoort de aarde en haare volheit.

En nog andere beteekenissen meêr, die wy uit den zin en den Zusammenhang der plaatsfen moeten leeren begrypen.

Van de ל gaan wy over tot de ב.

De ב, met, in, om, door, dient als een prepositie voorzetsel;
 als;
 ב } כְּחַרְבִי met myn zwaard, בְּבֵית in 't huis, בְּכֶסֶף om zilver, בְּיָדוֹ door
 } zyn hant, enz. enz.

De ב nu als de laatste van וְכָל hier meede afgehandelt hebbende, zo zullen wy ons dadelyk keeren tot de Letteren אֵיִתָן, als wy de verandering der Vocalen zullen gezien hebben.

Van de verandering der Vocaalen onder de Letters וְכָל.

Na dat wy de Letteren וְכָל met hunne puntatiën ieder in zyn byzondere dienstbaarheid beschouwt hebben; dient ons nog te weten, waarom dezelve van puntatiën veranderen? daar ze dog dezelve dienstbaarheid behouden.

Wy hebben in den beginne dezer dienstbaare Letteren וְכָל reets gehoort, dat derzelve natuurlyke puntaatsie voor aan een woort is een Schevah; dog om de volgende reeden veranderen zy deze haar natuurlyke Vocaal.

De ׀ verandert in een ׀.

Wanneer twee Naam-woorden door haar aan een gekoppelt worden, welkers tweede bestaat uit een syllabe, dan verandert de ׀ in een ׀, als;

וְכָל רֶכֶב וְסוּסִים wagen, en paart.

De ׀
verandert in
׀

Hier zien wy twee Naam-woorden, bestaande het tweede in een syllabe וְסוּסִים, om nu die twee aan malkanderen te koppelen, zo verandert de ׀ in een ׀.

Zo ook, wanneer de Accent קָשֶׁל is, dat is by de naastlaatste vocaal staat, als;

וְכָל שִׁחַל וְפָתָן Leeuw, en Adder.

Hier

Hier zien wy wederom twee Naam-woorden, welkers tweede de Accent Milgneel voor de op eenna-laatste vocaal staat, daar om verandert de ך in een ך.

Insgelyks, wanneer het tweede Naam-woort, met een der Letteren בומף begint, als;

תָּהוּ וְבָהוּ *Woest, en Leedig.*

Hier zien wy, dat het tweede Naam-woort van de Letteren בומף met een ב begint, daarom verandert de ך in een ך.

Wederom, wanneer twee Werk-woorden van een syllabe in een' tyt spreken, als;

קָח וְלָךְ *neemt ende gaat.*

Hier hooren wy twee Werk-woorden van een syllabe na mal- kander beiden spreken in het gebiedende, daarom verandert de ך in een ך.

De ך
verandert in
ך

Of ook, wanneer twee Werk-woorden in den Infinitivus, onbepaalden tyt, staan, en de Accent voor de laatste syllabe des tweeden komt, als;

הָלֹךְ וְשׁוֹב *ga en keert weder.*

Hier horen wy wederom twee Werk-woorden, beiden in het onbepaalde, en voor de laatste syllabe des tweeden zien wy den accent, daarom veranderd de ך in een ך.

Deeze Regel vint ook plaats by de pronomina, *Voornaamen*, of *Reedengeevers*, als;

אֲנִי וְאַתָּה? *ik, en gy.*

Hier zien wy dat twee pronomina, of reedengeevers, op mal- kander volgen, daarom neemt in de beiden voorbeelden de ך een ך aan.

Zo als wy hier nu van de ך gesproken hebben.

Op

Op dezelve wyze verandert ook de ל, als de Accent is Milgneel, en staande in den Infinitivus, of *onbepaalden tyt*, gelyk:

לָלֶדֶת *om te baaren.*

Hier zien wy de ל *om te*, voor, en לָדֶת *baaren*, met de Milgneel in den onbepaalden tyt, daarom verandert de ל in een לָ, zo ook:

לָמוּת *om te sterven.*

De ל
verandert in
לָ

Hier zien wy wederom de Milgneel, in het onbepaalde woort, bestaande uit een syllabe מוּת, daarom verandert de ל in een לָ.

Tot besluit deezes zeggen wy,

Dat wanneer de (ל *om te*), voor een Werkwoord dient, dan staat het zelve woord ordinair in de infinitivus, dat is, *Onbepaalde tyt*.

Zo als dezee ל verandert,

Zoo veranderen ook de Letteren כ ל ב van hunne Schevah, in een Kametz, wanneer dezelve in dienst staan voor de nomina, *Voornamen*, als;

De כ ל ב
veranderen
in כָ לָ בָ

כָהֵנָה *gelyk als die*, לָזֶה *tot deeze*, בָאֵלֶּה *in deeze*.

Hier zien wy, dat de Letteren ב, ל, כ, die anders voor aan een woord dienen met een Scheva; hier voor de nomina *voornaamen*; veranderen in בָ, לָ, כָ.

Buiten deze verandering, dient ons te herhaalen en te erinneren het geene wy in den beginnen onder de Letteren, reets geleert hebben; namentlyk:

De Letteren
וּכְלָב
voor, ver-
anderen na
dat de vo-
caalis; on-
der de vol-
gende, van
אוּחָע

Dat wanneer, een van alle Letteren וּכְלָב dient, voor een der Letteren אוּחָע, waar onder een Jagt-Vocaal is, dan neemt deze dienstbaare dezelve korte vocaal, van de volgende letter aan; dog zonder bystant van de Schevah; als:

וּאֵנִי *ende een schip*, בָאֵרִי *als een Leeuw*, לְאֶחָדִים *tot eenige*, בָאֵמֶת *in waarheit*.

Hier

De Letteren
וְכָלֵב

voor, veran-
deren na dat
de vocaal is,
onder devol-
gende, van
אֶהְיֶה

Hier zien wy de א van אֶהְיֶה met een Jagt-vocaal, die anders met regt maar toekomt een Schevah, dog om dat dezelve onder de Keel-letteren te zwak is, zo wort deze Schevah eene korte Vocaal by gevoegt, die zig dan ook nootzakelyk moet plaatsfen onder de voorstaande dienstbare van וְכָלֵב, om dat geen twee Schevaas in den beginne van een woort kunnen volgen, en dus moeten de dienende וְכָלֵב voor, in plaats van de Schevah, eene Vocaal gelyk aan de volgende aanneemen.

Het gebeurt ook zomtyts, dat de vocaal onder de dienstbare וְכָלֵב met de volgende jacht vocaal in een getrokken word, makende dan te zamen eene vocaal, het zy eene lange, of korte, uit, dus dat de volgende letter van אֶהְיֶה geheel blyft rustende in de voorgaande lange of korte vocaal.

De Letteren

וְכָלֵב

voor Elo-
hiim, veran-
deren in

וְכָלֵב

In eene lange, als בְּאֱלֹהִים in Godt, לְאֱלֹהִים tot Godt, כְּאֱלֹהִים als Godt, וְאֱלֹהִים ende Godt; in plaats van בְּאֱלֹהִים, לְאֱלֹהִים, כְּאֱלֹהִים, וְאֱלֹהִים, zo dat de jacht segol, onder de א, en de segol van de letter וְכָלֵב, te zamen de lange vocaal Tzeere uit maken.

De Letteren

וְכָלֵב

voor Adonai
veranderen
in וְכָלֵב

In eene korte, als בְּאֲדֹנָי in den Heere, לְאֲדֹנָי tot den Heere, כְּאֲדֹנָי als de Heere, וְאֲדֹנָי en de Heere, in plaats van בְּאֲדֹנָי, לְאֲדֹנָי, כְּאֲדֹנָי, וְאֲדֹנָי.

Wy vinden ook, als een van de drie Letteren כָּלֵב dient voor een Naamwoort, waar in de ה bekenmaker verduistert wort, dat dan de dienstbare zyn natuurlyke Schevah voor verandert in een Patach, als;

Na de Lette-
ren כָּלֵב

voor, met
een Patach,
wort de ה
verduistert.

בְּהַשָּׁבֵט met de roede, behoorde te zyn, בְּהַשָּׁבֵט
לְהַמְשִׁיכוֹ tot den Tabernakel, behoorde te zyn, לְהַמְשִׁיכוֹ
כְּהַכֹּהֵן als de Priester, behoorde te zyn, כְּהַכֹּהֵן

Hier zien wy, dat in den Text de ה verduistert wort, door
E de

de Patach onder eene der Letteren כָּלֵב, die daarom van zyn natuurlyke Schevah is afgeweken.

Zomtyts staat egter de ה *bekentmaker*, na eene dezer dienstbare van כָּלֵב, openbaar in het licht, als;

כְּהֵיּוֹם *als den dag*, בְּהַשְׁמַיִם *in de Hemelen*, לְהַמְזִיבָה *tot den Altaar*.

Eindelyk, wanneer eene der Letteren כָּלֵב dient voor een der Keel-letteren אֶחָזֵק, met geen gelyke vocaal, zo als onder zyn volgende Keel-letter staat, dan leit de ה *bekentmaker* tusschen beiden verduistert, als;

De Letteren כָּלֵב voor, geen gelyke Vocaal met de Letteren אֶחָזֵק hebbende, is een teken, dat de ה verduistert wort.

בְּאַרְזֵי־ם *in de Cederen*, in plaats van בְּאַרְזֵי־ם

בְּאַרְיָ *als de Leeuw*, in plaats van בְּאַרְיָ

Hier zien wy, dat de כּ en כֵּ, niet gelyk hun volgende אֶ van אֶחָזֵק, met een Patach (gelyk ze verplicht zyn,) maar met een Kametz voor dienen, zulks is een teken, dat de ה *bekentmaker* tusschen beiden verborgen legt.

Wy fluiten met de Letteren בְּכָלֵם, die gemaakt worden uit de Letteren כָּלֵב, en מ, van מִשָּׁה; aldus genaamt בְּכָלֵם.

Wanneer eene deezer Letteren בְּכָלֵם, voor een Werkwoord dient, dan staat het zelve in den infinitivus, of *onbepaalden tyt*, als;

מִפְקֹדֵי *van bezoeken*, לְפָקֹד *om te bezoeken*, בְּפָקֹד *als bezoeken*, בְּפָקֹד *in bezoeken*.

Als men nu van deze vier woorden voor de dienstbare Letteren weg neemt, dan staan zy alle פָּקֹד *bezoekt*, in de imprativus, gebiedende tyt, in plaats van פָּקֹד *bezoeken*, in den infinitivus, of onbepaalden tyt. Hier door kan men kennelyk de onbepaalde, van de gebiedende tyt klaar onderscheiden.

De Letteren וּבָלָב, en derzelve verandering van punctatie, hier mede afgehandelt hebbende, keren wy ons tot de Letteren אֵיתָן.

Ten derden komt ons voor de dienstbaarheid der vier Letteren אֵיתָן.

De letteren אֵיתָן dienen alleen voor de Werkwoorden, die in den toeko-

komenden tyt spreken , met enen aanwyzende de Perzoon of Perzonen, als ;

א אֶפְקֹד *ik zal bezoeken*, hier zegt de א *ik zal*, en vertoont den eersten perzoon.

י יִפְקֹד *hy zal bezoeken*, hier zegt de י *hy zal*, en vertoont den derden perzoon.

ת תִּפְקֹד *gy zult bezoeken*, hier zegt de ת *gy zult*, en vertoont den tweden perzoon.

נ נִפְקֹד *wy zullen bezoeken*, hier zegt de נ *wy zullen*, en vertoont den eersten perzoon, in 't meêrvoudige.

Hier hebben wy van den eersten, tot den derden, en tweden perzoon, eenvoudig, en wederom de eerste perzonen meêrvoudig, horen spreken in den toekomenden tyt.

Het onderscheit tusschen de letters מִשָּׁה וְכָלֵב en de letteren אִיתָן bestaat hier in.

De letters אִיתָן zyn nooit dienstbaar, dan alleen voor Werkwoorden, zo als ons onder de regel der Werkwoorden klaarder blyken zal. Maar de letters מִשָּׁה וְכָלֵב, dienen voor alle woorden, het zy *Redengevers*, *Naam- of Werkwoorden*.

De xi Dienstbare letters מִשָּׁה וְכָלֵב אִיתָן, zo als die voor aan een woort *serviel* of dienstbaar zyn, hier mede afgehandelt hebbende, staat ons nog het volgende aan te merken over vier derzelve, genaamt de letters אֶלְכֶשׁ.

Deze letters אֶלְכֶשׁ zyn alleen dienstbaar voor de eerste grontletter van een woort, dog in het midden, of op het einde van een grontwoort, zyn dezelve altoos vaste grontletters.

Na dat wy nu de gehele dienstbaarheid der letters מִשָּׁה וְכָלֵב אִיתָן, ieder in het byzonder, voor aan een woort gezien en afgehandelt hebben, keren wy ons tot de *Affixa*, Anhangselen, by de Hebreëen genaamt כְּנוּעִים *kinnoejim*.

O N D E R W Y S D E R
V Y F D E H O O F T S T U K.

Van de כְּנוּיִם of Perzonelyke Aanhangfelen agter aan een woort.

De Perzonelyke Aanhangfelen van een, of meerder Letteren הַכְּנוּיִם agter aan een woort, zo wel Mannelyk, als Vrouwelyk, en beider Gemeen geflagt, worden ons vertoont in den volgende Tafel, agter het Naamwoort דָּבָר.

	Gemeen.	
Eerfte perzoon.	מִי דְבָרִי <i>myn woort</i> , eenvoudig van perzoon, en zaak.	
	Mannelyk.	Vrouwelyk.
Twede perzoon.	דְּבָרְךָ <i>uw woort</i> , eenvoudig van perzoon en zaak.	דְּבָרֶיהָ <i>uw woort</i> , eenvoudig van perzoon, en zaak.
Derde perzoon.	דְּבָרוֹ <i>zyn woort</i> , eenvoudig van perzoon en zaak, ook wel דְּבָרָהּ	דְּבָרֶיהָ <i>haar woort</i> , eenvoudig van perzoon, en zaak.
Eerfte Perzoon.	דְּבָרֵנוּ <i>ons woort</i> , veelvoudig van perzonen, en eenvoudig van zaak.	
Twede perzoon.	דְּבָרְכֶם <i>uw lieder woort</i> , veelvoudig van perzonen, en eenvoudig van zaak.	דְּבָרְכֶן <i>uw lieder woort</i> , veelvoudig van perzonen, en eenvoudig van zaak.
Derde perzoon.	דְּבָרָם <i>hun lieder woort</i> , veelvoudig van perzonen, en eenvoudig van zaak.	דְּבָרָהּ <i>haar lieder woort</i> , veelvoudig van perzonen, en eenvoudig van zaak.
Eerfte perzoon.	דְּבָרִי <i>myne woorden</i> , eenvoudig van perzoon, veelvoudig van zaak.	
Twede perzoon.	דְּבָרֶיךָ <i>uwe woorden</i> , eenvoudig van perzoon, veelvoudig van zaak.	דְּבָרֶיהָ <i>uwe woorden</i> , eenvoudig van perzoon, en veelvoudig van zaak, ook wel דְּבָרַיִךְ.
Derde perzoon.	דְּבָרוֹ <i>zyne woorden</i> , eenvoudig van perzoon, en veelvoudig van zaak.	דְּבָרֶיהָ <i>baare woorden</i> , eenvoudig van perzoon, en veelvoudig van zaak.
Eerfte perzoon.	דְּבָרֵינוּ <i>onze woorden</i> , veelvoudig van perzonen, en zaaken.	
Twede perzoon.	דְּבָרֵיכֶם <i>uw lieder woorden</i> , veelvoudig van perzonen, en zaaken.	דְּבָרֵיכֶן <i>uw lieder woorden</i> , veelvoudig van perzonen, en zaaken.
Derde perzoon.	דְּבָרֵיהֶם <i>hun lieder woorden</i> , veelvoudig van perzonen, en zaaken.	דְּבָרֵיהֶן <i>haar lieder woorden</i> , veelvoudig van perzonen, en zaaken.

In deze Tafel zien wy de *Affixa*, Aanhangezelen, כְּנִיּוֹם, agter het no-
men, of naamwoord, דְּבָרָא, gevoegt, die ons het een, of meêrvoudig getal
der perzonen, in het Mannelyk en Vrouwelyk geflagt aanwyzen. In nu-
mero fingulari, of het *eenvoudig getal*, zien wy, dat

de א is de Eerfte perzoon, zo wel in het Vrouwelyk als Mannelyk geflagt.
de ב is de Twede perzoon, בּ Mannelyk, en בַּ Vrouwelyk.
de ג is de Derde perzoon, in het Mannelyk, en de גַּ het Vrouwelyk geflagt.

In numero plurali, of het meêrvoudig getal, zien wy, dat

de אַ is de Eerfte perzoon, zo wel Manlyk als Vrouwlyk geflagt.
de בָּ is de Twede perzoon, Manlyk, en de בְּ het zelve, Vrouwlyk.
de גָּ is de Derde perzoon, Manlyk, en de גַּ het zelve, Vrouwlyk.

Dog als de derde perzonen, en hun naamwoord, beide in plurali voor-
komen, dan is אֵין Mannelyk, en אֵינָא Vrouwelyk.

Hier by moeten wy agt geven, dat wanneer de (י) volgt, na het naam-
woord, tuffchen, en voor deze perzonelyke letters, dan ftaat het naam-
woord in plurali, zo als ons op dezen Tafel is verftoont.

Ook hebben wy boven aan het hoofd van dezen Tafel gezien, dat de let-
ter ' *myn*, de eerfte perzoon verbeelt agter het naamwoord דְּבָרָא, zie דְּבָרָא
myn woort.

Dog agter een werkwoord, komt in dezelfs plaats de אֵינָא *myn*, als אֵינָא
by heeft my bezogt, hier drukt de אֵינָא *myn*, den eerften perzoon uit.

De אֵין en אֵין, die agter de א in plurali, de derde perzonen, het zy
mannelyk of vrouwelyk openbaren, vinden wy alleen agter de naamwoor-
den, zo als wy aan den voet van dezen Tafel gezien hebben.

Dog agter de werkwoorden komt in dezelfs plaats de אֵין vrouwelyk,
en de אֵין mannelyk, met een Kametz onder de voorgaande letter, als;

אֵין אֵין *by heeft henlieden bezogt*, namentlyk de mannen.

אֵין אֵין *by heeft haarlieden bezogt*, namentlyk de vrouwen.

Hier drukt de perzonelyke אֵין *benlieden*, mannelyk, en de אֵין *baarlieden*,
vrouwelyk, den derden perzoon uit, agter aan het werkwoord אֵין.

Zoo is ons dan in dezen voorgaanden Tafel aangewezen de dienst-
baarheit der enkele letteren אֵין אֵין, gevoegt agter aan een naamwoord,
op wat wyze zy ons de perzonen leren kennen, het zy mannelyk of

vrouwelyk, eenvoudig, of meêrvoudig, zo als ons (zie pag. 21.) is aangewezen van de perzonen, die door een geheel woort uitgedrukt worden, voor het werkwoord.

Deze aanhangfelen agter aan een woort, worden genaamt **כינויים** *kin-nujim*, BYNAMEN, komt van het grontwoort **כנה** *bynaam*, Job 32. vs. 21. om datze den perzoon niet van voren, door een geheel woort, als; **אני** *ik*, **אתה** *gy*, **הוא** *hy*, maar van agteren door een van deze letters zyn' bynaam geven.

De **י** agter, toont den *eersten Perzoon*, zo wel mannelyk als vrouwelyk, gevolgelyk *commun*, dat is beider gemeen geflagt, zonder onderscheit van letters of vocaalen, zo min als de eerste perzoon **אני**.

Deze perzoon wort genaamt **בְּרַבֵּר** *de spreker*, het zy mannelyk of vrouwelyk, en is daarom onveranderlyk, en beider geflagten gemeen, om dat men den spreker hoort en ziet, of het een man of vrouw is, en schoon genomen dat men den spreker wel hoorde, maar niet zag, heeft de Goddelyke Voorzienigheit in de natuur weten te onderscheiden de stemmen der menschen in hun geslagt, waar aan men kan horen, of de sprekende perzoon mannelyk of vrouwelyk is, zo dat de natuur in den eersten perzoon ons doet zien en booren, dat door geen letter of vocaal klaarder kan gezien nog geboort worden, daarom blyft dezelve eenzelvig zonder verandering van letters of vocalen.

De **ך** agter toont den *tweeden perzoon*, dog door verandering van een vocaal, die ons moet leeren onderscheiden het mannelyke, of vrouwelyke geflagt, zo wel als 'er onderscheid moet zyn by het gehele woort, dat voor een werkwoord den tweden perzoon te kennen geeft, namentlyk **ך** *uw*, mannelyk, gelyk **אתה** *gy*, mannelyk, en **ך** *uw*, vrouwelyk, gelyk **את** *gy*, vrouwelyk.

Deze perzoon wort genaamt **עֵנֵב** *tegenwoordig*, in het gezigt, en al is het dat de spreker, en de aangefprokene, beide tegenwoordig zyn, zo wort in dezen perzoon nootzaakelyk onderscheit vereist, tusschen het mannelyke en vrouwelyke geflagt, op dat een derde, die aanwezende of afwezende is, kan booren tot wien gesproken wort, het zy mannelyk of vrouwelyk geflagt, gelyk gezien is, **רַבֵּר**, mannelyk, en **רַבֵּרָה** vrouwelyk.

De **ו** agter, toont den *derden perzoon*, dog wederom door verandering van letter, die ons moet leren onderscheiden, namentlyk het mannelyke of vrouwelyke geflagt, zo wel als 'er onderscheit moet zyn by het gehele woort, dat voor een werkwoord den derden perzoon te kennen geeft, namentlyk, de **ו** zyn, mannelyk, gelyk **הוא** *hy*, mannelyk, en **ו** *haar*, vrouwelyk, gelyk **זו** *zy*, vrouwelyk.

Deeze perzoon wort genaamt נִסְתָּר, de afwezende, de verborgene, en moet nootzakelyk onderscheiden worden, of het mannelyk, of vrouwelyke geslagt is, om twee redenen; Eensdeels, om dat van een' derde perzoon kan gesproken worden, en by afwezende is; Anderdeels, schoon genomen by zelf tegenwoordig was, onder een getal mannen en vrouwen, en men sprak van een' derden perzoon, zoo zal men denzelven ontdekken, door de ו of ה agter, gelyk gezien is רָבִי־מַנְדֵּי־מַנְדֵּי mannelyk, en רָבִי־מַנְדֵּי־מַנְדֵּי vrouwelyk.

Zo dat dan ten besluit de eerste perzoon, of perzonen onveranderlyk beide geslagten gemeen zyn. Nogtans verandert de eerste perzoon אֲנִי, de Jacht patach onder de א in een kamets אֲנִי, wanneer een redenscheidende accent 'er by komt, als; *atbnag, sakepb-katon, sobj-pasfoek, tibbcha*, zo als wy onder de accenten breder verhandelen zullen.

Aldus verandert אֲנִי־נִסְתָּר viermaal, in נִסְתָּר־אֲנִי.

En eens komt אֲנִי, in plaats van אֲנִי־נִסְתָּר *Jeremia 42. vs. 6.*

Voorts is nog aantemerken, dat drie woorden, namentlyk אָב *Vader*, אָח *Broeder*, אָמ *Schoonvader*, voor de aanhangzels gewoon zyn een (י) aan te nemen, of schoon het woort eenvoudig is, en men dus zegt: אָבִי *uw Vader*, אָחִי *uw Broeder*, אָמִי *uw Schoonvader*, in plaats van אָב, אָח, אָמ; zo ook אָבִיו *zyn Vader*, אָחִיו *zyn Broeder*, אָמִיו *zyn Schoonvader*, in plaats van אָבו, אָחו, אָמו; &c. De reden is, om dat die woorden komen van een grontwoort, welkers laatste grontletter een ה is, dog na eenige Geleerden een (י) zoude zyn, ziet pag. 5.

Ook verandert het woort מֶנְתֵּן *de mont* de laatste letter in een (י), wanneer het met de gewone aanhangzels voorkomt, zo als מֶנְתֵּן מִי *myn mont*, מֶנְתֵּן מִי *uw mont*, מֶנְתֵּן מִי *zyn mont*, מֶנְתֵּן מִי *onzen mont*, enz. de reden is, om dat מֶנְתֵּן ook gelyk als uit מֶנְתֵּן, zoude zyn.

Eindelyk dient men te weten, dat de (י) van het meervoudige dikwyls wegvalt, als מֶנְתֵּן מִי *zyne barmhertigheden*, in plaats van מֶנְתֵּן מִי; מֶנְתֵּן מִי *zyne gerechtigheden*, in plaats van מֶנְתֵּן מִי; deze uitlating heeft altoos plaats in de eerste perzoon van het eenvoudige geslagt, gehegt aan eene zaak in het meervoudige, als; מֶנְתֵּן מִי *mynne woorden*, en meestentyts in het woort גוֹיִם *Heidenen, Volkeren*, als גוֹיִם *bun lieder Volkeren*, &c.

Van hier gaan wy over aan een' anderen Tafel, daar wy alle dienstbare letters voor aan een woort, naar rang en orde van het Alphabeth, in haar volle puntatie zullen geplaatst vinden.

O N D E R W Y S D E R
Z E S D E H O O F T S T U K.

Van de Dienfbare Letteren voor aan een woort.

De Dienfbare Letteren voor aan een woort, zyn als volgt.

א ik zal,	Toekomende tyt, eerste perzoon, - - - -	אֶשְׁכֵּב ik zal neder leggen.
ב in, om, met,	Een voorzetzal.	בְּבֵית in huis, בְּכֶסֶף om zilver, בְּחָרִב met zwaart.
בִּי de, die, deze,	De bekentmaker, wanneer een Dagesch volgt,	בְּיָמֵי de Hemelen.
בֹּה,	- - De roeper, - - -	בֹּהֵי O fieraat.
בִּי zoude,	De verwonderaer,	בִּי הַשֹּׁפֵט zoude de rigter.
בִּי hebt gy? is bet,	De vrager, - - -	בִּי הַמֵּן הָעֵץ is bet van den boom?
בִּי ende,	De koppelaar, - -	בִּי וְלֵוִי en Levi, וְכֹבֵשׁ ende een Lam, וּבֵין entusschen.
בִּי ende,	- De tyts veranderaar,	בִּי וְשָׁמַעְתֶּם ende gy zult horen.
בִּי ende, doe,	De tyts veranderaar,	בִּי וַיִּשְׁמַע doe hoorde.
בִּי by zal,	- De toekomende tyt, derde perzoon, mannelyk,	בִּי יִשְׁלַח by zal zenden.
בִּי als, gelyk,	De vergelyker, giffen,	בִּי וְעַיִן omtrent, בְּעֵיר gelyk, of als, de flat, בְּחֻצוֹת omtrent het midden.
בִּי tot, om te,	Een voorzetzal. -	בִּי לְמֹשֶׁה tot Mozes, לְשֹׁמֵר om te bewaren.
בִּי van, uit,	Wanneer een Dagesch volgt, - - - -	בִּי מִפְּרִי van de vrugt, מִתּוֹךְ uit bet midden.
בִּי wy zullen,	De toekomende tyt, eerste perzonen,	בִּי וְנָשִׂיר wy zullen zingen.
בִּי bet welke,	Een betrekkelyk voorzetzal, - - - -	בִּי וְשָׁמַעְתִּי bet gene ik gearbeit heb.
בִּי gy zult,	De toekomende tyt, tweede perzoon, - -	בִּי תִפְקַח gy zult openen.
בִּי zy zal,	De toekomende tyt, derde perzoon, vrouwelyk,	בִּי תִתֵּן zy zal zaat geven.

Geen

Geen van alle deze bovenstaande voor-dienstbare letters heeft eene vaste Vokaal, nog Dagesch, dan alleen,

De ם dienstbaar zynde heeft meestendeel een Segol. *meestal*

De ה *bekentmaker*, ook de ה *roeper*, hebben veelyts een patach, waar op meerendeels volgt een letter met een Dagesch.

De ו *vrager* heeft meerendeels een jagtpatach; ten zy dat de naastvolgende letter een schevah heeft, dan krygtze slegts een patach, zie pag 26.

De ך *Veranderaar* van het toekomende in het voorledene komt meestyts voor met een patach, en de naastvolgende letter met een Dagesch.

Ook volgt altoos na deze ך een der letteren איתן, die voor de toekomede-tyts verbeeldende letters zyn eens werkwoorts, als;

וַיִּשְׁמַע *er by heeft geboort*, hier zegt de (י) *by heeft*, om dat de ך voor als Conversivus *tytsveranderaar* dient, anders zou de (י) zeggen *by zal*.

De ך voor een werkwoord kan het voorledene in den toekomenden tyt niet veranderen, ten zy dat het zelve woort agter een tydsverbeeldende dienstbare letter heeft, als;

וְשָׁמַעְתָּ *en gy zult booren*, hier zegt de ה agter *gy zult*, om dat de ך voor als Conversivus, tyts veranderaar dient, anders zou de ה zeggen, *gy hebt*.

Voor het overige dient de ו voor, als Copulativus, *koppelaar*, als; וְשָׁמַעְתָּ *knegt en dienstmaagt*.

Dog hier tegens lopen de Exceptiën, of uitzonderingen aan, wanneer na dezelve een der letters אההע volgt, en andere redenen meer, die wy onder de letters משה וקלב איהן hebben afgehandelt.

Van hier staan wy op, om ons te plaatsfen aan eene derde Tafel, daar wy alle dienstbare letters agter aan een woort, naar rang en orde van het Alphabet, insgelyks in haare volle punctaatie zullen beschouwen.

O N D E R W Y S D E R
Z E V E N D E H O O F T S T U K .

Van de Dienfbare Letteren agter aan een woort.

De Dienfbare Letteren agter aan een woort, zyn als volgt:

ה	bet, vrouwelyk geflagt,	גדולה	groot.
ה	haar, - - - - -	אשה	haar man,
ה	haar, - - - - -	אחריה	agter na haar.
הם	hun lieden, mannelyk, -	זבחייהם	hun lieder offerhanden, mannelyk.
הן	haar lieden, vrouwelyk. -	נעוריהן	haar lieder jeugt, vrouwelyk.
י	zyne, hem, - - - - -	עמו	zyn volk, לו tot hem.
י	zyn; eenvoudig perzoon,	חקיו	zyne inzettingen.
	meêrvoudig zaken,		
ו	zy lieden, - - - - -	אמרו	zy lieden hebben gezegt.
ות	meêrvoudig, vrouwelyk,	ארצות	landen.
י	myn, - - - - -	גבולי	myn lantpaal, enkelvoudig.
י	myn, - - - - -	גבורי	myne sterkens, meêrv.
י	van, der, des, - - - - -	שומרי	bewaarders van, plural. in constructie.
ים	meêrvoudig mannelyk,	קדשים	heiligen, גוים volkeren.
ו	uw, gy, mannelyk, - - -	אביו	uw vader, עמדו gy stont.
ו	uwe gy, vrouwelyk, - - -	אביו	uwe vader.
כם	uw lieden, mannelyk, - -	צאנכם	uw lieder klein vee.
כן	uw lieder, vrouwelyk, - -	דברכן	uw lieder woort.
ם	hun, mannelyk, - - - - -	מספרם	hun getal.
ן	haar, vrouwelyk, - - - - -	משפטן	haar regt.
נה	zy, vrouwelyk meêrvoudig,	ותמלאנה	en zy vulden.
נו	ons, wy, - - - - -	בתינו	ons huis, שלחנו wy hebben gezonden.
ני	myn, - - - - -	נחני	hy heeft my geleit.
תי	ik heb, - - - - -	כתבתי	ik heb 't gefchreven.
ת	gy hebt, mannelyk, - - -	דברת	gy hebt gefproken.
ת	gy hebt, vrouwelyk, - - -	פקדת	gy hebt bezogt.
ת	des, der, - - - - -	חכמה	wysheit des, der.
תם	gy lieden, mannelyk, - - -	הלכתם	gy lieden hebt gewandelt.
תן	gy lieden, vrouwelyk, - -	עזבתן	gy lieden hebt verlaten.

Alle dienfbare letters in haar dienst zo wel voor, als agter de woorden gezien hebbende; worden wy ingeleit tot de שורשים Schoraa/schiim, gront- of wortelwoorden.

AGT.

A G T S T E H O O F T S T U K

Van de **שְׂרָשִׁים** Gront- of Wortel-woorden.

DE **שְׂרָשִׁים** of Gront-woorden zyn de Wortels, waar uit de gansche Heilige Taal haren groei, en oorspronk heeft.

Dezelve bestaan gemenelyk in drie letteren, als; **פָּקַד** by heeft bezogt, **מָלַךְ** by heeft geregeert: hier by moeten wy weten.

Al is het, dat een woort uit meêr dan drie letteren bestaat, nogtans heeft het zelve maar drie Gront-letters, als by voorbeelt:

מִשְׁפָּטִים gerigten, in dit woort van zes letteren leggen maar drie gront-letters, de andere zyn dienstbaar. Om nu het zelve van zyn dienstbare letteren te ontbinden, zeggen wy;

De **ם** agter is het meervoudige mannelyk geslagt, neemt dat weg blyft **מִשְׁפָּט** gerigt.

De **מ** voor is een van de letteren **וְהִיאֲמַנְתִּי** *Veëmanti*, die een werkwoord in een naamwoord verwisselen, zo als wy verder ondervinden zullen in het XXII. Hoofdstuk.

De **ט** voor, en de **ם** agter, aldus weggenomen zynde, blyft het grontwoord **שָׁפַט** rigten.

Wy vinden in den text ook woorden van twee letters, die nogtans uit drie grontletters bestaan, als;

צֵא ga uit, staat in den imperativus, den gebiedende tyt, komt van het grontwoord **יָצָא** uitgaan, de reden waarom hier voor de (י) wegvalt, zal ons nader blyken, in dit hoofdstuk op No. 3.

Wy hebben alreets gezegt, dat een grontwoord bestaat uit drie gront-letters, het zy datze alle drie duidelyk staan, als; **נָזַר**, of dat een letter voor, of agter, ontbreekt, en dan door een dagesch moet gevonden worden, als;

יָבַל van **נָבַל** afvallen, en **חָמָה** van **חָמַם** warmen.

Ook wort wel een van de vier letteren **אָהוּי**, als derde grontletter, het zy voor, agter, of in het midden by gevoegt, als;

וּצְאתִי van יֵצֵא *uitgaan*, מְצָאתִי van מָצָא *vinden*, קָם van קוּם *opstaan*, עָשִׂיתִי van עָשָׂה *maken*.

Het gebeurt ook, dog zelden, dat een grontwoort bestaat uit twee letteren, dog dan hebben wy het regt, om de tweede te mogen verdubbelen, als;

אָמַת *ende zagties*, *Hosea 11. vs. 4.* het welk wy met regt mogen nemen van אָמַט.

Om dat wy zien, wanneer deze en diergelyke woorden agter aan een aanschiel hebben, dat dan de tweede grontletter een dagesch krygt, als;

הַאֲטִים *de guichelaars*, van אָמַט, aldus בָּרִים *takken*, van בָּרַר *eenzaam*.

Nogtans willen eenigen, dogten onregt, dat deze en diergelyke woorden slegts maar uit twee grontletteren zouden bestaan.

Wy vinden egter grontwoorden, bestaande uit vier grontletteren, dog zeer weinig, en komen dan niet anders voor, als in de Conjugatie Pihel, als;

פָּרְשׁוּ *uitbreiden*.

Dat dit het grontwoort zelfs is, blykt; om dat de שׁ van אֶלְפֵשׁ, (zie pag. 35.) alhier zo wel, als de andere drie, gevolgelyk alle vier, eene vaste grontletters is.

Dog naamwoorden vinden wy verscheiden uit vier grontletteren, als; חֲשׂוּמֵי, בְּרִזֵל, חֲנֻמֵל enz.

Enigen willen ook grontwoorden stellen uit meêr dan vier letteren, dog zulks kan in de Heilige Taal geen plaats vinden.

Al is het, dat wy zelfs vinden in den Text, woorden, die uit vyf, ja meer letteren bestaan, zo zeggen wy dat zulks geen Hebreuwsche, maar vreemde, of t'zamen gestelde woorden zyn.

Om dat ons zodanige woorden alleen ontmoeten by Historische Verhandelingen in den Text, wanneer wy de Hebreuwen in een vreemt land vinden, het zy in Syrië, Egypte, Babel, Medie, of Perfië, als;

Esdra 1. vs. 9. אֲגַרְטָלִי *Bekkens*, dit is een Babylonisch woort.

Ester 8. vs. 9. אֲחִשְׁדַּרְפָּנִים *Lantsberen*, dit is een Perfisch woort.

Deze en meêr andere woorden leren ons, dat de Hebreuwen in zoodanige tyts omftandigheden zig van deze en gene woorden bedient hebben, naar de fpraken der Volkeren, waar onder zy in dien tyt als gevangene of vrye woonden.

Het zelve komt ons voor by den aftogt Jakobs van Laban, *Gen. 31. vs. 47.*

Jacob noemde zyn teken גַּלְעָד *een hoop getuigen*, in de Hebr. Moeder Taal. Laban noemde het גֵּר שְׂהֵרוּתָא *een hoop getuigen*, in de Syrifche fpraak.

Dat nu het Hebreuwsche woort גַּלְעָד uit meêr dan drie grontletteren beftaat, zulks geeft ons aanleiding, om te denken, dat dit en meêr anderen uit twee woorden t'zamen gefteft is, als; גַּד *getuigen*, גַּל *een hoop*, het welk ons de Text zelf klaar aanwyft.

Tot een befluit dezès dient, dat alle grontwoorden naar regten toekomen drie grontletters, zo als zy ook meerendeels beftaan.

Welke drie letteren eigentlyk het leem is, dat de eigenschap zynes werks in zig heeft, het welk zig laat voegen en buigen in alle tyden, gevallen, perzonen en geflagten, na dat het zelve door deze of gene vocaal, dagefch, voor of agter dienftbare letteren, levendig, fprekende, en buigzaam wort gemaakt.

Dewyl ons nu volgens pag. 2 en 5 bekend is, dat alle Hebreuwsche letteren zonder vocaal ftom zyn; zo heeft men goet gevonden, de grontwoorden te vertonen en uit te fpreken, in den Conjugatie Kal, door een kamets onder den eerften, en een patach onder den tweden grontletter, als;

קָרַב *hy heeft genadert*, is den derden perzoon, in den voorledenen tyt.

En by aldien den derden grontletter een ה of א is; dan wort het zeven uitgefproken door twee kametsen, als;

גָּלָה *hy heeft ontdekt*, { Als boven den derden perzoon, in den voor-
מָצָא *hy heeft gevonden*, { ledenen tyt.

De reden nu, waarom de grontwoorden aldus met een kamets en patach, in de Conjugatie Kal gepunteert ftaan, heeft mogelyk zyn oorfpronk, om dat in die zelve Conjugatie het grontwoort zonder af- of toedoening van letteren of dagefch altoos eenzelve ftaan blyft, uitgezondert, wanneer de middelste grontletter een ו is.

Dog onzes oordeels behoorde men de grontwoorden niet te ver-
tonen in den voorledenen, maar in den onbepaalden tyt, namentlyk de
eerste grontletter met een kamets, en de tweede met een cholem, als;

קרוב	naderen,	} Aldus vertonen wy te regt in den onbepaalden tyt, drie grontwoorden, ieder van drie letteren.
ראה	zien,	
פקד	bezoeken,	

Alleen zou men kunnen tegenwerpen, het eerste grontwoort heeft geen
drie, maar vier grontletters, het welk wy ontkennen, om dat de ך al-
hier voor geen letter, maar voor een vokaal dient, om dezelve daar bo-
ven te plaatsen, daar wy dezelve in de twee andere grontwoorden ont-
beren, en de cholem, zonder dezelve tusschen beiden, boven geplaatst
vinden.

In dezen is ons gevoelen overeenkomstig met den vermaarden en
Taalkundigen *Abraham de Balm*, in zyn Boek genaamt *מִקְנֵה אֲבָרָם Mikne*
Abram, ziet Hooftst. V. afdeling 5, zeggende; Wanneer u iemand vraagt
na het grontwoort, van *לָמַדְתִּי ik heb geleert*, zeg dan *לָמַד לeren*, in het
onbepaalde, en niet *לָמַד by heeft geleert*, in het voorledene, derde
perzoon.

De reden van deze myne mening om het onbepaalde voor het gront-
woort te nemen, is; om dat de *מִקְוֹר*, het onbepaalde, is de gedagte die
een mensch maakt voor de werkzaamheit, en daar na brengt hy zyne
gedagte tot de uitwerkingen, aldus is het onbepaalde ontbloot van
alle perzonen en tyden.

En nogtans alle tyden aannemende, het zy op zig zelf, of door by-
voeging van een der letteren *בְּכֵלָם* enz.

Het voorledene, *Num. 10. 35. בְּנִסְוֹעַ in het optrekken.*

Het tegenwoordige, *Jof. 6. 9. הֹלֹךְ gaande.* } op zig zelve.

Het gebiedende, *Deut. 25. 17. זָכוֹר gedenkt.*

Het toekomende, *1 Kon. 1. 21. בְּשֹׁכֵב als zal neder leggen.*

En om die reden wort het genoemd *מִקְוֹר een fontein*, van het grontwoort
קוֹר vloeyen, uitborrelen; om dat het is als een fontein, wiens water uit-
borrelt, en vloeit uit naar alle gewesten, aldus vloeien uit het onbepaal-
de alle tyden, gelyk ons hier voor vertoont is.

Niet

Niet tegenstaande dit ons gevoelen, zullen wy nogtans de gewoonte der meeste Geleerden met bunne Leerlingen opvolgen, en vertonen de grontwoorden in de Kal, met een kamets onder den eersten, en een patach onder den tweden grontletter, waar op ons verder gebouw zal gestigt zyn.

Alle xxii letters kunnen tot het grontwoort dienen.

Alleen xi derzelve zyn altoos vaste grontletters ג, ד, ה, ט, ס, ע, פ, צ, ק, ר, welke begrepen zyn in deze vier volgende woorden טף, גזע, קרה, צדק, de anderen xi zyn zomtyts gront-, en zomtyts dienstbare letteren, zo als wy onder den regel der zelve, van משה וכלב איתן gezien hebben.

Uit de grontwoorden spruit alles, en de gantsche Hebreeuwscbe taal bestaat in.

פועל *Poognal*, werkwoorden.

מלה *Millab*, reden-gevers.

שם *Scheem*, naam-woorden.

Wy zullen dan eerst beginnen met de werkwoorden, daar na met de redengevers, die den werker, en het werk of het bewerkte als aan mal-kander hegten, om de zaak een goeden zin te geven, en vervolgens tot de naamwoorden overgaan.

De פעלים *Werkwoorden*, worden onderscheiden door veranderinge van letteren of puntaatsien, om te weten.

Of het de werker, of het bewerkte is.

Of het eene gewone, of eene buitengewone werkzaamheit is.

Of het een פועל יוצא *Poognal jootzee*, een uitgaande werk, is, als; ברא by heeft geschapen.

Of anders, een פועל עומד *Poognal gnomed*, een byblyvent werk, is, als; הלך by heeft gewandelt.

De grontwoorden komen ons voor in vier gedaantens, als;

שלמים *volmaakte*.

חסרים *gebrekkige*.

נחים *rustende*.

בפולים *dubbelaars*.

1. De שלמים, *volmaakte*, bestaan in drie vaste grontletteren, die in alle Con-

Conjugatiën of vervoegingen der tyden, en perzonen, zig klaar vertonen, zonder dat 'er een ontbreekt, als; פָּקַד, קָרַב, en diergelyken meêr.

2. De הַסְרִים, *gebrekkige*, missen een grontletter, het zy voor, midden, of agter:

VOOR, als; יָגֵשׁ, *by zal naderen*, komt van het grontwoort יָגַשׁ, *by heeft genadert*, zo dat hier de eerste grontletter נ voor aan ontbreekt, het welk wy ontdekken door de dagefch in de נ, en moest anders zyn יָגֵשׁ.

MIDDEN, als; אָפַךְ, *uwe toorn*, van het grontwoort אָפַךְ, anders moest het zyn אָפַךְ.

AGTER, als; בָּרַת, *by heeft uitgebouwen*, is het grontwoort zelf, in den derden perzoon.

בָּרַת, *gy hebt uitgebouwen*, is den tweden perzoon, ook in het voorledene.

Deze laatste mist agter een ת, het welk ons de Dagefch aanwyft; als of 'er stont בָּרַתָּה.

3. De נִחִים, *ruflende*, rusten voor, midden, of agter, wanneer een der letteren אָהוּ tot het grontwoort behoort, en dezelve zonder vocaal als rustende daar staat, of ook niet staat, wanneer dezelve nogtans als rustende in de voorgaande vocaal begrepen wort.

VOOR, als; אָכַל, *ik zal eeten*, van het grontwoort אָכַל, *by heeft gegeten*, zo dat alhier, de א, *ik zal*, voor is dienstbaar, en de ontbrekende of rustende א die tot het grontwoort behoort rust in de cholem tusschen de כ en de א: aldus יָצֵא, *gy zult uitgaan*, van het grontwoort יָצָא, *by is uitgegaan*, hier rust de eerst ontbrekende grontletter (י) in de tzeere onder de ה *gy zult*.

MIDDEN, als; שׁוּב, *wederkeren*, is het grontwoort zelf, en de ו in het midden staat alleen om de schurik daar in te plaatsfen, zo dat de tweede grontletter ו die tot het grontwoort, als een Consonant behoort, ontbreekt, en rustende is in den schurik. En by het voorledene valt de (ו) in het geheel weg, dog dan is dezelve rustende in de voorgaande Kamets, als; שָׁב *by is wedergekeert*.

AGTER, als ; גָּלָה *by heeft ontdekt*, is het grontwoort zelf, de ה hier agter duidelyk staande, is nogtans agter rustende ; zomtyts zien wy in derzelve plaats een (י) אָהוּי, die in der zelve plaats verwisselt, als ; גָּלָה *gy hebt ontdekt*.

4. De כְּפֹלִים *Dubbelaars* verdubbelen agter hunne grontletters, als ; סָבַב *by heeft omringelt*, van deze valt (in het Conjungeeren, dat is vervoegen) dikwils de laatste letter weg, als ; נָסַבּוּ *wy zullen omringelen*, hier wyft de Dagesch in de ב aan, dat men om het grontwoort te vinden dezelve moet verdubbelen, het komt als boven van סָבַב.

Alle gront of werkwoorden worden gemeenlyk uitgesproken in de Conjungatie קָל Kal, die aanwyft den gewonelyken werker, derden perzoon, in den voorledenen tyt, die gekent wort aan de kametz onder de eerste, en een patach onder de tweede grontletter, als ; אָהַב *by heeft bemint*, en op deze wyze worden zy in de Woorden-Boeken gepunteert.

Dog wanneer de derde grontletter een א of ה is, dan worden zy altoos gepunteert met twe kametsen, als ; מָצָא *by heeft gevonden*, עָשָׂה *by heeft gedaan*.

Daar zyn ook gront of werkwoorden, die noit in de Conjungatie קָל Kal voorkomen, maar in de Pihel, en dan is de eerste gepunteert met een Chirik, de tweede met een tzeere en dagesch, als ; אָהַב *by heeft geluifert*.

En als de middelste grontletter een (ו) is, dan bestaat het grontwoort uit een syllabe, als קָוַם *opstaan*, met een schurik, en גּוֹי *een volk*, met een cholem.

Ook vinden wy in de Woorden-Boeken enige grontwoorden zonder puntatien, of om dat het naamwoorden zyn, die niet anders als door byzetting of afdoeninge van een letter in den Text voorkomen, als ; אָבָב komt niet anders voor als ; אָבִיב of ook wel אָבֵב.

Zo ook werkwoorden, die in den Text noit in de Conjungatie Kal voorkomen, als ; פָּתַל *worfielen*; *Al het welk zou verbeterd worden, indien men de grontwoorden volgens ons gevoelen in den infinitivus of onbepaalden tyt vertoonde, zo als wy pag. 46. beweert hebben.*

O N D E R W Y S D E R
N E G E N D E H O O F T S T U K .

Om de Grontwoorden te vinden.

EERSTELYK moeten we zien, of in het woort ook drie vaste grontletters leggen, zo ja, dan maken die drie vaste grontletters zekerlyk het grontwoort, als;

מִמְקָרוֹתָם *van hunne sloten*, in dit woort leggen drie vaste grontletters, namentlyk de **ם**, **ג**, en **ר**, des maken die het grontwoort **קָנַר** *by heeft gesloten*.

De eerste **מ** voor, wil zo veel zeggen als, *van*, blyft **מִמְקָרוֹתָם** *hunne sloten*.

De tweede **מ** is van de letteren **וְהִיאֲמַנְתִּי** *Vebeëmanti*, die een werkwoort tot een naamwoort maken, blyft **קָנַר**.

De **ת** agter is het veelvoudige vrouwelyk geslacht, derhalven is **קָנַר** vrouwelyk.

De **ם** op het einde van een woort, is het veelvoudige mannelyk, aldus blyft **קָנַר** *by heeft gesloten*, ons grontwoort.

מִקְנָר *een gevangen*.

מִמְקָר *van, of uit de gevangen*, singul.

מִמְקָרוֹת *van, of uit de gevangenissen*, plural. vrouwelyk.

מִמְקָרוֹתָם *van, of uit hunne gevangenissen, of sloten*, mannelyk.

Zo in een woort geen een vaste gront-, maar alle dienstbare letteren zyn, zo moeten wy evenwel het grontwoort weten te vinden (om dat ons gezegt is dat de dienstbare ook grontletters kunnen zyn) als;

הִמְלִיכוּ *zy hebben doen regeren*, in dit woort legt geen een vaste grontletter en komt van het grontwoort **מָלַךְ** *by heeft geregeert*.

De **ה** voor, en de (**ו**) tusschen de tweede en derde grontletter, tonen ons de Conjugatie Hiphil (gelyk wy in 't vervolg zien zullen, Hoofdstuk XIV.) en de (**ו**) wyft ons het meêrvoudige mannelyk.

TEN TWEDEN, wanneer maar twe grontletters in een woort gevonden

vonden worden, en de eerste grontletter een Dagesch heeft; zo moet de ך voor daar by geplaaft worden, als;

ׁׂ׃ *toen naderde*, de ך en ׃ zyn hier de twe grontletters.

De (ׁ) is de derde perzoon, in futuro den toekomenden tyt, *by zal*.

De ׂ is de veranderaar van den toekomenden in den voorledenen tyt.

De Dagesch in de eerste grontletter ך wysft ons aan dat de (ׁ) voor moet by gevoegt worden, zynde het grontwoort ׁׂ׃ *by is genadert*, dit is een van de ׁׂ׃ gebrekkige grontwoorden.

TEN DERDEN, wanneer wy maar twe grontletters in een woort vinden, en de tweede grontletter heeft een Dagesch, zo moet de tweede grontletter verdubbelt worden, als;

ׁׂ׃ *maten*, de ׁ en ׂ zyn hier de twe eerste grontletters.

De ׁ is het meêrvoudige vrouwelyk geslagt.

De Dagesch in de tweede grontletter ׂ wysft aan, dat dezelve moet verdubbelt worden, komt van het grontwoort ׁׂ׃ *by heeft gemeten*, dit is een van de ׁׂ׃ dubbelaars, om dat de tweede grontletter verdubbelt wort, en aldus de tweede en derde gelyk zyn.

Deze verdubbeling geschiet ook, wanneer de laatste letter van een woort de tweede grontletter is, staande zonder Dagesch, als;

ׁׂ׃ *by zal gemeten worden*, staat in de Conjugatie Niphal, het bewerkte, (ׁ) *by zal*, is de derde perzoon, in den toekomenden tyt.

De Dagesch in de ׁ wil zeggen, dat hier een ׂ ontbreekt, zynde de Niphal, zo blyft dan ׁׂ׃ alleen over, welkers tweede letter moet verdubbelt worden, schoon geen dagesch in dezelve is, om dat geen dagesch in de laatste letter (behalven in de ׁ als zy agter dienstbaar is,) kan komen, zo is dan het grontwoort ׁׂ׃ *by heeft gemeten*.

TEN VIERDEN, wanneer wy een woort flegts van twe grontletters vinden, en geen van beiden heeft een dagesch, dog de eerste heeft een kametz, dan moet gewonelyk de ׁ als genomen uit de kamets tusschen deze beiden ingeplaaft worden, als;

ׁׂ׃ *by is wedergekeert*, komt van het grontwoort ׁׂ׃ *wederkeren*, hier draagt de kamets onder de ׁ een ׁ tusschen hen beiden.

In plaats van deze ׁ vinden wy zomtyts de (ׁ) om dat de letters ׁׂ׃ gemeenelyk met malkanderen verwisselen, als;

אָשׁוּב *ik zal doen wederkeren*, staat in de Conjugatie Hiphil.

De א *ik zal*, is de eerste perzoon, in den toekomenden tyt.

שׁוּב *wederkeren*, komt van het grontwoort שׁוּב.

Hier zien wy אָשׁוּב in plaats van אָשׁוּב en aldus de (ו) verandert in een (ו).

Zo als nu de (ו) in een (ו) verwiifelt, verwiifelt ook de (ו) in een (ו) wanneer gelyk boven de eerste grontletter een kamets heeft, als; עָרִים *steden*, dit is een naamwoort staande in *plurali*, meêrvoudig getal, de י agter is het *pluralis* meêrvoudig getal, עָרָה komt van het grontwoort עָרָה *een stat*, 't geen gezegt wort voor עָרָה, dus dat עָרִים is by verkorting voor עָרִים.

Hier zien wy dat de Kamets in plaats van de (ו) een (ו) tusschen beide voegt.

Op deze wyze staat ook het woort בָּתִּים *huizen*, en komt van בַּיִת *een huis*.

Enige Geleerden, zo Joden als Kristenen, willen, dat בָּתִּים komt van בָּנָה, en dat de dagefch in de ה zou zyn de verbarder, aanwyzende het gebrek van de ה die tot het grontwoort zou geboren, als of 'er stont בָּנָה. Wy laten dezelve in hun eer en waarde; dog ons fchynt toe, dat men dan niet בָּתִּים met een kamets, maar met een patach onder de ה moest vinden.

Anderen wederom willen, dat de dagefch in de ה is de verbarder, en de kamets onder de ה zoude zyn de kamets Chatuph, dienende voor een o, of (ו) Cholem, zo dat בָּתִּים het veelvoudige zou zyn van בָּתָה en niet van בַּיִת. Maar wy vinden in den gehelen Bybel geen woort van zodanig gront- of wortelwoort, maar wel in 't Chaldeeufch.

Wat nu aangaat de dagefch volgende na een lange vokaal, in dit woort בָּתִּים is tegens de regel, zo wel als daar de dagefch komt na een roerende scheva, in den beginne van een woort, als; שָׁמַיִם en שָׁמַיִם.

Waar over ook verscheide gedagten zyn, die hier niet te pas komen.

TEN VYFDEN, wanneer wy twe grontletters vinden, en geen van beiden heeft een dagefch, maar de eerste heeft een tzere, dan moet de (ו) voor daar bygevoegt worden, als;

אֵץ *ga uit*, dit woort staat in 't gebiedende, en komt van het grontwoort אֵץ *by is uitgegaan*.

Hier

Hier zien wy een tzere onder de eerste grontletter, daarom wort voor dezelve een (י) bygevoegt, aldus יָצָא.

Het zelve vinden wy ook uit de tzere, die onder de eerste dienstbare letter staat, als; יָרַד *ik zal nedergaan*, komt van יָרַד, zo ook הֵלַכְו *gy zult gaan*, tweede perzonen mannelyk, komt van יָלַךְ.

Het gebeurt ook, dat de (י) zynde de eerste grontletter, door de (ו) verbeelt wort, om dat de letters וְהוּא in malkanderen verwisselen, als;

הוּשָׁב *inwoonder*, komt van het grontwoort יָשַׁב *by heeft gewoont*.

De ה is hier van de letteren וְהוּא כְּנִתִּי die een werk- in een naamwoort verwisselen.

De ו komt hier in plaats van een (י), aldus is het grontwoort יָשַׁב.

TEN ZESDEN, wanner wy maar een grontletter vinden, dan moet de ך voor en de ה agter daar bygevoegt worden, als;

יָטַט *en by spande uit*, dit woort staat in den voorledenen tyt.

De ך voor is de veranderaar van den toekomenden in den voorledenen tyt.

De ך by zal, verbeelt den toekomenden tyt, die door de ך verwisselt in den voorledenen, zo behouden wy alleende ט, hier moet de ך voor en de ה agter staan, en komt aldus van het grontwoort יָטַח *by heeft uitgespannen*.

Zomtyts komt ook de (י) voor en de ה agter, als;

הוֹרִים *gy zult hen onderwyzen*, komt van het grontwoort יָרַה.

TEN ZEVENDEN, wanneer alle deze voorgaande regels in een woort geen plaats vinden, namentlyk na dat wy zullen gezien hebben;

Eerstelyk, of wy drie grontletters vinden.

Ten tweden, of by twe, de eerste een dagesch heeft.

Ten derden, of by twe, de tweede een dagesch heeft.

Ten vierden, of by twe, geen van beide een dagesch, maar de eerste een kametz heeft.

Ten vyfden, of by twe geen van beide een dagesch, maar de eerste een tzere heeft.

Ten zesden, of, wanneer een grontletter gevonden wort, de ך voor en de ה agter, of de ך voor en de ה agter geplaatst moet worden.

Wy zeggen als alle deze geen plaats vinden, dan moet gewonelyk de ה agter bygevoegt worden, als;

עָשָׂה en hy maakte, dit woort staat in den toekomenden tyt.

De ו is de veranderaar van den toekomenden in den voorledenen tyt.

De י by zal, in den toekomenden tyt, dog wort verandert door de ו in het voorledene, zo blyft over עָשָׂה voeg hier de ה agter, is het grontwoort עָשָׂה.

Aldus *וַיַּעַן doe antwoordde*, van עָנָה by heeft geantwoort.

Wy hebben hier geen reden om een ו voor by te voegen; om dat de eerste geen dagesch heeft, nog de tweede niet te verdubbelen; om dat de tweede geen dagesch heeft; nog geen ו in het midden te zetten, om dat de eerste geen kametz heeft, nog geen (ו) voor te plaatsen, om dat de eerste geen tzere heeft; nog geen ו of (ו) voor, en ה agter te stellen; om dat 'er meêr dan een grontletter staat, des moet de ה agter bygevoegt worden.

Een grontwoort vinden wy dat gebrekkig is, te weten daar voor en agter een ו moet bygevoegt worden, als;

תָּתֵן geven, het onbepaalde, komt van het grontwoort נתַן by heeft gegeven.

Aldus *תָּתַת een gave*, komt van het zelfde grontwoort, de ט voor is van de letteren וְהֵאֱמַנְתִּי. Dit grontwoort wort genaamt תִּסְרֵי תִקְצוּת de gebrekkige van beide eindens.

Two grontwoorden vinden wy; daar de ו moet in het midden geplaatst worden, als;

תָּרַח tarwe, komt van het grontwoort תָּרַח by heeft voortgebracht.

תָּרַח toorne, komt van het grontwoort תָּרַח by heeft getoornt.

Nog twee grontwoorden vinden wy, in welkers eerste grontletter een Dagesch is, (die anders een (ו) voor, aan wyft) dog in deze twee wyft de dagesch een ל voor, als;

תָּקַח ik zal nemen, komt van het grontwoort תָּקַח by heeft genomen.

תָּרַח vermaalt worden, komt van het grontwoort תָּרַח by heeft vermaalt.

Hier tegen vinden wy de volgende Exceptiën, of uitzonderingen.

Wy hebben boven in het VIII. Hoofstuk onder No. 3. de נְחִימִים rustende letters geleert; dat de letter ה agter rust, het zy datze daar duidelyk staat, of niet; of datze rust in de voorgaande vokaal; hier tegens stryden- de vinden wy vier grontwoorden, welkers derde grontletter een ה is, zynde nogtans volmaakte grontwoorden, als;

כָּמָה by heeft begeert.

נָגַה by heeft geblonken.

תָּמָה by heeft verwondert.

נָבַה by heeft verbeven.

Dezelve zyn om die reden gepunteert met een kametz , en patach na het regt van meest alle andere grontwoorden , dog de mappik in de ה is alleen om de ה enig geluit te doen geven , anders zouden deze vier grontwoorden naar den algemenen regel, met twe kametsen moeten gepunteert worden.

In diervoegen vinden wy een' Goddelyken Naam , alwaar de ה agter ook bewegelyk is , te weten den Naem אֱלֹהִים Godt ; om dezen Naam te onderscheiden van het grontwoort אָלָה by heeft gezworen.

Ook hebben wy in het VIII. Hoofdstuk No. 2. onder de חֲסָרִים gebrekkige gezien , dat de dagesch in de eerste van twe grontletteren ons een נ als de derde grontletter voor dezelve aanwyft.

Alleen vinden wy agt grontwoorden , die ook een Dagesch in de eerste der twee grontletteren hebben ; dog welke dagesch in plaats van de נ , ons een (*) als de derde grontletter voor dezelve aanwyft ; daar by vinden wy dezelve noit in Kal , als alleen יָצַר by heeft gesformeert , dezelve zyn en komen ons onder anderen in den Text voor , op de volgende plaatsen aldus , יָנַח , יָצַב , יָצַג , יָצַע , יָצַק , יָצַר , יָצַח , יָקַח .

Rigter. 3. vs. 1. הִנִּיחַ liet blyven , komt van יָנַח laten blyven.

Jofua 4. vs. 9. מִצַּב stantplaats , - - - יָצַב stellen , zetten.

Job 17. vs. 6. הִצִּיג by heeft gestelt , - - - יָצַג stellen.

Pfalm 139. vs. 8. וַאֲצִיעַ en ik zou legeren , - - - יָצַע legeren , bedden.

Job 11. vs. 15. מִצַּק vast gestelt , - - - יָצַק vast stellen.

Jesaias 44. vs. 12. יִצְרֶהוּ by zal hem formeren , - - - יָצַר maken , formeren.

Klaagl. 4. vs. 11. וַיִּצַח ende by stak aan , - - - יָצַח branden , aansteken.

Job 19. vs. 6. הִקִּיחַ heeft doen omzingelen , - - - יָקַח omzingelen , omleiden.

Hier zien wy dat deze agt woorden , (op deze en andere plaatsen meêr) in den Text alle in derzelve eerste grontletter een dagesch hebben , die anders een נ , dog alhier een (*) voor dezelve als derde grontletter aannemen.

Anders

Anders wort de ontbrekende (') als eerste grontletter alleen uit de tze-
re gevonden, die onder de eerste grontletter als לך van ילך, of die on-
der de voorgaande dienstbare letters staat, als; נלך van ילך.

Laat ons nu in 't kort nog eens herhalen, alle de regels om de gront-
woorden te vinden.

1. Om te zien, of in een woort drie vaste grontletters staan, als; פקד.
2. Als wy maar twe grontletters zien, en de eerste heeft een dagefch dan moet de ך voor by gevoegt worden, als; ניש van ניש.
3. Als de tweede een dagefch heeft, dan moet de tweede verdubbelt worden, als; קרה van קרה.
4. Als geen van beiden een dagefch heeft, en de eerste heeft een ka-
mets, dan wort de ך in het midden gestelt, als; שבו van שוב.
5. Als de eerste grontletter, of de voorgaande dienstbare een tze-
re heeft, dan moet de (') voor, als; תשב van ישב.
6. Als 'er maar een grontletter staat, moet de ך voor, en de ה agter,
als; יני van ינה: of ook wel de (') voor, als; הוני van ינה.
7. Wanneer deze voorgaande regels niet gevonden worden, dan moet
de ה agter aan gevoegt worden, als; עשה van עשה.
8. Twee woorden die veel in gebruik zyn, komen ons voor, daar de ך
in het midden geplaatst wort, als; אנה van אנה, en חטים van חטים.
9. Wederom twe woorden vinden wy, daar de eerste een dagefch hebbende,
(geen ך) maar een ל voorkomt, als; נתע van נתע, komt maar eens voor
Job 4. vs. 10.
- Het tweede komt dikwils voor, als; קח zyn twe vaste grontletters;
voor het zelve moet de ל bykomen, als; ויקח van לקח.
10. Een grontwoort vinden wy, van het welk zomtyts maar een let-
ter staat, daar de ך voor, en agter bykomt, als; תת van נתן.
11. Een grontwoort vinden wy, daar de letter ך agter bygevoegt wort,
als; אמן van אמן.

12. Daar zyn ook Grontwoorden, welkers eerste gron letter één (*) is, die aan de ת van agter gekent worden, als: דָּעָה van יָדַע, en עֲצָה van יָשַׁן, en diergelyken meer.

De regels om de Grontwoorden te vinden afgedaan hebbende zullen wy ons eerst vervoegen tot de Gevallen en Natuur der Werkwoorden.

TIENDE HOOFDSTUK.

Van de gevallen in een Werkwoord.

WY vinden zes redenen in een werkwoord, die het woort doen veranderen, het zy van letters, of vocalen, zy worden gekent en onderscheiden door de volgende zes gevallen.

1	זְמַן	de tyt.
2	אִישׁ	de perzoon.
3	סִין	de soort.
4	מִסְפָּר	het getal.
5	בְּנֵן	het gebouw.
6	הוֹרָאָה	het onderwys.

De זְמַן זִמְנָה, waar in een werkwoord kan voorkomen, zien wy onderscheiden op de volgende wyze, het zy in den voorledenen, tegenwoordigen, onbepaalden, gebiedenden, of toekomenden tyt, aldus in vyf tyts verdelingen, by de Hebreen genaamt, als volgt;

עָבַר *bet praeteritum*, of de voorledenen tyt.

בִּינּוּנִי *bet praesens*, tusschen beiden of tegenwoordige tyt.

מִקּוֹר *de infinitivus*, of onbepaalde tyt.

צִוּוּ *de imperativus*, of gebiedende tyt.

עָתִיד *bet futurum*, of de toekomende tyt.

De עָבַר VOORLEDEN TYT komt ons voor in een afgedaan werk, als Gen. 2. vs. 3. אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת, *bet welk Godt geschapen badt om te volmaken.* [Dog dit afgedaan werk moet maar aangemerkt worden voor die tyt, namentlyk by de Schepping van Hemel en Aarde, want anderszints hout Godt eigentlyk gezegt noit op met scheppen.]

H

Hier

Hier by dient ons te weten, dat in andere Talen drie onderscheidene voorledene tyden in hunne uitspraak gehoord, en gekent worden, als;

עבר נשלם De volmaakte voorledene tyt.

עבר בלתי נשלם De onvolmaakte voorledene tyt.

עבר יותר מן הנשלם De meêr als volmaakte voorledene tyt.

Dog de Hebreënen maken in hun taal daar geen onderscheit in, het welke wy dan alleen uit de omstandigheid des gevals moeten vinden, als; פקד by heeft bezogt, is de voorledene tyt.

Dit woort staat in de voorledene, volmaakte, onvolmaakte, en meêr dan volmaakte tyt, altoos gelykvormig. Laat ons zien,

Gen. 21. vs. 1. וַיְהִי פָקֵד אֶת שָׂרָה. En de Here bezogt Sara.

Hier staat פָקֵד in *praterito imperfecto*, de onvolmaakte voorledene tyt, om dat de Here Sara bezogt, en bezoekende by bleef tot dat zy baarde.

Esra 1. vs. 2. וְהוּא פָקֵד. En by heeft bevolen.

Hier staat פָקֵד in *praterito perfecto*, de volmaakte voorledene tyt, om dat zo dra het bevel gegeven is, is het zelve volmaakt voorleden.

Rutb 1. vs. 6. כִּי פָקֵד יְהוָה אֶת עַמּוֹ. dat de Here zyn volk bezogt hadt.

Hier staat פָקֵד in *praterito plusquam perfecto*, meêr dan volmaakt voorledene tyt, om dat de Here bezogt hadde, zo is dan de bezoeking meêr dan volmaakt voorleden.

De *imperfecto*, of onvolmaakte tyt, is best te kennen, daar de 1 veranderaar bykomt, als; וַיֹּאמֶר doen zeide, וַיִּדְבֹר doen sprak.

Dit moet men aldus verstaan, hy was zeggende, hy was sprekende.

De *בִּינוּי* TEGENWOORDIGE, of tusschen beide tyt, komt ons voor in een werk, dat reets begonnen, waar aan men bezig, en dat nog niet voltoit is, als;

עֹרָא כוּתֵב Esra is schryvende, in den tegenwoordigen tyt, die daarom ook genoemd wort de *בִּינוּי*, om dat de עֹבֵר reets voorby, en de עֹתִיד nog niet begonnen is.

In de *בִּינוּי* is praesent een *Activus en Passivus*, dat is een tegenwoordige werker, en het bewerkte.

De tegenwoordige werker wort genaamt **בִּינוּנִי פִּעוּל** *Beenoni pogneel.*
 Het tegenwoordige bewerkte wort genaamt **בִּינוּנִי פְּעוּל** *Beenoni pagnoel.*
 Den tegenwoordige werker zien wy in **עָוְרָא כְּתוּב** *Efra schryft.*
 Het tegenwoordige bewerkte vinden wy in **הַסֵּפֶר כְּתוּב** *Het boek wort geschreven.*

Het onderscheit tusschen de **פִּעוּל** HET BEWERKTE, en de Conjugatie **נִפְעַל** ook HET BEWERKTE, is, wanneer wy lezen,
הַסֵּפֶר כְּתוּב *het boek wort geschreven*, dit staat in de **פִּעוּל** het bewerkte, dat tegenwoordig nog in wezen is.

Maar wanneer wy vinden

הַסֵּפֶר נִכְתָּב *het boek is geschreven*, dan staat zulks in de **נִפְעַל** het bewerkte, dat nog tegenwoordig in wezen, of niet meêr in wezen is; zo als onder de Conjugatie ons klaarder zal worden ver-
 toont.

De **פִּעוּל** vint alleen plaats in zodanige werkingen, die van den werker uitgaande zyn op iets dat door hem bewerkt wort, als;
אֶהֱבֶה *wort bemint*, **אֶהֱבֵה** *by bemint*, komt van het grontw. **אָהַב**.

Dog by de inblyvende werkingen vint de **פִּעוּל** geen plaats, om dat men van **הִלְךָ** *by heeft gewandelt*, niet kan zeggen **הִלְכָה** *wort gewandelt*, de reden, om dat dit zelfs een inblyvende werking is, die tot een ander niet kan uitgaan, derzelve kentekens zullen wy nader vinden.

De **פִּעוּל** TEGENWOORDIGE WERKER vinden wy ook onder de gedaante van een naamwoort, als: **שׁוֹמֵר** *by is bewarende.*

Als men nu zeggen wil een schaaphoeder, dan vinden wy in den Text **שׁוֹמֵר הַצֹּאן** *bewaarder der schapen*, die aldus genaamt wort, om dat zulks zyn beroep is, het zy hy by zyn schapen is, of niet.

Zo ook als een woort in de **פִּעוּל** staat met een **ה** beken-
 maker of verwonderaar daar voor, dan is het een afstammig
 naamwoort, als: **הַשׁוֹמֵר** *de bewaarder.*

Of wanneer een woort in de **פִּעוּל** van agter een aanhang-
 fel heeft, die het volgende woort tot den zinaanhaalt, dan is

zulks mede een naamwoord, als; שומרי עיר *bewaarders der stat.*

Deze naamgeving wordt genaamt שם התואר *afstamming-naamwoord*, zo als onder den regel der naamwoorden klaarder blyken zal.

Vande בינוני *presens*, tegenwoordigen tyt, gaan wy over tot den מקור *onbepaalden tyt.*

De מקור ONBEPAAALDE TYT, komt ons voor in een woort zonder tytperk, als, הלך *gaan*, שלח *zenden*, deze staan in den onbepaalden tyt, dezelve wordt gekent aan de kamets onder de eerste grontletter, en een cholem boven de tweede.

Meerendeels ontmoet ons dezelve met eene der letteren במקלם daar voor geplaaft, als;

במקור *in het bezoeken*, למקור *om te bezoeken*, en zo voort. hier is de ב *in*, en de ל *om te*, van במקלם.

Wanneer nu een woort in den onbepaalden tyt staat met een כ of ב van במקלם daar voor, dan schynt of zweemt het zelve na den voorledenen tyt, als;

Met de ב, Num. 10. vs. 35. בנסע הארץ *in het vertrekken der Arke.*

Hier is de ב, *in*, van במקלם, en נסע staat in den מקור *onbepaalden tyt*, zweemt aldus na den voorledenen tyt.

Het zelve met de כ Gen. 27. vs. 34. בשמוע עשו *als Esau hoorde.*

Hier is de כ *als*, van במקלם, en שמוע staat in de מקור, zweemt aldus na den voorledenen tyt.

En zo een woort in den onbepaalden tyt staat, met een מ of ל, van במקלם daar voor, dan schynt of zweemt het zelve na den toekomenden tyt, als met de ל, 2 Samuel 14. vs. 19. לשלח אתו *om hem te zenden*, hier is de ל *om*, van במקלם, en שלח staat in de מקור *onbepaalde tyt*, en zweemt aldus na de toekomende tyt.

Het zelve met de מ, Gen. 18. vs. 25. הללה לה מעשה *bet zy verre van u te doen*, hier is de מ *van*, van במקלם, en עשה staat in de מקור, zweemt mede na de toekomende tyt.

En

En by aldien een woort in de מקור *onbepaalde tyt* zonder een der letteren בקלם daar voor komt, dan staat zulk een woort tweemaal na malkander, welkers eerste is het onbepaalde, en de tweede toont de tyt, als; *Exod. 21. vs. 22. עניש עניש יעניש straf zal by gestraft worden.*

Zo ook de tyt in het eerste-, en het onbepaalde in het tweede woort, als; *Jofua 24. vs. 10. ויברך ברוך en zegenende zal by zegenen.*

Het gebeurt ook dat de מקור *onbepaalde tyt* voor de gebiedende moet erkent worden, als *Exod. 2. vs. 8. זכור gedenkt.* (zie pag. 46.)

Van de מקור *infinitivus, onbepaalde tyt*, gaan wy over tot de צווי *gebiedenden tyt.*

De צווי **GEBIEDENDE TYT** komt ons voor wanneer de een den anderen iets beveelt te doen, het zy aanstonts, of in de toekomstige tyt.

Dezelve wort in 't gemeen by de volmaakte grontwoorden gekent aan de schevah, die onder de eerste grontletter staat, als; שרה *zent*, פקד *bezoek*, enz.

Zomtyts op een ander manier, het zy door af, en toedoening van letteren, of verandering van punctatiën, als; צא *ga uit*, פקד *bezoek naerftig*, het welk ons in de Tafels der Conjugatiën klaarder zal verthoont worden.

Van de צווי *imperativus, gebiedende tyt*, gaan wy over tot de עתיד *toekomstige tyt.*

De עתיד **TOEKOMENDE TYT** komt ons voor in een werk, daar nog niet aan begonnen is, als; אשתה *ik zal drinken*, תשמע *gy zult horen*, enz.

Dezelve wort gekent door bydoening voor de eerste grontletter, een der letteren איתן, zo als wy onder de dienfbare letteren reets gezien hebben. (zie pag. 35.)

In andere talen is nog een tegenwoordige tyt, genaamt *Indicativus*, de aantonende wyze, als; *ik bezoek, gy bezoekt, hy bezoekt.*

Deze wyze wort by de Hebreën genaamt הוה *zyn, wezen, tegenwoordig*, dezelve kan by hen niet anders, dan door de ביוני פועל, als פוקד *bezoekende*, in *participio praesenti*, den tegenwoordige deelgenoot, uitgedrukt worden met een bygevoegde perzonele voornaam, als;

פוקד אני *ik bezoek.*

פוקד אתה *gy bezoekt.*

פוקד הוא *hy bezoekt.*

Dog meerendeels wort deze *הוה* in *futuro*, den toekomenden tyt, gevonden, die wegens de omftandigheid der zaken als in den tegenwoordige tyt door ons moet opgenomen worden, zie

Job 1. vs. 5. *ככה יעשה איוב* alzo deé *Job*, verftaa gedurig, ten dage, wanneer; hier ftaat eigentlyk niet, alzo deé *Job*, maar, alzo was *Job* gewoon te doen; zo dat wanneer wy een woort in den toekomende tyt vinden, en dat de omftandigheden der zaken zulks niet toelaaten, dan moet het zelve door de *הוה*, als in den tegenwoordigen tyt, van ons opgenomen worden.

Zomtyts vinden wy op die wyze een woort in *praterito*, het voorledene, en de omftandigheid der zaaken zulks niet lydende, zo nemen wy het op door deze *הוה*, als in den tegenwoordige tyt, het welk ons de regel der *Syntaxis*, dat is de *Conftuëtie*, of de t'zamenbinding dezer tale, in 't klaarder vervolg zal ontdekken.

Van de *זמן* tyden gaan wy over tot de perzonen *איש* in een werkwoort.

E L F D E H O O F T S T U K.

Van de perzonen in een werkwoort.

DE sprekende, of werkende perzoon wort by de Hebreëen genaamt *איש* een man, of *קדבר* *spreker*, zo wel de eerfte, tweede, als derde perzoon, in het enkel of meêrvoudig getal, het zy mannelyk of vrouwelyk geflagt. Zo als die aan ons onder de perzoonlyke namen vertoont zyn.

In gehele woorden, als; ^{hy} *הוא*, ^{zy} *אתה*, ^{ik} *אני* voor de werkwoorden.

Of enkelde letters, als; *ו* *zyn*, *ך* *uw*, (*')* *myn*, agter de naamwoorden. (zie pag. 21.)

Door dezelve ontdekken wy, wie van drie de werker is.

Het zy de eerfte perzoon, als <i>spreker</i> ,	<i>קדבר</i>
Of de tweede perzoon, als <i>tegenwoordige</i> ,	<i>נכה</i>
Of de derde perzoon, als <i>afwezende</i> ,	<i>נסתר</i>

De perzonelyke byzetzen, die voor of agter aan een woort, den perzoon en tyt te kennen geven, vinden alleen plaats by werkwoorden, die

die in de עבר *præterito*, *het voorledene*, of in de עתיד *futuro*, *het toekomstende* voorkomen.

Laat ons eerst zien de perzonen in de עבר *Præterito*; de *voorledene tyt*.

בָּקַרְתִּי *ik hebbe bezogt*, eerste perzoon, de ת' agter is zo veel, als אֲנִי *ik*, voor
בָּקַרְתָּ *gy hebt bezogt*, tweede perzoon, de ת' agter is zo veel, als אַתָּה *gy*, voor
בָּקַרְתָּ *hy heeft bezogt*, derde perzoon, zonder enige byvoeging, wort genomen voor het grontwoort zelf בָּקַרְתָּ, bestaande uit drie letteren.

In de עתיד *futuro*, *toekomstende tyt*, worden de letters die de perzonen te kennen geven, voor by gevoegt, als;

אֶבְקֹר <i>ik zal bezoeken</i> ,	eerste perzoon,	} Hier zien wy, dat de } letters אֵתֵן de toeko- } mende tyt verbeelden.
יֶבְקֹר <i>hy zal bezoeken</i> ,	derde perzoon,	
תֵּבְקֹר <i>gy zult bezoeken</i> ,	twede perzoon,	
נִבְקֹר <i>wy zullen bezoeken</i> ,	eerste perzoon, plur.	

In de פועל *bet participium præsens*, den *tegenwoordige deelgenoot*, kan geen ander perzoon dan alleen de tegenwoordig werkende werker verstaan worden, als; פֹּקֵר *bezoekende*.

In de צווי *imperativo*, *gebiedende tyt*, kan alleen de tweede perzoon, of perzonen, aan wie het belaft wort, verstaan worden, 't zy mannelijk of vrouwelyk, als: פֹּקֵר *bezoekt*.

In de מְקוֹר *infinitivo*, *onbepaalden tyt*, kan geen perzoon, nog tyt, of andere gevallen plaats vinden; maar alleen een schyn van tyt, als; הָלוֹךְ *gaan*, שְׁלוּחַ *zenden*.

Of met een der letters בְּכֵלֵם daar voor, als; בְּבָקֹר *in het bezoeken*, לְבָקֹר *om te bezoeken*, zo als wy onder den regel van de מְקוֹר gezien hebben, als; כְּשִׁמוֹעַ עֵשָׂו *als Esau hoorde*.

Van de איש of מְדַבֵּר *perzonen*, gaan wy over tot de מִין *soort, aart, genus en geslagt*.

T W A A L F D E H O O F T S T U K .

Van het Genus, Geslagt.

DOOR de מין soort, of aart, *Genus, geslagt*, ontdekken wy, wie de spreker, of werker is: het zy in *masculino mannelijk*, of *feminino vrouwelyk* geslagt, als;

פָּקַדְתָּ *hy heeft bezogt*, namentlyk man,

פָּקַדְתָּ *zy heeft bezogt*, namentlyk vrouw,

Dit kunnen wy zien, zo wel in het een als meervoudige, breedvoeriger in de agtervolgende Tafels der Conjugaties.

Van de מין gaan wy over, tot de מִסְפָּר.

D E R T I E N D E H O O F T S T U K .

Van den Numerus of het Getal.

DOOR de מִסְפָּר *Numerus, het getal*; ontdekken wy, of een, dan of meer perzonen werkende zyn, als;

פָּקַדְתָּ *gy hebt bezogt*, eenvoudig,

פָּקַדְתֶּם *gy lieden hebt bezogt*, meervoudig.

Van de מִסְפָּר gaan wy over tot de בְּנֵינִים *gebouwen*.

VEERTIENDE HOOFSTUK.

Van de Conjugatiën, of Vervoegingen.

DE **בִּנְיָן** HET GEBOUW, *Conjugatie*, vervoeging, is een werk, waar door wy alle werkende wortelwoorden, in alle tyden, personen, en geslagten, zo wel mannelyk als vrouwelyk, weten te vervoegen, genaamt **בְּנֵינִים** DE GEBOUWEN.

Dezelve zyn zeven, drie werkende, drie lydende, mitsgaders een werkent, en lydent te gelyk, genaamt, *Kal*, *Niphal*, *Pibel*, *Pybal*, *Hipbil*, *Hophal*, *Hithpabel*.

De *Kal*, is de ordinaire werker, **פָּקַד** *by heeft bezogt*, de werker.

De *Niphal*, is de ord. bewerkte, **נִפְקַד** *by is bezogt*, de lydende.

De *Pibel*, is de extraord. werker, **פָּקַד** *by heeft naarstig bezogt*, de werker.

De *Pybal*, is de extr. bewerkte, **פָּקַד** *by is naarstig bezogt*, de lydende.

De *Hipbil*, is de aansteller, **הִפְקִיד** *by heeft doen bezoeken*, de werker.

De *Hophal*, is de aangestelde, **הִפְקִיד** *by is gestelt om te bezoeken*, de lydende.

De *Hithpabel*, is een werkzaamheit omtrent zig zelve, **הִתְפַּקֵּד** *by heeft zig zelfs onderzogt*, deze laate is werkende, en lydende te gelyk, in een en denzelven persoon.

Ieder **בִּנְיָן** GEBOUW, *Conjugatie*, *vervoeging*, wort geconjugteert in vyf voornoemde tyden.

Ieder tyt, heeft een eenvoudig, en meêrvoudig getal.

Ieder getal, heeft drie personen.

De personen zyn, mannelyk, of vrouwelyk, als by voorbeelt:

In de *Conjugatie Kal*, in *Præterito Singulari*, het voorledene eenvoudig, is:

פָּקַד *by heeft bezogt*, manl. **פָּקְדָה** *zy heeft bezogt*, vrouw. derde perf.
פָּקַדְתָּ *gy hebt bezogt*, manl. **פָּקַדְתְּ** *gy hebt bezogt*, vrouw. tweede perf.
פָּקַדְתִּי *ik heb bezogt*, manl. **פָּקַדְתִּי** *ik hebt bezogt*, vrouw. eerste perf.

In *Praterito Plurali*, voorledene meêrvoudig.

פָּקְרוּ *zy lieden hebben bezogt*, manl. פָּקְרוּ *zy lieden hebben bezogt*, vrouw.
 derde personen.
 פָּקְדְתֶם *gy lieden hebt bezogt*, manl. פָּקְדְתֶיךָ *gy lieden hebt bezogt*, vrouw.
 tweede personen.
 פָּקְדְנוּ *wy hebben bezogt*, manl. פָּקְדְנוּ *wy hebben bezogt*, vrouwelyk,
 eerste personen.

Dus word de *Kal* in het eenen meêrvoudig geconjugceert, alleen in de עָבַר, dat is *Praterito*, of VOORLEDENEN tyt.

Aldus moeten wy ook dezelve *Kal* weten te Conjugeren in de vier overige tyden, als daar zyn :

In de פִּינּוּי *Præsens*, TEGENWOORDIGE TYT, פִּינּוּי *hy is bezoekende*, &c.
 פִּינּוּי *Infinitivus*, ONBEPAALDEN TYT, פִּינּוּי *bezoeken*.
 פִּינּוּי *Imperativus*, GEBIEDENDEN TYT, פִּינּוּי *bezoek*.
 פִּינּוּי *Futuro*, TOEKOMENDEN TYT, פִּינּוּי *hy zal bezoeken*.

Hoe en op wat wyze nu deze vier tyden ook in de *Kal*, het zy een, of meêrvoudig, zo mannelyk als vrouwelyk, moeten geconjugceert worden, zal ons voorkomen in de Tafels der Conjugatiën hier na.

Zo als nu de vyf Tyden, drie Perzonen, in het een, of meêrvoudig Getal, en twe Geslagten, in de Conjugatie *Kal* plaats vinden; Zo ook vind het zelve alles plaats in de zes overige Conjugatiën, *Niphal*, *Pibhel*, *Pyhal*, *Hiphil*, *Hophal*, *Hitpabel*; Gelyk wy op de Tafels der Conjugatiën klaar zullen vertoont vinden:

Een פִּינּוּי *GEBOUW*, Conjugatie, *Vervoeging*, wort genaamt פִּעַל *WERK*.

Daarom geven de Hebreeuwſche Taal-Meefters de eerste, tweede, en derde grontletter in een woort, ieder een' naam, naar rang dezer drie letteren פִּעַל.

Zo dat zy de eerste grontletter van alle grontwoorden noemen פ, de tweede ע, en de derde ל, als by voorbeeld: קָרַב is ons grontwoort;

Wan-

Wanneer nu gevraagd wort, wat is ons eerste werktuk of grontletter, van קרב? dan wort geantwoort, Phe, Koph, פ - ק
 Wat is ons tweede? dan wort geantwoort, Gain, Refch, ע - ר
 Wat is ons derde? dan wort geantwoort, Lamed, Beth, ל - ב

De zeven בנינים CONJUGATIEN worden ieder byzonder gekent aan hunne vocalen, of derzelver verandering, die het grontwoort aanneemt, of door byvoeging van letteren, of door een dagefch in dezen en genen.

KAL, de eerste Conjugatie, קל, LIGT, GERING, SNEL, is de *Activus*, ordinaire werker, als;

פקד by heeft bezogt, deeze is ligt; om dat het een ordinair werk is, en waar by geen ander letter nog dagefch, maar alleen de drie grontletters, zig vertonen.

Zo wort dezelve gekent aan de (+) onder de eerste, en een (-) onder de tweede grontletter.

NIPHAL, de tweede Conjugatie נפעל, de zoon, de *passivus*, het lydelyke, het ordinaire bewerkte van zyn' vader קל, als;

נפקד by is bezogt, deze wort gekent door de נ, geplaatst voor de eerste grontletter. Dog wanneer de eerste grontletter is van die genen, die een dagefch kunnen hebben, en een der letteren איתן voor de zelve geplaatst is, staande het woort in den toekomenden tyt, dan valt de נ voor weg, en die eerste grontletter krygt in plaats van dezelve een Dagefch, als;

יפקד by zal bezogt worden, hier vertoont de (י) by zal, en de dagefch in de פ, de נ Niphal, als of 'er stont ינפקד met zyn ordinaire punctatie.

Zo ook als een woort in den toekomenden tyt staat, wiens eerste grontletter is van de letteren אההער, die in tegendeel geen dagefch kunnen aannemen, dan zyn de drie letteren Jod, Thau, Nun, van איתן, voor gepuncteert met een tzeere, als;

יאמר by zal gezegt worden, in plaats van ינאמר }
 תעשה gy zult gedaan worden, in plaats van תנעשה } en zo voorts in andere woorden meer.
 יחשב wy zullen geagt worden, in plaats van ינחשב }

PIHEL, de derde Conjugatie, פעל, naerftig, kragtig, fchielyk, overvloedig, ernftig, is de *Activus* extraordinaire werker, als;

פָּקַד by heeft *extraordinair bezogt*, deze is zwaar, kragtig, neerftig, om dat het een *extraordinair werker* is, nogtans alleen gelyk de קל zig met de drie grontletters vertonende.

Zo wort dezelve gekent aan de Chirek onder de eerfte, gevolgt met een dagefch in, en tzere onder, detwede grontletter.

Dog wanneer voor dezelve een der letteren אִתָּן gevonden wort, die altoos den toekomenden tyt verbeelden, dan heeft de eerfte grontletter een Patach, dog altoos de tweede een dagefch, als;

יִפְקֹד by zal *extraordinair bezoeken*, hier vertoont de (י) by zal, en de dagefch tzere de פעל.

En zo de middelste grontletter een (ו) is, dan wort ordinair om de Pihel te verbeelden, de derde grontletter verdubbelt, als;

בִּוּן verftaan, in de Pihel בּוּן } en op deze wyze meër.
שׁוּב wederkeren, in de Pihel שׁוּבב }

Deze Conjugatie of *Pibel פעל* wort ook wel genaamt בְּנִין בְּדִנְיָוֹשׁ, de Conjugatie, die altoos een dagefch heeft in de middelste grontletter.

Andere noemen dezelve ook wel בְּנִין הַקָּבֵד, de fware Conjugatie.

PYHAL, de vierde Conjugatie, פָּעַל, de zoon, de *Passivus*, het lydelyke, het *extraordinair bewerkte* van zyn' vader פעל, als;

פָּקַד by is *extraordinair bezogt*, deze wort gekent aan de Kibbutz onder de eerfte, en altoos een dagefch in de tweede grontletter, dezelve vertoont zig weder, gelyk zyn vader, alleen met de drie grontletters.

HIPHIL, de vyfde Conjugatie, הִפְעִיל, is de *Activus*, de aanfteller tot een werk, namentlyk van deze of gene tot dit of dat, als;

הִפְקִיד

הִפְקִיד *by heeft doen bezoeken*, deze wort gekent door de הִ met een chirek voor de eerste, en een (י) tusschen de tweede en derde grontletter.

In deze Conjugatie moeten drie zaken verstaan worden, de Aansteller, de Werker, en het Bewerkte, als *Deut. 8. vs. 16.* הִמְאִכְלָךְ *die uw dede eten*, versta de HEERE dede eten aan ISRAEL, namentlyk het MANNA.

Het gebeurt ook, dat de (י) tusschen de tweede en derde grontletter door een (-) verbeelt wort, als;

הוֹצִיאָהּ *gy hebt doen uitgaan*, als of 'er stont הוֹצִיאָהּ.

Deze Conjugatie Hiphil, of הִפְעִיל, wort by eenigen genaamt בְּנִיּוֹן הַכָּבֵד הַנוֹקֵף, de zware Conjugatie, om de bygevoegde letteren.

HOPHAL, de zesde Conjugatie, הִפְעַל, de zoon, de *Passivus*, het lydelyke, de aangestelde van zyn' vader הִפְעַל, als;

הִפְקִד *by is gestelt om te bezoeken*; deze wort gekent door de הִ met een kamets chatuph voor de eerste grontletter, (deze kamets wort aldus genaamt; om dat een rustende scheva volgt) zo als ons onder de regel der vocalen pag. 8. geleert is.

Het gebeurt ook wel, dat de voorstaande הִ, die de Hophal te kennen geeft, met een kibbutz gepuncteert is, als;

הִפְקִד *by is gestelt om te bezoeken*, daarom wort deze Conjugatie ook wel genoemd הִפְעַל.

HITHPAHEL, de zevende Conjugatie, הִתְפַּעֵל, is van beiden, zo wel *Activus*, als *Passivus*, de werker, en het bewerkte in zig zelfs, als;

הִתְפַּקֵּד *by heeft zig zelfs onderzocht*, deze wort gekent aan de dagesch in de middelste grontletter, en de הִ met een rustende schevah voor de eerste grontletter, als;

אֶתְפַּקֵּד *ik zal my zelfs onderzoeken.*

יִתְפַּקֵּד *hy zal zig zelfs onderzoeken.*

Hier by dient ons te weten, wanneer een grontwoort, dat met een **D** of **ש** begint, komt in de *Hithpabel*, dan verplaatst zig de ordinaire voorstaande **ת**, tusschen de eerste en tweede grontletter, alleen om de zwaargheid der uitpraak te verlichten, als;

הִתְחַוְּפָה by *beeft zig by den dorpel gebouden*, in plaats van **דְּהִתְחַוְּפָה**; komt van **קָפָה**.
הִשְׁחַמְרָה by *beeft zig zelven behoet*, in plaats van **הִתְשַׁמְרָה**; komt van **שָׁמַר**.

En by aldien in de *Hithpabel* de eerste grontletter een **צ** is, dan komt de **ט** in plaats van de **ת** tusschen de eerste en tweede grontletter, als;

נִצְטַדְקָה wy zullen ons regtveerdigen, in plaats van **תְּצַדְקָה**; komt van **צָדַק**.

De *Hithpabel* dient ook by iemand, die zig zelfs, door zyne gedagten, eene zaak verbeeld, gelyk wy vinden *Spreuk. 13. vs. 7.*

יֵשׁ מִתְעַשֵּׂר וְאֵין כֹּל מִתְרוֹשֵׁשׁ וְהוֹן רַב

Daar is een, die zig zelfs ryk maakt, ende (beeft) van alles niet, maakt zig zelven arm, ende (beeft) veel goet.

Na dat wy nu de kentekens der zeven Conjugaties in het brede hebben afgehandelt; zo laat ons dezelve nog eens in het kort herhalen.

De **קל** *Kal*, wort gekent aan de (◌) kamets onder de eerste, en

de (◌) onder de tweede grontletter, als; **פָּקַד**

נִפְעַל *Niphal*, aan de ׀ nun met een chirik, voor de eerste grontl. als; **נִפְקַד**

פִּעַל *Pibel*, aan de (◌) chirik onder de eerste, en een dagefeh in de tw. **פִּקַּד**

פִּיבַל *Pybal*, aan de (◌) kibbuts onder de eerste, en een dagefeh in de tw. **פִּיבַד**

הִפְעִיל *Hipbil*, aan de הֵ voor de eerste, en een (◌) tusschen de tw. en der. **הִפְקִיד**

הִפְעִיל *Hopbal*, aan de הֵ voor de eerste, met een kamets chatuph, **הִפְקִיד**

הִתְפַּעֵל *Hithpabel*, aan de הֵ met een rustende scheva voor de eerste,

en een dagefeh in de tweede, als; **הִתְפַּקַּד**

De benamingen, werkingen, en kentekens der Conjugaties hier mede afgedaan hebbende, gaan wy over tot de Benamingen der Werkwoorden.

VYFTIENDE HOOFSTUK.

Van de onderscheide benamingen der Werkwoorden.

DE Werkwoorden hebben onderscheidene Benamingen in hunne drie grontletters, een yder derzelve wort genoemd na die Classis, waar onder het zelve behoort, welkers Naamgeving hun aangeduid wort, door een of meêr der drie letters פ ע ל.

Uit deze drie letters, word van alle Werk- of grontwoorden, in wat gebouw, Conjugatie, buiging, of vervoegingen, dezelve ons ook mogten voorkomen, de eerste grontletter genaamt פ, de tweede ע, en de derde ל, zo als pag. 66. reets vertoont is.

Alle werkwoorden, waarin een, of meer, der vier rustende letters אהוי tot grontletters dienen, het zy voor, midden, of agter, zichtbaar of onzichtbaar; worden genaamt נחם RUSTENDE.

Wanneer nu de eerste grontletter van אהוי is, dan wort het zelve genaamt נחי פ, wil zeggen, hier rust de eerste grontletter, de tweede ע נחי ע, wil zeggen, hier rust de tweede grontletter, de derde ל נחי ל, wil zeggen, hier rust de derde grontletter.

Laat ons stellen, dat de eerste grontletter is een א, en gevraagd wiert wat is onze eerste grontletter? zo antwoordt een Hebreuwer נחי פא, *nage phe aleph*; zo de tweede een א is, נחי עא, *nage gnaim aleph*; indien de derde een א is, נחי לא, *nage lamed aleph*, enz.

Aldus hebben wy by ondervinding in den Text bespeurt XXII. byzondere werk- of grontwoorden, die wy onderscheiden in de volgende benamingen,

Volmaakte, Rustende, Ontbrekende, Dubbelaars, Vier- en Vyf-geletterde Grontwoorden.

- 1 שלמים VOLMAAKTE, zyn, waar in geen een der lett. אהוי plaats vint, als; פקד
- 2 נחי פא RUSTENDE, wil zeggen, dat de eerste grontl. een א is, als; אמר
- 3 פו — item, - - - - - dat de eerste grontl. een (ו) is, als; ישב

- 4 נחי עו" Rustende, wil zeggen, dat de middelste grontl. een ו is, als; שוב
- 5 נחי עי" - - -, dat de middelste grontletter een (י) is, als; ציץ
- 6 נחי לא" - - -, dat de derde grontletter een א is, als; קרא
- 7 נחי לה" - - -, dat de derde grontletter een ה is, als; עשה
- 8 נחי פא" ולה" - - -, dat de eerste een א, en de derde een ה is, als; אפה
- 9 נחי פי" ולא" - - -, dat de eerste een (י) en de derde een א is, als; יפא
- 10 נחי פי" ולה" - - -, dat de eerste een (י) en de derde een ה is, als; ירה
- 11 נחי עי" ולה" - - -, dat de tweede een (י) en de derde een ה is, als; חיה
- 12 נחי עא" ולה" - - -, dat de tweede een א en de derde een ה is, als; ראה
- 13 נחי עו" ולא" - - -, dat de tweede een ו, en de derde een א is, als; כוא
- 14 חקרי פ"נ Gebrekkig, daar de eerste grontletter een נ is, als; נגש
- 15 חקרי הקצוות - - -, daar de eerste en laatste een נ is, als; גחן
- 16 חקרי פ"נ ונחי לא" - - -, daar de eerste een נ, en derde een א is, als; נשא
- 17 חקרי פ"נ ונחי לה" - - -, daar de eerste een נ en derde een ה is, als; נכה
- 18 חקרי פ"נ ונחי לה" Dubbelaars, daar de tweede en derde egaal zyn, als; סבב
- 19 חקרי פ"נ ונחי לה" - - -, daar de eerste een נ, tweede en derde eg. zyn, als; נדר
- 20 חקרי פ"נ ונחי לה" - - -, daar de eerste, en tweede verdubbelen, als; כרכר
- 21 חקרי פ"נ ונחי לה" Vier geletterde, die uit vier grontletters bestaan, als; כרסם
- 22 חקרי פ"נ ונחי לה" Vyf geletterde, die uit vyf grontletters bestaan, als; צפרדע

Hier mede hebben wy in een korte schets vertoont de XXII Classen, waar by de Hebreuwen hunne werkwoorden onderscheidentlyk noemen.

Boven dien vinden wy nodig, over dezelve ieder in het byzonder wat breetvoeriger te handelen, om te dienen tot een inleiding voor de hierna volgende Tafels der Conjugaties.

1. De שלמים zyn werkwoorden, die door de gehele Conjugatie of buiging altoos in hunne drie grontletters volledig en regelmatig blyven, en zonder afval, ook niet stom, nog rustende, of onzichtbaar, voorkomen; maar

maar in alle tyden, perzonen, en geslagten zig volmaakt vertonen, als;
 פָּקַד by heeft bezogt, שָׁמַר by heeft bewaart.

- 2 De נָחַי פֿ אֵ, *Nache Pe Aleph*, zyn Werkwoorden, wiers Eerste grontletter een א is, als; אָמַר by heeft gezegt, אָכַר by heeft gegeten.

Deze en diergelyke worden נָחַיִם dat is RUSTENDE genaamt, om dat de א, door het Conjugeren in de toekomstige tyt, komt te rusten, of stom is, als;

אָמַר of אוֹמַר ik zal zeggen, תֹּאמַר gy zult zeggen, יֹאמַר by zal zeggen.

Hier rust de Eerste grontletter א in den toekomstigen tyt, na een der voorstaande dienstbare Letteren אֵיתָן, alleen schynt in de Eerste perfoon אָמַר of אוֹמַר de voor dienstbare letter te ontbreken, neen maar de א zelfs, is alhier niet de Eerste grontletter maar dienstbaar van אֵיתָן, En zo wanneer de ו na de א volgt, verbeelt die de Eerste grontletter, als of daar stont אָמַר; *Eenige Geleerde zyn van meening om dat het grontwoord אָמַר oudstyt ook schynt uitgesproken geweest te zyn, נָמַר, gelyk als nog in verscheidene taalbuigingen in het Oosten plaats heeft.*

- 3 De נָחַי פֿי אֵ, *Nache Pe Fod*, zyn Werkwoorden, wiers Eerste grontletter een (י) is, als; יָשַׁב by heeft gewoont, יָדַע by heeft geweten.

Deze en diergelyke worden נָחַיִם RUSTENDE genaamt, om dat de (י) door het Conjugeren ook als boven in den toekomstigen tyt komt te rusten, of stom is, als,

יָשַׁב ik zal wonen, תִּשָּׁב gy zult wonen, יִשָּׁב by zal wonen.

Hier rust de Eerste grontletter (י) onzichtbaar in de tzeere, onder een der voor dienstbare Letters van אֵיתָן, die de toekomstige tyt verbeelden, en dan komt altoos een (.) tzeere onder de volgende.

Het gebeurt ook, dat de (י) als Eerste grontletter zichtbaar rustende zig vertoont in eene lange Chirek, dog dan kan geen tzeere na dezelve volgen, als; תִּירָא gy zult vrezen, van יָרָא.

- 4 De נָחַי עוֹ אֵ, *Nache GnaynVau*, zyn Werkwoorden, wiers Middelfte grontletter een ו is, als; שָׁוַב wederkeren, קָוַם opstaan.

Deze en diergelyke worden נָחַיִם RUSTENDE genaamt, om dat de ו, door het Conjugeren in den voorledenen tyt meerendeel komt te rusten in de kametz, als;

שׁב by is wedergekeert, שָׁבָה zy is wedergekeert.

Hier rust de Middelfte grontletter ו in de kametz onder de eerste grontletter in de voorledene tyt.

- 5 De נחֵי ע״י, *Nache Gnayn Jod*, zyn Werkwoorden, wiers Middelfte grontletter een (י) is, als; צִיץ *bloejen*, רִיחַ *rieken*.

Deze en diergelyke worden נחֵים RUSTENDE genaamt, om dat de (י) door het Conjugeren ook als boven in den voorledenen tyt zomtyts komt te rusten in de voorgaande kametz, als;

צִיץ by heeft gebloeit, צִיצוּ zy hebben gebloeit.

Hier rust de Middelfte grontletter (י) ook als boven in de kametz onder de eerste grontletter in den voorledenen tyt.

- 6 De נחֵי ל א״, *Nache Lamed Aleph*, zyn Werkwoorden, wiers Derde grontletter een א is, als; קָרָא by heeft geroepen, בָּרָא by heeft geschapen.

Deze en diergelyke worden נחֵים RUSTENDE genaamt, om dat de א in zyn eigen wortel als derde grontletter komt te rusten op het einde.

- 7 De נחֵי ה״, *Nache Lamed He*, zyn Werkwoorden, wiers Derde grontletter een ה is, als; בָּנָה by heeft gebouwt, עָשָׂה by heeft gemaakt.

Deze en diergelyke worden נחֵים RUSTENDE genaamt, om dat de ה (ook gelyk de voorgaande) in zyn eigen wortel als derde grontletter komt te rusten op het einde.

Zomtyts komt voor deze ה de (ו), als; בָּנִיתִי *ik hebbe gebouwt*.

Ook valt deze ה in zyn geheel weg, als; בִּינָה *en by bouwde*.

- 8 De נחֵי פֶּא וְלֶה״, *Nache Pe Aleph Velamed He*, zyn Werkwoorden, wiers Eerste grontletter een א, en Derde een ה is, als;

אָבָה by heeft gewilt, אָפָה by heeft gebakken.

Deze en diergelyke met een א voor, en de ה agter worden נחֵים RUSTENDE genaamt, om dat die beide in het Conjugeren als Eerste en Derde grontletter, (ook de ה in zyn eigen wortel op het einde), komen te rusten, als;

יֵאָבֵד *by zal willen*, hier rust de א als eerste, en de ה als derde grontl.
 Zomtyts komt voor de ה de (י), als; אָבִיָּהֶם *gy lieden hebt gewilt*.
 Ook rust de א, en de ה valt geheel weg, als; וַיֵּאָבֵדוּ *en zy hebben gewilt*;

9 De נָחַי פִּי וְלֵאָּ, *Nache Pe Jod Velamed Aleph*, zyn Werkwoorden, wiers
 Eerste grontletter een (י), en de Derde een א is, als;
 יָצָא *by heeft gevreesd*, יָצָא *by is uitgegaan*.

Deze en diergelyke met de (י) voor, en de א agter, worden נָחַיִם RUS-
 TENDE genaamt, om dat die beide in het Conjugeeren, als Eerste en
 Derde grontletter (ook de א in zyn eigen wortel op het einde), komen
 te rusten, als;

אֶרְאֶה *ik zal vreezen*, hier rust de Eerste en Derde grontletter.

Zomtyts valt de (י) voor weg, als; תֵּצֵא *gy zult uitgaan*.

10 De נָחַי פִּי וְלֵהָּ, *Nache Pe jod Velamed He*, worden by eenige genoemd
 נָחַי הַקְּצוּת, *Rustende op beide eindens*, en zyn Werkwoorden, wiers Eerste
 grontletter een (י) en de Derde een ה is, als;

יָרָה *by heeft onderwezen*, יָרָה *by heeft beleden*.

Deze en diergelyke met de (י) voor, en de ה agter, worden נָחַיִם RUS-
 TENDE genaamt, om dat die beide in het Conjugeeren als Eerste en Der-
 de grontletter, (ook de ה in zyn eigen wortel op het einde), komen
 te rusten, als;

יִרְאֶה *by zal onderwyzen*, hier rust de (י) voor inde ו, als ook de ה agter.

תִּרְאֶה *gy zult hun onderwyzen*, hier rust de (י) voor in de ו, en de ה on-
 zichtbaar.

11 De נָחַי עִי וְלֵהָּ, *Nache Gnayn jod Velamed He*, zyn Werkwoorden,
 wiers Twede grontletter een (י) en de Derde een ה is; zodanige vin-
 den wy maar twee in den gehelen *Text*, als;

הָיָה *by is geweest*, הָיָה *by heeft geleest*.

Deze (י) in het Midden, en de ה Agter, worden נָחַיִם RUS T E N D E
 genaamt, om dat die beide in het Conjugeeren als Twede en Derde
 gront-

grontletter (ook de ה in zyn eigen wortel op het einde), komen te rusten, als;

אָהִיָּה *ik zal zyn*, hier rust de ה op het einde.

וַיְהִי *en het was*, hier rust de (י) zichtbaar, en de ה onzichtbaar.

- 12 De נָחִי עָא וְלֵאָה, *Nache Gnayn Aleph Velamed He*, zyn Werkwoorden; wiers Twede grontletter een א en de derde een ה is, als;
רָאָה *by heeft gezien*, שָׂאָה *by heeft verwoest*.

Deze en diergelyke met de א in het Midden, en de ה agter, worden נָחִים RUSTENDE genaamt, om dat die beide in het Conjugeeren als Twede en Derde grontletter (ook de ה in zyn eigen wortel op het einde) komen te rusten, als;

וַיִּרְאֵהוּ *en by zag*, hier rust de א zichtbaar, en de ה onzichtbaar.

רָאָה *gy hebt gezien*, hier rust de ה onzichtbaar, en komt voor dezelve de (י).

אֶרְאֶה *ik zal zien*, hier rust de ה op het einde.

- 13 De נָחִי עוֹ וְלֵאָה, *Nache Gnayn Vau Velamed Aleph*, zyn Werkwoorden; wiers Twede grontletter een ו, en de derde een א is, als;
בּוֹא *komen*, קוֹא *uitspouwen*.

Deze en diergelyke met de ו in het Midden en de א agter worden נָחִים RUSTENDE genaamt, om dat die beide in het Conjugeeren als Twede en Derde grontletter (ook die beide in hun eigen wortel) komen te rusten, als;

בָּא *by is gekomen*, hier rust de ו in de kametz.

אֶבְיֵא *ik zal doen komen*, hier verwisselt de ו in een rustende (י). } en de derde grontletter א rust op het einde.

- 14 De חֲסֵרֵי פֵּה, *Chafre Pe*, zyn Werkwoorden; wiers Eerste grontletter een ו is, als; נָגַשׁ *by was genadert*, נָפַל *by heeft gevallen*.

Deze en diergelyke met de ו als Eerste grontletter worden חֲסֵרִים GEBREKKIGE genaamt, om dat dezelve door het Conjugeeren komt te ontbreken in de toekomstige tyt, als;

אִנִּישׁ *ik zal naderen*,
 יֵשׁ *by zal naderen*,
 יִפֹּל *by zal vallen*,

Hier ontbreekt de Eerste grontletter נ naast agter een der voorstaande dienstbare letters van אִתֵּן in den toekomenden tyt.

Dog wanneer de Eerste grontletter een נ, en de tweede een van de letters אהחע is, dan ontbreekt dezelve noit in de toekomende tyt, als;

Van נָאָף	קֹמֵץ	קֹמֵץ	קֹמֵץ	קֹמֵץ	} Hier blijft de Eerste grontletter נ in de toekomende tyt volmaakt staan, om dat deszelfs Twede grontletter van אהחע is.
נָהַג	נָהַג	נָהַג	נָהַג	נָהַג	
נָחַם	נָחַם	נָחַם	נָחַם	נָחַם	
נָעַל	נָעַל	נָעַל	נָעַל	נָעַל	

gy zult overspelen,
 en by geleide,
 by zal vertroosten,
 ik zal toefluiten.

15 De חֲסֵרֵי הַקְּצוּוֹת, *Chafre Hakkezavoot*, zyn Werkwoorden, wiers Eerste en Derde grontletter een נ is, als; נָתַן *by heeft gegeven*.

Deze alleen zonder meêr met de נ als Eerste en Derde grontletter worden חֲסֵרֵי הַקְּצוּוֹת GEBREKKIGE OP BEIDE EINDENS genaamt, om dat dezelve door het Conjugeeren dan voor, dan agter, of beider zyds komt te ontbreken, als;

יָתַן *by zal geven*, hier ontbreekt de נ voor, toekomende tyt.
 נָתַתִּי *ik heb gegeven*, hier ontbreekt de נ agter, voorledene tyt.
 נָתַתְּ *geven*, hier ontbreekt de נ wederzyds, onbepaalde tyt.

16 De חֲסֵרֵי פִּי נְחִי לֵא, *Chafre Pe Venache Lamed Aleph*, zyn Werkwoorden, wiers Eerste grontletter een נ en de Derde een א is, als;
 נָשָׂא *by heeft gedragen*, נָשָׂא *by heeft bedrogen*.

Deze en diergelyke met de נ als Eerste grontletter worden חֲסֵרֵי GEBREKKIGE, en met de א als Derde grontletter, worden נָחִי RUSTENDE genaamt, om dat in het Conjugeeren de Eerste zomtyts komt te ontbreken, en de Derde te rusten, als;

יָשָׂא *by zal dragen*, hier ontbreekt de נ en de א rust.

- 17 De חֲסֵרֵי ט וְנָחִי לָהּ, *Chasre Pe Venache Lamed He*, zyn Werkwoorden, wiers Eerste grontletter een נ en de Derde een ה is, als;
נָטָה *by heeft gebogen*, נָכָה *by heeft geslagen*.

Deze en diergelyke met de נ als Eerste grontletter worden חֲסֵרֵי GEBREK-
KIGE, en de ה als Derde grontletter wort נָח RUSTENDE genaamt, om dat
in het Conjugeeren de נ zomtyts ontbreekt, en de ה in zyn eigen
wortel rust, ja by wylen beide komen te ontbreken, als;

נָוֵט *en by buigde*, } Hier ontbreekt de נ als eerste, en de ה rust als
נָוָה *en by sloeg*, } derde grontletter onzichtbaar.

- 18 De כְּפוּלִים, *Kepbuulim*, zyn Werkwoorden, wiers Twede en Derde
grontletter eensluitende zyn, als;
סָבַב *by heeft omvangen*, בָּלַל *by heeft vermengt*.

Deze en diergelyke, wiers Twede en Derde grontletters eensluitende
zyn, worden כְּפוּלִים DUBBELAARS genaamt, om dat in het Conjugeeren
een derzelve zomtyts ontbreekt, als;

סָבֹוֹתִי *ik hebbe omvangen*, hier ontbreekt de tweede ב.

בָּלֹוֹתִי *ik hebbe vermengt*, hier ontbreekt de tweede ל.

Dog wanneer de Eerste en Twede grontletter eensluitende zyn,
dan blyven dezelve beide in het Conjugeeren volmaakt staan, als;

וָאֵרָדָה *by is gegaan* zeyt men אֵרָדָה *ik zal gaan*.

- 19 De חֲסֵרֵי ט וְכְפוּלֵי עַל, *Chasre Pe Ukepbuulee Gnayn Lamed*, zyn Werk-
woorden, wiers Eerste grontletter een נ is, vervolgens daar de Twe-
de en Derde eensluitende zyn, als;
נָצַץ *by is gevloten*, נָצַץ *by heeft geglinstert*.

Deze en diergelyke met de Eerste grontletter נ worden חֲסֵרֵי GEBREKKIGE,
dog met de Twede en Derde כְּפוּלִים DUBBELAARS, genaamt, om dat
in het Conjugeeren zomtyts de נ, en zomtyts een der Dubbelaars ont-
breekt, als;

וַחֲרַר *en hy was gevloeden*, hier ontbreekt de eerste grontletter נ.
 יַגִּידוּ *hy zal hem doen vlieden*, hier ontbreekt de derde grontletter ד.

20 De מְכוּפְּלִים, *Mechuuphalim*, DUBBELAARS, zyn Werkwoorden, wiers grontletters verdubbelen, als;
 בָּרַבַּר *hy heeft gesprongen*, בִּלְבַל *hy heeft onderhouden*.

Deze מְכוּפְּלִים, DUBBELAARS, staan hier gelyk dezelve altoos voorkomen alleen in de Conjugatie *Pibel* of *Pybal* zonder meer.

Daar by vertonen zig dezelve altoos volledig in hunne vier grontletters, gelyk de שְׁלֵמִים *Volmaakte* grontwoorden.

21 De מְרוּבְּעִים, *Meruubaagim*, VIER GELETTERDE, zyn Werkwoorden, die uit vier onderscheidene grontletters bestaan, als;
 כִּרְבַל *hy heeft bedekt*, בָּרַסַם *hy heeft ondergraaven*.

Deze מְרוּבְּעִים, VIER GELETTERDE, komen ook zo als de laatst voorgaande Dubbelaars mede alleen in de *Pibel* of *Pybal*, daarby vertonen zig dezelve ook altoos volledig in hunne vier grontletters, gelyk de שְׁלֵמִים *Volmaakte*.

22 De מְחוּמְשִׁים, *Mechuumaaschim*, VYF GELETTERDE, zyn Werkwoorden, die uit vyf grontletters bestaan, als;
 סָחַרְחַר *hy heeft om en om gelopen*, הִמְרַמַר *hy heeft beroert*.

Deze מְחוּמְשִׁים, VYF GELETTERDE, komen ook zo als de laatst voorgaande Vier geletterde en Dubbelaars mede alleen in de *Pibel* of *Pybal*, daar by vertonen zig deze insgelyks altoos volledig in hunne vyf grontletters, gelyk de שְׁלֵמִים *Volmaakte*.

Veele Geleerde Joden en Christenen zyn met ons van gedagten, dat wy een Welgegront Regt hebben, om alle grontwoorden die in de PIHEL of PYHAL met meêr dan drie grontletters voorkomen, gelyk deze drie laatste Classen 20-21 en 22 ons aanwyzen, te mogen afkomstig rekenen (gelyk andere) van drie grontletters.

Wy vinden de Meêr- als Drie-geletterde gront- of Werkwoorden altoos in de Pibel of Pybal, en komen ons voor in zeven gedaantens.

Schoon die beide (te weten de Pibel of Pubal) in den Text juist niet doorgaans voorkomen, nogtans is het swygende kennelyk, dat by ons geen PIHEL als *Activus Werker*, zonder een PYHAL *passivus* het *bewerkte*, kan werkende of leidende begrepen worden, het welk ons de vryheit verleent dezelve doorgaans te vertonen in

De PIHEL en PYHAL.

- 1 - פִּקֵּר - פִּקֵּר van פִּקֵּר staat volmaakt.
- 2 - כִּרְכַּר - כִּרְכַּר van כִּרְכַּר verdubbelt zyn Eerste agter de tweede.
- 3 - כִּלְכַּל - כִּלְכַּל van כִּלְכַּל verdubbelt zyn Eerste, en Derde, zonder (ו)
- 4 - כִּרְבַּל - כִּרְבַּל van כִּרְבַּל dit is een volmaakt Vier geletterde.
- 5 - שַׁעֲשַׁע - שַׁעֲשַׁע van שַׁעֲשַׁע verdubbelt zyn twe Eerste, zonder ה.
- 6 - סִלְסַל - סִלְסַל van סִלְסַל verdubbelt zyn Eerste agter de tweede.
- 7 - קִתְּרַת - קִתְּרַת van קִתְּרַת verdubbelt zyn Twee laatste.

De Reden, waarom wy een ieders afkomst uit deszelfs byzonder aangewezen wortel in Drie grontletters daar stellen, is als volgt:

פִּקֵּר komt van פִּקֵּר, dat dit de Pibel is, leert ons de Dagesch in de tweede grontletter.

כִּרְכַּר komt van כִּרְכַּר, zulks leert ons de verdubbeling van de Eerste agter de tweede grontletter ר, die alhier in de Pibel of Pybal een Dagesch behoorde aantenemen, dog zulks wegens de ר niet doen kan, het welk den Eersten agter de Twede grontletter doet verdubbelen, die weggenomen, blyft ons grontwoort כִּרְכַּר.

כִּלְכַּל komt van כִּלְכַּל, zulks leert ons de verdubbeling van de Eerste en Derde

Derde grontletter, om dat de rustende ו de tweede grontletter is, die in de *Pibel* of *Pybal* behoorde, dog geen Dagesch kan aannemen, zoude anders zyn כול, het welk niet voorkomt; maar wel על, zynde het grontwoort zelfs in de *Pibel*, zo ook עת, en meer anderen; dog om dat deze ו in ons grontwoort כול geen Consonant, maar eene Kustende letter is, zo valt dezelve alhier in de *Pibel* of *Pybal* weg, en in deszelfs plaats verdubbelt de Eerste grontletter, waar uit wy ontdekken dat ons grontwoort is כול.

En by aldien de ו als Middellste grontletter in de *Pibel* of *Pybal* staan blyft, dan wort in plaats van de Dagesch de Derde alleen verdubbelt, als;

רום in plaats van רום.

כרבל komt van כרב, zulks leert ons de vermeerdering van een vierde letter (hy zy wie hy wil), om dat in de *Pibel* of *Pybal* de ר geen Dagesch kan aannemen, daarom wort hier de ל agter bygevoegt; nemen wy die weg, zo blyft ons grontwoort כרב.

שעשע komt van שע, zulks leert ons de verdubbeling van de Twee Eerste grontletters, om dat in de *Pibel* of *Pybal* de Tweede een Dagesch behoorde, maar niet kan aannemen, zo verdubbelt de eerste, en om dat de Derde, zynde de ה, wegvalt, verdubbelt de Tweede grontletter, waar door wy ontdekken, dat ons grontwoort is שעשע.

Aldus ontmoeten wy de verdubbeling van de Eerste en Tweede grontletter, al is het dat de Tweede een Dagesch kan aannemen, als; שישג van שנה, men zoude wel in de *Pibel* kunnen zeggen שנה, neen maar de ה valt weg, en de twee eerste grontletters verdubbelen, om de zaak zo veel te kragtiger uit te drukken.

קלקל komt van קל, zulks leert ons de verdubbeling van de Eerste grontletter agter de Tweede, om dat in de *Pibel* of *Pybal* de Tweede behoorde een Dagesch te hebben, als קל, dog om dat de Tweede en Derde grontletter eensluidende zyn, zoude een mistoon van drie Lameds gehoort worden, daarom verdubbelt de Eerste

in plaats van de Dagesch, waar uit wy ontdekken, dat ons grontwoort is קלל.

Nogtans vinden wy grontwoorden van gelyke natuur, die zonder verdubbeling in de *Pibel* voorkomen, als קלל, zynde als dan het grontwoort zelfs in de *Pibel*.

קחרתו komt van קחר, zulks leert ons de verdubbeling van de twee laatste grontletters, om dat de Twede in de *Pibel* of *Pybal* behoorde dog geen Dagesch kan aannemen, het welk de twee laatste doet verdubbelen, waar uit wy ontdekken dat ons grontwoort is קחר.

Aldus vinden wy de verdubbeling van de twee laatste grontletters, al is het dat de tweede een Dagesch kan aannemen, als; קחרתו van קחר, zoude in de *Pibel* kunnen gezegt worden קחר, neen maar de twee laatste verdubbelen om de zaak zo veel te kragtiger uit te drukken.

In deze Gedaantens, en Kragt, ontmoeten ons in den Text ook woorden in de *Hitpabel*, als קחרתו, en meêr anderen.

Onze gedagten over de Meêr als Drie geletterde Gront- of Werkwoorden aldus verklaart hebbende, zullen wy wederkerende onderzoeken, tot wat gebruik, nut, en gemak, deze voorgaande 22 Classen ons kunnen dienen in de hier na volgende Tafelen der Conjugaties.

De 22 Classen tonen ons even zo veel onderscheidene Werk- of Naamwoorden, waar door wy in een *Kort Begrip* alle grontwoorden, die in den gehelen Text geschreven staan, een ieder (luit een dezer 22 Classen) zyn byzonder Naam geven, en volgens dien ook desselfs Natuur, Eigenschap, en Verandering, in het Conjugeren kennen, zo dat ons geen een woort in den Text kan voorkomen, of het zelve behoort onder een van deze 22 Classen.

Ieder Classis heeft een menigte zyns gelyke grontwoorden, als;

שָׁמַר	שָׁמַר	שָׁמַר	שָׁמַר	שָׁמַר	&c. &c.	זֵן
שָׁמַר	שָׁמַר	שָׁמַר	שָׁמַר	שָׁמַר	&c. &c.	זֵן
שָׁמַר	שָׁמַר	שָׁמַר	שָׁמַר	שָׁמַר	&c. &c.	זֵן

En

En zo voorts ten einde de מְחֻמָּשִׁים heeft de eene meer, de andere minder, grontwoorden in zyn Classis.

Ieder grontwoort wort getoetst aan zyne drie grontletters, om te zien, of het een *Volmaakt*, *Rustent*, *Gebrekkig*, *Dubbelaar*, of *Meer als Driegelettert*, grontwoort is, als;

נָשׁ is een van de חֲסָרֵי פֶּה zynde de 14 Classis, סָבַב is een van de כְּפֻלִים zynde de 18 Classis.

De Classicale benaming van een woort uit een of meer grontletters gevonden hebbende, dan moet zodanig een woort *Geconjugeert* of *Gebo-gen* worden, luit een dezer 22 Classen, volgens het voorbeeld van zyn Naamgenoot, zo als het zelve op de Tafels der Conjugaties zig ver-toont.

Alleen eenige Classicale Naamgenoten verschillen in een en dezelve tyt, door af, of bydoening van deze of gene Letter, of Vocaal, als;

אָמַר ik zal zeggen,	} Behoorden volgens de Volmaakte te staan.	אָמַר van אָמַר
אָחַז ik zal aangrypen,		אָחַז van אָחַז
אָכַל ik zal eeten,		אָכַל van אָכַל

Deze zyn alle drie van de נְהִי פֶּה, sprekende wel eenparig in de *Kal*, toekomende tyt, nogtans verschillende in hunne vervoegingen, zo van letteren, als vocalen.

Eenige Gront- of Werkwoorden vinden in alle zeven Conjugaties geen plaats, al is het, dat dezelve onder een en die zelve Classis behooren, voornamentlyk zodanige Werkwoorden, die eene byblyvende werkinge hebben, als;

פָּלַל oordelen, komt alleen in de *Pibal*, *Hitpabel*, niet verder.

לָקַח nemen, komt in de *Kal*, *Nipbal*, *Pybal*, *Hitpabel*, niet verder.

מָצָא vinden, komt in de *Nipbal*, *Hipbil*, niet verder.

Tot ons gemak en meerder verligting, volgt alhier een Lyft van 45 Woorden, die alle, dog van de welke, eenige hier, andere daar, onze Tafels der Conjugaties bekleden, zo als die door ons uit den Text genomen zyn, in de volgende Classicale order:

Claf. i No. 1	בָּקַר	bezoeken, gaat alle Conjugaties door.	
2	אָמַר	zeggen, Kal, Niphal, Hitpahel, niet verder.	
	אָבַד	verderven, Pihel, Hiphil.	
3	אָכַל	verteren, Pyhal.	
	יָלַד	baren, Kal, Niphal, Pyhal, Hiphil, Hophal, niet verder.	
4	יָסַד	grondleggen, Pihel.	
	יָדַע	weten, Hitpahel.	
5	בִּין	bemerken, gaat alle Conjugaties door.	
	קוּם	opstaan, Pihel.	
6	צִיץ	bloeien, Kal, Hiphil, niet verder.	
	רִיק	ledig zyn, Hophal.	
7	טָל	werpen, Pihel.	
	נָן	telen, Niphal, niet verder. <i>Het is echter in de Conjugatie</i>	
8	מָצָא	vinden, Kal, Niphal, Hiphil, niet verder.	<i>Niphal niet</i>
	מָלֵא	vervullen, Pihel.	<i>opgenomen,</i>
9	חָבֵא	schuilen, Pyhal, Hophal, Hitpahel.	<i>Zie pag. 93.</i>
	גָּלָה	openbaren, gaat alle Conjugaties door.	
10	אָפַה	bakken, Kal, Niphal, niet verder.	
	אָוָה	verlangen, Pihel, Hitpahel.	
11	אָנָה	leet dragen, Pyhal.	
	יָצָא	uitgaan, Kal, Hiphil, Hophal, niet verder.	
12	יָרָא	vrezen, Niphal, Hitpahel.	
	יָדָה	onderwyzen, Kal, Niphal, Hiphil, Hophal, niet verder.	
13	יָדָה	belyden, Pihel, Hitpahel.	
	חָיָה	leven, Kal, Pihel, Hiphil, niet verder.	
14	רָאָה	zien, Kal, Niphal, Hiphil, Hophal, Hitpahel, niet verder.	
	בּוֹא	komen, Kal, Hiphil, Hophal, niet verder.	
15	נָגַשׁ	naderen, Kal, Niphal, Hiphil, Hophal, niet verder.	
	נָפַץ	verstrojen, Pihel.	
16	לָקַח	nemen, Pyhal.	
	נָפַל	vallen, Hitpahel.	
17	נָתַן	geven, Kal, Niphal, Hophal, niet verder.	
	נָשָׂא	dragen, Kal, Niphal, Pihel, Hiphil, Hophal, Hitp. niet verder.	

Classis N^o.

17	{	34	נָטָה	buigen, Kal, Niphal, Hiphil, Hophal, niet verder.
		35	נָסָה	beproeven, Pihel.
		36	נָכָה	slaan, Pyhal.
18	{	37	מָדַד	meten, Kal, niet verder.
		38	חָמַם	volmaken, Niphal, Hiphil, Hophal.
		39	פָּלַל	bidden, Pihel, Hitpahel.
		40	שָׁדַד	beroven, Pyhal.
19	- 41	נָדַד	vliesen, Kal, Hiphil, Hophal, Hitpahel, niet verder.	
20	- 42	כָּלַל	onderhouden, Pihel, Pyhal, niet verder.	
21	{	43	כָּרַבַּל	bedekken, Pihel, niet verder.
		44	רָטַפַּשׁ	verkwikken, Pyhal, niet verder.
22	- 45	חָמַרַר	om en omlopen, Pyhal, niet verder.	

Alle deze 45 woorden zullen wy op de volgende Tafels, eenige hier, andere daar, gebogen vinden, in zodanige Conjugaties, het zy in alle, gelyk פָּקַד, of alleen in eenige, gelyk אָמַר in de Kal, Niphal, Hitpahel, niet verder &c. zo als agter ieder woort is aangewezen.

NIET VERDER, dat is, den Text geeft geen meerder Conjugaties aan dit Woort.

Ook zouden wy deze 22 Classen wel met 22 Woorden kunnen Conjugeren, dog dan zouden wy de ontbrekende Conjugaties aan ieder Classificaal woort daar by moeten maken, (zo als andere wel doen,) zonder dat het in den Text gevonden wort, alleen wy hebben goet gevonden, niet verder dan den Text te gaan.

Daarom hebben wy de meeste Classen met meer dan een woort moeten voorzien, om ieder Classis zo veel Conjugaties te doen aannemen, als den Text ons toelaat.

Zo dat aan geen van alle Classen, (behoudens den Text) niet een eenige Conjugatie meerder kan toegevoegt worden, dan die agter ieder gestelt zyn.

Al was het ook dat wy nog zevenmaal zo veel woorden van een en die zelve Classis byvoegden, zo zouden wy daar door nogtans voor die Classis geen eene Conjugatie (behoudens den Text) meerder kunnen bezorgen.

Wy zullen dan de 22 Classen, bezet met 45 Werkwoorden, een ieder

in zyn agter aangewezenen Conjugatie doen Conjugeeren op de volgende Tafelen der zeven Conjugaties.

Ieder Conjugatie (uitgenomen de Pyhal en Hophal), heeft 5 tyden, genaamt als volgt:

De עבר	voorledene	} Zo als pag. 57. en vervolgens breet- voeriger vermeld is.
בנוני	tegenwoordige	
מקור	onbepaalde	
צוי	gebiedende.	
עתיד	toekomende	

Alleen de בניני, is twefins, hy is of פועל *Activus*, werker, of פועל *Passivus*, het bewerkte, zo als pag. 59 vertoont is.

De KAL, PIHEL, HIPHIL, zyn *Activa*, werkende conjugaties, daarom hebben dezelve de בניני פועל meêr, dan de *Passiva Lydende*, om dat een tegenwoordige *Activus*, altoos een *Passivus* kan voortbrengen.

De NIPHAL, PYHAL, zyn *passiva*, lydende conjugaties, daarom hebben dezelve maar een בניני, om dat een tegenwoordige lydende, geen ander lydende kan voortbrengen, of hy zou een *Activus* worden.

De HOPHAL, zynde ook een *passivus*, ontbeert in zyn geheel de בניני, om dat de aangestelde in den tegenwoordigen tyt, zelfs geen *Activus* nog *passivus*, maar als een *Werktuig* tusschen den Werker en het Bewerkte kan en moet erkent worden.

De HITPAHEL, is niet alleen een *Activus*, maar ook een *passivus*, daarom heeft dezelve maar een בניני, gelyk de Niphal en Pyhal, om dat een tegenwoordige zig zelfs Bewerkende geen ander zig zelfs Bewerkende kan voortbrengen.

De צוי kan in de Pyhal en Hophal geen plaats vinden, om dat de *Necr-
stigheid* of *Aanstelling* des werks, niet van den *passivus*, maar van den *ac-
tivus*, is afhingende.

Nommer 1, 2, 3, boven in de Collommen, zyn *Eerste*, *Twede* of *Derde* perzoon.

De M, is *Mannelyk*, V, *Vrouwelyk*, G, *Gemeen geslagt*, E, *Eenvoudig*, Mr, *Meêrvoudig* getal.

De Nummerster regter zyde, wyzen de *Lystgetallen*, } zo als pag. 84 en
Die ter linker zyde, de *Classis* der woorden. } 85 gezien is.

Aldus onderrigt zynde, verwoegen wy ons tot de Conjugaties.

Con-

Conjugatie K A L.

De עבר VOORLEDENE TYT, in de קל KAL.

פקד by heeft bezogt, אמר by heeft gezegt, ילד by heeft gebaart, &c.

Claffis	1	2	2	3	1	2	2	3	3	N ^o .
	G MI	V MI	M MI	G MI	G E	V E	M E	V E	M E	
	Wy heb- ben.	Gy lieden hebt.	Gy lieden hebt.	Zy heb- ben.	Ik heb.	Gy hebt.	Gy hebt.	Zy heeft.	Hy heeft.	
1	פקדנו	פקדתו	פקדתם	פקדו	פקדתי	פקדת	פקדת	פקדה	פקד	1
2	אמרנו	אמרתו	אמרתם	אמרו	אמרתי	אמרת	אמרת	אמרה	אמר	2
3	ילדנו	ילדתו	ילדתם	ילדו	ילדתי	ילדת	ילדת	ילדה	ילד	5
4	בננו	בנתו	בנתם	בנו	בנתי	בנת	בנת	בנה	בן	8
5	צצנו	צצתו	צצתם	צצו	צצתי	צצת	צצת	צצה	צץ	10
6	מצאנו	מצאתו	מצאתם	מצאו	מצאתי	מצאת	מצאת	מצאה	מצא	14
7	גלינו	גליתו	גליתם	גלו	גליתי	גלית	גלית	גלתה	גלה	17
8	אפינו	אפיתו	אפיתם	אפו	אפיתי	אפית	אפית	אפתה	אפה	18
9	יצאנו	יצאתו	יצאתם	יצאו	יצאתי	יצאת	יצאת	יצאה	יצא	21
10	ירינו	יריתו	יריתם	ירו	יריתי	ירית	ירית	ירתה	ירח	23
11	חיינו	חיותו	חיותם	חיו	חיותי	חיות	חיות	חיתה	חיה	25
12	ראינו	ראיתו	ראיתם	ראו	ראיתי	ראית	ראית	ראתה	ראה	26
13	באנו	באתו	באתם	באו	באתי	באת	באת	באה	בא	27
14	נגשנו	נגשתו	נגשתם	נגשו	נגשתי	נגשת	נגשת	נגשה	נגש	28
15	נתנו	נתתו	נתתם	נתנו	נתתי	נתת	נתת	נתנה	נתן	32
16	נשאנו	נשאתו	נשאתם	נשאו	נשאתי	נשאת	נשאת	נשאה	נשא	33
17	נטינו	נטיתו	נטיתם	נטו	נטיתי	נטית	נטית	נטתה	נטה	34
18	מדרנו	מדרתו	מדרתם	מדרו	מדרתי	מדרת	מדרת	מדרה	מדר	37
19	נדרנו	נדרתו	נדרתם	נדרו	נדרתי	נדרת	נדרת	נדרה	נדר	41

De בִּינוּי פֶּעוּל, TEGEN- WOORDIGE TYT, in de קל KAL.				De בִּינוּי פּוֹעַל, TEGEN- WOORDIGE TYT, in de קל KAL.				N ^o .	
פִּקֹּד bezogt zynde, } &c. אָמַר gezegt zynde, }				פּוֹקֵד bezoekende, } &c. אָמַר zeggende, }					
V MI Zy worden.	M MI Zy worden.	V E Zy wort.	M E Hy wort.	V MI Zy zyn.	M MI Zy zyn.	V E Zy is.	M E Hy is.		
1	פִּקְדוֹת	פִּקְדִים	פִּקְדָה	פִּקֹּד	פּוֹקְדוֹת	פּוֹקְדִים	פּוֹקְדָה	פּוֹקֵד	1
2	אֲמֹרוֹת	אֲמֹרִים	אֲמָרָה	אָמַר	אֲמֹרוֹת	אֲמֹרִים	אֲמָרָה	אֲמֹר	2
3	יְלֻדוֹת	יְלֻדִים	יְלֻדָה	יָלַד	יְלֻדוֹת	יְלֻדִים	יְלֻדָה	יֹלֵד	5
4	בְּנוֹת	בְּנִים	בָּנָה	בָּן	בְּנוֹת	בְּנִים	בָּנָה	בֵּן	8
5	—	—	—	—	צָחוֹת	צָצִים	צָצָה	צָץ	10
6	מִצְאוֹת	מִצְוִאִים	מִצְוָה	מִצָּא	מִצְאוֹת	מִצְוִאִים	מִצְוָה	מִצָּא	14
7	גְּלוּיּוֹת	גְּלוּיִם	גְּלוּיָה	גָּלוּי	גְּלוּיּוֹת	גְּלוּיִם	גְּלוּיָה	גָּלוּה	17
8	אֲפוּיּוֹת	אֲפוּיִם	אֲפוּיָה	אָפוּי	אֲפוּיּוֹת	אֲפוּיִם	אֲפוּיָה	אָפוּה	18
9	—	—	—	—	יּוֹצְאוֹת	יּוֹצְאִים	יּוֹצְאָה	יּוֹצֵא	21
10	יְרוּיּוֹת	יְרוּיִם	יְרוּיָה	יָרוּי	יְרוּיּוֹת	יְרוּיִם	יְרוּיָה	יָרוּה	23
11	—	—	—	—	—	—	—	—	
12	רְאוּיּוֹת	רְאוּיִם	רְאוּיָה	רָאוּי	רְאוּיּוֹת	רְאוּיִם	רְאוּיָה	רָאוּה	26
13	—	—	—	—	בְּאוֹת	בְּאִים	בְּאָה	בָּא	27
14	נְגִישׁוֹת	נְגִישִׁים	נְגִישָׁה	נָגִישׁ	נְגִישׁוֹת	נְגִישִׁים	נְגִישָׁה	נָגִישׁ	28
15	נְחֻנּוֹת	נְחֻנִים	נְחֻנָה	נָחַן	נְחֻנּוֹת	נְחֻנִים	נְחֻנָה	נָחַן	32
16	נְשׂוֹאוֹת	נְשׂוֹאִים	נְשׂוֹאָה	נָשׂוּא	נְשׂוֹאוֹת	נְשׂוֹאִים	נְשׂוֹאָה	נָשׂוּא	33
17	נְטוּיּוֹת	נְטוּיִם	נְטוּיָה	נָטוּי	נְטוּיּוֹת	נְטוּיִם	נְטוּיָה	נָטוּה	34
18	מְדַרְדּוֹת	מְדַרְדִּים	מְדַרְדָּה	מְדַרְדַּד	מְדַרְדּוֹת	מְדַרְדִּים	מְדַרְדָּה	מְדַרְדַּד	37
19	—	—	—	—	נִדְרָדוֹת	נִדְרָדִים	נִדְרָדָה	נִדְרָד	41

Conjugatie K A L.

De צווי, GEBIEDENDE TYT, in de קל KAL.				De מקור, ONBEPAALENDE TYT, in de קל KAL.				No.		
פקוד bezoekt, אמר zegt, } &c.				פקוד bezoeken, אמר zeggen, } &c.						
Claf.	V. MI.	M. MI.	V. E.	M. E.	מ van	ל om te	כ als	ב in		
1	פְּקֹדֶנָּה	פְּקֹדֵי	פְּקֹדֵי	פְּקֹד	מִפְּקֹד	לִפְקֹד	כִּפְּקֹד	בִּפְּקֹד	פְּקֹד	1
2	אֲמֹרְנָה	אֲמֹרֵי	אֲמֹרֵי	אֲמֹר	מֵאֲמֹר	לְאֲמֹר	כְּאֲמֹר	בְּאֲמֹר	אֲמֹר	2
3	לְדַנָּה	לְדוֹ	לְדוֹ	לְד	מִלְדַּת	לְלַדַּת	כְּלַדַּת	בְּלַדַּת	יְלֹד	5
4	בְּוֹנָה	בְּוֹנֵי	בְּוֹנֵי	בֹּן	מִבֵּן	לְבִן	כְּבִן	בְּבִן	בֵּן	8
5										
6	מִצְאָנָה	מִצְאוֹ	מִצְאוֹ	מִצָּא	מִמִּצְאוֹ	לְמִצְאוֹ	כְּמִצְאוֹ	בְּמִצְאוֹ	מִצָּא	14
7	גְּלִינָה	גְּלוֹ	גְּלוֹ	גִּלָּה	מִגְּלוֹת	לְגִלוֹת	כְּגִלוֹת	בְּגִלוֹת	גִּלָּה	17
8	אֲפִינָה	אֲפִי	אֲפִי	אֲפָה	מֵאֲפֹת	לְאֲפֹת	כְּאֲפֹת	בְּאֲפֹת	אֲפֹת	18
9	צְאָנָה	צְאוֹ	צְאוֹ	צָא	מִצְאָת	לְצָאָת	כְּצָאָת	בְּצָאָת	יְצָא	21
10	יְרִינָה	יְרוֹ	יְרוֹ	יְרָה	מִיְרֹת	לְיְרֹת	כְּיְרֹת	בְּיְרֹת	יְרָה	23
11	חִינָה	חִי	חִי	חִיה	מִחַיֹּת	לְחַיֹּת	כְּחַיֹּת	בְּחַיֹּת	חִיה	25
12	רְאִינָה	רְאוֹ	רְאוֹ	רָאָה	מִרְאוֹת	לְרְאוֹת	כְּרְאוֹת	בְּרְאוֹת	רָאָה	26
13	בּוֹאִינָה	בּוֹאוֹ	בּוֹאוֹ	בּוֹא	מִבּוֹא	לְבּוֹא	כְּבּוֹא	בְּבּוֹא	בּוֹא	27
14	גִּשְׁנָה	גִּשׁוֹ	גִּשׁוֹ	גִּשָּׁה	מִגִּשְׁת	לְגִשְׁת	כְּגִשְׁת	בְּגִשְׁת	גִּשָּׁה	28
15	חֲנָנָה	חֲנֹ	חֲנֹ	חָנָה	מִחַת	לְחַת	כְּחַת	בְּחַת	חָנָה	32
16	שְׂאִינָה	שְׂאוֹ	שְׂאוֹ	שָׂא	מִשְׂאָת	לְשְׂאָת	כְּשְׂאָת	בְּשְׂאָת	שְׂאוֹ	33
17	נְטִינָה	נְטוֹ	נְטוֹ	נָטָה	מִנְטוֹת	לְנְטוֹת	כְּנְטוֹת	בְּנְטוֹת	נְטוֹת	34
18	מְדוֹרְנָה	מְדוֹרֵי	מְדוֹרֵי	מְדוֹד	מִמְדוֹד	לְמְדוֹד	כְּמְדוֹד	בְּמְדוֹד	מְדוֹד	37
19	נְדוֹרְנָה	נְדוֹרֵי	נְדוֹרֵי	נְדוֹד	מִנְדוֹד	לְנְדוֹד	כְּנְדוֹד	בְּנְדוֹד	נְדוֹד	41

Conjugatie K A L.

De TOEKOMENDE TYT, in de KAL.

by zal bezoeken, by zal zeggen, by zal baren, &c.

	1	2	2	3	3	1	2	2	3	3	
	G. MΓ.	V. MΓ.	M. MΓ.	V. MΓ.	M MΓ.	G. E.	V. E.	M. E.	V. E.	M. E.	
	Wy zul- len.	Gy lieden zult.	Gy lieden zult.	Zy zullen.	Zy zul- len.	Ik zal.	Gy zult.	Gy zult.	Zy zal.	Hy zal.	
Cl.											N ^o .
1	נִפְקֹד	תִּפְקֹדְנָה	תִּפְקְרוּ	תִּפְקֹדְנָה	יִפְקְדוּ	אֶפְקֹד	תִּפְקְדִי	תִּפְקֹד	תִּפְקֹד	יִפְקֹד	1
2	נֹאמֵר	תֹּאמְרֵנָה	תֹּאמְרוּ	תֹּאמְרֵנָה	יֹאמְרוּ	אֹמֵר	תֹּאמְרִי	תֹּאמְרוּ	תֹּאמְרוּ	יֹאמְרוּ	2
3	יִלְדֵּךְ	תִּלְדֵּנָה	תִּלְדוּ	תִּלְדֵּנָה	יִלְדוּ	אֶלֶד	תִּלְדִי	תִּלְדוּ	תִּלְדוּ	יִלְדוּ	5
4	יִבְנוּ	תִּבְנֹנָה	תִּבְנוּ	תִּבְנֹנָה	יִבְנוּ	אֶבְנוּ	תִּבְנִי	תִּבְנוּ	תִּבְנוּ	יִבְנוּ	8
5	יִצְיִץ	תִּצְיִצְנָה	תִּצְיִצוּ	תִּצְיִצְנָה	יִצְיִצוּ	אֶצְיִץ	תִּצְיִצִי	תִּצְיִצוּ	תִּצְיִצוּ	יִצְיִצוּ	10
6	יִמְצֵא	תִּמְצְאֵנָה	תִּמְצְאוּ	תִּמְצְאֵנָה	יִמְצְאוּ	אֶמְצֵא	תִּמְצְאִי	תִּמְצְאוּ	תִּמְצְאוּ	יִמְצְאוּ	14
7	יִגְלֶה	תִּגְלִיֵּנָה	תִּגְלוּ	תִּגְלִיֵּנָה	יִגְלוּ	אֶגְלֶה	תִּגְלִי	תִּגְלֶה	תִּגְלֶה	יִגְלֶה	17
8	יֹאפֶה	תֹּאפִיֵּנָה	תֹּאפוּ	תֹּאפִיֵּנָה	יֹאפוּ	אֶפֶה	תֹּאפִי	תֹּאפֶה	תֹּאפֶה	יֹאפֶה	18
9	יִצֵּא	תִּצְאֵנָה	תִּצְאוּ	תִּצְאֵנָה	יִצְאוּ	אֶצֵּא	תִּצְאִי	תִּצְאוּ	תִּצְאוּ	יִצְאוּ	21
10	יִירֶה	תִּירֵיֵנָה	תִּירוּ	תִּירֵיֵנָה	יִירוּ	אֶירֶה	תִּירִי	תִּירֶה	תִּירֶה	יִירֶה	23
11	יִחִי	תִּחְיֵיֵנָה	תִּחיוּ	תִּחְיֵיֵנָה	יִחיוּ	אֶחִי	תִּחִי	תִּחִי	תִּחִי	יִחִי	25
12	יִרְאֶה	תִּרְאֵיֵנָה	תִּראוּ	תִּרְאֵיֵנָה	יִראוּ	אֶרְאֶה	תִּרְאִי	תִּרְאֶה	תִּרְאֶה	יִרְאֶה	26
13	יִבֵּא	תִּבְאֵנָה	תִּבְאוּ	תִּבְאֵנָה	יִבְאוּ	אֶבֵּא	תִּבְאִי	תִּבְאוּ	תִּבְאוּ	יִבְאוּ	27
14	יִגֵּשׁ	תִּגְשֵׁנָה	תִּגְשׁוּ	תִּגְשֵׁנָה	יִגְשׁוּ	אֶגֵּשׁ	תִּגְשִׁי	תִּגְשׁוּ	תִּגְשׁוּ	יִגְשׁוּ	28
15	יִתֵּן	תִּתְנֶנָה	תִּתְנוּ	תִּתְנֶנָה	יִתְנוּ	אֶתֵּן	תִּתְנִי	תִּתְנוּ	תִּתְנוּ	יִתְנוּ	32
16	יִשָּׂא	תִּשְׂאֵנָה	תִּשְׂאוּ	תִּשְׂאֵנָה	יִשְׂאוּ	אֶשָּׂא	תִּשְׂאִי	תִּשְׂאוּ	תִּשְׂאוּ	יִשְׂאוּ	33
17	יִטֶּה	תִּטִּיֵּנָה	תִּטּוּ	תִּטִּיֵּנָה	יִטּוּ	אֶטֶה	תִּטִּי	תִּטֶּה	תִּטֶּה	יִטֶּה	34
18	יִמְדֹד	תִּמְדֹדְנָה	תִּמְדְדוּ	תִּמְדֹדְנָה	יִמְדְדוּ	אֶמְדֹד	תִּמְדְדִי	תִּמְדֹד	תִּמְדֹד	יִמְדֹד	37
19	יִדְדֵּךְ	תִּדְדֵּנָה	תִּדְדוּ	תִּדְדֵּנָה	יִדְדוּ	אֶדְדֵּךְ	תִּדְדִי	תִּדְדֵּךְ	תִּדְדֵּךְ	יִדְדֵּךְ	41

Conjugatie N I P H A L.

De עבר, VOORLEDENE TYT, in de נפעל, NIPHAL.

נפקד by is bezogt, נאמר is gezegt, נולד by is geboort.

Claf.	1	2	2	3	1	2	2	3	3	No.
	G. M.F.	V. M.F.	M. M.F.	M. M.F.	G. E.	V. E.	M. E.	V. E.	M. E.	
	Wy zyn.	Gy lieden zyt.	Gy lieden zyt.	Zy zyn.	Ik ben.	Gy zyt.	Gy zyt.	Zy is.	Hy is.	
1	נפקדנו	נפקדתן	נפקדתם	נפקדו	נפקדתי	נפקדת	נפקדת	נפקדה	נפקד	1
2	נאמרנו	נאמרתן	נאמרתם	נאמרו	נאמרתי	נאמרת	נאמרת	נאמרה	נאמר	2
3	נולדנו	נולדתן	נולדתם	נולדו	נולדתי	נולדת	נולדת	נולדה	נולד	5
4	נבוננו	נבונתן	נבונתם	נבנו	נבונתי	נבונת	נבונת	נבונה	נבון	8
5										10
6	נמצאנו	נמצאתן	נמצאתם	נמצאו	נמצאתי	נמצאת	נמצאת	נמצאה	נמצא	14
7	נגלינו	נגליתן	נגליתם	נגלו	נגליתי	נגלית	נגלית	נגלתה	נגלה	17
8	נאפינו	נאפיתן	נאפיתם	נאפו	נאפיתי	נאפית	נאפית	נאפה	נאפה	18
9	נוראנו	נוראתן	נוראתם	נוראו	נוראתי	נוראת	נוראת	נוראה	נורא	22
10	נורינו	נוריתן	נוריתם	נורו	נוריתי	נורית	נורית	נורתה	נורה	23
11										25
12	נראינו	נראיתן	נראיתם	נראו	נראיתי	נראית	נראית	נראתה	נראה	26
13										27
14	ננשנו	ננשתן	ננשתם	ננשו	ננשתי	ננשת	ננשת	ננשה	ננש	28
15	נתננו	נתנתן	נתנתם	נתנו	נתנתי	נתנת	נתנת	נתנה	נתן	32
16	נשאנו	נשאתן	נשאתם	נשאו	נשאתי	נשאת	נשאת	נשאה	נשא	33
17	נטינו	נטיתן	נטיתם	נטו	נטיתי	נטיית	נטיית	נטיה	נטה	34
18	נתמונו	נתמיתן	נתמיתם	נתמו	נתמיתתי	נתמיות	נתמיות	נתמה	נתם	38
19										42

Conjugatie N I P H A L.

Het tweede Tegenwoordige kan in deze conjugatie geen plaats vinden. ziet pag. 86.

De **בִּינוּי**, TEGENWOORDIGE TYT, in de **נִפְעַל**, NIPHAL.

נִפְקַד by wort bezogt.

נִאֲמַר het wort gezegt.

Claf.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19

V. MR.	M. MR.		V. E.	M. E.	
Zy worden.	Zy worden.		Zy wort.	Hy wort.	
					No.
	נִפְקְדוּת	נִפְקְדִים	נִפְקְדָה	נִפְקְדָה	1
	נִאֲמְרוּת	נִאֲמְרִים	נִאֲמְרָה	נִאֲמְרָה	2
	נִוְלְדוּת	נִוְלְדִים	נִוְלְדָה	נִוְלְדָה	5
	נִבְנוּת	נִבְנוּם	נִבְנוּהָ	נִבְנוּהָ	8
					10
	נִמְצְאוּת	נִמְצְאִים	נִמְצְאָה	נִמְצְאָה	14
	נִגְלוּת	נִגְלִים	נִגְלִית	נִגְלִיהָ	17
	נִאֲפוּת	נִאֲפִים	נִאֲפִית	נִאֲפִיהָ	18
	נִרְאוּת	נִרְאִים	נִרְאָה	נִרְאָה	22
	נִזְרוּת	נִזְרִים	נִזְרָה	נִזְרָה	23
					25
	נִרְאוּת	נִרְאִים	נִרְאָה	נִרְאָה	26
					27
	נִנְשׂוּת	נִנְשִׁים	נִנְשֵׁת	נִנְשֵׁהָ	28
	נִתְנּוּת	נִתְנִים	נִתְנֵת	נִתְנֵהָ	32
	נִשְׂאוּת	נִשְׂאִים	נִשְׂאָה	נִשְׂאָה	33
	נִטוּת	נִטִים	נִטֵּת	נִטֵּהָ	34
	נִתְמּוּת	נִתְמִים	נִתְמָה	נִתְמָה	38

Conjugatic N I P H A L.

De צווי GEBIEDENDE TYT, in de נפעל, NIPHAL.				De מקור ONBEPAALENDE TYT, in de נפעל NIPHAL.					Bezigt worden.	N ^o
V. MR.	M. MR.	V. E.	M. E.	מ Van.	ל Om.	כ Als.	ב In.			
הפקדו } &c האמרו } &c הולדו } &c הבוננו } &c				הפקד } &c האמרו } &c הולד } &c הבון } &c						
1	הפקדו	הפקדו	הפקדו	הפקד	להפקד	כהפקד	בהפקד	הפקד	1	
2	האמרו	האמרו	האמרו	האמרו	להאמרו	כהאמרו	בהאמרו	האמרו	2	
3	הולדו	הולדו	הולדו	הולד	להולד	כהולד	בהולד	הולד	5	
4	הבוננו	הבוננו	הבוננו	הבון	להבון	כהבון	בהבון	הבון	8	
5										
6	המצאנו	המצאנו	המצאנו	המצא	להמצא	כהמצא	בהמצא	המצא	14	
7	הגלנו	הגלנו	הגלנו	הגלה	להגלות	כהגלות	בהגלות	הגלה	17	
8	האפנו	האפנו	האפנו	האפה	להאפות	כהאפות	בהאפות	האפות	18	
9	הוראנו	הוראנו	הוראנו	הורא	להורא	כהורא	בהורא	הורא	22	
10	הירנו	הירנו	הירנו	הירה	להירה	כהירה	בהירה	הירה	23	
11										
12	הראנו	הראנו	הראנו	הרא	להראות	כהראות	בהראות	הראות	26	
13										
14	הנגשנו	הנגשנו	הנגשנו	הנגש	להנגיש	כהנגיש	בהנגיש	הנגיש	28	
15	הנתנו	הנתנו	הנתנו	הנתן	להנתן	כהנתן	בהנתן	הנתן	32	
16	הנשאו	הנשאו	הנשאו	הנשא	להנשא	כהנשא	בהנשא	הנשא	33	
17	הנטנו	הנטנו	הנטנו	הנטה	להנטות	כהנטות	בהנטות	הנטות	34	
18	התומנו	התומנו	התומנו	התום	להתום	כהתום	בהתום	התום	38	
19										

Conjugatie NIPHAL.

De עתיד, TOEKOMENDE TYT, in de נפעל, NIPHAL.

יפקר by zal bezogt worden, יאמר by zal gezegt worden, &c.

Cl.	I	2	2	3	3	I	2	2	3	3	No
	G. Mf.	V. Mf.	M. Mf.	V. Mf.	M. Mf.	G. E.	V. E.	M. E.	V. E.	M. E.	
	Wy zullen.	Gy lieden zult.	Gy lieden zult.	Zy zullen.	Zy zullen.	Ik zal.	Gy zult.	Gy zult.	Zy zal.	Hy zal.	
1	נפקר	תפקרנה	תפקרו	תפקרנה	יפקרו	אפקר	תפקרי	תפקד	תפקד	יפקד	1
2	יאמר	תאמרנה	תאמרו	תאמרנה	יאמרו	אאמר	תאמרי	תאמר	תאמר	יאמר	2
3	יולד	תולדנה	תולדו	תולדנה	יולדו	אולד	תולדי	תולד	תולד	יולד	5
4	יבון	תבוננה	תבונו	תבוננה	יבונו	אבון	תבוני	תבון	תבון	יבון	8
5											
6	ימצא	תמצאנה	תמצאו	תמצאנה	ימצאו	אמצא	תמצאי	תמצא	תמצא	ימצא	14
7	יגלה	תגלינה	תגלו	תגלינה	יגלו	אגלה	תגלי	תגלה	תגלה	יגלה	17
8	יאפה	תאפינה	תאפו	תאפינה	יאפו	אאפה	תאפי	תאפה	תאפה	יאפה	18
9	יורא	תוראנה	תוראו	תוראנה	יוראו	אורא	תוראי	תורא	תורא	יורא	22
10	יירה	תירינה	תירו	תירינה	יירו	אירה	תירי	תירה	תירה	יירה	23
11											
12	יראה	תראינה	תראו	תראינה	יראו	אראה	תראי	תראה	תראה	יראה	26
13											
14	ינש	תנשנה	תנשו	תנשנה	ינשו	אנש	תנשי	תנש	תנש	ינש	28
15	ינתן	תנתנה	תנתנו	תנתנה	ינתנו	אנתן	תנתני	תנתן	תנתן	ינתן	32
16	ינשא	תנשאנה	תנשאו	תנשאנה	ינשאו	אנשא	תנשאי	תנשא	תנשא	ינשא	33
17	ינטה	תנטינה	תנטו	תנטינה	ינטו	אנטה	תנטי	תנטה	תנטה	ינטה	34
18	יתום	תתומינה	תתומו	תתומינה	יתומו	אתום	תתומי	תתום	תתום	יתום	38
19											

Conjugatie P I H E L.

De עבר Voorledene Tyt, in de פעל P I H E L.

פקד by heeft neerstig bezogt, אבר by heeft neerstig onder ge'ragt, &c.

Cl.	2			2			3		No	
	I G. Mf. Wy heb- ben.	2 V. Mf. Gy lieden hebt	2 M. Mf. Gy lieden hebt	3 G. Mf. Zy lieden hebben.	I G. E. Ik heb.	2 V. E. Gy hebt.	2 M. E. Gy hebt.	3 V. E. Zy heeft.		3 M. E. Hy heeft.
1	פקדנו	פקרתן	פקרתם	פקרו	פקרתי	פקרת	פקרת	פקרה	פקד	1
2	אברנו	אברתן	אברתם	אברו	אברתי	אברת	אברת	אברה	אבר	3
3	יסרנו	יסרתן	יסרתם	יסרו	יסרתי	יסרת	יסרת	יסרה	יסר	6
4	בונננו	בוננתן	בוננתם	בוננו	בוננתי	בוננת	בוננת	בוננה	בונן	8
5	קימנו	קימתן	קימתם	קימו	קימתי	קימת	קימת	קימה	קימ	9
6	טלטלנו	טלטלתן	טלטלתם	טלטלו	טלטלתי	טלטלת	טלטלת	טלטלה	טלטל	12
7	מלאנו	מלאתן	מלאתם	מלאו	מלאתי	מלאת	מלאת	מלאה	מלא	15
8	גלנו	גליתן	גליתם	גלו	גליתי	גלית	גלית	גליתה	גל	17
9	אוינו	אוינתן	אוינתם	אוו	אוייתי	אויח	אויח	אויחה	אויח	19
10										
11	חיינו	חיינתן	חיינתם	חיו	חייתי	חייח	חייח	חייחה	חיה	25
12										
13										
14	נפצנו	נפצתן	נפצתם	נפצו	נפצתי	נפצת	נפצת	נפצה	נפץ	29
15										
16	נשאנו	נשאתן	נשאתם	נשאו	נשאתי	נשאת	נשאת	נשאה	נשא	33
17	נסינו	נסיתן	נסיתם	נסו	נסיתי	נסית	נסית	נסיתה	נסח	35
18	פללנו	פללתן	פללתם	פללו	פללתי	פללת	פללת	פללה	פלל	39
19										
20	כלכלנו	כלכלתן	כלכלתם	כלכלו	כלכלתי	כלכלת	כלכלת	כלכלה	כלכל	40
21	כרבנו	כרבנתן	כרבנתם	כרבלו	כרבלתי	כרבלת	כרבלת	כרבלה	כרבל	45

De **פועל** **בינוני** **TEGENWOORDIGE**
Tyt, in de **פעל** P I H E L.

מפקד *neerstig bezogt zynde,*
מאבד *neerstig ondergebragt* } &c.
zynde.

De **פועל** **בינוני** **TEGENWOORDIGE**
Tyt, in de **פעל** P I H E L.

מפקד *neerstig bezoekende,*
מאבד *neerstig onderbrengende,* } &c.

Cl.	V. MI.	M. MI.	V. E.	M. E.	V. MI.	M. MI.	V. E.	M. E.	No	
	Zy lieden.	Zy lieden.	Zy.	Hy.	Zy lieden.	Zy lieden.	Zy is.	Hy is.		
1	מפקדות	מפקדים	מפקדה	מפקד	מפקדות	מפקדים	מפקדת	מפקדה	מפקד	1
2	מאבדות	מאבדים	מאבדה	מאבד	מאבדות	מאבדים	מאבדת	מאבדה	מאבד	3
3	מיסדות	מיסדים	מיסדה	מיסד	מיסדות	מיסדים	מיסדת	מיסדה	מיסד	6
4	מבוננות	מבוננים	מבוננה	מבונן	מבוננות	מבוננים	מבוננת	מבוננה	מבונן	8
5	מקימות	מקימים	מקימה	מקים	מקימות	מקימים	מקימת	מקימה	מקים	9
6	מטלטלות	מטלטלים	מטלטלה	מטלטל	מטלטלות	מטלטלים	מטלטלת	מטלטלה	מטלטל	12
7	ממלאות	ממלאים	ממלאה	ממלא	ממלאות	ממלאים	ממלאה	ממלאה	ממלא	15
8	מגלות	מגלים	מגלה	מגלה	מגלות	מגלים	מגלה	מגלה	מגלה	17
9	מאיות	מאיים	מאיה	מאיה	מאיות	מאיים	מאיה	מאיה	מאיה	19
10										
11					מחיות	מחיים	מחיה	מחיה	מחיה	25
12										
13										
14	מנפצות	מנפצים	מנפצה	מנפץ	מנפצות	מנפצים	מנפצת	מנפצה	מנפץ	29
15										
16	מנשאות	מנשאים	מנשאה	מנשא	מנשאות	מנשאים	מנשאה	מנשאה	מנשא	33
17	מנסות	מנסים	מנסה	מנסה	מנסות	מנסים	מנסה	מנסה	מנסה	35
18	מפלות	מפלים	מפלה	מפלה	מפלות	מפלים	מפלת	מפלה	מפלה	39
19										
20	מבללות	מבללים	מבללה	מבלל	מבללות	מבללים	מבללת	מבללה	מבלל	42
21	מברבלות	מברבלים	מברבלה	מברבל	מברבלות	מברבלים	מברבלת	מברבלה	מברבל	43

Conjugatie P I H E L.

De צווי, GEBIEDENDE TyT, in de פעל, PIHEL.				De מקור, ONBEPAALENDE TyT, in de פעל, PIHEL.				Neerftig bezoeken	No.	
V. MI.	M MI	V E	M E	מ Van	ל Om	כ Als	ב In			
1	פִּקְדְנָה	פִּקְדוּ	פִּקְדִי	פִּקְד	פִּפְקֵד	לִפְקֵד	כִּפְקֵד	בִּפְקֵד	פִּקֵד	1
2	אִבְדְנָה	אִבְדוּ	אִבְדִי	אִבְד	מִאִבְד	לְאִבְד	כְּאִבְד	בְּאִבְד	אִבְד	3
3	יִסְדְנָה	יִסְדוּ	יִסְדִי	יִסְד	מִיִּסְד	לְיִסְד	כְּיִסְד	בְּיִסְד	יִסְד	6
4	בּוֹנְנָה	בּוֹנְנוּ	בּוֹנְנִי	בּוֹנֵן	מִבּוֹנֵן	לְבּוֹנֵן	כְּבּוֹנֵן	בְּבּוֹנֵן	בּוֹנֵן	8
5	טִלְטְלָנָה	טִלְטְלוּ	טִלְטְלִי	טִלְטֵל	מִטִּלְטֵל	לְטִלְטֵל	כְּטִלְטֵל	בְּטִלְטֵל	טִלְטֵל	12
6	מִלְאָנָה	מִלְאוּ	מִלְאִי	מִלֵּא	מִמִּלְאָ	לְמִלְאָ	כְּמִלְאָ	בְּמִלְאָ	מִלֵּא	15
7	גִּלְגְנָה	גִּלְגוּ	גִּלְגִי	גִּלְג	מִגִּלְגוֹת	לְגִלְגוֹת	כְּגִלְגוֹת	בְּגִלְגוֹת	גִּלְגוֹת	17
8	אִוְיָנָה	אִוּוּ	אִוּוִי	אִוְה	מִאִוּוֹת	לְאִוּוֹת	כְּאִוּוֹת	בְּאִוּוֹת	אִוּוֹת	19
9										
10										
11	חַיִּינָה	חַיּוּ	חַיּוּ	חַיְה	מִחַיּוֹת	לְחַיּוֹת	כְּחַיּוֹת	בְּחַיּוֹת	חַיּוֹת	25
12										
13										
14	נִפְצְנָה	נִפְצּוּ	נִפְצִי	נִפְץ	מִנִּפְצִין	לְנִפְצִין	כְּנִפְצִין	בְּנִפְצִין	נִפְצִין	29
15										
16	נִשְׂאָנָה	נִשְׂאוּ	נִשְׂאִי	נִשֵּׂא	מִנִּשְׂאָ	לְנִשְׂאָ	כְּנִשְׂאָ	בְּנִשְׂאָ	נִשְׂאָ	33
17	נִסְיָנָה	נִסּוּ	נִסּוּ	נִסֵּה	מִנִּסְיוֹת	לְנִסְיוֹת	כְּנִסְיוֹת	בְּנִסְיוֹת	נִסְיוֹת	35
18	פִּלְלָנָה	פִּלְלוּ	פִּלְלִי	פִּלֵּל	מִפִּלְלֵל	לְפִלְלֵל	כְּפִלְלֵל	בְּפִלְלֵל	פִּלְלֵל	39
19										
20	כִּלְכְלָנָה	כִּלְכְלוּ	כִּלְכְלִי	כִּלְכֵל	מִכִּלְכֵל	לְכִלְכֵל	כְּכִלְכֵל	בְּכִלְכֵל	כִּלְכֵל	42
21	כִּרְבְלָנָה	כִּרְבְלוּ	כִּרְבְלִי	כִּרְבֵל	מִכִּרְבֵל	לְכִרְבֵל	כְּכִרְבֵל	בְּכִרְבֵל	כִּרְבֵל	43

Conjugatie P I H E L.

De עתיד, TOEKOMENDE TYT, in de פעל, P I H E L.

יפקד by zal neerstig bezoeken, יאבד by zal neerstig verdueren. &c.

Cl	I.	2	2	3	3	I	2	2	3	3	N ^o
	G. M ^r .	V. M ^r .	M. M ^r .	V. M ^r .	M. M ^r .	G. E.	V. E.	M. E.	V. E.	M. E.	
	Wy zullen.	Gy lieden zult.	Gy lieden zult.	Zy zullen.	Zy zullen.	Ik zal.	Gy zult.	Gy zult.	Zy zal.	Hy zal.	
1	נפקדו	תפקדנה	תפקדו	תפקדנה	יפקדו	אפקד	תפקדו	תפקדו	תפקדו	יפקדו	1
2	נאבדו	תאבדנה	תאבדו	תאבדנה	יאבדו	אאבד	תאבדו	תאבדו	תאבדו	יאבדו	3
3	ניסדו	תניסדנה	תניסדו	תניסדנה	יניסדו	אניסד	תניסדו	תניסדו	תניסדו	יניסדו	6
4	נבוננו	תבונננה	תבוננו	תבונננה	יבוננו	אבוננו	תבוננו	תבוננו	תבוננו	יבוננו	8
4	נקים	תקימנה	תקימו	תקימנה	יקימו	אקים	תקימו	תקימו	תקימו	יקימו	9
5	נטלטלו	תטלטלנה	תטלטלו	תטלטלנה	יטלטלו	אטלטלו	תטלטלו	תטלטלו	תטלטלו	יטלטלו	12
6	נמלאו	תמלאנה	תמלאו	תמלאנה	ימלאו	אמלאו	תמלאו	תמלאו	תמלאו	ימלאו	15
7	נגלה	תגלינה	תגלו	תגלינה	יגלו	אגלה	תגלו	תגלו	תגלו	יגלו	17
8	נאוה	תאוהנה	תאוה	תאוהנה	יאוה	אאוה	תאוה	תאוה	תאוה	יאוה	19
9	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
10	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
11	נחיה	תחינה	תחיו	תחינה	יחיו	אחיה	תחיו	תחיה	תחיה	יחיה	25
12	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
13	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
14	ננפצו	תנפצנה	תנפצו	תנפצנה	ינפצו	אנפצו	תנפצו	תנפצו	תנפצו	ינפצו	29
15	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
16	ננשא	תנשאנה	תנשאו	תנשאנה	ינשאו	אנשא	תנשאו	תנשא	תנשא	ינשא	33
17	ננסח	תנסינה	תנסו	תנסינה	ינסו	אנסח	תנסו	תנסה	תנסה	ינסה	35
18	נפללו	תפללונה	תפללו	תפללונה	יפללו	אפללו	תפללו	תפללו	תפללו	יפללו	39
19	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
20	נכלכלו	תכלכלנה	תכלכלו	תכלכלנה	יכלכלו	אכלכלו	תכלכלו	תכלכלו	תכלכלו	יכלכלו	42
21	נכרבבלו	תכרבבלנה	תכרבבלו	תכרבבלנה	יכרבבלו	אכרבבלו	תכרבבלו	תכרבבלו	תכרבבלו	יכרבבלו	43

Conjugatie P Y H A L.

De עבר, VOORLEDENE TYT, in de פעל, PYHAL.

פקד by is neerstig bezogt, אכל by is neerstig verteert. &c.

Cl.	I	2	2	3	I	2	2	3	3	No
	G. Mf.	V. Mf.	M. Mf.	G. Mf.	G. E.	V. E.	M. E.	V. E.	M. E.	
	Wy zyn.	Gy lieden zyt.	Gy lieden zyt.	Zy zyn.	Ik bea.	Gy zyt.	Gy zyt.	Zy is.	hy is.	
1	פקדנו	פקדתו	פקדתם	פקדו	פקדתי	פקדת	קדת	פקדה	פקד	1
2	אכלנו	אכלתו	אכלתם	אכלו	אכלתי	אכלת	אכלת	אכלה	אכל	4
3	ילדנו	ילדתו	ילדתם	ילדו	ילדתי	ילדת	ילדת	ילדה	ילד	5
4	בונננו	בוננתו	בוננתם	בוננו	בוננתי	בוננת	בוננת	בוננה	בונן	8
5										
6	חבאנו	חבאתו	חבאתם	חבאו	חבאתי	חבאת	חבאת	חבאה	חבא	16
7	גלנו	גליתו	גליתם	גלו	גליתי	גלית	גלית	גלחה	גלה	17
8	אנינו	אניתו	אניתם	אנו	אנתי	אנית	אנית	אנתה	אנה	20
9										
01										
11										
12										
13										
14	לקחנו	לקחתו	לקחתם	לקחו	לקחתי	לקחת	לקחת	לקחה	לקח	30
15										
16										
17	נכינו	נכיתו	נכיתם	נכו	נכיתי	נכית	נכית	נכתה	נכה	36
18	שדדנו	שדדתו	שדדתם	שדדו	שדדתי	שדדת	שדדת	שדרה	שדר	40
19										
20	כלכלנו	כלכלתו	כלכלתם	כלכלו	כלכלתי	כלכלת	כלכלת	כלכלה	כלכל	42
21	רטפשונו	רטפשתו	רטפשתם	רטפשו	רטפשתי	רטפשת	רטפשת	רטפשה	רטפש	44
22	חמרמנו	חמרמתו	חמרמתם	חמרמו	חמרמתי	חמרמת	חמרמת	חמרמה	חמרמ	45

Conjugatie P Y H A L,

Het tweede TEGENWOORDIGE, kan in deze Conjugatie geen plaats vinden, zie pag. 86.		De בעוני TEGENWOORDIGE תיט, vande פעל Pyhal. פקד neerſtig bezogt zynde. } &c. אכל neerſtig verteert zynde. }				
		V. MΓ.	M. MΓ.	V. E.	M. E.	
		zy liecen.	zy liecen.	zy.	ly.	
Cl.					N	
1		פקדות	פקרים	פקדה	פקד	1
2		אכלות	אכלים	אכלה	אכל	4
3		ילדות	ילדים	ילדה	ילד	5
4		בוננות	בוננים	בוננה	בונן	8
5						
6		חבאות	חבאים	חבאה	חבא	16
7		גלות	גלים	גלה	גלה	17
8		אנות	אנים	אנה	אנה	20
9						
10						
11						
12						
13						
14		לקחות	לקחים	לקחה	לקח	30
15						
16						
17		נקות	נקים	נכה	נכה	36
18		שדרות	שדרים	שדרה	שדר	40
19						

Con-

Conjugatie P Y H A I.

De עתיד, TOEKOMENDE TYT, in de פעל, PYHAL.

יפקד by zal neerstig bezogt worden, יאכל by zal neerstig verteert worden. &c.

	1	2	2	3	3	1	2	2	3	3	
	G. MΓ. Wy zullen.	V. MΓ. Gy lieden zult.	M. MΓ. Gy lieden zult.	V. MΓ. Zy zullen.	M. MΓ. Zy zullen.	G. E. Ik zal.	V. E. Gy zult.	M. E. Gy zult.	V. E. Zy zal.	M. E. Hy zal.	N ^o .
Cl	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1	נפקד	תפקדנה	תפקדו	תפקדנה	יפקדו	אפקה	תפקדו	תפקד	תפקד	יפקד	1
2	נאכל	תאכלנה	תאכלו	תאכלנה	יאכלו	אאכל	תאכלו	תאכל	תאכל	יאכל	4
3	נולד	תולדנה	תולדו	תולדנה	יולדו	אולד	תולדו	תולד	תולד	יולד	5
4	נבונן	תבוננה	תבוננו	תבוננה	יבוננו	אבונן	תבוננו	תבונן	תבונן	יבונן	8
5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
6	נחבא	תחבאנה	תחבאו	תחבאנה	יחבאו	אחבא	תחבאו	תחבא	תחבא	יחבא	16
7	נגלה	תגלינה	תגלו	תגלינה	יגלו	אגלה	תגלו	תגלה	תגלה	יגלה	17
8	נאנה	תאנינה	תאנו	תאנינה	יאנו	אאנה	תאנו	תאנה	תאנה	יאנה	20
9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
14	נלקח	תלקחנה	תלקחו	תלקחנה	ילקחו	אלקח	תלקחו	תלקח	תלקח	ילקח	30
15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
17	ננכה	תנכינה	תנכו	תנכינה	ינכו	אנכה	תנכו	תנכה	תנכה	ינכה	36
18	נשרד	תשרדנה	תשרדו	תשרדנה	ישרדו	אשרד	תשרדו	תשרד	תשרד	ישרד	40
19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Conjugatie H I P H I L.

De עבר, VOORLEDENE TYT, in de הפעיל, HIPHIL.

הפקיד by heeft doen bezoeken, האביר by heeft doen verderven, &c.

Cl.	2			2			3			No
	I	2	2	3	I	2	2	3	3	
	G. M ^r . Wy hebben.	V. M ^r . Gy lieden hebt.	M. M ^r . Gy lieden hebt.	G. M ^r . Zy heb- ben.	G. E. Ik heb.	V. E. Gy hebt.	M. E. Gy hebt.	V. E. Zy heeft.	M. E. Hy heeft	
1	הפקדנו	הפקדתן	הפקדתם	הפקידו	הפקדתי	הפקדת	הפקדת	הפקידה	הפקיד	1
2	האבדנו	האבדתן	האבדתם	האבדו	האבדתי	האבדת	האבדת	האבדה	האבד	3
3	הולדנו	הולדתן	הולדתם	הולידו	הולדתי	הולדת	הולדת	הולידה	הוליד	5
4	הבננו	הבנתן	הבנתם	הבינו	הבנתי	הבנת	הבנת	הבינה	הבין	8
5	הצצנו	הצצתן	הצצתם	הציצו	הצצתי	הצצת	הצצת	הציצה	הציצ	10
6	המצאנו	המצאתן	המצאתם	המצאו	המצאתי	המצאת	המצאת	המציאה	המציא	14
7	הגלינו	הגליתן	הגליתם	הגלו	הגליתי	הגלית	הגלית	הגלה	הגלה	17
8										
9	הוצאנו	הוצאתן	הוצאתם	הוצאו	הוצאתי	הוצאת	הוצאת	הוציאה	הוציא	21
10	הורינו	הוריתן	הוריתם	הורו	הוריתי	הורית	הורית	הוריה	הורה	23
11	החיינו	החייתן	החייתם	החיו	החייתי	החיות	החיות	החיה	החיה	25
12	הראינו	הראיתן	הראיתם	הראו	הראיתי	הראת	הראת	הראיה	הראה	26
13	הבאנו	הבאתן	הבאתם	הביאו	הבאתי	הבאת	הבאת	הביאה	הביא	27
14	הנשנו	הנשיתן	הנשיתם	הנישו	הנשיתי	הנשית	הנשית	הנישה	הניש	28
15										
16	השאנו	השאתן	השאתם	השיאו	השאתי	השאת	השאת	השיאה	השיא	33
17	הפינו	הפיתן	הפיתם	הפיו	הפיתי	הפית	הפית	הפיה	הפה	34
18	התמונו	התמותן	התמותם	התמו	התמותי	התמות	התמות	התמה	התם	38
19										

Conjugatie H I P H I L.

De **בינוני פעול** TEGENWOORDIGE TYT, inde **הפעיל**, HIPHIL.

מפקד *doen bezogt zyn* } &c.
מולד *doen gebaart zyn.* }

De **בינוני פועל** TEGENWOORDIGE TYT, in de **הפעיל** HIPHIL.

מפקד *by doet bezoeken.* } &c.
מוליד *by doet baren.* }

Cl.	V. MI. zy lieden.	M. MI. Zy lieden.	V. E. zy.	M. E. Hy.	V. MI. Zy lieden doen.	M. MI. Zy lieden doen.	V. E. Zy doet.	M. E. Hy doet.	N ^o
1	מפקדות	מפקדים	מפקדה	מפקד	מפקדות	מפקדים	מפקדה	מפקד	1
2					מאבדות	מאבדים	מאבדה	מאבד	3
3	מולדות	מולדים	מולדה	מולד	מולדות	מולדים	מולדה	מוליד	5
4	מבינות	מבינים	מבינה	מבין	מבינות	מבינים	מבינה	מבין	8
5	מוציאות	מוציאים	מוציאה	מוציא	מוציאות	מוציאים	מוציאה	מוציא	10
6	ממציאות	ממציאים	ממציאה	ממציא	ממציאות	ממציאים	ממציאה	ממציא	14
7	מגלות	מגלים	מגלה	מגלה	מגלות	מגלים	מגלה	מגלה	17
8									
9	מוציאות	מוציאים	מוציאה	מוציא	מוציאות	מוציאים	מוציאה	מוציא	21
10	מורות	מורים	מורה	מורה	מורות	מורים	מורה	מורה	23
11									
12	מראות	מראים	מראה	מראה	מראות	מראים	מראה	מראה	26
13	מביאות	מביאים	מביאה	מביא	מביאות	מביאים	מביאה	מביא	27
14	מגישות	מגישים	מגישה	מגיש	מגישות	מגישים	מגישה	מגיש	28
15							מגישת		
16	משיאות	משיאים	משיאה	משיא	משיאות	משיאים	משיאה	משיא	33
17	מטות	מטים	מטה	מטה	מטות	מטים	מטה	מטה	34
18	מתמות	מתמים	מתמה	מתם	מתמות	מתמים	מתמה	מתם	38
19									

Conjugatie H I P H I L.

De ^{צוה} GEBIEDENDE Tyt,
 inde הפעיל, H I P H I L.
 הפקיד *doet bezoeken.*
 האבד *doet verderven.* } &c

De מקור O N B E P A A L D E
 Tyt, in de הפעיל H I P H I L.
 הפקיד *doen bezoeken.*
 האבד *doen verderven.* } &c.

Cl.	V. Mf.	M. Mf.	V. E.	M. E.	מ Van.	ל Om.	כ Als.	ב In.	Doen be- zoeken.	N ^o
1	הפקדנה	הפקירו	הפקידי	הפקיד	מהפקיד	להפקיד	כהפקיד	בהפקיד	הפקיד	1
2	האבדנה	האבדו	האבדו	האבד	מהאבד	להאבד	כהאבד	בהאבד	האבד	3
3	הולדנה	הולדו	הולדו	הולד	מהולד	להולד	כהולד	בהולד	הולד	5
4	הבננה	הבינו	הבינו	הבין	מהבין	להבין	כהבין	בהבין	הבין	8
5	הציצנה	הציצו	הציצו	הציץ	מהציץ	להציץ	כהציץ	בהציץ	הציץ	10
6	המצאנה	המציאו	המציאו	המציא	מהמציא	להמציא	כהמציא	בהמציא	המציא	14
7	הגלנה	הגלו	הגלו	הגלה	מהגלות	להגלות	כהגלות	בהגלות	הגלות	17
8										
9	הוצאנה	הוציאו	הוציאו	הוציא	מהוציא	להוציא	כהוציא	בהוציא	הוציא	21
10	הורנה	הורו	הורו	הורה	מהורות	להורות	כהורות	בהורות	הורות	23
11	החיתה	החיו	החיו	החיה	מהחיות	להחיות	כהחיות	בהחיות	החיות	25
12	הראנה	הראו	הראו	הראה	מהראות	להראות	כהראות	בהראות	הראות	26
13	הביאנה	הביאו	הביאו	הביא	מהביא	להביא	כהביא	בהביא	הביא	27
14	הגישנה	הגישו	הגישו	הגיש	מהגיש	להגיש	כהגיש	בהגיש	הגיש	28
15										
16	השאנה	השיאו	השיאו	השא	מהשיא	להשיא	כהשיא	בהשיא	השיא	33
17	הטנה	הטו	הטו	הטה	מהטות	להטות	כהטות	בהטות	הטות	34
18	התמנה	התמו	התמו	התם	מהתם	להתם	כהתם	בהתם	התם	38
19										

Conjugatie H I P H I L.

De עתיד, TOEKOMENDE TYT, in de הפעיל, HIPHIL.

יפקיד by zal doen bezoeken, יאביר by zal doen verderven, &c.

	1	2	2	3	3	1	2	2	3	3	
	G. Mf. Wy zullen	V. Mf. Gy lieden zult.	M. Mf. Gy lieden zult.	V. Mf. Zy zullen.	M. Mf. Zy zullen.	G. E. Ik zal.	V. E. Gy zult.	M. E. Gy zult.	V. E. Zy zal.	M. E. Hy zal	N ^o
Cl											
1	נפקיד	תפקדנה	תפקידו	תפקדנה	יפקידו	אפקיד	תפקידו	תפקיד	תפקיד	יפקיד	1
2	נאביר	תאבדנה	תאבדו	תאבדנה	יאבירו	אאביר	תאבדו	תאבד	תאבד	יאביר	3
3	נוליד	תולדנה	תולדו	תולדנה	יולידו	אוליד	תולדו	תולד	תולד	יוליד	5
4	נבין	תבננה	תבינו	תבננה	יבינו	אבין	תבינו	תבין	תבין	יבין	8
5	נציץ	תצצנה	תצצו	תצצנה	יצצו	אציץ	תצצו	תצין	תצין	יצין	10
6	נמציא	תמצאנה	תמצאו	תמצאנה	ימצאו	אמציא	תמצאו	תמציא	תמציא	ימציא	14
7	נגלה	תגלנה	תגלו	תגלנה	יגלו	אגלה	תגלו	תגלה	תגלה	יגלה	17
8											
9	נוציא	תוצאנה	תוצאו	תוצאנה	יוציאו	אוציא	תוצאו	תוציא	תוציא	יוציא	21
10	נורה	תורנה	תורו	תורנה	יורו	אורה	תורו	תורה	תורה	יורה	29/23
11											
12	נראה	תראנה	תראו	תראנה	יראו	אראה	תראו	תראה	תראה	יראה	26
13	נביא	תבאנה	תביאו	תבאנה	יביאו	אביא	תביאו	תביא	תביא	יביא	27
14	נגיש	תגשנה	תגישו	תגשנה	יגישו	אגיש	תגישו	תגיש	תגיש	יגיש	28
15											
16	נשיא	תשאנה	תשיאו	תשאנה	ישיאו	אשיא	תשיאו	תשיא	תשיא	ישיא	33
17	נטה	תטינה	תטו	תטינה	יטו	אטה	תטו	תטה	תטה	יטה	34
18	נתם	תתמנה	תתמו	תתמנה	יתמו	אתם	תתמו	תתם	תתם	יתם	38
19											

HEBREEUWSCHE SPRAAK-KUNST!

Conjugatie H O P H A L.

De **עבר** VOORLEDENE TYT, in de **הפעל** HOPHAL.

הפקדו by is gestelt geweest om te bezoeken, **הולדו** by is gestelt geweest om te baren, &c.

	I	2	2	3	I	2	2	3	3	
	G. Mf. Wy zyn.	V. Mf. Gy lieden zyt.	M. Mf. Gy lieden zyt.	G. Mf. Zy zyn.	G. E. Ik ben.	V. E. Gy zyt.	M. E. Gy zyt.	V. E. Zy is.	M. E. Wy is.	
1	הפקדנו	הפקדתו	הפקדתם	הפקדו	הפקדתי	הפקדת	הפקדת	הפקדה	הפקד	No 1
2										
3	הולדנו	הולדתו	הולדתם	הולדו	הולדתי	הולדת	הולדת	הולדה	הולד	5
4	הובננו	הובנתו	הובנתם	הובנו	הובנתי	הובנת	הובנת	הובנה	הובן	8
5	הורקנו	הורקתו	הורקתם	הורקו	הורקתי	הורקת	הורקת	הורקה	הורק	11
6	החבאנו	החבאתו	החבאתם	החבאו	החבאתי	החבאת	החבאת	החבאה	החבא	16
7	הגלנו	הגליתו	הגליתם	הגלו	הגליתי	הגלית	הגלית	הגלטה	הגלה	17
8										
9	הוצאנו	הוצאתו	הוצאתם	הוצאו	הוצאתי	הוצאת	הוצאת	הוצאה	הוצא	21
10	הורינו	הוריתו	הוריתם	הורו	הוריתי	הורית	הורית	הורתה	הורה	23
11										
12	הראינו	הראיתו	הראיתם	הראו	הראיתי	הראית	הראית	הראתה	הראה	26
13	הובאנו	הובאתו	הובאתם	הובאו	הובאתי	הובאת	הובאת	הובאה	הובא	27
14	הגשנו	הגשתו	הגשתם	הגשו	הגשתי	הגשת	הגשת	הגשה	הגש	28
15	התננו	התנתו	התנתם	התנו	התנתי	התנת	התנת	התנה	התן	32
16	השאנו	השאתו	השאתם	השאו	השאתי	השאת	השאת	השאה	השא	33
17	הטינו	הטיתו	הטיתם	הטו	הטיתי	הטית	הטית	הטתה	הטה	34
18	הותמנו	הותמתו	הותמתם	התמו	הותמתי	הותמה	הותמה	הותמה	הותם	38
19	הדרנו	הדרתו	הדרתם	הדרו	הדרתי	הדרת	הדרת	הדרה	הדר	41

Conjugatie H O P H A L.

De **צווי** GEBIEDENDE
Tyt, kan in deze Conju-
gatie geen plaats vinden,
zie pag. 86.

De **מקור** ONBEPAALENDE
Tyt, in de **הפעל** HOPHAL.

הפקד *gestelt te bezoeken,* } &c.
הקדרה *gestelt te baren,* }

Cl
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

מ	ל	כ	ב	Gestelt te bezoc- kens
Van	Om	Als	In	
---	---	---	---	---
מִהִפְקֵד	לְהִפְקֵד	כְּהִפְקֵד	בְּהִפְקֵד	הִפְקֵד 1
מִהִלְדָּת	לְהִלְדָּת	כְּהִלְדָּת	בְּהִלְדָּת	הִלְדָּת 5
---	---	---	---	---
---	---	---	---	---
מִהִגְלָה	לְהִגְלָה	כְּהִגְלָה	בְּהִגְלָה	הִגְלָה 17
---	---	---	---	---
---	---	---	---	---
---	---	---	---	---
---	---	---	---	---
מִהִגֵּשׁ	לְהִגֵּשׁ	כְּהִגֵּשׁ	בְּהִגֵּשׁ	הִגֵּשׁ 28
---	---	---	---	---
---	---	---	---	---
---	---	---	---	---
---	---	---	---	---

No
1
5
17
28

Conjugatie HOPHAL.

De עתיד, Тобкомѣnde Tyt, in de הפעל, Нопһал.

יפקד by zal gestelt worden om te bezoeken, יולד by zal gestelt worden om te baren, &c.

Cl.	1	2	2	3	3	1	2	2	3	3	No
	G. MF.	V. MF.	M. MF.	V. MF.	M. MF.	G. E.	V. E.	M. E.	V. E.	M. E.	
	Wy zullen.	Gy lieden zult.	Gy lieden zult.	Zy zullen.	Zy zullen.	Ik zal.	Gy zult.	Gy zult.	Zy zal.	Hy zal.	
1	נפקדו	תפקדנה	תפקדו	תפקדנה	יפקדו	אפקד	תפקדו	תפקדו	תפקדו	יפקד	1
2											
3	נולד	תולדנה	תולדו	תולדנה	יולדו	אולד	תולדו	תולדו	תולדו	יולד	5
4	נובן	תובננה	תובנו	תובננה	יובנו	אובן	תובנו	תובן	תובן	יובן	8
5	נורק	תורקנה	תורקו	תורקנה	יורקו	אורק	תורקו	תורק	תורק	יורק	11
6	נחבא	תחבאנה	תחבאו	תחבאנה	יחבאו	אחבא	תחבאו	תחבא	תחבא	יחבא	16
7	נגלה	תגלינה	תגלו	תגלינה	יגלו	אגלה	תגלו	תגלה	תגלה	יגלה	17
8											
9	נוצא	תוצאנה	תוצאו	תוצאנה	יוצאו	אוצא	תוצאו	תוצא	תוצא	יוצא	21
10	נורה	תורנה	תורו	תורנה	יורו	אורה	תורו	תורה	תורה	יורה	23
11											
12	נראה	תראנה	תראו	תראנה	יראו	אראה	תראו	תראה	תראה	יראה	26
13	נובא	תובאנה	תובאו	תובאנה	יובאו	אובא	תובאו	תובא	תובא	יובא	27
14	נגיש	תגשנה	תגשו	תגשנה	יגשו	אגש	תגשו	תגש	תגש	יגש	28
15	נתן	תתנה	תתנו	תתנה	יתנו	אתן	תתנו	תתן	תתן	יתן	32
16	נשא	תשאנה	תשאו	תשאנה	ישאו	אשא	תשאו	תשא	תשא	ישא	33
17	נטה	תטינה	תטו	תטינה	יטו	אטה	תטו	תטה	תטה	יטה	34
18	נוהם	תותמנה	תותמו	תותמנה	יתמו	אותם	תותמו	תותם	תותם	יותם	38
19	נדר	תדרנה	תדרו	תדרנה	ידרו	אדר	תדרו	תדר	תדר	ידר	41

Conjugatie HITPAHEL.

De עבר Voorledene Tyt, in de הִפְעֵל HITPAHEL.

הִתְפַּקֵּד by heeft zig onderzocht, הִתְאַמֵּר by heeft in zig gezegt, &c.

	1	2	2	3	1	2	2	3	3	
	G. Mf.	V. Mf.	M. Mf.	G. E.	G. E.	V. E.	M. E.	V. E.	M. E.	
	Wy hebben.	Gy lieden hebt.	Gy lieden hebt.	Zy hebben.	Ik heb.	Gy hebt.	Gy hebt.	Zy heeft.	Hy heeft.	
Cl.										N.
1	הִתְפַּקְדוּנוּ	הִתְפַּקְדְתֶּם	הִתְפַּקְדְתֶּם	הִתְפַּקְדוּ	הִתְפַּקְדְתִּי	הִתְפַּקְדְתֶּם	הִתְפַּקְדְתֶּם	הִתְפַּקְדְתֶּהּ	הִתְפַּקְדְתֶּהּ	1
2	הִתְאַמְרְנוּ	הִתְאַמְרְתֶּם	הִתְאַמְרְתֶּם	הִתְאַמְרוּ	הִתְאַמְרְתִּי	הִתְאַמְרְתֶּם	הִתְאַמְרְתֶּם	הִתְאַמְרְתֶּהּ	הִתְאַמְרְתֶּהּ	2
3	הִתְוַדַּעְנוּ	הִתְוַדַּעְתֶּם	הִתְוַדַּעְתֶּם	הִתְוַדַּעוּ	הִתְוַדַּעְתִּי	הִתְוַדַּעְתֶּם	הִתְוַדַּעְתֶּם	הִתְוַדַּעְתֶּהּ	הִתְוַדַּעְתֶּהּ	7
4	הִתְוַכַּנְנּוּ	הִתְוַכַּנְנְתֶּם	הִתְוַכַּנְנְתֶּם	הִתְוַכַּנְנוּ	הִתְוַכַּנְנְתִּי	הִתְוַכַּנְנְתֶּם	הִתְוַכַּנְנְתֶּם	הִתְוַכַּנְנְתֶּהּ	הִתְוַכַּנְנְתֶּהּ	8
5										
6	הִתְחַבְּאוּ	הִתְחַבְּאתֶּם	הִתְחַבְּאתֶּם	הִתְחַבְּאוּ	הִתְחַבְּאתִּי	הִתְחַבְּאתֶּם	הִתְחַבְּאתֶּם	הִתְחַבְּאתֶּהּ	הִתְחַבְּאתֶּהּ	16
7	הִתְנַלְּנוּ	הִתְנַלְּתֶּם	הִתְנַלְּתֶּם	הִתְנַלְּוּ	הִתְנַלְּתִּי	הִתְנַלְּתֶּם	הִתְנַלְּתֶּם	הִתְנַלְּתֶּהּ	הִתְנַלְּתֶּהּ	17
8	הִתְאַוְּנוּ	הִתְאַוְּתֶּם	הִתְאַוְּתֶּם	הִתְאַוְּוּ	הִתְאַוְּתִּי	הִתְאַוְּתֶּם	הִתְאַוְּתֶּם	הִתְאַוְּתֶּהּ	הִתְאַוְּתֶּהּ	19
9	הִתְיַרְאוּ	הִתְיַרְאתֶּם	הִתְיַרְאתֶּם	הִתְיַרְאוּ	הִתְיַרְאתִּי	הִתְיַרְאתֶּם	הִתְיַרְאתֶּם	הִתְיַרְאתֶּהּ	הִתְיַרְאתֶּהּ	22
10	הִתְוַדְּיְנוּ	הִתְוַדְּיְתֶּם	הִתְוַדְּיְתֶּם	הִתְוַדְּיוּ	הִתְוַדְּיְתִּי	הִתְוַדְּיְתֶּם	הִתְוַדְּיְתֶּם	הִתְוַדְּיְתֶּהּ	הִתְוַדְּיְתֶּהּ	24
11										
12	הִתְרַאֲנוּ	הִתְרַאֲתֶּם	הִתְרַאֲתֶּם	הִתְרַאֲוּ	הִתְרַאֲתִּי	הִתְרַאֲתֶּם	הִתְרַאֲתֶּם	הִתְרַאֲתֶּהּ	הִתְרַאֲתֶּהּ	26
13										
14	הִתְנַפְּלוּ	הִתְנַפְּלְתֶּם	הִתְנַפְּלְתֶּם	הִתְנַפְּלוּ	הִתְנַפְּלְתִּי	הִתְנַפְּלְתֶּם	הִתְנַפְּלְתֶּם	הִתְנַפְּלְתֶּהּ	הִתְנַפְּלְתֶּהּ	31
15										
16	הִתְנַשְּׂאוּ	הִתְנַשְּׂאתֶּם	הִתְנַשְּׂאתֶּם	הִתְנַשְּׂאוּ	הִתְנַשְּׂאתִּי	הִתְנַשְּׂאתֶּם	הִתְנַשְּׂאתֶּם	הִתְנַשְּׂאתֶּהּ	הִתְנַשְּׂאתֶּהּ	33
17										
18	הִתְפַּלְּלוּ	הִתְפַּלְּלְתֶּם	הִתְפַּלְּלְתֶּם	הִתְפַּלְּלוּ	הִתְפַּלְּלְתִּי	הִתְפַּלְּלְתֶּם	הִתְפַּלְּלְתֶּם	הִתְפַּלְּלְתֶּהּ	הִתְפַּלְּלְתֶּהּ	39
19	הִתְוַדְּדְנוּ	הִתְוַדְּדְתֶּם	הִתְוַדְּדְתֶּם	הִתְוַדְּדוּ	הִתְוַדְּדְתִּי	הִתְוַדְּדְתֶּם	הִתְוַדְּדְתֶּם	הִתְוַדְּדְתֶּהּ	הִתְוַדְּדְתֶּהּ	41

Conjugatie HITPAHEL.

Het tweede T E-
G E N W O O R D I G E kan
in deze Conjugatie
geen plaats vinden,
ziet pag. 86.

De בִּינוּי T E G E N W O O R D I G E T Y T,
in de הִתְפַּעֵל HITPAHEL,

מִתְפַּקֵּד by is zig onderzoekende, } &c.
מִתְאָמֵר by is in zig zeggende, }

Cl.	V. MI.	M. MI.		V. E.	M. E.	No
	Zy zyn zig.	Zy zyn zig.		Zy is zig.	Hy is.	
1	מִתְפַּקֵּדוֹת	מִתְפַּקְדִים	מִתְפַּקְדָה	מִתְפַּקְדָה	מִתְפַּקֵּד	1
2	מִתְאָמְרוֹת	מִתְאָמְרִים	מִתְאָמְרָה	מִתְאָמְרָה	מִתְאָמֵר	2
3	מִתְוַדְּעוֹת	מִתְוַדְּעִים	מִתְוַדְּעָה	מִתְוַדְּעָה	מִתְוַדֵּעַ	7
4	מִתְבַּנְּנוֹת	מִתְבַּנְּנִים	מִתְבַּנְּנָה	מִתְבַּנְּנָה	מִתְבַּנֵּן	8
5						
6	מִתְחַבְּאוֹת	מִתְחַבְּאִים	מִתְחַבְּאָה	מִתְחַבְּאָה	מִתְחַבֵּא	16
7	מִתְנַלְּלוֹת	מִתְנַלְּלִים	מִתְנַלְּלָה	מִתְנַלְּלָה	מִתְנַלֵּל	17
8	מִתְאֵאוֹת	מִתְאֵאִים	מִתְאֵאוֹת	מִתְאֵאוֹת	מִתְאֵאֵ	19
9	מִתְוַדְּאוֹת	מִתְוַדְּאִים	מִתְוַדְּאוֹת	מִתְוַדְּאוֹת	מִתְוַדֵּא	22
10	מִתְוַדְּדוֹת	מִתְוַדְּדִים	מִתְוַדְּדָה	מִתְוַדְּדָה	מִתְוַדֵּד	24
11						
12	מִתְרַאוֹת	מִתְרַאִים	מִתְרַאוֹת	מִתְרַאוֹת	מִתְרַאֵ	26
13						
14	מִתְנַפְּלוֹת	מִתְנַפְּלִים	מִתְנַפְּלָה	מִתְנַפְּלָה	מִתְנַפֵּל	31
15						
16	מִתְנַשְׂאוֹת	מִתְנַשְׂאִים	מִתְנַשְׂאוֹת	מִתְנַשְׂאוֹת	מִתְנַשֵּׂא	33
17						
18	מִתְפַּלְּלוֹת	מִתְפַּלְּלִים	מִתְפַּלְּלָה	מִתְפַּלְּלָה	מִתְפַּלֵּל	39
19	מִתְנַדְּדוֹת	מִתְנַדְּדִים	מִתְנַדְּדָה	מִתְנַדְּדָה	מִתְנַדֵּד	41

Conjugatie HITPAHEL.

De **צווי** GEBIEDENDE TYT, in de **התפעל** HITPAHEL.

התפקד *onderzoekt uw*,
התאמר *zegt in uw*, { &c.

De **מקור** ONBEPAAALDE TYT, in de **התפעל** HITPAHEL.

התפקד *onderzoeken*,
התאמר *in zig zeggen*, { &c.

	V. MI.	M. MI.	V. E.	M. E.	מ Van	ל Om	כ Als	ב In	Onderzoek- ken.	No
CI										
1	התפקדנה	התפקדו	התפקדי	התפקדו	מהתפקד	להתפקד	כהתפקד	בהתפקד	התפקד	1
2	התאמרנה	התאמרו	התאמרי	התאמרו	מהתאמר	להתאמר	כהתאמר	בהתאמר	התאמר	2
3	התודענה	התודעו	התודעי	התודעו	מהתודע	להתודע	כהתודע	בהתודע	התודע	7
4	התבוננה	התבוננו	התבונני	התבוננו	מהתבונן	להתבונן	כהתבונן	בהתבונן	התבונן	8
5										
6	התחבאנה	התחבאו	התחבאי	התחבאו	מהתחבא	להתחבא	כהתחבא	בהתחבא	התחבא	16
7	התגלנה	התגלו	התגלי	התגלו	מהתגלות	להתגלות	כהתגלות	בהתגלות	התגלות	17
8	התאוונה	התאוו	התאוי	התאוו	מהתאוות	להתאוות	כהתאוות	בהתאוות	התאוות	19
9	התיראנה	התיראו	התיראי	התיראו	מהתירא	להתירא	כהתירא	בהתירא	התירא	22
10	התודעה	התודו	התודי	התודו	מהתודות	להתודות	כהתודות	בהתודות	התודות	24
11										
12	התראנה	התראו	התראי	התראו	מהתראות	להתראות	כהתראות	בהתראות	התראות	26
13										
14	התנפלה	התנפלו	התנפלי	התנפלו	מהתנפל	להתנפל	כהתנפל	בהתנפל	התנפל	31
15										
16	התנשאנה	התנשאו	התנשאי	התנשאו	מהתנשא	להתנשא	כהתנשא	בהתנשא	התנשא	33
17										
18	התפללה	התפללו	התפללי	התפללו	מהתפלל	להתפלל	כהתפלל	בהתפלל	התפלל	39
19	התגודנה	התגודו	התגודי	התגודו	מהתגודר	להתגודר	כהתגודר	בהתגודר	התגודר	41

Conjugatie H I T P A H E L.

De עתיד, TOEKOMENDE TYT, in de התפעל HITPAHEL.

יהפקר by zal zig onderzoeken, יהאמר by zal in zig zeggen, &c.

	1	2	2	3	3	1	2	2	3	3	
	G. MR.	V. MR.	M. MR.	V. MR.	M. MR.	G. E.	V. E.	M. E.	V. E.	M. E.	
	wy zullen.	Gy lieden zult.	Gy lieden zult.	Zy zullen.	Zy zullen.	Ik zal.	Gy zult.	Gy zult.	Zy zal.	Hy zal.	
Cl.											N.
1	נִתְפַקֵּד	תִּתְפַקְדְנָה	תִּתְפַקְדוּ	תִּתְפַקְדְנָה	יִתְפַקְדוּ	אֶתְפַקֵּד	תִּתְפַקְדִי	תִּתְפַקֵּד	תִּתְפַקְדִי	תִּתְפַקֵּד	1
2	נִתְאָמֵר	תִּתְאָמְרְנָה	תִּתְאָמְרוּ	תִּתְאָמְרְנָה	יִתְאָמְרוּ	אֶתְאָמֵר	תִּתְאָמְרִי	תִּתְאָמֵר	תִּתְאָמְרִי	תִּתְאָמֵר	2
3	נִתְדַעַע	תִּתְדַעְעְנָה	תִּתְדַעְעוּ	תִּתְדַעְעְנָה	יִתְדַעְעוּ	אֶתְדַעַע	תִּתְדַעְעִי	תִּתְדַעַע	תִּתְדַעְעִי	תִּתְדַעַע	7
4	נִתְבִּוֵּן	תִּתְבִּוֶּנְנָה	תִּתְבִּוֶּנּוּ	תִּתְבִּוֶּנְנָה	יִתְבִּוֶּנּוּ	אֶתְבִּוֵּן	תִּתְבִּוֶּנִי	תִּתְבִּוֵּן	תִּתְבִּוֶּנִי	תִּתְבִּוֵּן	8
5											
6	נִתְחַבֵּא	תִּתְחַבְּאָנָה	תִּתְחַבְּאוּ	תִּתְחַבְּאָנָה	יִתְחַבְּאוּ	אֶתְחַבֵּא	תִּתְחַבְּאִי	תִּתְחַבֵּא	תִּתְחַבְּאִי	תִּתְחַבֵּא	16
7	נִתְגַלֶּה	תִּתְגַלֶּינָה	תִּתְגַלְּוּ	תִּתְגַלֶּינָה	יִתְגַלְּוּ	אֶתְגַלֶּה	תִּתְגַלֶּי	תִּתְגַלֶּה	תִּתְגַלֶּי	תִּתְגַלֶּה	17
8	נִתְאֹהֵב	תִּתְאֹוֶינָה	תִּתְאֹוּ	תִּתְאֹוֶינָה	יִתְאֹוּ	אֶתְאֹהֵב	תִּתְאֹוִי	תִּתְאֹהֵב	תִּתְאֹוִי	תִּתְאֹהֵב	19
9	נִתְרָא	תִּתְרַאנָה	תִּתְרַאוּ	תִּתְרַאנָה	יִתְרַאוּ	אֶתְרָא	תִּתְרַאִי	תִּתְרָא	תִּתְרַאִי	תִּתְרָא	22
10	נִתְדַעַע	תִּתְדַעְעְנָה	תִּתְדַעְעוּ	תִּתְדַעְעְנָה	יִתְדַעְעוּ	אֶתְדַעַע	תִּתְדַעְעִי	תִּתְדַעַע	תִּתְדַעְעִי	תִּתְדַעַע	24
11											
12	נִתְרָא	תִּתְרַאנָה	תִּתְרַאוּ	תִּתְרַאנָה	יִתְרַאוּ	אֶתְרָא	תִּתְרַאִי	תִּתְרָא	תִּתְרַאִי	תִּתְרָא	26
13											
14	נִתְנַפֵּל	תִּתְנַפְּלָנָה	תִּתְנַפְּלוּ	תִּתְנַפְּלָנָה	יִתְנַפְּלוּ	אֶתְנַפֵּל	תִּתְנַפְּלִי	תִּתְנַפֵּל	תִּתְנַפְּלִי	תִּתְנַפֵּל	31
15											
16	נִתְנַשְׂאוּ	תִּתְנַשְׂאָנָה	תִּתְנַשְׂאוּ	תִּתְנַשְׂאָנָה	יִתְנַשְׂאוּ	אֶתְנַשֵּׂא	תִּתְנַשְׂאִי	תִּתְנַשֵּׂא	תִּתְנַשְׂאִי	תִּתְנַשֵּׂא	33
17											
18	נִתְפַלְּלוּ	תִּתְפַלְּלָנָה	תִּתְפַלְּלוּ	תִּתְפַלְּלָנָה	יִתְפַלְּלוּ	אֶתְפַלֵּל	תִּתְפַלְּלִי	תִּתְפַלֵּל	תִּתְפַלְּלִי	תִּתְפַלֵּל	39
19	נִתְגִּוֶּדֶד	תִּתְגִּוֶּדְדְנָה	תִּתְגִּוֶּדְדוּ	תִּתְגִּוֶּדְדְנָה	יִתְגִּוֶּדְדוּ	אֶתְגִּוֶּדֶד	תִּתְגִּוֶּדְדִי	תִּתְגִּוֶּדֶד	תִּתְגִּוֶּדְדִי	תִּתְגִּוֶּדֶד	41

ZESTIENDE HOOFSTUK.

Van het Onderwys in een Werkwoord.

NA dat ons in deze Tafels der Conjugaties, de *Gevalen in een Werkwoord*, luit pag. 57, bestaande in de *TYT*, *PERZOO*N, *LOORT*, *GETAL*, *GEBOUW*, volledig zyn vertoont; blyft ons nog overig de *הוראה* *het Onderwys*.

De *הוראה* *het Onderwys*, is, om ieder Werkwoord te beproeven, of het een *פועל יוצא* *uitgaant Werk*, of een *פועל עומד* *byblyvent Werk* is.

Om zulks aanstonts te ontdekken; nemen wy altoos tot een toets; het vraagwoordeken *מה* *Wat*, al waar het zelve, voor een Werkwoord kan plaats vinden? zulks is een *פועל יוצא* *uitgaant Werk*, als;

Van *שמר* *by heeft bewaart*, kan gevraagd worden *מה שמר* *Wat heeft by bewaart?* Ergo een *פועל יוצא* *uitgaande Werk*.

In tegendeel by al zodanige Werkwoorden alwaar dit vraagwoordeken *מה* *Wat*, voor het zelve, geen plaats kan vinden? zulks is een *פועל עומד* *byblyvent Werk*, als;

Van *שכב* *by heeft neder gelegen*, kan niet gevraagd worden *מה שכב* *Wat, heeft by nedergelegent?* Ergo een *פועל עומד* *byblyvent Werk*.

De nootzakelykheit dezès te weten, is, om dat alle *Uitgaande* Werkwoorden, staande in de *KAL*, kunnen overgaan in de *NIPHAL*, als;

Van *שמר* in de *KAL*, *by heeft bewaart*, wort gezegt *נשמר* in de *NIPHAL* *by wort bewaart*.

Dog in de *Byblyvende* Werkwoorden, schoon dezelve in de *KAL* voorkomen, kan de *NIPHAL* geen plaats vinden, als;

Van *הלך* in de *KAL*, *by heeft gewandelt*, kan niet gezegt worden *נהלך* in de *NIPHAL* *by wort gewandelt*.

Aldus ontmoeten ons ook eenige Werkwoorden, die maar alleen in de *NIPHAL*, en niet in de *KAL* voorkomen, en egter als of zy in de *KAL* stonden moeten aangemerkt worden, als;

נשבע *by heeft gezworen*, in plaats van *שבע* *by heeft gezworen*.

נלחם *by heeft gestreden*, in plaats van *לחם* *by heeft gestreden*.

De reden dezes zyn, om dat in diergelyke Werkingen, een Tegenwerker is (waar over wy na dezen breetvoeriger zullen handelen in onze volgende TRACTAAT over de kragt en Eigenschap der Werkwoorden, en derzelver Oorsprong en afkomst.)

Van ieder Werkwoord dat in de KAL een פועל עומד byblyvent Werk is, als;

שבן by heeft gewoont, kan niet gevraagd worden מה שבן wat heeft by gewoont, zo als boven gezegt is.

Maar wanneer ons zo een woort in de PIHEL ontmoet, als; שבן by heeft neerslig gewoont, is oncigen gezegt.

Daarom moet dit Byblyvent Werkwoord שבן in de PIHEL opgenomen worden, als of daar stont;

השבין in de HIPHIL by heeft doen wonen, is de regte zin van שבן.

Zo verandert dan dit woort שבן in de PIHEL van zyn Natuur, in plaats van een Byblyvent, wort zulks een Uitgaant Werk aangemerkt in de HIPHIL.

Hier by vint ons toets-woordeken מה ook wederom plaats, als;

מה שבן Wat heeft by doen wonen, in de PIHEL.

Is even eens gezegt als of 'er stont;

מה השבין Wat heeft by doen wonen, in de HIPHIL.

Nog moeten wy weten, dat eenige Werkwoorde die ons in den Activus KAL ten quade voorkomen, dezelve in tegendeel door den Activus PIHEL, ten goede moeten begrepen worden, als;

הטא in de KAL, by heeft gezondigt, te weten, ten quade.

הטא in de PIHEL, by heeft ontzondigt, te weten, ten goede.

הטל in de KAL, by heeft stene geworpen, te weten, ten quade.

הטל in de PIHEL, by heeft stene ontworpen, te weten, ten goede.

De HITPAHEL, vertoont zig zomwylen (dog zeer zelden,) in de gedaante van de NIPHAL, als;

2 Sam. 20. vs. 10. נשבר by heeft zig zelve behoet, moest anders volgens de NIPHAL, te regt vertaalt worden, by wierde behoet.

Zo dat de NIPHAL alhier even zo veel wil zeggen, als of 'er stont;

השתמר by heeft zig zelve behoet, in de HITPAHEL.

Spreuk.

Spreuk. 7. vs. 6. *נִשְׁקַפְתִּי ik hebbe uitgezien*, moest anders volgens de NIPHAL, te regt vertaalt worden, *ik ben gezien*.

Zo dat de NIPHAL hier wederom wil zeggen, als of 'er stont;
הִשְׁתַּקַּפְתִּי ik hebbe uitgezien in de HITPAHEL.

Hier uit blykt dat wy alle Werkwoorden moeten beproeven op dat wy deszelfs ware zin en kragt der zaken weten te doorgronden.

De *בְּנֵינִים* Conjugaties Vervoegingen aldus klaarder dan oit door iemand afgehandelt hebbende, keren wy ons tot de *מִלֹּת* Adverbia, Redengevers.

ZEVENTIENDE HOOFSTUK.

Van de מִלָּה, een Adverbium, Redengever.

Worden in Plurali Meervoudig genaamt;

מִלֹּת הַחִבּוּר Adverbia Conjunctiva, de t'Zamenvoegende Redengevers; of Koppel-woorden, die alle andere Naam- en Werkwoorden aan malkander voegen, om dezelve in hunne Connexie, t'Zamenbang, een goede reden en zin te geven.

Dezelve zyn van verscheide natuur, wy zullen alleen de Hoofden der zelve, onder wiens bewint zy staan, optellen.

Adverbium, een Omstant woort.

Pronomen, een Voornaam.

Præpositio, een Voorwoort.

Conjunctio, een Voegwoort.

Interjectio, een Beweegwoort.

Deze tonen ons wie de Werker, en wie het Bewerkte is; daarom worden dezelve ook wel genaamt *מִלֹּת הַטַּעַם* Woorden der Reden, om dat zy de Reden verstaanbaar maken. Want indien dezelve niet daar by gevoegt waren, zo zouden wy geen zin daar uit kunnen maken, als; *אֵן* aan, *כִּי* want, *כִּי* maar, *עִם* met, en zo voorts alle de volgende, zyn zin sleutels, om de zin der woorden voor de ogen onzes verstands te openen.

Een Redengever heeft op zig zelfs geen zin, daarom kan ook geen Redengever op het einde van een vers in den Text voorkomen, zo ook niet by de grote Redenschyder genaamt אֲתֵנְחֵתָא, waar van wy meerder zien zullen onder de regels der Accenten.

De Redengevers beltaan zomtyts uit drie grontletters, zomtyts uit meer of minder.

Ook wel uit *Composita Zamengestelde*, met een der letters קִלֵּב te plaatsen voor een der perzonelyke letters, als; קִי in my, קִכֶם gelyk gy lieden, וְלִי tot ons.

Zomtyts zyn dezelve *Derivatif*, *Afkomstig*, van een grontwoort, die door af, of toedoening van letters, zig dan als Redengevers vertonen.

Andere wederom zyn *Relativa*, *Betrekkelijke*: *Interrogativa*, *Navragende*: *Possessiva*, *Bezittende*: *Optativa*, *Wenscbende*: *Demonstrativa*, *Betonende*.

Andere wederom zyn *Copulativa*, *zamenbindende*: *Disjunctiva*, *Losmakende*: *Adversativa*, *Tegenkantende*: *Electiva*, *Uitgelezene*: en zo meer andere. Ook vinden wy eenige daar de perzonen bygevoegt worden, en eenige niet, zo als die in Order van *het Alpha Beth ons alhier voorkomen*.

אבל *maar, nogtans.*
 אכתי *eilaas.*
 אכה *ach.*
 אחי *waar.*
 או *ofte.*
 ארוח *om, aangaande, komt van*
 אור, *wy vinden het zelve*
 ook met על *daar voor, als*
 על ארוח *van wegen.*

אוי } *wee.*
 אויה }
 אולם } *voorwaar, nogtans,*
 אלי } *misschien.* } *van אול.*
 אולי }

או } *doen, ter dier tyt, wy vinden*
 אוי } *het zelve ook met מן*
 } *daar voor, als מן או*
 } *van die tyt af, van dat.*

אח *ach, hoe, wy vinden het zel-*
 ve ook met een ה *daar voor,*
 als; הבה *baba.*

אחלי *och dat, och ofte.*
 אחר *achter, na, daar na, na dato,*
 wy vinden het zelve ook
 met בן *agter bygevoegt,*
 als יאחרי *בן.*

איה *waar.*
 איכה *waar zyt gy.*
 אי *waar, het zelve komt ook*
 met זה *agter, als; זה*
waar dog, wie dog, boedanig
dog.

איה }
 איכה } *hoe, waar dog, waar heen.*
 איכרה }
 איכה }

אין } *niet, niemant, neen, geen;*
 אין } *wy vinden het zelve ook*
 } *met een מ*
 } *daar voor, als;*
 } *מאין*
 } *uit niet, van waar, ook*
 } *zien wy dezelve met een כ*
 } *daar voor, als; כמאין*
 } *by na,*
 } *bykans niet.*

אך *Alleenlyk, dan nog, nogtans,*
 maar, voorwaar.

אכן *voorwaar, zeker, vastelyk.*
 אל *niet, ei niet, niet dog.*

אלה } *deze.*
 אל }

אלו *indien.*

אל } *tot, aan, by, op, met, tegen.*
 אלו } *boven, over.*

אללי *by, wee, komt van ילל.*
 אם *ind'en, of zo wanneer.*
 אמנם *voorwaar, te weten, waar-*
 achtig.

אני } *ik, ik ben.*
 אנכי }

אנחנו } *wy.*
 נחנו }

אן } *waar heen, ook vinden wy*
 אנה } *אנה ואנה*
 } *tot hoe lang, אנה*
 } *berwaarts en derwaarts, het*
 } *komt*

komt ook met een א in de plaats van de ה, als; אָנָּה אָנָּה *ey lieve, ik bid.*

אָף *ook, ja ook, en als het woort כי daar agter volgt, als; אַף־כִּי hoe veel te meer, hoe veel te min.*

אָפֶס *niet, niemand, behalven.*

אָצֵל *by, na by.*

אֲשֶׁר *dat, het gene, het welke.*

אֲתָה

אָתְּ } *gy.*

אֲתִי } *gy.*

אִתְּ *met, aan, by.*

אֲתָם } *gy lieden, ook vinden wy*

אֲתֵנּוּ } *אתננה.*

ב

בְּגִלְלָה *om oorzaak, van גִּלְלָה.*

בְּרַב *alleen, ook vinden wy een ל voor, als; לְבַדְּךָ alleen, behalven, byzonder, van בְּרַבְּךָ.*

בִּי *ey lieve, liever dog.*

בֵּין *tusschen, het midden.*

בְּלִי

בְּלִי } *niet, geenzins, zonder, behalven.*

בְּלִיעֵרִי *behalven, uitgenomen.*

בְּעֵבֶר *om, om dat, op dat, van עֵבֶר.*

בְּשָׂגָם *om dat ook, van שָׂגָם.*

ג

גַּה *deze.*

גַּם *ook.*

ד

דָּי *genoegzaam.*

ה

הֵא *ziet.*

הִדְרָה *een weerklink, een manier van roepen om de werkluiden t'gelyk aan te stellen.*

הֵא *ach.*

הוּא *by.*

הוּא *zy, ook הוּא.*

הֵם } *zy lieden, mannelyk.*

הֵי } *ach, wee, weeklage.*

הֵן } *zy lieden, vrouwelyk.*

הִנֵּה *berwaarts.*

הֵן } *ziet.*

ו

זֶה *deze, dit, mannelyk.*

זֹה } *deze, dit, vrouwelyk.*

זֶה } *deze, dit, Comm. gemeen.*

זֹה } *behalven, uitgenomen.*

ח

חוּץ *buiten, behalven, uitgenomen.*

ט

טַרְם *nog niet, te voren, voor en al eer.*

י

יֵשׁ *om dat, nadien, want.*

כ

כֶּכֶר *nu, al voor lang.*

כֵּה *zo, alzo, aldus, het komt ook voor met עַד als עַד כֵּה tot hier, dus lang, dus verre.*

כֵּן *alzo, recht, wel, ja, komt ook met een ל voor, als; לְכֵן daarom, עַל־כֵּן om dat, item, עַד־כֵּן tot hier toe, van כִּוֵּן.*

כִּי *dat, want, om dat, wanneer, alhoewel, derhalven, komt ook met een ה voor, הִכִּי is het niet om dat, ook עַד־כִּי tot dat, ook כִּי אִם zo wanneer, maar, alhoewel, dat, indien.*

כִּכָּה *alzo.*

כֹּל } *al, alle, gantsch, geheel, alles, komt van כָּלֵל.*

T

ל

לֹא } *neen, niet; הֲלֹא en הֲלֵה is*
 לֹא־ } *het niet.*

לֹד } *och, och dat, misschien, in-*
 לֹד־ } *dien, ey lieve.*

לֹלִי } *ten zy, ten zy niet;*
 לֹלִיא }

לֹז } *deze, Commun. gemeen*
 הֲלֹז } *geslagt.*

לֹזֵז } *om, op dat, komt van עֲנָה.*

מ

מִדּוּעַ *waarom, komt van יָדַע.*

מַה } *wat, hoe, welke, ook לְמַה*

מַה } *waarom, item כַּמָּה hoe veel,*

מַה } *hoe lang, ook עַד־כַּמָּה hoe*

dikwils, tot hoe lang, ook

עַל־מַה waar over, over wat,

waarom

מִי *komt niet voor, maar wort gebruikt by een der dienstbare letters כָּלֵל, om dat geen letter alleen kan voorkomen, zo wort מִי daar by gevoegt, om een woort uit te maken, en zomtyts geeft de ו de perzoon met eenen te kennen, als;*

לְמִי *tot hem, tot hun lieden.*

כְּמִי *gelyk, als.*

בְּמִי *in, met.*

מִי

מי } *wie*, item בשלמי *om wien*.
 מן } *uit, van, meer dan, voor,*
 מני } *om.*
 מתי } *wanneer*; item עד מתי *tot*
 } *hoe lang.*

נ

נא } *ey lieve, ik bidde, nu.*

ע

עד } *tot, tot aan, tot dat, terwijl,*
 עדי } *als nog*, item עד הנה: *עד*
 } *עד אשר tot dat.* item עד הנה *עד*
 } *עד מתי tot hier toe.* item עד מתי *hoe lang,*
 } *tot hoe lang.*
 } item בעד *voor, om door.*

עוד } *nog meer, daarna, nog.* item
 } *בעד terwijl nog, zo lang nog.*

על } *op, om, voor, tegen, om dat,*
 עלי } *met, in, door, boven, na,*
 } *na by.*
 } item על כן *daarom, derhalven.*
 } item על כי *om dat.*
 } item מעל *van boven, van over.*

עם } *met, by, van.*

עמי } *met my, by my.*

עמת }
 לעמת } *tegen over.*
 מעמת }

עצם } *by zelfs.*

עתה } *nu, van* עתה.

פ

פה } *alhier, herwaarts.*
 פא }

item עד פה *tot hier toe.*

item מפה *van daar.*

item איפה *waar dog.*

item איפוא *nu.*

פי } *na.*

item לפי *nu.*

item על פי *nu.*

פני } *voor het gezicht.*

item לפני *voor in het gezicht,*
 פנה } *van* פנה.

ק

רק } *alleen maar.*

ש

של } *van, van wegen, dat gene, aan.*

שמ }
 שמה } *aldaar.*

ת

תוך } *het midden.*

תחת } *onder.*

Van de *Adverbia, Omstand-woorden,*
 gaan wy over tot de *Nomina,*
Naamwoorden.

A G T I E N D E H O O F T S T U K .

Van de שְׁמוֹת NOMINA, NAAMWOORDEN.

EEN שֵׁם *Nomen, Naam*, of שְׁמוֹת *Namen*, zyn in menigte zeer veel onderscheiden, zo als de Text ons dezelve opgeeft; waar door wy alle dingen een Naam geven, op dat een ander moge weten, van wie, van waar, van wat, wy sprekende zyn, het zy Levend of Levenloos, Zienlyk of Onzienlyk, Beweeglyk of Onbeweeglyk.

Om nu het eene van het ander te onderscheiden, zullen wy Negen onderscheidentlyke Naamwoorden alhier onderzoeken, genaamt

שֵׁם עֵצִים הַפְּרָטִי	<i>Particulare</i> ,	<i>Eigen Naam</i> ,	als, Noach, Abraham, Mozes, &c.
שֵׁם עֵצִים הַקְּלָלִי	<i>Collectivum</i> ,	<i>Bebelzende</i> ,	als, Leven, Mensch, Zaat, Dier, Gout, &c.
שֵׁם הַנְּגוּר	<i>Derivatium</i> ,	<i>Spruitende</i> ,	als, Scheynen, het Oosten, van זָרַח &c.
שֵׁם הַמְּקַרָּה	} <i>Accidens</i> , - -	} <i>Gevallige</i> ,	} als, Wysheit, Wit, Root, Sterkte, &c.
שֵׁם הַפְּעוּלָה			
שֵׁם הַתּוֹאָר	<i>Forma</i> , - -	<i>Gedaante</i> ,	als, Koning, Wyze, Rode, Sterkte, &c.
שֵׁם הַנְּרָדָף	<i>Synonymium</i> ,	<i>Vervolgelyke</i> ,	als, שֶׁמֶשׁ de Zonne, חֲמָה de Zonne, &c.
שֵׁם הַמּוֹשָׁאָל	<i>Accomodatum</i> ,	<i>Ontleende</i> ,	als, ראשׁ het Hoofd, ראשׁ den Top des Bergs, &c.
שֵׁם הַיְּחָם	<i>Gentilitium</i> , -	<i>Geflagt</i> ,	als, Een Hebreuwer, een Egyptenaar, &c.
שֵׁם הַמְצַטְרָף	<i>Relativum</i> ,	<i>Betrekkelijke</i> ,	als, Vader, Zoon, Heer, Knecht, &c.

Laat ons deze Negen Naamwoorden, ieder bijzonder, wat nader onderzoeken.

De שֵׁם עֵצִים הַפְּרָטִי *Particuliere Eigen Naam* is, waar by iemand genaamt wort, als;

Mannen,	מִשָּׁה, אַבְרָהָם, נֹחַ,	<i>Noach, Abraham, Moses.</i>
Vrouwen,	לֵאָה, חַנָּה, שָׂרָה,	<i>Sarah, Channa, Leah.</i>
Steden,	צִיּוֹן, נִינְוֵה, נוֹב,	<i>Zion, Ninive, Nob.</i>
Lantschappen,	בָּבֶל, מִצְרַיִם, גֹּשֶׁן,	<i>Babel, Egypten, Gosen.</i>
Bergen,	כַּרְמֵל, סִנַּי, תְּבוֹר,	<i>Karmel, Sinai, Thabor.</i>
Rivieren,	רְדוֹן, קַדְרוֹן, פְּרָת,	<i>Euphrat, Jordaan, Kidron.</i>

Deze *Particuliere Eigen Namen* worden onderscheiden van alle andere Naamwoorden door *Zes Aanmerkingen*.

1. Voor Eerst, konnen twe van deze *Particuliere Eigen Namen*, op mal-kander volgende, geen *סמיכות Connexie, Aanbegting*, maken, als;
 נח בבל Noach, Babel, heeft geen *Connexie*, om dat het twe *Eygen Naamwoorden* zyn.

Maar wel, als by een *Eygen Naam* een van de andere voorgemelde *Naamwoorden* staat, als;

זרע אברהם het *Zaad Abrahams*, dit heeft *Connexie*, het zaad is *Bebelbelzende*, en Abraham *Eygen*.

מלך בבל *Koning Babels*, dit ook, *Koning is Gedaante*, en Babel *Eygen*, en zo voorts kunnen alle andere Naamwoorden *Aanbegtinge* maken tot de *Eygen Namen*.

2 Ten Tweden, konnen de *Eygen Naamwoorden* de ה bekenntmaker voor niet aannemen, als;

אברהם *Abraham*, is wel, en niet האברהם, *de, die, deze, Abraham*; 't is kwalyk.

Maar wel by een der andere voorgemelde 8 Naamwoorden kan de ה bekenntmaker voorkomen, als by voorbeelt, by een *Vervolgelyk Naamwoord* שמש *Zonne*, השמש *de Zonne*, is wel gezeit, en zo voorts kan de ה bekenntmaker voor allen, alleen niet voor de *Eygen Namen*, voorkomen.

3 Ten Derden, konnen de *Eygen Namen* geen רבים *Pluralis, Meervoudige*, door ם, of ם, aannemen, als van משה, *Moses*, zynde een *Eygen Naam*, kan niet gezeit worden משהים *Mosessen*.

Maar wel by een der andere voorgemelde 8 Naamwoorden vint het meervoudige plaats, als by voorbeelt, by een *Ontleent Naamwoord*, ראש *Hooft*; ראשים *hoofden*, is wel gezeit.

Of, by een *Betreklyk Naamwoord* אב *Vader*; אבות *Vaders*, is ook goet.

En zo voorts kunnen de andere, maar niet de *Eygen Namen*, in het *Meervoudige* voorkomen.

4 Ten Vierden, kunnen de *Eygen Namen* geene perzonelyke aanhangzels agter aannemen.

Als

Als van נח, *Noach*, zynde een *Eygen Naam*, kan men niet zeggen נחי, נחך, נחו, *myn, uw, zyn, Noach*.

Maar wel agter een *Bebelzent Naamwoort*, als זהב *Goud*, זהבי, זהבך, זהבו, *zyn, uw, myn Goud*.

En zo voorts kunnen de andere, maar niet de *Eygen Namen*, perzonlyke aanhangzels agter aannemen.

5 Ten Vyfden, kunnen de *Manl. Eygen Namen* door de ה agter niet in נקבה *het Vrouwelyk* veranderen.

Als van אברהם *Abraham*, zynde een *Manl. Eygen Naam*, kan men niet zeggen אברהמה een *Abrahaminne*.

Maar wel agter een *Gedaante Naam*, als מלך *Koning*, מלכה *Konin- ginne*.

En zo voorts kunnen de andere 8, maar niet de *Manl. Eygen Namen*, door de ה in het *Vrouwelyke* overgaan.

6 Ten Zesden, kunnen de *Eygen Namen* geen בנינים *Conjugatie, Ver- voeging*, van tyt, nog perzoon, aannemen.

Als van אברהם *Abraham*, zynde een *Eygen Naam*, kan men niet zeggen אברהמתה *gy hebt geabramt*.

Maar wel van een *Gedaante Naam*, als חכם *wys*, חכמתה *gy zyt wys geweest*.

En zo voorts kunnen de andere 8, maar niet de *Eygen Namen*, zig in tyden, en perzonen vervoegen.

Het gezag der *Eygen Namen* gezien hebbende gaan wy over tot de *Bebelzende Namen*.

De שם עץם הכללי *Nomen Collectivum*, een *Albehelzende Naam*, bestaat in al wat דומם *Swygent*, צמח *Spruitende*, חי *Levend*, of מדבר *Sprekend* is.

דומם de *Swygende*, zyn Stenen, Gout, Zilver, Koper, Yfer, Staal, &c.

צמח de *Spruitende*, zyn Bomen, Zaat, Bloemen, Gras, Kruiden, &c.

חי de *Levende*, zyn Gedierten, Vogelen, Viſſchen, &c.

מדבר de *Sprekende*, zyn Redelyke, als God, Engelen, Menſchen, &c.

De *Swygende*, zyn ondersch: van de *Levende*, *Sprekende*, en *Spruitende*, als de *Sardonix*, is ondersch: van de *Leeuw*, *Judab*, en *Blom*.

De *Spruitende*, zyn ondersch: van de *Levende*, *Sprekende*, en *Swygende*, als een *Roos*, is ondersch: van de *Duif*, *Rebecca*, en de *Rots*.

De *Levende*, zyn ondersch: van de *Sprekende*, *Swygende* en *Spruitende*, als een *Lam*, is ondersch: van *Adam*, *Steen*, en *Vygeboom*.

De *Sprekende*, zyn ondersch: van de *Levende*, *Swygende*, en *Spruitende*, als *Eva*, is ondersch: van de *Slang*, *Gout*, en *Zaat*.

voorts de **רוקם** *Swygende* Albehelzende, zyn *Steenen*, *Gout*, *Yfer*, &c. Dog *Diamant*, *Ducaat*, *Spyker*, &c. zyn *Zwygende* Eig. Namen.

צומח *Spruitende* Albehelzende, zyn *Boom*, *Zaat*, *Bloem*, &c. Dog *Vyg*, *Tarwe*, *Lelie*, zyn *Spruitende* Eygen Namen.

חי *Levende* Albehelzende, zyn *Gedierten* &c. Dog *Adam*, *Eva*, *Slang*, *Duif*, &c. zyn *Levende* Eyg: Namen.

מדבר *Sprekende* Albehelzende, zyn *Redelyke*, Dog *Enoch*, *Abraham*, *Sara*, *Rebecca*, &c. zyn *Sprekende* Eygen Namen.

Van de *Albehelzende* gaan wy over tot de *Spruit Namen*.

De **שם הנגזר** *Nomen Derivativum*, *Spruit Naam*, is een Naam, die van een voorgaande *Eygen Naam*, of *Werkwoord*, afkomstig is, als;

יצחק *Isaac*, komt van **צחק** *Lachen*, **מזרח** het *Oosten*, komt van **זרח** *Schyuen*.

Van de *Spruitende* gaan wy over tot de *Gevallige*.

De **שם המקרה** *Nomen Accidens*, *Gevallige Naam*, (dog eenige noemen dezelve **שם הפעולה** *de Werksame Naam*;) is een Naam, die in zig zelve alleen zonder beelt is, maar werkende, uitgaande, of toevallende op iets anders, dat beeldelyk is, als;

חכמה *Wysheit*, **גבורה** *Sterkte*, **טובה** *Goetheit*, **חיל** *Deugt*, &c.

Zo mede de *Coleuren*, *Wit*, *Swart*, *Root*, *Blauw*, *Geel*, *Groen*, &c.

Van de *Gevallige* gaan wy over tot de *Gedaante Naam*.

De **שם התואר** *Nomen Formæ*, *Gedaante Naam*, is een Naam, die het beelt of onderwerp ontfangen heeft, na de wil, of aart, van de *Gevallige Werkzaamheit*, als;

חכם is, *Wysheit*, van daar zeit men **חכם** een *Wys MAN*, of *VROUW*, &c.

גבורה is, *Sterkte*, van daar zeit men **גבור** een *Sterk MAN*, of *VROUW*, &c.

De

טובה is, *Goet*, van daar zegt men טוב een *Goet MAN*, of *VROUW*, &c.

שחר is, *Swartigheit*, van daar zegt men שחר een *Swart MAN*, of *VROUW*, &c.

Van de *Gedaante* gaan wy over tot de *Vervolgelyke Namen*.

De שם הוֹרְדָף *Nomen Synonymum*, *Vervolgelyke Naam*, is, dat men een en dezelve zaak door verscheide grontwoorden kan noemen, als;

ירח *de Maan*, לְבָנָה *de Maan*, סֶהַר *de Maan*, שֶׁמֶשׁ *de Son*, חֶמֶה *de Son*, &c.

Het onderscheit derzelve, als mede hoe, en wanneer wy nu dit of dat moeten nemen, zal ons het *Woorde-boek* hier agter aanwyzen.

Van de *Vervolgelyke* gaan wy over tot de *Ontleende Namen*.

De שם הַמְּשָׁאֵל *Nomen Accommodatum*, *Ontleende Naam*, is, wanneer een *Eygen Naam* zig ontleent van, of aan, een ander, als;

ראש is, *het Hoofd*, zo van menschen als van andere schefselen; wanneer nu dit woort ראש aan de top van een Berg geleent wort, dan zegt men ראש הַהָר *den top des Bergs*, zo ook wanneer,

יד *een Hand*, wort geleent aan den oever der riviere.

יד הַיַּרְדֵּן *den oever der Jordane*, &c.

Van de *Ontleende* gaan wy over tot de *Geslacht Namen*.

De שם הַיְחָס *Nomen Gentilitium*, *Geslacht Naam*, is, wanneer iemand na zyne *Geboorte*, *Afkomst*, *Stam*, *Familie*, *Volk*, *Stad*, of *Land*, genaamt wort, als;

עִבְרִי *een Hebreewer*, מִצְרִי *een Egyptenaar*, רֹאבֵנִי *een Rubeniter*, &c.

Van de *Geslacht-* gaan wy over tot de *Betrekkeleyke Namen*.

De שם הַמְצֻרֵף *Nomen Relativum*, *Betrekkeleyke Naam*, is een *Naam* daar iets aangehegt is, zonder het welk dezelve niet kan verbeelt worden, als;

אב *Vader*, deze *Naam* is betrekkeleyk op een בֶּן *Zoon*, of בַּת *Dogter*; zonder welke een *Vader* geen *Vader* zyn kan, zo ook,

אֲדוֹן *Heer*, deze *Naam* is betrekkeleyk op een עֶבֶד *Knecht*, of אֲמָה *Dienst-*

maagt, zonder welke een *Heer* geen *Heer* kan genaamt worden, item

אִישׁ *Man*, deze *Naam* is betrekkeleyk op een אִשָּׁה *Vrouw*, zonder

welke een *Man* geen *Man* zyn kan, en zo voorts.

Van de *Betrekkeleyke Namen* gaan wy over om te zien hoe eenige

Naamwoorden uit *Werkwoorden* geboren worden door

de *Letteren* הָאֵמֶתִי.

O N D E R W Y S D E R
N E G E N T I E N D E H O O F T S T U K .

De Letters וְהֵאֱמַנְתִּי maken een *Werkwoord* tot een *Naamwoord*.

DE Naamwoorden worden meerendeels geboren uit *Werkwoorden*, wanneer een der zeven Dienfbare Letteren וְהֵאֱמַנְתִּי voor, midden, of agter, tot dien einde daar in bevonden word, als;

N A A M W O O R D E N .

W E R K W O O R D E N .

הַנְּחִיָּה	Rustplaatse, komt van	נָחַ	Rusten, hier is de ה	voor by gedaan	de ה	agter
אֶצְבַּע	een Vinger, - - -	צָבַע	Verwen, - - -	א	voor by gedaan.	(is vroul:
מִשְׁכָּן	Tabernakel, - - -	שָׁכַן	Wonen, - - -	ט	voor by gedaan.	
נַפְתָּלִי	Naphtali, - - -	פָּחַל	Worstelen, - - -	נ	voor by gedaan.	
הַרְוּמָה	Hef-offer, - - -	רָם	Verhogen, - - -	ת	voor by gedaan.	
יִצְהָר	Oly, - - -	צָהַר	Licht, - - -	י	voor by gedaan.	
עֵרָב	een Rave, - - -	עָרַב	Mengen, - - -	ו	in 't midden by gedaan.	
רָקַם	Idelheit, - - -	רָקַע	Uygieten, - - -	מ	agter by gedaan.	
חֲלוֹן	Venster, - - -	חָלַל	Doorboren, - - -	נ	agter by gedaan.	

Het gebeurt ook wel, dat een en dezelve letter van וְהֵאֱמַנְתִּי en voor, en agter, te gelyk gevonden word, als;

הַמְּאָרָה Heerlykheit, van פָּאָר Vercieren, } Hier is de ת voor, en agter,
הַלְּבָשָׁה Kledinge, van לָבַשׁ Bekleden, } bygedaan.

Ook gebeurt het, dat de letter נ van וְהֵאֱמַנְתִּי in het midden geplaatst zynde, niet alleen het *Werkwoord*, tot een *Naamwoord* maakt, maar ook te gelyk in zig vervat den Dubbelaar van de even voorgaande letter, als;

By voorbeeld תְּמַנְנוּ *Volbragt*, in plaats van תְּמַנְנוּ, komt van תָּמַם *Volmaken*.
aldus תְּמַנְנוּ *hare kastelen*, in plaats van תְּמַנְנוּ, komt van עָזָה *Sterk zyn*.

Het zelve doet ook de א, als;

בָּאוּ *zy hebben gerooft*, in plaats van בָּאוּ, komt van בָּאוּ *Roven*.

Wy moeten de Wortel van de Naamwoorden door die zelve weg als van de *Werkwoorden* zoeken, tot dat wy het Grontwoord hebben, van waar het *Naamwoord* afkomstig is, het zy een Volmaakt, Gebrekkig, of Letter-rullent *Naamwoord*, als;

עַד *een Getuige*, is een *Naamwoord*, van het *Werkwoord* עָוַר *betuigen*.

Hier rust de ך van וְהֵאֱמַנְתִּי in עַד, ergo Gebrekkig, aldus.

מִתֵּן *Geschenk*, is een *Naamwoord*, van het *Werkwoord* נָתַן *geven*.

Hier ontbreekt de ך van וְהֵאֱמַנְתִּי in מִתֵּן ergo Gebrekkig.

Tot besluit dezes dient, dat na de letters וְהֵאֱמַנְתִּי, altoos een rustende Schevah volgt.

Van de Gemaakte *Naamwoorden* door de letteren וְהֵאֱמַנְתִּי keeren wy ons tot de *Getalnaamen*.

TWINTIGSTE HOOFSTUK.

Van de Getallen.

AL eer wy tot de *Getalnaamen* overgaan, zullen wy erinneren ons eerste begin, pag. 2. daar wy gezien hebben, dat de Hebreen hunne Cyfergetallen verbeelden door hunne letters, zulks is al van ouds af, en nog by verkorting, dog in de Text van geen gebruik, om dat alle Getallen in dezelve woordelyk geschreven staan. Wy hebben dus gezien, dat betekend word door

400, 300, 200, 100, 90, 80, 70, 60, 50, 40, 30, 20, 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1
 א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י. כ. ל. מ. נ. ס. ע. פ. צ. ק. ר. ש. ת.

Wanneer men nu een Getal tusschen de 10, en 20 wil maken; dan neemen wy de (י) Voor, en een van zyn voorgaande letter, Agter dezelve, als;

10, 19, 18, 17, 16, 15, 14, 13, 12, 11
 י. ט. יח. יז. יו. יט. יד. יג. יב. יא

Dog het is een gebruik, dat de 15 gemaakt wort door de ו en niet door de יי, om dat deze twee laatste Letteren den NAAME DES HEEREN beteken.

Komen wy boven de 20, tot 100, dan staat het getal dat boven de 10 is, ook Voor, als;

490, 98, 87, 76, 65, 54, 43, 32, 21
 תצט, צח, פז, ער, סח, נד, מג, לב, כא

Willen wy nu een Getal boven de 499 maken, dan worden ordinair de 5 Finaal Letteren gebruikt, als de

ך	500 of anders	תק	500
ם	600 - - -	תר	600
ן	700 - - -	תש	700
ף	800 - - -	תת	800
ץ	900 - - -	תתק	900

Lopen wy verder tot de 1000, en daar boven, dan krygen de Letteren een streepje, als;

10000 י, 9000 ט, 8000 ח, 7000 ז, 6000 נ, 5000 ה, 4000 ד, 3000 ג, 2000 ב, 1000 א
 90000 ז, 80000 פ, 70000 ע, 60000 ס, 50000 נ, 40000 מ, 30000 ל, 20000 כ

Wy stellen een Voorbeelt, na de Scheppinge der Werelt ה הֵק 5500.

ה	4	De Hebreuwen maken hun zelfs veel speculatie, om dit, of dat, Jaargetal, uit deze, of gene woorden te vinden, als; נחן <i>geeven</i> .	נ	50
ה	6		ת	400
ה	40	Of van eenige Letteren in een woort, die zy dan wat groter schryven, als; ונתנו <i>ende zy zullen geeven</i> , dit maakt een getal als boven.	י	50
ה	30		ת	400
ה	20	Of uit een geheel vers des Bybels, als 2 Sam. 22. vs. 51. כְּנִדְלִי יִשְׁרָעֵתוּ מַלְכוֹ לַעֲשֶׂה חֶסֶד לְמַשִּׁיחוֹ לְדָוִד וּלְיָרֵשׁוֹ עִיר עֹלָם	י	50
ה	6		ת	400
ה	6		י	50
ה	4			500
ה	6			
ה	4			
ה	4			
ה	6			
ה	5			
	500			

Dit vinden wy overgezet; Een toren der Verlossingen zyns Konings, en hy doet goedertierembeit aan zyn Gezalfden, aan David, en aan zyn zaad tot in eeuwigheit.

100 Wanneer wy nu een zeker Jaargetal uit deze of een andere **TEXT** willen opmaken, dan kiezen wy (indien zy daar in te vinden zyn,) uit dezelve zo veel Getal-letters, als wy tot ons begeert Jaargetal nodig hebben, dezelve vergrotende opgetelt gelyk hier, maken 500, en worden genaamt **מִסְפָּר קָטָן** het *klein Getal*.

Dit moeten wy verstaan 5500 Jaar na de Schepping der Werelt, om dat de Duizende Jaargetallen by de Hebreen stilwygende verstaan worden.

Indien wy de Duitsche Jaargetallen uit deze zelfde **TEXT** willen opmaken, dan moet het bovenstaande Getal 500 vermeerdert worden met nog 240.

Tot dien einde laat ons by de 500 uit dezelve **TEXT** nog daar toe voegen een $\overset{200}{\text{ק}}$ en $\overset{40}{\text{מ}}$ facit $\frac{240}{\text{---}}$ 740 Jaar, wil zeggen 1740 Jaar.

Aldus maakt men van geheele Woorden, of van eenige Letters in een woort, of anders van eenige Letters uit een geheel vers, een toepasselyk Jaargetal, zulks alleen verbeeldende door het klein getal onder de 1000, om dat de Duizende Jaargetallen der Werelt ieder een bekend zyn.

Van dit kort bericht der Cyffers, of Lettergetallen, gaan wy over tot de *Getalnaamen*, zo als ons dezelve in de *Text* woordelyk voorkomen.

EENENTWINTIGSTE HOOFTSTUK.

Van de מִסְפָּר Getalnaamen.

DE **מִסְפָּר** *Getalnaamen*, zo als die by woorden in de *Text* ons voorkomen, hebben ook een Mannelyk, en Vrouwelyk geslagt (dog veranderlyk), en het teken van hun Geslagt is strydende tegens de Or- der van andere Naamwoorden.

Dezelve bestaan in **ENKELDE**, **TIEN**, **HONDE**R, **EN** **DUIZENT-** **GETALLEN**.

De **ENKELDE** van 1 tot 10, zyn Enkelvoudig *Tellende*, of *Aanbegtende*.

Zo wel de eene als de andere, hebben beide een Mannelyk, en ook een Vrouwelyk gellagt.

Tellende Mannelyk.

אחד	1
שנים	2
שלושה	3
ארבעה	4
חמשה	5
ששה	6
שבעה	7
שמונה	8
תשעה	9
עשרה	10

Deze zyn niet alleen *Tellende* van 1 tot 10, maar ook zo als ze hier staan onveranderlyk, *Aanbegtende* aan alle getallen, die boven de 10 lopen tot in het oneindige.

Ook by alle zaken, die men tellen wil in het Mannelyke, en worden geplaatst wel voor, ook wel agter de getelde zaken, die Mannelyk zyn.

Hier zien wy, dat van 3 tot 10, de ה agter, anders Vrouwelyk, hier agter de *Tellende* Mannelyk is, strydende tegens de order, van andere Naamwoorden.

Aanbegtende Mannelyk.

אחד	1
שני	2
שלושה	3
ארבעה	4
חמשה	5
ששה	6
שבעה	7
שמונה	8
תשעה	9
עשרה	10

Deze zyn alleen *Aanbegtende* by de אלפים *Duizenden*, Meervoudig, Mannelyk, dog by אלף, Eenvoudig, dan de *Tellende* voorts by alle getelde zaken, die Mannelyk zyn.

En kunnen nooit agter, maar altoos voor, de getelde zaak in het Mannelyke plaats vinden.

Hier zien wy van 3 tot 10 de ת agter, die anders de Constructie, dog alhier het Mannelyke, te kennen geeft.

Tellende Vrouwelyk.

אחת	1
שתי	2
שלוש	3
ארבע	4
חמש	5
שש	6
שבע	7
שמונה	8
תשע	9
עשר	10

Deze zyn alleen *Tellende* van 1 tot 10, en kunnen van 11 tot 19, aan geen zaak, nog Getal, voor of agter, gehegt worden, dus moeten de *Aanbegtende* zelfs zo lang gebruikt worden.

Maar by de 21 en daar boven in het oneindige worden deze by alle Getallen, en Zaken, die Vrouwelyk zyn, hetzy voor, of agter bygevoegt.

Hier zien wy, dat de *Tellende* Vrouwelyk agter zeer veranderlyk zyn.

Aanbegtende Vrouwelyk.

אחת	1
שתי	2
שלוש	3
ארבע	4
חמש	5
שש	6
שבע	7
שמונה	8
תשע	9
עשר	10

Deze zyn alleen *Aanbegtende* by de Getallen van 11 tot 19, dog daar boven niet; dan worden de *Tellende* by alle de overige Getallen aangehegt.

Zo kunnen dan deze ten principaal ook nooit anders als voor de getelde zaak in het Vrouwelyke plaats vinden.

Hier zien wy wederom dat de *Aanbegtende* Vrouwelyk agter zeer veranderlyk zyn.

De Enkelde van 1 tot 10 aldus gezien hebbende gaan wy over tot de Tien Getallen.

De TIEN Getallen lopen van 11 tot 99.

Wanneer wy aan de Getallen boven de 10 komen, dan valt de ה agter עשרה weg, en blyft עשר.

Van 11 tot 19, deze worden gemaakt uit de TIEN agter, en een ENKELT Getal voor dezelve.

Mannelyk van 11 tot 19.

- אחד עשר 11
- שנים עשר 12
- שלושה עשר 13
- ארבעה עשר 14
- חמשה עשר 15
- ששה עשר 16
- שבעה עשר 17
- שמונה עשר 18
- תשעה עשר 19

Ook עשר עשר.
Ook שני עשר.

Dat het woort עשה, *denken*, hier voor 1, by de 10 gebruikt wort, is, om dat wy nu twee getallen beginnen in gedachten te houden, namentlyk de Tien en een Enkelde, volgens Aben Esra, over Numeri 7. vs. 72.

Vrouwelyk van 11 tot 19.

- אחת עשרה 11
- שתי עשרה 12
- שלוש עשרה 13
- ארבע עשרה 14
- חמש עשרה 15
- שש עשרה 16
- שבע עשרה 17
- שמונה עשרה 18
- תשע עשרה 19

Ook עשר עשר.
Ook שתי עשר.

Waarom hier het woort עשה, *denken*, voor Een, by de Tien gebruikt wort, zien wy in de reden hier tegen over.

Hier zien wy van 13 tot 19, de ה agter de *Tellende*, wederom Mannelyk, tegens de order van andere Naamwoorden.

Hier zien wy van 11 tot 19, de ה agter het TIEN-Getal, wederom in het Vrouwelyk, Conform met andere Naamwoorden.

Van 20 tot 90, deze worden uit de ENKELDE Meervoudig gemaakt door de ם agter, als;

עשרים, שלשים, ארבעים, חמשים, ששים, שבעים, שמונים, תשעים

Van 21 tot 29, en zo voorts tot 99, deze worden gemaakt uit een Meervoudige TIEN voor, en een ENKELT *Tellende* agter dezelve, in het Mannelyk en Vrouwelyk geslagt.

Mannelyk van 21 tot 99.

Vrouwelyk van 21 tot 99.

עשרים ואחד 21
 שלושים ושנים 32
 ארבעים ושלשה 43
 חמשים וארבעה 54
 ששים וחמשה 65
 שבעים וששה 76
 שמונים ושבעה 87
 תשעים ושמונה 98
 תשעים ותשעה 99

Hier staan de Meerdere voor, de Mindere agter.
 Daar tegen worden ook de Mindere wel voor, en de Meerdere agter gestelt, als אחד ועשרים 21, &c. Mannelyk.

עשרים ואחת 21
 שלושים ושתים 32
 ארבעים ושלש 43
 חמשים וארבע 54
 ששים וחמש 65
 שבעים ושש 76
 שמונים ושבע 87
 תשעים ושמונה 98
 תשעים ותשע 99

Hier staan de Meerdere ook voor, en de Mindere agter.

Daar tegen worden ook de Mindere wel voor, en de Meerdere agter gestelt, als חמשים וששים 55, &c. Vrouwelyk.

De TIEN Getallen van 11 tot 99 aldus gezien hebbende, gaan wy over tot de HONDERT Getallen.

De HONDERT Getallen lopen van 100 tot 900.

מאה - - - 100
 מאתיים Dual. 200
 שלש מאות 300
 ארבע מאות 400
 חמש מאות 500
 שש מאות 600
 שבע מאות 700
 שמונה מאות 800
 תשע מאות 900

Wy hebben boven gezien, dat de ENKELDE, en ook de TIEN Getallen, beide Mannelyk, en ook Vrouwelyk zyn, en het Meervoudige Tien door de 2, alleen Mannelyk is.

Daar tegen zyn de Hondert van מאה in Meervoudig, מאתיים, alleen Vrouwelyk.

De HONDERT Getallen van 100 tot 900 aldus gezien hebbende, gaan wy over tot de DUIZENT Getallen.

De DUIZENT Getallen, lopen van 1000 tot in het oneindige, dezelve worden genaamt אלפים Duizenden, en רבבות Tien Duizenden.

אֶלֶף	Eenv.	1000
אַלְפִים	Dual, twev.	2000
שְׁלֹשָׁה אֲלָפִים		3000
אַרְבָּעָה אֲלָפִים		4000
חֲמִשָּׁה אֲלָפִים		5000
שֵׁשׁ אֲלָפִים		6000
שִׁבְעָה אֲלָפִים		7000
שְׁמוֹנֶה אֲלָפִים		8000
תִּשְׁעָה אֲלָפִים		9000
עֶשְׂרֵה אֲלָפִים		10000

Hier zien wy van 3 tot 10, de *Aanbegtende*, Mannelyk, by de *אלפים* *Duizenden*, zo als boven by de Mannelyke *Aanbegtende* gezegt is.

רַבּוֹתַי of רַבּוֹ Manl.	}	10000
רַבּוֹתַי of רַבּוֹתַי Vrou		
רַבּוֹ וּשְׁמוֹנֶה אֲלָפִים		18000
רַבּוֹתַי Dual.		20000
עֶשְׂרִים וְחֲמִשָּׁה אֲלָף		25000
שְׁלֹשִׁים אֲלָף		30000
מֵאָה אֲלָפִים		100,000
מֵאָתִים אֲלָף		200,000
שֵׁשׁ מֵאוֹת אֲלָף		600,000
רַבּוֹתַי of רַבּוֹתַי		10 Duizentmaal 10 Duizent of 100 Miljoenen.

Uit deze kunnen wy nu alle Getallen, zo Mannelyk, als Vrouwelyk, na ons believen, verder *Componeeren*.

Hier by dient ons nog te weten, dat de א nu en dan voor ontbreekt, als Ezech. 33. vs. 30. אָחַד voor אֶחָד *Een*.

En dat de Getallen zomtyts *Aanhangfels* hebben, als;

שְׁנַיִם } *hun twee Mannelyk.*
 שְׁתֵּי } *hun twee Vrouwelyk.*

Na dat wy de *ENKELDE*, *TIEN*, *HONDERT*, en *DUIZENT* *Getallen*, gezien hebben, gaan wy over tot het *Duaal*, of het *Twee-Getal*.

Het *Duaal*, of *Twee-Getal*, wort gekent door de ם agter, met een *Patach* onder de voorgaande letter, dezelve zyn in *Getallen* maar 4, zonder meer, als;

שְׁנַיִם	<i>Twee.</i>	} <i>en zo voorts.</i>
מֵאָתִים	<i>Twee Hundert.</i>	
אַלְפִים	<i>Twee Duizent.</i>	
רַבּוֹתַי	<i>Twintig Duizent.</i>	

Zo als hier by de *Getallen*, zo vint ook het *Duaal* plaats by alle andere *Zaken*, die volgens de natuur niet meer, als uit twee gelyke bestaan, als:
 יָד *een Hant*, יָדַי *Handen*,
 אוֹז *een Oor*, אוֹזַי *Ooren*,

Van het *Duaal* gaan wy over tot *Getallen van Order*.

De Getallen van ORDER hebben een Rang van 1 tot 10 zonder meer; dezelve besluiten in zig eene Ordening van een reeds voorgaand of nog volgend Getal; tragswyze zo wel in het Mannelyk, als Vrouwelyk gellagt.

MANNELYK.

ראשון *Eerste.*שני *Twede.*שלישי *Derde.*רביעי *Vierde.*חמישי *Vyfte.*ששי *Zesde.*שביעי *Zevende.*שמיני *Agtste.*תשיעי *Negende.*עשירי *Tiende.*

Deze Mannelyke GEORDENDE worden gekent door de (י) agter, genaamt Jod המספר, en staan altoos agter de zaak die getelt wort als; יום רביעי *Vierde Dag;* en zo voorts; *Dag is Mannelyk.*

VROUWELYK.

ראשונה *Eerste.*שניה : *Twede.*שלישית : *Derde.*רביעית *Vierde.*חמישית *Vyfte.*ששית *Zesde.*שביעית *Zevende.*שמינית *Agtste.*תשיעית *Negende.*עשירית : *Tiende.*

Deze Vrouwelyk Geordende worden gekent door de יט agter, staan insgelyks agter de zaak die getelt wort, als; שנה רביעית *het Vierde Jaar,* en zo voorts. *Jaar is Vrouwelyk.*

De Vrouwelyke GEORDENDE dienen ook alleen (of schoon de getelde Zaak Mannelyk was,) altoos voor Gedeelte Getallen, als een $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{7}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{9}$, $\frac{1}{10}$ gedeelte.

Dog dan staat het GEORDENT Getal voor, en de getelde of gedeelde Zaak agter, als;

השקל שלישי *Een derde, van een Sikkell.*

ההין רביעית *Een vierde, van een Hin, zynde een mate van natte waren.*

האפה עשירית *Een tiende, van een Epha, zynde een mate van droge waren.*

Hier mede de Getallen, (zo kort als doenlyk,) afgehandelt hebbende, gaan wy over tot de *Constructie.*

TWEE-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Van de סמיכות Constructie, het Verband.

DE סמיכות *Constructie, het Verband*, is de staat der Verbindinge van Twee naast malkander volgende Naamwoorden, daar de *Genitivus* של *des*, of de *Ablativus* מן *van*, schoon afwezende, nogtans een derzelve, tusschen beide moet verstaan worden, het welke wy ontdekken, of door de ה agter het eerste woord, in plaats van de ה, in *Singulari*, *Eenvoudig*, als;

תְּחִלָּתָּהּ שֶׁל קִצִיר קִצִיר תְּחִלָּתָּהּ *begin des Oogstes*, zo veel als of 'er stont קִצִיר שֶׁל קִצִיר.

Hier verbeelt de ה agter, de *Constructie* in *Singulari*.

Of door de (י) agter met een voorgaande (-), in *Plurali*, *Meervoudig*, als;

דְּבָרִים שֶׁל אֱלֹהִים דְּבָרִי אֱלֹהִים *De woorden van God*, zo veel als of 'er stont דְּבָרִים שֶׁל אֱלֹהִים.

Hier verbeelt de (י) agter, met een voorgaande (-) de *Constructie* in *Plurali*.

Hier tegen vinden wy Negen soorten van Naamwoorden, die deze Merktekens van de ה, nog (?), agter niet hebben, maar onveranderlyk de *Constructie* zonder *Aanhangzel* uit haar zelfs mede brengen, zo wel in het *Een* als *Meervoudige*, beide in het *Mannelyk* en *Vrouwelyk* geslagt.

1. Wanneer een woord twee *Segols* heeft? Zo een wort genaamt, *Nomen Segolta*, als;

כֶּסֶף אִישׁ כֶּסֶף שֶׁל אִישׁ *Zilver des mans*, in plaats van אִישׁ שֶׁל אִישׁ, staat in *Mascul. Singulari*.

אֶרֶץ יְהוּדָה אֶרֶץ שֶׁל יְהוּדָה *Het Land van Juda*, in plaats van יְהוּדָה שֶׁל יְהוּדָה, staat in *Femin. Singulari*.

- 2 Wanneer een woort uit twee Syllaben bestaat, wiens eerste een *Cholem*, en de tweede een *Segol* is, als;
 חֹדֶשׁ יָמִים *een maand der dagen*, in plaats van חֹדֶשׁ יָמִים, staat in *Masculino Plurali*.
- אֹרֶךְ הַלְשָׁכוֹת *lengte der kameren*, in plaats van אֹרֶךְ הַלְשָׁכוֹת, staat in *Feminino Plurali*.
- 3 Wanneer de Eerste een *Patach*, en de Twede een *Schurik* heeft, als;
 טָבֹר *navel*.
- 4 Wanneer de Eerste een *Patach*, en de Twede een *Chirik* heeft, als;
 אֲמִיץ *sterk*.
- 5 Wanneer de eerste een *Schewab*, en de Twede een *Cholem* heeft, als;
 תְּרוּם *afgrond*.
- 6 Wanneer de Eerste een *Schewab*, en de Twede een *Schurik* heeft, als;
 וְבוֹל *Woonplaats*.
- 7 Wanneer de Eerste een *Schewab*, en de Twede een *Tzeere* heeft, als;
 יָאֵב *een Wolf*.
- 8 Wanneer de Eerste een *Schewab*, en de Twede een *Chirik* heeft, als;
 אֲבִיר *een Heer*.
- 9 Findelyk wanneer een woort Agter eindigt met een ה, als;
 פְּרוֹכֶת *een Voorhangsel*. Ziet.
 Exod. 35. vs. 12. פְּרוֹכֶת הַמִּסְכָּה *Voorhang des Dekfels*, in plaats van
 פְּרוֹכֶת שֶׁל הַמִּסְכָּה, staat in *Feminino Plurali Singulari*.

Zo hebben wy dan gezien, dat wanneer Twee Naamwoorden malkander volgen, en het Eerste van dien is gelyk een' der bovengemelde, dat het zelve zonder aanhangzel uit zyn Eigen natuur de Constructie mede brengt.

Ook vinden wy Zes soorten van Naamwoorden, die haar natuurlyke Punctatiën veranderen, zo wanneer dezelve in de Constructie voorkomen, op de volgende wyze.

1. Alle woorden die op het einde een ה, en onder de Voorgaande letter een *Segol* hebben, deze veranderen in de staat der Constructie, de
 (*) *Segol*, in een (-) *Tzeere*, als;
 מַעֲשֵׂה *Werk*, op zig zelfs, en מַעֲשֵׂה *werk des*, in den staat der Constructie.
2. Dog wanneer een woord maar uit twee letters bestaat, en zulks met een (-) *Tzeere*, als dan is het Contrarie, zo dat de *Tzeere* verandert in een *Segol*, als;
 בֵּן *een zoon*, op zig zelfs, en בֵּן *een zoon des*, in de staat der Constructie.

- 3 Wederom alle woorden, die uit twee syllaben bestaan, en de eerste heeft een (·) *Kametz*, zo verandert dezelve door de Constructie in een (:) *Schevab*, als;
 קָבוֹד *Eere*, op zig zelfs, en קָבוֹד *Eere des*, in de staat der Constructie.
- 4 Dog by aldien de tweede een (·) *Kametz* heeft, zo verandert die in een (-) *Patach*, als;
 אוֹצֵר *Schat*, op zig zelfs, en אוֹצֵר *Schat des*, in de staat der Constructie.
- 5 Zo ook als zy beide een (·) *Kametz* hebben, dan verandert de eerste in een (:) *Schevab*, en de ander in een (-) *Patach*, als;
 דָּבָר *een woort*, op zig zelfs, en דָּבָר *woort des*, in den staat der Constructie.
- 6 Nog eens, als de eerste een (-) *Tzeere*, en de tweede een (·) *Kametz* heeft, dan verandert de (-) *Tzeere* in een (:) *Schevab*, en de (·) *Kametz* in een (-) *Patach*, als;
 לֵבָב *berte*, op zig zelfs, en לֵבָב *berte des*, in de staat der Constructie.

Zo dat de Constructie op deze manier, alleen de Vocaal doet veranderen.

Daarentegen ontmoeten ons woorden, die niet alleen de Vocalen; maar ook nevens die, de Letters doen veranderen, op tweederly manier.

- 1 Namentlyk de Vrouwelyke Naamwoorden, die agter een ה hebben, deze veranderen door de Constructie de ה agter in een ת, en de voorste (·) *Kametz* in een (-) *Patach*, als;
 שְׂמֵחָה *Blydschap*, op zig zelfs, en שְׂמֵחָה *Blydschap des*, in de staat der Constr.
- 2 Insgelyks zo een woort met een ה agter, uit meer dan twee Syllaben bestaat, welkers twee laatste beide een (·) *Kametz* hebben, zo veranderen die beide, (item de ה in een ת) door de Constructie in twee *Segols*, als;
 מַמְלָכָה *Koningryk*, op zig zelfs, en מַמְלָכָה *Koningryk des*, in de staat der Constructie.

Hier mede van de verandering der Vocalen en Letters te gelyk afstappende;

Staat ons nog te bezien een regel, waar in niet alleen de *Chirik* in een *Tzeere* verandert, maar daar zelfs een geheele letter agter weggenomen wort, door de Constructie, als;

דְּבָרִים *woorden*, op zig zelfs, en דְּבָרִי *woorden des*, in de staat der Constr.

Deze regel heeft alleen plaats by het Mannelyk geflagt, dat altoos door de ז gekent word.

Den staat der Constructie, of Verbindinge van twee Naamwoorden naaft malkander volgende, agter met een ן of י , - - - in 2 Regulen.
 Of in de onveranderlyk staan blyvende Woorden en Vocalen, in 9
 Of die haar Punctatiën alleen veranderen, - - - in 6
 Of die de Vocalen en Letteren te gelyk veranderen, - in 2
 Of die niet alleen de Vocaal veranderen, maar agter zelfs
 een Letter verliezen, - - - - - in 1 Regul.
 Aldus gezien hebbende, gaan wy over tot de Veranderingen der Vocalen.

DRIE-EN-TWINTIGSTE HOOFTSTUK.

Van de Verandering der Vocalen.

De Verandering der Vocalen geschied om Vier oorzaken.
 Eerftelyk om de בני , zynde de Perzonelyke Aanhangezelen, als
 Pag. 36 is gezien

Ten Tweden om de סמיכות , zynde de Constructie, hier laatst boven
 afgehandelt.

Ten Derden om de נקבה , het Vrouwl. geflagt, } Deze beide zullen ons al-
 Ten Vierden om de רבו , het Meervoudige. } hier vertoont worden.

Nog is een vyfde Oorzaak, (dog die hoort hier niet), maar zal by de
 טעמים , *Accenten*, te pas komen.

De Vocalen, die om deze twee laaste Oorzaken zig veranderen, zyn
 Vier, te weten

De Kametz, Tzeere, Segol, en Cholem.

De twee eerfte Oorzaken der Verandering in de Vocalen hebben wy
 voor heen onder de בני , Pag. 36, en laatst onder de סמיכות , afgehandelt.

Ons begin, of derde Oorzaak der Verandering in de Vocalen, is dan
 de נקבה , het *Vrouwelyke geflagt*, dat niet alleen door de Verandering der
 Vocaalen. Maar wel voornamelyk door de Verandering der Letters,
 van een ה of ח agter aan een woort gekent wort, gelyk ons zulks in
 de Conjugatiën overvloedig is aangewezen.

De

De נקבה, of *Vrouwelyke Geslagtnaam*, met een ה of ת agter dezelve, zyn meerendeels afkomstig van het Mannelyk geslagt, als;

מלכה *Koninginne*, Vrouwelyk met een ה, afkomstig van מלך, Mannel.
 חוהנת *Schoonmoeder*, Vrouwel met een ת, afkomstig van חותן, Mannel.

Nogtans vinden wy eenige die niet afkomstig, maar zelfs eigen Vrouwelyke Grontwoorden zyn, als;

איה *een Exter*, Vrouwel. met een ה, } Deze zyn niet afkomstig van het Mannelyk, maar zelfs Eigen Vrouwelyke Grontwoorden.
 דלת *een deure*, Vrouwel. met een ת, }

Zo vinden wy ook zelfs Eigen Vrouwelyke Grontwoorden zonder ה of ת, als;

ארץ *Aarde*, Vrouwl. is zonder ה of ת, een zelfs Eygen Vrouwl. Grontw.

By deze drie laatste voorbeelden, heeft de Verandering der Vocalen geen plaats.

Alleen wanneer de נקבה, *Vrouwelyk*, van het Mannelyk afkomstig zyn, wiens eerste Syllabe begint met een der vier boven gemelde Vocalen, dan verandert die eerste Vocaal Mannelyk, onder de eerste letter Vrouwelyk, in manier als volgt.

De KAMETZ verandert in een SCHEVAH.

גדול *groot*, Mannel. } Hier verandert de ק Kametz voor Mannelyk in een ש Schevah voor Vrouwelyk, en zo meer.
 גדולה *grote*, Vrouwl. }

חכם *een Wys*, Mannel. } Hier verandert de ק Kametz voor Mannelyk in een פ Fatach voor Vrouwelyk, om dat de eerste letter dezes van חכמה is, zo komt in plaats van een Schevah een Fagpatach, en zo meer.
 חכמה *een Wyze*, Vrouwl. }

Hier tegen vinden wy een Exempel, Jerem. 3. vs. 10.

בגודר *trouwloos*, Mannel. } Hier blyft de ק Kametz voor Mannelyk ook een ק Kametz voor Vrouwelyk onveranderlyk, zonder meer.
 בגודרה *trouwloos*, Vrouwl. }

Insgelyks blyven de Vocalen onveranderlyk by alle Beider-Geslagtwoorden, namentlyk wiens eerste een Kametz, de tweede een Segol is, en die agter met een ה eindigen, als;

שדה *Akker*, Mannel. } Is Beider-Gemeen geslagt, en zo meer.
 שדה *Akker*, Vrouwl. }

Wederom het zelve, wanneer een Mannelyk woort met een Kametz, uit eene Syllabe bestaat, als;

עב *een balk*, Mannel. } Hier blyft de Kametz onveranderlyk, om dat het Mannelyk woort met een Kametz uit eene Syllabe bestaat.
 עבה *een balk*, Vrouwl. }

Zo als hier nu der woorden eerste Syllabe, met een (-) *Kametz* voor, onveranderlyk is;

Aldus blyven ook de zelve, wanneer de laaste Syllabe een *Kametz* is, onveranderlyk, als;

הָכֵם *een wys, Mannel.* } Hier zien wy de הָ met een *Kametz*, Mannelyk, tweede Syllabe, ook הָ met een *Kametz*, Vrouwelyk, onveranderlyk.
הַכְּמָה *een wyze, Vrouwl.* }

Alleen een woort, wiens laaste Syllabe een *Kametz* is, word verandert, te weten;

קָטָן *klein, Mannel.* } Hier is de tweede Syllabe קָטָ met een *Kametz*, Mannelyk, verandert in קָטָה met een *Patach*, Vrouwelyk.
קָטָה *kleine, Vrouwl.* }

Van de קָמֶץ *Kametz*, gaan wy over tot de verandering van de צִירֵי *Tzeere*.

De TZEERE verandert in een SCHEVAH.

Wanneer in het Mannelyk de eerste Syllabe een *Chirik, Cholem*, of ander Vocaal is, [uitgezonderd de *Kametz*], en dat een tweede Syllabe met een *Tzeere* volgt, dan verandert die *Tzeere* in een *Schevah*, Vrouwelyk, als;

עֵר *blind, Mannel.* } Hier zien wy de עֵ *Tzeere*, tweede Syllabe, Mannelyk, verandert in עֶ *Schevah*, Vrouwelyk.
עֶרָה *blind, Vrouwl.* }

בֵּוֹר *trouwloos, Mannel.* } Hier zien wy de בֵּ *Tzeere*, tweede Syllabe, Mannelyk, verandert in בֶּ *Schevah*, Vrouwelyk.
בֶּוֹרָה *trouwloze, Vrouwl.* }

Dog by aldien de eerste Syllabe een *Kametz*, en de tweede een *Tzeere* is, dan blyft de *Tzeere* onveranderlyk, als;

כָּבֵד *zwaar, Mannel.* } Hier zien wy de כָּ *Tzeere*, tweede Syllabe, Mannelyk, blyft ook כָּ *Tzeere*, Vrouwelyk, onveranderlyk.
כָּבֵדָה *zware, Vrouwl.* }

יָקוּ *oud, Mannel.* } Hier zien wy het zelve, in de יָ *Tzeere*, Mannelyk, blyft ook יָ *Tzeere*, Vrouwelyk.
יָקוּהָ *oude, Vrouwl.* }

Dereden, waarom de vocalen by het Vrouwelyk in een *Schevah* veranderen, is, om het woord zo veel mogelyk maar door twee Syllaben gemakkelyker te doen uitspreken.

Hier

Hier tegen vinden wy evenwel woorden van drie Syllaben, wiens eerste een *Cholem*, en tweede een *Tzeere* is, die onveranderlyk blyft, en agtervolgt worden van een *Kametz*, als;

נוטר <i>bewarende</i> , Mannel.	} Hier zien wy de eerste Syllabe <i>Cholem</i> met een ט <i>Tzeere</i> , Mannelyk, ook met een ט <i>Tzeere</i> , Vrouwelyk, onveranderlyk.
נוטרה <i>bewarende</i> , Vrouwl.	
סורר <i>afwykende</i> , Mannel.	} Hier zien wy met een ט <i>Tzeere</i> , wederom het zelve, staande beide in de Conjugatië, קל בעונו פעל, dog komt weinig voor.
סוררה <i>afwykende</i> , Vrouwl.	

Van de זירי *Tzeere*, gaan wy over tot de verandering van de קנול *Segol*.

De SEGOL veranderd in een SCHEVAH.

Wanneer een Naamwoort uit twee *Segols* bestaat, Mannelyk, dan verandert de eerste in een *Patach*, en de tweede in een *Schevah*, Vrouwelyk, als;

מלך <i>Koning</i> ;	כבש <i>Lam</i> , Manl.	} Hier zien wy de twee <i>Segols</i> Mannelyk, in het Vrouwelyk verandert, de eerste in een <i>Patach</i> , en de tweede in een <i>Segol</i> .
מלכה <i>Koninginne</i> ,	כבשה <i>Lam</i> , Vrouwl.	
	ook בכשה	

Zo vinden wy ook Naamwoorden met twee *Patachs*, die eigentlyk behoorden twee *Segols* te hebben, dog om dat hun tweede letter van אהחע, een Keelletter is, daarom nemen dezelve in plaats van twee *Segols*, onder het Mannelyk twee *Patachs* aan, welkers tweede verandert in een *Jagt-Patach*, Vrouwelyk, als;

נער <i>Jongeling</i> ,	נחל <i>beeke</i> , Manl.	} Hier zien wy de ה en ע met een <i>Patach</i> , Mannelyk, in het Vrouwelyk verandert in een <i>Jachtpatach</i> .
נערה <i>Jongedogter</i> ,	נחלה <i>beeke</i> , Vrouwl.	

Zoude anderszyn נחל - נער, indien het geen ה of ע van אהחע Keelletters waren.

En by aldien de derde een Keelletter van אהחע is, dan verandert de tweede *Segol* Mannelyk, in een *Patach*, en *Schevah* Vrouwl. als;

רשע *Goddeloosheit*, Mannelyk.
רשעה *Goddeloosheit*, Vrouwelyk.

Om dat altoos, waar de eerste letter een *Segol*, ook de tweede vast een *Segol* is.

En wanneer de tweede een *Segol* is, daar een *Tzeere* voorgaat, dan verandert de *Tzeere* in een *Segol*, en de *Segol* in een *Schevah*, als;

אָכר <i>Vleugel</i> , Mannel.	} Hier verandert de אָ <i>Tzeere</i> , Mannelyk, in een אָ <i>Segol</i> , Vrouwelyk, en de אָ <i>Segol</i> Mannelyk, in een אָ <i>Schevah</i> , Vrouwelyk.
אָכרה <i>Vleugel</i> , Vrouwl.	

Van de סגול *Segol*, gaan wy over tot de verandering van de חולם *Cholem*.

De CHOLEM veranderd in KAMETZ-CHATUPH.

Wanneer de Eerste Syllabe Mannelyk een *Cholem* is, zo verandert die Vrouwelyk byna nooit. Dog zo het gebeurt, dan verandert dezelve in een *Kametz Chatuph*, als;

אִירָה <i>lengte</i> , Mannel.	} Hier zien wy de <i>Cholem</i> en <i>Segol</i> Mannelyk verandert in een <i>Kametz Chatuph</i> en <i>Schevah</i> Vrouwelyk.
אִירָה <i>lengte</i> , Vrouwl.	

Daar zyn eenige Naamwoorden, die door geen verandering der Vocalen van het Mannelyke tot het Vrouwelyke kunnen overgebracht worden, als;

Van עָבֵר *knegt* kan men niet zeggen עָבֵרה *dienstmaagt*, en zo meer andere.

De Verandering der Vocalen om de נְקֻבָה, *bet Vrouwelyke*, aldus gezien hebbende, zo gaan wy over tot de Verandering om de רְבוּיָה, *bet Meervoudige*.

VIER-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Van de Verandering der Vocalen om de רבוי, het MEERVOUDIGE Mannelyke Geslagt.

WY hebben reeds meer dan eens gezien dat het Veelvoudige Mannelyk door de ם agter verbeelt wort, als;

טוב *goed, goetheit*, Enkelvoudig: טובים *goede, goedbeden*, Meerv. Manl.

En dat het Meervoudige Vrouwelyk door de ות agter bygevoegd gekent wort, als;

טובה *goed, goedheit*, Enkelvoudig, טובות *goede, goedbeden*, Meerv. Vroul.

Insgelyks, dat het *Dualis, Tweevoudig*, door de ם met een voorgaande Patach agter bygevoed, zig veroot, als;

קרנים *hoorens, כנפים vleugels*, dit getal is beider gemeen, zo Manl. als Vroul.

Dog wanneer de derde letter in het Enkelvoudige een ה Vrouwelyk is, dan verandert die ה in een ה Dual. Vrouwelyk, als;

שפה *een lip*, Enkelvoudig, שפתיים *lippen*, Tweevoudig Vrouwelyk.

Dit vooraf herhaalt hebbende, laat ons nu zien.

De Verandering der Vocalen by het MEERVOUDIGE MANNELYK.

In de Eerste Syllabe.

Wanneer in het Eenvoudige, de Eerste Syllabe een Kametz, Tzeere, of Segol is, dan verandert die by het Meervoudige in een Schewah, als;

דבר *een woort*, Eenvoudig, דברים *woorden*, Meervoudig, hier verandert de ך Eenvoudig in ך Meervoudig.

ספר *een boek*, Eenvoudig, ספרים *boeken*, Meervoudig, hier verandert de ם Eenvoudig in ם Meervoudig.

מלך *een Koning*, Eenvoudig, מלכים *Koningen*, Meervoudig, hier verandert de ך Eenvoudig in ך Meervoudig.

Op deze wyze ook, wanneer in het Eenvoudige de tweede Syllabe, (in plaats van een *Segol*,) een *Patach* heeft, dan verandert de eerste *Segol* in een *Schevab*, Meervoudig, als;

פֶּרֶחַ *een bloem*, Eenvoudig, פְּרָחִים *bloemen*, Meervoudig, hier verandert de פֶּ Eenvoudig in de פְּ Meervoudig.

Wanneer in het Eenvoudige de Eerste een *Cholem* is, en de tweede een *Segol* of *Patach*, dan verandert de *Cholem* in een *Schevab* by het Meervoudige, als;

קוֹמֵץ *een band vol*, Eenvoudig, קוֹמְצִים *banden vol*, Meervoudig, hier is de tweede een *Segol*, en word verandert קוֹ in קוֹ Meervoudig.

פּוֹעֵל *werk*, Eenvoudig, פּוֹעֲלִים *werken*, Meervoudig, hier is de tweede een *Patach*, en word verandert פּוֹ in פּוֹ Meervoudig.

En by aldien de eerste Grontletter, waar op de *Cholem* volgt, een Keelletter is, dan verandert die *Cholem* in een *Fagkametz*, als;

חֹדֶשׁ *een maand*, Eenvoudig, חֳדָשִׁים *maanden*, Meervoudig, hier is de ח een Keelletter, daarom verandert de חוֹ in een חוֹ Meervoudig.

Ook gebeurt zulks, schoon de eerste geen Keelletter is, dog komt weinig voor, als;

קֹדֶשׁ *heiligheid*, Eenvoudig, קוֹדְשִׁים *beiligbeden*, hier is de ק geen Keelletter, nogtans verandert de קוֹ in קוֹ Meervoudig.

Wanneer in het Eenvoudige de eerste is een *Patach*, en de laatste een *Chirik*, dan verandert de *Patach* in een *Schevab*, en de *Chirik* in een *Kametz*, als;

תֵּיבָה *een bok*, Eenvoudig, תֵּיבֹתַי *bokken*, hier verandert de eerste תֵּ *Patach* en de laatste תֵּ *Chirik* Eenvoudig, in תֵּ en תֵּ Meervoudig.

Ook veranderen beide de *Patach* en *Chirik* wel in een Syllabe, namentlyk in de *Tzeere*, en sluiten de *Kametz* buiten, die dan in de, zonder *Chirik* rust met een *Tzeere*, als;

עֵץ *een Olyfboom*, עֵצִים *Olyfbomen*, hier verandert de (-) en (.) beide in een (-) en sluiten de (-) onder de (.) buiten.

Dog hier van is uitgezondert het woord

בַּיִת *een huis*, Eenvoudig, בָּתַי *huizen*, Meervoudig, en niet בֵּיתַי, zo als wy boven pag. 52. reeds gezien hebben.

In de laatste Syllabe.

Wanneer in de laatste Syllabe Eenvoudig staat een Kametz, die blijft onveranderlyk by het Meervoudig, als;
 אָכַר *een boer*, אֲכָרִים *boeren*, hier is de laatste Syllabe אָ Eenvoudig, blijft daarom אָ Meervoudig.

Hier tegen vinden wy zomtyts, dat deze Kametz Eenvoudig verandert in een Patach Meervoudig, waar op dan een Dagesch volgt, als;
 גָּמַל *een kameel*, גָּמְלִים *kameelen*, hier zien wy de גָ Eenvoudig, verandert in een גַ Meervoudig, gevolgt van een Dagesch.

אָפֶן *een Rad*, אֲפָנִים *Raderen*, hier zien wy de אָ Eenvoudig, verandert in een אַ Meervoudig, gevolgt van een Dagesch.

En by aldien de laatste is een Tzeere, vermits geen Kametz voorgaat, dan verandert die Tzeere Eenvoudig in een Schevab Meervoudig, als;
 שָׂמַם *Verwoester*, שְׂוֹמְמִים *Verwoesters*, hier wort de laatste שָ Eenvoudig, om dat geen Kametz voorgaat, verandert in een שְ Meervoudig.

עֵיר *blind*, עִירִים *blinde*, hier wort de laatste עֵ Eenvoudig, om dat geen Kametz voorgaat, verandert in een עִ Meervoudig.

Maar als de Kametz voorgaat, dan blijft de Tzeere onveranderlyk, als;

כָּבֵד *swaar*, כְּבָדִים *swaartens*, hier gaat de (◌) Kametz voor de כָ Tzeere, Eenvoudig, daarom ook onveranderlyk כָ Meervoudig.

In tegendeel, al is het dat een Kametz voorgaat, zyn 'er eenige, wiers Tzeere Eenvoudig verandert in een Chirik, als;
 מָנָן *een schild*, מְנַנִּים *schilden*, hier gaat de Kametz voor, nogtans verandert de מָ Eenvoudig in een מְ Meervoudig.

Dit geschiet by alle zodanige, wiers tweede grontletter moet verdubbelt worden, als; מָנָן komt van מְנַנֵּן.

Wanner de laatste is een *Segol* agter met een ה Eenvoudig, dan verandert die in een *Chirik* Meervoudig, en de ה valt agter weg, dog de eerste vocaal blijft zo als hy is, als;

יפה *schoon*, יפים *schoone*, hier is de laatste een *Segol*, agter met een ה, die daarom verandert in een (י) *Chirik*.

רעה *vriend*, רעים *vrienden*, hier is het zelfde met een *Tzeere*, zo als boven met een *Kametz*, en daarom blijft de eerste onveranderlyk;

De laatste een *Cholem* zynde, Eenvoudig, zo blijft dezelve meerendeels onveranderlyk Meervoudig, als;

אדון *een Heer*, אדונים *Heeren*, hier blijft de *Cholem* Een en Meervoudig, onveranderlyk.

Dog als dezelve verandert, dan komt een *Kibbutz* in deszelfs plaats met een *Dagesch* in de volgende, dienende deze *Dagesch* alleen tot fieraat, als;

אדום *rood*, אדמים *roode*, hier verandert de *Cholem* Eenvoudig in een *Kibbutz*, en volgende *Dagesch*, Meervoudig.

Het gebeurt ook dat de *Cholem* verandert in een der ander Vocalen, als;

אנוש *swak mensch*, אנשים *swakke menschen*, hier verandert de *Cholem* in een *Kametz*.

אפור *een Vogel*, אפורים *Vogels*, hier verandert de *Cholem* in een *Jagt-kametz*.

Wanneer de laatste een *Patach* is, blijft dezelve altoos onveranderlyk, met een volgende *Dagesch*, als;

קטן *klein*, קטנים *kleine*, hier blijft de *Patach* Een-, en Meer-voudig onveranderlyk, met een *Dagesch*.

אום *een Poel*, אומים *Poelen*, hier blijft de *Patach* het zelve, agter volgt van een *Dagesch*.

Maar zo na de *Patach*, een letter volgt die geen *Dagesch* kan hebben, dan verandert die *Patach* in een *Kametz*, zo als ons onder de Regel van de *Dagesch* pag. 15. vertoont is.

Wanneer de laatste een *lange Chirik* is, dan valt de (י) die de *lange Chirik* maakt weg, en de י Meervoudig word agter flegts bygevoegt, als;

עברי *een Hebreen*, עברים *Hebreërs*, in plaats van עבריים, zo dat de eerste Jod weg valt.

Het

Het gebeurt ook, dat zo een Jod in het Meervoudige staan blyft, en beweeglyk gemaakt word, als;

יְהוּדִי *een Jood*, יְהוּדִים *Joden*, hier gaat de Jod agter het Eenvoudige over agter het Meervoudige.

Ook wort deze agterkomende Jod in het Meervoudige zomtyts wel verbeelt door een *Dagesch*, als;

יְקִי *zuiver*, יְקִים *zuivere*, hier wort de ontberende Jod agter het Meervoudige verbeelt door de *Dagesch*.

Wanneer de laatste is een *Schurik* Eenvoudig, blyft dezelve onveranderlyk Meervoudig, als;

אָבוֹם *een kribbe*, אָבוֹסִים *kribben*, hier blyft de *Schurik* Een, en Meervoudig onveranderlyk.

Zomtyts gebeurt het, dat dezelve by het Meervoudige verandert in een *Kibbutz*, mits dat een *Dagesch* volgt by het Meervoudige, dienende alleen tot sieraat, als;

חֶרֶל *een Netel*, חֶרְלִים *Netelen*, hier verandert de *Schurik* Eenvoudig, in een *Kibbutz* Meervoudig, gevolgt van een *Dagesch*.

בָּרוּךְ *getekent*, בָּרְדִים *getekende*, hier verandert de *Schurik* Eenvoudig in een *Kibbutz* Meervoudig, gevolgt van een *Dagesch*.

De verandering der vocalen by het Meervoudige Mannelyk gezien hebbende, gaan wy over tot de verandering der zelve by het Vrouwelyke.

VYF-EN-TWINTIGSTE HOOFSTUK.

*Van de verandering der Vocalen, by het MEERVOUDIGE
VROUWELYKE.*

Het veelvoudige Vrouwelyk word gekent door הַ agter by gevoegt, zo als pag. 42. gezeit is.

De verandering der Vocalen voor de הַ in het Vrouwelyke geslagt, geschiet meerendeels, zo als wy die voor de הַ in het Mannelyk gezien hebben, dog zomtyts met dit onderscheit by de laatste Syllabe.

Van alle Vrouwelyke Naamwoorden, die gelyk ons bekend is agter met een הַ en voorgaande Kametz Eenvoudig eindigen, vallen beide letter, en vo-
caal weg, in het Meervoudige, als;

מְדִינָה	een provincie,	מְדִינֹת	provincies,	} In beide voorbeelden zien wy dat de הַ met de voorgaande Kametz agter het Eenvoudige, zyn weg gevallen agter het Meervoudige.
בְּהֵמָה	een beest,	בְּהֵמוֹת	beesten,	

Zo ook, als dezelve twee Kametzen hebben, blyft de eerste alleen onveranderlyk, als;

צָרָה	benauwtheit,	צָרוֹת	benauwteden,	} In beide Exempelen zien wy niet alleen het zelfde als voren, maar ook dat de eerste Ka- metz Eenvoudig onveranderlyk blyft Meervou- dig.
קָמָה	een gewas,	קָמוֹת	gewassen,	

De reden dezès is, om dat deze en diergelyke woorden afkomstig zyn van grontwoorden, wiens middelste grontletter een וּ is, die afwezende in de eerste Kametz leid opgesloten, als;

צָרָה komt van צוּר *benauwen*, קָמָה komt van קוּם *opstaan*, &c.

Dog zo de middelste grontletter geen וּ is, dan kan de eerste Kametz veranderen, als;

אָמָה *een dienstmaagt*, אָמֹת *dienstmaagden*, hier verandert de eerste Kametz Eenvoudig in een Jagtpatag Meervoudig, zynde het grontwoort אָמָה zelis.

Hier

Hier tegen vinden wy twee woorden, welkers ה agter Eenvoudig verwisselt in een ו Meervoudig, weshalven de eerste Kametz Eenvoudig ook verandert in een *Sebeva* Meervoudig, te weten;

קצה *bet einde*, קצות *de eindens*, } By deze woorden zien wy agter de ה Eenvoudig, verandert in een ו Meervoudig, daar by de Kametz voor, in een *Sebeva*.

קשה *een schotel*, קשות *schotelen*.

De *Tzeere* voor de Kametz, daar een ה agter volgt, blyft altoos onveranderlyk, als;

מאה *bondert*, מאות *bonderden*, } Hier zien wy dat de *Tzeere* voor de Kametz, volgende de ה agter Eenvoudig, onveranderlyk blyft in het Meervoudige.

De Naamwoorden, die eindigen met een ה, daar een Kametz voorgaat, waar van hier gesproken is, en die door de letter מ, van ודאמתי, voor by gevoegt, een Naamwoort worden, zyn ook onveranderlyk, mits dat ook de ה, en voorgaande Kametz wegvalt, als;

מצוה *een gebod*, מצות *geboden*, komt van צוה *gebieden*, } Hier zien wy de letter מ van ודאמתי, voor, en de ה agter het Eenvoudige, weg vallen in het Meervoudige.

מחמה *een tange*, מחמות *tangen*, - - - חמה *vuurnemen*, } Hier zien wy de eenige Syllabe Eenvoudig veranderd in het Meer- en Tweevoudig.

מראה *gedaante*, מראות *gedaantens*, - - - ראה *zien*, }

Die van een Syllabe Eenvoudig zyn onveranderlyk in het Meer- en Tweevoudig, als;

אוח *een teken*, אותות *teekenen*, } Tweevoud. } Hier zien wy de eenige Syllabe Eenvoudig veranderd in het Meer- en Tweevoudig.

יד *een hand*, ידים *banden*, } Tweevoud. }

בף *bandpalm*, בפים *bandpalmen*, }

Drie woorden vinden wy in de derde perzoon door de ו agter aange- wezen, met een (ו) voor dezelve, die anders het Meervoudige van een zaak te kennen geeft, nogtans in deze drie altoos het Eenvoudige ver- beelden, als;

אדני *een Heer*, אדני *zyn Heer*, } Hier zien wy de derde perzoon hetekent door de ו agter met een (ו) voor dezelve, die anders het Meerv. nogtans in deze drie alleen het Eenvoudige ver- toont.

בעל *een Man*, בעלי *zyn Man*, }

אלוה *God*, אלוה *zyn God*, }

Alleen eens by Habakuk 1: vs. 11. word spottender wyze van de Afgoden gesproken, ואלהו *voor zynen Godt*.

Hier mede de veranderingen der vocalen in het Een en Meervoudig, Mannelyk en Vrowwelyk geslagt, als mede bevoorens by de Voorfetzelen en Aanhangezelen, voor zo verre ons dezelve noodig, in order afgedaan hebbende, gaan wy over tot de Accenten.

T O N D E R W Y S D E R
ZES-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Van de טעמים Accenten.

DE Accenten zyn Merktekenen, die wy in den Text onder ofboven een letter geplaat vinden, derzelver zyn XXVI, en komen ons voor in de volgende gedaante, en benaming, onderscheiden in XIX Koningen en VII Dienaaren, na hun order, en rang, alhier geplaat, als volgt:

De XIX KONINGEN zyn.

1	א	Atnachtab, -	אֲחַנְחָהָא	11	ס	Sarka, -	סָרְקָא
2	ב	Segolta, - -	סְגוּלְתָא	12	פ	Pesik, -	פְּסִיק
3	ג	Sakeeph Godool,	זְקֵף גְּדוּל	13	ל	Legarmeb,	לְגַרְמֵיָה
4	ד	Sakeeph katan,	זְקֵף קָטָן	14	ת	Tebbiir, -	תְּבִיר
5	ה	Telischba Gedola,	תְּלִישְׁבָּא גְדוּלָה	15	ג	Geereschb,	גְּרֵשׁ
6	ו	Rebiang, -	רְבִיעַ	16	א	Asla, -	אַזְלָא
7	ז	Schalschelet,	שְׁלַשְׁלֵת	17	ט	Tiphcha,	טִפְחָא
8	ח	Geerschaiim,	גְּרֵשִׁים	18	פ	Paschta, -	פְּשָׁטָא
9	ט	Paseer, - -	פְּזֵר	19	י	Jetiib, -	יְתִיב
10	ק	Karnee parab,	קַרְנֵי פְּרָה				

De VII DIENAREN zyn.

1	א	Mercha, - - -	מְרְכָא
2	ב	Munach, = - -	מְנַח
3	ג	Mahapach, - -	מְהַפֵּךְ
4	ד	Kadma, - - -	קַדְמָא
5	ה	Ferach ben Jomo,	יֵרַח בְּן יוֹמוֹ
6	ו	Telischba ketannab,	תְּלִישְׁבָּא קְטַנָּה
7	ז	Darga, - - -	דְּרָגָא

Bui-

Buiten deze XXVI vinden wy nog twee, namentlyk de SOPH PASUK, en METEG.

(x) De (,) סוף פסוק, *Soph pasuk*, is de allergrootste Redenschyder, die zig nooit anders verthoont, dan agter de laatste of naast laatste vocaal, onder het laatste woort van een vers, en wort daarom genaamt סוף פסוק *des vers einde*, als; Gen. 1. vs. 5. אָחַר hier staat hy agter de laatste vocaal, } En zo voorts een
Gen. 1. vs. 6. לְמִים hier staat hy agter de naast laatste vocaal, } van beide op het eind
de van een vers.

De (,) מֶטֶג, *Meteg, Toombouder*, heeft dezelve figuur, en kan nooit komen agter de laatste, nog deszelfs voorgaande vocaal, ten zy dat het woort door een (-) *Makkaph* agter, tot het volgende aangehaalt word, als; וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל Hier zien wy de (,) *Meteg*, agter de laatste vocaal, gevolgt van een (-) *Makkaph*.

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל Hier zien wy dezelve, agter denaast laatste vocaal, gevolgt van een (-) *Makkaph*.

En zonder de (-) *Makkaph* agter, staat de (,) *Meteg* dikwyls by de eerste Vocaal, het zy 'er een *Schevah* voorgaat of niet, als;

וְאָמַרְתָּ Hier zien wy de (,) *Meteg*, agter de tweede vocaal.

וְהִמְקַלְלָה Hier zien wy de (,) *Meteg*, agter de eerste vocaal.

Laat ons een voorbeeld zien, daar deze (,) figuur, de eerste een *Meteg*, en de tweede een *Soph Pasuk* is, als;

וְהָעֵדָה Hier is de eerste הָ een *Meteg*, en de tweede הָ een *Soph Pasuk*, om reden als boven.

De (-) *Makkaph* is geen Accent, maar een streepje agter een woord, om het zelve aan te halen tot het volgende.

De dienst der Accenten in het algemeen is alleen tot verlenginge der Syllaben, en niet tot verlenginge der Vocalen.

Vier derzelve worden ook gebruikt, zo als andere Taalen hunne Poincten, Commaas, &c. gebruiken.

Zo verbeelt de (:) *Sakeph katon*, een (,) Comma, van gelyke de *Rebiang*.

De (:) *Atnachtah*, in het midden van een vers een (:) *Semi Colon*, insgelyks ook twee (:) *Poincten*.

De (.) *Soph Pasuk*, verbeelt een (.) *Poinct*.

Z

Zon-

(x) E. Soesman noemt dit teken of accent (,) *Soph Pasuk* (*Pasook*), maar het wordt anders ook *Selloek* genoemd, en dan noemt men de twee punten (:) achter het vers: *Soph Pasook*. Soesman spreekt, voor zooveel ik weet, niet over die 2 punten (:)
In het Hebr.-Nederl. Handw. bk. van Lemaire & Mulder, art. סוף, staat:

Zonder Accent kan ons geen een woort in den Text voorkomen: ten zy dat agter het zelve een (-) *Makkaph* volgt, als; קל - איש.

De Accenten staan ordinair agter de laatste, of naaft laatste vocaal.

Wanneer dezelve staat agter de laatste vocaal, wort het woort genaamt *מלרע* van beneden.

En wanneer zy by de naaft laatste vocaal staat, word het genaamt *מלעיל* van boven.

Die letter, waar onder, of boven, het Accent geplaatst is, moet in de uitspraak een weinig verheven worden.

Laat ons nu onderzoeken de Order en Kragt der Accenten.

De Accenten, zo als wy gezien hebben, bestaan in XIX Koningen, en VII Dienaren.

De *מלכים* Koningen, worden ook genaamt *מפסיקים* Ophouders, of Redenscheiders, die den Leezer een weinig doen ophouden, om de reden te scheiden, op dat hy eene goede zin mag vatten, daar by is de eene groter, als de ander, in de Redenscheiding.

Dog de (.) *Soph Pasuk*, zo als gezegt is, is de grootste Redenscheider van alle, en daarom hebben wy dezelve onder het getal der Accenten niet willen plaatsen, dewyl hy geen zingende stem heeft: Daar by vinden wy dezelve nooit anders als op het einde van een vers, waar door hy zyn kracht vertoond, en de grootste Redenscheiding maakt.

Het zelve doet ook de	9		v		<i>Paseer.</i>
Insgelyks, de	10		∞		<i>Karne Parab.</i>
Aldus de	12		'		<i>Pesik.</i>
En de	13		'		<i>Legarmeb.</i>

De Dienaren hebben ook andere benamingen, dog behouden altoos een en dezelve bediening, zo als wy vervolgens zullen ontdekken. Deze geleiden in het lezen de reden der woorden agter malkander, tot dat zy komen aan een Koning, dat is een Redenscheider, het welk in den zin een zeer groot licht aan ons veritand ontdekt, zo als wy in het vervolg zullen ondervinden.

Voor

staat: *מלק*, een in het Chald. gebr. w. w. (Dan. 7. 3 en andd. pl.)
 voor opklimmen, opstijgen; van hier in de taalkunde
 voor het teken (,) dat onder het laatste woord van
 een vers komt, ook *סוף פסוק* (einde van het vers) genaamd.
 Maar als men dit teken (,) *Soph Pasook* noemt, hoe noemt men
 dan de 2 punten (?) achter het vers?

Voor af zullen wy onderzoeken, hoe dat de XIX Koningen volgen, na dat een ieder zynen byzonderen in dienst staanden Dienaar, of minderen Koning, als voor uit gezonden heeft, om een zin der reden aan te brengen, en hoe elk op zyn beurt gedient word.

I. De (א) *Atnachtab*, zynde de eerste Koning, of Redenscheider, heeft voor uit zynen Dienaar (ג) *Munach*, die als dan genaamt wort ערוי *Gniloei*, *verbeffer*, om dat hy by die naam in de Muziek wat verhevender van stem is, dan de *Munach*, mits dezelve komt by de tweede letter van het woort, als;

Gen. 1. vs. 2. פני תהום על - hier gaat de Dienaar (ג) *Munach* voor zyn Koning (א) *Atnachtab*, aldus dient of gaat de (ג) *Munach* ook voor de Koning (א) *Sarka*, Gen. 1. vs. 7. ויעש אלהים.

Insgelyks voor de Koning (ז) *Sakeeph Katan*, Num. 18. vs. 8. הנה נחתי לך.

Het gebeurt ook, dat voor de (א) *Atnachtab* komt een *Munach*; en ערוי *Gniloei*, als; Jef. 54. vs. 4. כי לא תחפירי.

II. De (ז) *Segolta* is ordinair zonder Dienaar, en heeft altoos zyn minder Koning (א) *Sarka* voor uit; en wanneer na de (א) *Sarka* een Dienaar volgt, is het de (ג) *Munach*, als;

Gen. 8. vs. 21. וירח יהוה את ריח הניחח - hier gaat de (א) *Sarka*, gevolgt van een (ג) *Munach* uit, voor de (ז) *Segolta*.

Zomtyts komt de (ג) *Munach* tusschen de voorgaande (א) *Sarka* en volgende (ז) *Segolta* tweemaal, als;

Gen. 26. vs. 28. הנה יהוה עמך - hier gaat de (ג) *Munach*, na de (א) *Sarka*, tweemaal voor de (ז) *Segolta*.

III. De (ז) *Sakeeph Gadool*, heeft geen Dienaar, daarom zien wy dezelve ook meest in den beginne van een vers, ja zomtyts tweemaal, als;

Gen. 33. vs. 5. ויאמר הילדים, zo staat de Koning (ז) *Sakeeph Gadool* altoos zonder Dienaar.

(7) Dit voorbeeld is mis; er is juist wel een Dienaar in, te weten de Paschta en de Sakeeph Katan, namelijk de Munach onder יְהוָה. Het moet een voorbeeld zijn, waarin het woord met de Paschta, en het woord met de Sakeeph Katan, op elkaar volgen. Maar soms ook wel s.v. 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

(waar de Dienaar Munach in de dienst van een Melech voorkomt). Dus die Regel gaat toch niet door, al is het voor twee woorden, die op elkaar volgen.

O N D E R W Y S D E R

156
IV. De (:) Sakeeph Katan, heeft voor uit zyn Dienaar (.) Munach, om reden als by N. 1. genaamt עלוי, ziet;

Gen. 1. vs. 4. וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים, hier gaat de Dienaar (.) Munach, voor zyn Koning (:) Sakeeph Katan.
Dezelve komt ook wel in de beginne van een vers, als;

Gen. 4. vs. 1. וְהָאָדָם.
Maar zo de Koning (.) Paschta voorgaat, komt geen Dienaar, als;

Gen. 1. vs. 7. אֲשֶׁר מִתְחַת לְרִקְעָא. (†) Zie de Afsch. op zijde.
Ook komen beide de Koningen (.) Paschta, en (:) Sakeeph Katan, wel op één woort, als; Gen. 18. vs. 18. וְאַבְרָהָם. (x)

V. De (°) Telischa Gedoolab, staat altoos boven het begin van een woort, met zyn Dienaar (.) Munach eens, of meer, onbepaald voor uit, als;

Gen. 21. vs. 14. וַיִּתֵּן אֵל - הָיָר, hier staat de (°) Telischa Gedolab, boven het begin, met zyn Dienaar (.) Munach voor uit.
Daar by komt deze (°) Telischa Gedoolab nooit zonder Dienaar voor uit, dan alleen in de beginne van een vers, als;

Gen. 10. vs. 5, מֵאֵלָה.

Of na een (.) Atnachtab, als; Gen. 8. vs. 22. בְּעֵינֵיכֶם רֶקַע. Gen. 19. 8.

Of na een (°) Paseer, als; Gen. 19. vs. 8. וְרַע וְקָצִיר. Gen. 8. 22.

Het gebeurt ook dog zelden, dat deeze (°) Telischa Gedoolab, en de Koning (°) Geerschaim, beide boven een woort staan, als;

Levit. 10. vs. 4. קָרְבוֹ, hier staat de (°) Telischa Gedoolab, en Geerschaim, beide Koningen, boven een woort.

VI. De (.) Rebiang, heeft voor uit zyn Dienaar (.) Munach, als;

Gen. 1. vs 22. פָּרוּ וּרְבוּ.

En wanneer twee woorden voor dezelve gaan, dan staat voor de (.) Munach een (.) Darga, als;

Gen. 6. vs. 15. שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה, hier gaat de (.) Darga voor de (.) Munach, en die voor de (.) Rebiang.

(x) Dit is abuis. Het accent op de x (°) is de Kadma. VII. Het accent Paschta, dat dezelfde gedaante heeft (°), staat altijd op de laatste letter, zoals אֵשֶׁר in het voorafgaande voorbeeld. Maar dient dus te lezen: Ook komen de Koning (:) Sakeeph Katan, en de Dienaar (.) Kadma wel op één woord.

VII. De (Ⓢ) *Schalschelet* heeft geen Dienaar, en staat altoos in het beginzel van een vers, gevolgt van een (Ⓢ) *Pefik*, als;

Gen. 39. vs. 8. וַיִּקְרָא, dus staat de (Ⓢ) *Schalschelet* altoos zonder Dienaar, agter met een (Ⓢ) *Pefik*.

VIII. De (Ⓢ) *Geerschaiim*, heeft voor uit zyn Dienaar (Ⓢ) *Munach*, by al dien het voorgaande woord uit een Syllabe bestaat, als;

Gen. 27. vs. 37. הֵן נָבִיר, hier zien wy voor dezelve de (Ⓢ) *Munach* onder een woord van een Syllabe.

Zo ook wanneer de (Ⓢ) *Munach* onder het voorgaande woord staat Milgneel, dat is, by op een na de laatste Syllabe als;

Gen. 49. vs. 31. שָׁמָּה קָבְרוּ, hier staat de (Ⓢ) *Munach*, Milgneel voor de (Ⓢ) *Geerschaiim*.

Zomtyts zien wy de Koning (Ⓢ) *Telischba Gedoolab* ook voor gaan, als;

Gen. 18. vs. 28. אֲוִלֵי יִחְזְקוּן, hier zien wy de Koning (Ⓢ) *Telischba Gedolab*, voor uit gaan.

Deze (Ⓢ) *Geerschaiim* komt ook wel in de beginne van een vers, als;

Gen. 30. vs. 26. הַתְּנָה.

IX. De (Ⓢ) *Pafeer* heeft geen ander als zyn Dienaar (Ⓢ) *Munach* voor uit, het zy eens of meer, als;

Gen. 47. vs. 24. וַיִּאָרְבַּע הַיָּרֵד, hier gaat de Dienaar (Ⓢ) *Munach* voor zyn Koning (Ⓢ) *Pafeer*.

Dog in de beginne van een vers, of na een (Ⓢ) *Atnachtab*, komt dezelve zonder Dienaar, als;

Gen. 10. vs. 13. וַיִּמְצְרוּם hier staat hy in de beginne van een vers zonder Dienaar.

Num. 13. vs. 32. לֹא־מָצָא הָאָרֶץ, hier staat hy na de (Ⓢ) *Atnachtab* zonder Dienaar.

X. De (⊙) *Karnee Parab*, heeft voor uit zyn Dienaar (⊙) *Jerach ben jomo*, voor dewelke zomtyts een of meer (⊙) *Munachben* staan, als;

1 Chron. 28. vs. 1. וְשָׂרֵי הַמְּחֻלְקוֹת הַמְּשֻׁרְתִים אֶת-הַמֶּלֶךְ, hier staat de (⊙) *Jerach ben jomo*, voor zyn Koning (⊙) *Karnee Parab*.

XI. De (⊙) *Sarka* heeft voor uit zyn Dienaar (⊙) *Munach*, dan genaamt *Gniloei*, onder een voorgaand woord, als;

Gen. 28. vs. 13. נֶצַב עָלָיו, hier zien wy de (⊙) *Gniloei* met een woort voor uit zyn Koning (⊙) *Sarka*.

Dog wanneer twee woorden, het eerste van een Syllabe beide met een (⊙) *Munach* voor uit gaan; dan is de eerste Dienaar een (⊙) *Munach*, en de tweede (⊙) een *Gniloei*, als;

Deut. 31. vs. 14. הֵן קָרְבֵנו יְמִידָה, hier zien wy voor de (⊙) *Sarka*, twee woorden, geconditioneerd als gezegt is.

Zo ook, als het eerste woord van een Syllabe is, en het tweede zyn Accent Milgneel staat, als; Levit. 17. vs. 11. כִּי נֶפֶשׁ הַבֶּשֶׂר.

En by aldien drie woorden voorgaan, dan is de eerste een (⊙) *Kad-*
doolabi *mab*, de tweede een (⊙) *Telifeba Kadma*, en de derde een (⊙) *Gniloei*,
alle drie Dienaren voor de Koning (⊙) *Sarka*, als;

Num. 30. vs. 9. וְאִם בָּיִם שְׁמוֹעַ אִישָׁה, hier zien wy drie woorden voor de (⊙) *Sarka* aangebragt, door de drie gemelde Dienaars.

Maar zo de (⊙) *Pefik* staat tusschen de (⊙) *Kadma*, en de (⊙) *Sarka*, dan komt de (⊙) *Merca* in plaats van de (⊙) *Gniloei*, als;

Gen. 30. vs. 20. וְזָבְדֵנוּ אֱלֹהִים אוֹתֵינוּ, hier zien wy de (⊙) *Merca* in plaats van de (⊙) *Gniloei*, om reden als gezegt is.

Voor het overige kan deze (⊙) *Sarka* nooit zonder Dienaar voorkomen, ten zy in den beginne van een vers, als; Gen. 17. vs. 20. וְרִישׁוֹמְעָרָה. (1)

Of na een (⊙) *Rebiang*, als; Gen. 20. vs. 13. אֱלֹהִים.

Hier tegen vinden wy zomtyds, in plaats van de (⊙) *Gniloei* een (⊙) *Merca* voor uit, als;

Exod. 30. vs. 12. אֵה - רֹאשׁ בְּנֵי - יִשְׂרָאֵל, hier zien wy de (⊙) *Merca*, in plaats van de (⊙) *Gniloei* voor uit.

XII. De

(1) De *Sarka* behoort op de ז, de laatste letter.

XII. De (י) *Pefik* staat ordinair tusschen twee gelyke woorden altoos met een Dienaar voor, en een Koning agter, als;

1 Sam. 3. vs. 10. שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל, hier zien wy de (י) *Pefik* tusschen beide.

Alleen eens, zonder gelyke woorden, staat de (י) *Pefik* tusschen de (.) *Munach* en (.) *Rebiang*, ziet

Jef. 42. vs. 5. כֹּה - אָמַר הָאֵל יְהוָה, hier zien wy de (י) *Pefik* tusschen beide zonder egale woorden.

XIII. De (י) *Legarmeb*, heeft de gedaante van een (י) *Pefik*, stelt altoos zyn Dienaar (.) *Munach* voor uit, en een (.) *Munach* nevens een volgende (.) *Rebiang* agter, als;

Gen. 3. vs. 22. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים, hier zien wy de (י) *Legarmeb* tusschen (.) twee *Munachs*, en de (.) *Rebiang* agter.

Ook gebeurt het in de beginne van een Vers, dat de (.) *Rebiang* na de (י) *Legarmeb* volgt, zonder (.) *Munach*, als;

Gen. 3. vs. 15. וַיֹּאבֶדָה אִשָּׁיָה, hier zien wy de (י) *Legarmeb* alleen met de (.) *Rebiang*, zonder de (.) *Munach* agter.

XIV. De (י) *Tebbir* heeft voor uit zyn Dienaar (.) *Darga*, als;

Gen. 1. vs. 22. וַיִּבְרָךְ אֹתָם.

En wanneer minder dan drie Syllaben tusschen beide zyn, dan heeft hy de (.) *Merca* voor uit, als;

Exod. 13 vs. 19. וַיִּקַּח מֹשֶׁה, hier zien wy de (י) *Tebbir*, met de (.) *Merca* voor uit tusschen twee Syllabes.

Maar zo voor de (י) *Tebbir* een (י) *Pefik* gaat, dan blyft het een (.) *Darga*, zelfs by minder Syllaben, als;

Gen. 17. vs. 13. הַמְּוֹל יְמֹל, hier doet de (י) *Pefik* de (.) *Darga* staan met twee Syllabes, voor de (י) *Tebbir*.

XV. De (י) *Geeresch*, staat altoos Milgneel, en heeft voor uit zomtyds de (x) *Koning* (י) *Asta*, en zomtyts zyn Dienaar (.) *Munach*, als;

Exod. 14. vs. 9. וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם, hier staat de *Koning* (x) *Asta* voor uit.

Num. Exod. 31. vs. 16. הֵן הִנֵּה, hier staat de (.) *Munach* voor uit.

XVI. De

(x) *Koning* (י) *Asta* moet zijn: Dienaar (י) *Kadma*.
 זֶה יוֹצֵא הַדָּרֶץ, vs 12, יִקְרֶה הַמַּיִם.

XVI. De (°) *Afla* staat altoos Milrang, en heeft voor uit zyn Dienaar (°)

Kadma, als; Gen. 18. vs. 25. הָלֵלָהּ לָךְ.

En zo twee Dienaars voorgaan, dan is de eerste een (°) *Telische ketanna*, als;

Num. 19. vs. 2. אֲלֵיךָ פָּרָה אֲדַמָּה, hier zien wy voor dezelve een (°) *Kadma* en (°) *Telische ketanna*.

In dezer voegen volgt gemeenlyk na de (°) *Afla* de (°) *Rebiang*, boven het naaftkomende woord.

Het gebeurt ook, dat de (°) *Afla*, en de (°) *Kadma*, beide boven een woort staan, als;

Exod. 29. vs. 15. וְקָטְבוּ, hier zien wy de (°) *Afla*, en (°) *Kadma* boven één woord.

XVII. De (°) *Tipcha*, heeft voor uit zyn Dienaar (°) *Merca*, als;

Gen. 1. vs. 27. וַיִּבְרָא וַיִּקְרָא.

Na deze (°) *Tipcha* volgt geen ander Koning daar na, als de (°) *Atnachtab*, of de (°) *Soph Pasuk*.

XVIII. De (°) *Paschta*, heeft alle Dienaars uitgenomen de (°) *Kadma*; gevolgelyk zes in zyn dienst. (*)

Dog die hem meest bedienen zyn de (°) *Mabpach*, en de (°) *Merca*, zo wanneer tusschen beide een of meer Syllaben zyn, als;

Gen. 1. vs. 12. בְּיִרְשֵׁי יָרֵעַ, hier zien wy de (°) *Mabpach* en (°) *Merca* voor de (°) *Paschta*.

En by aldien geen Syllabe tusschen deze Koning en zyn Dienaar is, zien wy de (°) *Merca* voor, als;

Gen. 1. vs. 2. הָיְתָה תְּהוֹמוֹ, hier zien wy tusschen de Koning en zyn Dienaar geen Syllabe.

XIX. De (°) *Jetiib*, staat altoos voor de Vocaal, als; Gen. 2. vs. 23. עֵצִים, na dezelve volgt ordinair de (°) *Sakeph katon*.

Deze order van de eerste tot de laatste, volgens de al minder afklimmende kragt der Accenten, om na dezelve in het zingen of lezen een toon, of op-houding, kort of lang te maken, is dusdanig, zo als die in den Text ons voorkomt, uitgezondert in Job, de Psalmen, en Spreuken, die een ander reglement hebben.

Ook

(*) Als dit waar is, dan staan er dikwijls 2 paschta op één woord, zoals blijkt uit de beide voorbeelden, Gen. 1. vs 12, 2, vs 2.

N° XVIII, over de Paschta, is niet in orde; en dit komt, Zoveel ik Zie, vooral uit verwarring van Paschta en Kadma, (met welke de Schryver ook abus heeft in N° IV, bl. 156). Ook is hier abus met Merca.

Volgens Zyne Ondersaksiding van de accenten, bl. 152, zegt de Schv. hier: De (1) Paschta heeft alle Dienaars, uitgezeten de (1) Kadma, ... in Zijn dienst. Dat is mis. In de twee voorbeelden, die de Schv. zelf verder op aanhaalt, Ziet men, op de woorden וְרָא en וְרָא, juist de Kadma (rechts) het naast vóór de Paschta (links). De Paschta en de Kadma hebben derzelfde gedaante, en staan ook beide boven het woord; maar de Paschta is altijd op de laatste letter, en de Kadma nooit. welke dienaar of Dienaars het mogen Zijn, die de Paschta niet in Zijn dienst heeft, weet ik niet; maar Zoveel ik in den Text heb nagegaan; schynen er 3 of 4 te Zijn, die, ~~voor het verband der woorden~~ voor het verband der woorden, niet in dienst van de Paschta Zijn.

Verder zegt de Schv.: Doch die hem meest bediener Zijn de (2) Mahpach, en de (1) Merca, - enz. Ook mis. Dit moet Zijn: de (2) Mahpach, en de (1) Kadma.

Dan haalt de Schv. een voorbeeld aan, uit Gen 1. 12: וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-הַמַּקְפָּח, - en voegt er nog by: hier Zien wy de (2) Mahpach en (1) Merca voor de (1) Paschta. - Nu, mer, Ziet er is in dat voorbeeld geen (1) Merca; maar een (1) Kadma (op de 3 van וַיִּבְרָא). Het moet derhalve Zijn: hier Zien wy de (2) Mahpach en (1) Kadma voor de (1) Paschta, (die op de 5 van וַיִּבְרָא staat).

Soms, doch zeldzaam, met (1) Pesik tusschen het woord met (2) ellakpach en dat met (1) Paschta in. Juist in Gen. 1 vindt men dat geval 3 maal: in 't be-
gin van vs 5, vs 10, en vs 27. Maar dat besloeken neemt van de woerverbinding tot een zinsrede niets weg, zoodat men op die plaatsen ziet.

c. De Kadma (1) alleen, het naast vóór de Paschta (1); dit komt niet veel voor, en dan komen 2, steeds beide op één woord, en geen Syllabe er tusschen in. Gen. 2. 18, וַיֹּאמֶר; Gen. 3. 1, hetzelfde; vs 7, וַתִּפְקַחְנָה; vs 13, וַתֹּאמֶר; vs 17, וַתֹּאכֵל.

d. De Kadma (1) het naast vóór de Paschta (1), beide op één woord, zonder Syllabe er tusschen in, en de ellakpach (2) onder het voorafgaande bybehoorende woord. Dit komt nog al veel voor.

Gen. 1. 7, בֵּין הַמַּיִם; 9, מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם; 11, תִּדְשֵׂא הָאָרֶץ.

De Schr. geeft verder op een voorbeeld met Merca (1) vooruit, namelijk Gen. 1. 2, הִיְתָה תְהוֹם. - Zeker is Merca vooruit, maar Kadma is ook nog vóór Paschta, zoodat er tuss. Kadma en Paschta geen Syllabe is, maar tuss. Merca en Paschta wel, naaml. de Syll. ה.

Als vervolg op het bovenstaande dient derhalve nog het volgende:

e. De Merca (1) alleen, het naast vóór de Paschta (1); dit komt zeldzaam voor. Ik heb er twee voorbeelden, van ontmoet, dicht by elkaar; Zach. 12. 5, אִמְצָה לְו, en vs 6, וּכְלִפִּיד אֵשׁ. De Merca onder 't voorafgaande bybehoorende woord, en geen Syll. tusschen, de 2 accenten in.

f. De Merca (1) het naast vóór de Paschta (1), zonder Syll. er tusschen in, en de Kadma (1) op het voorafgaande bybehoorende woord. - Dit geval van woerver-

ver-

verbinding komt heel zeldzaam voor. Ik heb er een
voorbeeld van gezien in 2 Sam. 16. 12, $\text{וְהָיָה יְהוּדָה לִי}$.
g. De Kadma (x) het naast vóór de Pashta (y), Zon-
der syll. tusschen beide, en de Meteca (z) onder het
voorafgaande bybehoorende woord. Dit geval is
vry zeldzaam. - Gen. 1. 2, הַיְהִי תְהוֹמָה , weger al genoemde;
Gen. 8. 1, $\text{וַיַּעֲבֹר אֱלֹהִים רִיחַ}$.

(x)

76

Ook vinden wy Schryvers, die eenige van deze Accenten andere Benamingen, en Verdeelingen geeven in Koningen, Vorsten, en Knechten; die daar in hunne ondervinding vertrouwt hebben, zo als wy ook doen; Want volgens de lessen van *Debalmus*, en den Hoog-Geleerden *Aben Ezra*, in zyn boek *מִצְוֵי הַלְשׁוֹן*, is het een ieders pligt, zo veel in hem is, de verborgentheid der Accenten na te speuren, om dat wy buiten kennis der zelve geene rechte zin aan de Vertaling kunnen geeven.

Wy gaan dan van de order en kracht der Accenten over, tot de standplaats, het gebruik, en nuttigheit derzelve; alle drie vervangen onder de Naam van *מִלְרַע* *Milrang*, of *מִלְעֵיל* *Milgneel*.

ZEVEN-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Van de Standplaats, het Gebruik, en de Nuttigheid, der Accenten, alle drie vervangen onder de naam van MILRANG of MILGNEEL.

DE Standplaats der Accenten is agter de laaste of naaflaaste Vocaal.

Agter de laaste word zy genaamt *מִלְרַע* *Milrang*, het zy onder, of boven, als;

בְּרֵאשִׁית, hier staat de Accent agter de laaste vocaal, van onder, } genaamt
אֱלֹהִים, hier staat de Accent agter de laaste vocaal, van boven, } *Milrang*.

Agter de naaflaaste Vocaal word zy genaamt *מִלְעֵיל* *Milgneel*, het zy onder of boven, als;

הַשָּׁמַיִם, hier staat de Accent agter de naaflaaste vocaal, van onder, } genaamt
וְהָאָרֶץ, hier staat de Accent agter de naaflaaste vocaal, van boven, } *Milgneel*.

Deze Regel van *Milrang* of *Milgneel*, is ons noodzakelyk te weten, om dat die Vocaal, waar agter het Accent het zy onder, of boven geplaatst is, een weinigje langer of verhevener moet uitgesproken worden, als;

מִשֶּׁה *Mo-scheb*, hier is de verhevtheit in de laaste Accent, van *scheb*,
תְּהִי מוֹת *Tebo-moot*, hier is de verhevtheit in de laaste Accent, van *moot*, beide *Milrang*.

נֶעֶר *Na-gnar*, hier is de verheventheit in de naaftlaaste Accent, van *na*,
 הָאֶרֶץ *Ha-a'-retz*, hier is de verheventheit in de naaftlaaste Accent, van *a'*,
 beide *Milgneel*.

Het gebruik der Accenten is drieleedig.

Alle dienen zy tot Welsprekenthheit.

Eenige tot deze of gene Regel van de Grammatica;

Alle wederom tot de Zangkunst.

De Nuttigheit is de aangename zoetvloejentheit, die onze zinnen streelt, het verstant verlicht, en den geest opwekt, waarom de naam der Accenten komt van het grontwoort טָעַם, dat is, *smaaken, oordeelen, reeden, gevoelen, &c.* alle het welke waarlyk uit de Accenten moet gehaalt worden.

Dit alles nu begrepen zynde onder Milrang en Milgneel, zullen wy 't onze opmerking, van vele alleen eenige Exempelen uit den *TEXT* voordragen, hoe die door den bystand derzelve Accenten opgehelderd, en zonder dezelve zeer stroef, duister, en onverstaanbaar zoude wezen, als;
 Exod. 34. vs. 5. וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה *ende by riep in de naam des Heeren*, te weten de Heere.
 Gen. 12. vs. 8. וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה *ende by riep in de naam des Heeren*, te weten Abram.

Deze twee *TEXTEN* schynen ons beide gelyk, een die roept, en een die aangeroepen word, te meer, dewyl dezelve beide even eens van grontwoorden, letteren en Vocalen zyn.

Alleen by Exod. 34. vs. 5. staat het woort וַיִּקְרָא, met een (,) *Mercha*, die een Dienaar is voor uit, agtervolgt door het woort בְּשֵׁם met een (,) *Tiphcha*, die een Koning en Redenschyder is.

Zo als andere Koningen, die niet alleen de Woorden, Reeden, en Zin, maar ook de Zaak zelfs, als aan malkander verknogt, in hun verband houden, en daar stellen.

Zo moeten wy dan besluiten dat de Roeper, en de Aangeroepene, alhier een en dezelve is, om dat וַיִּקְרָא met een Dienaar (,) *Merca* voor uit, agtervolgt en verknogt aan בְּשֵׁם met een Koning (,) *Tiphcha*, de reden alhier doet scheiden, En de Naam יְהוָה als op nieuw beginnende doet volgen.

In

In tegendeel, by Gen. 12. vs. 8. staat het woort **וַיִּקְרָא**, door een (.) *Tiphcha*, die een Koning is, gescheiden; Vervolgens als op nieuw komt het woort **בְּשֵׁם** met een (.) *Mercha*, die een Dienaar is, gevolgt en verknogt aan **יְהוָה**, met een (.) *Soph Pasuk* agter, die de allergrootste Redenscheider is.

Nu zien wy alleen door de verandering der Accenten, dat een ander de Roeper, en een ander de Aangeroepe was; Om dat **בְּשֵׁם**, met een Dienaar voor uit, agtervolgt van **יְהוָה**, met de (.) *Soph Pasuk* agter, alhier de Reden doet scheiden.

Deze regel behoort tot de *Syntaxis*, zynde een deel van de *Grammatica*; leerende het verbant der Reden, om de *Activus*, of *Passivus*, den *Werker*, of het *Bewerkte*, te kennen.

Aldus ontmoet ons

Ester 2. vs. 4. **שָׁבָה** *zy keerd weder*, in de tegenwoordige tyd, om dat het *Milrang* is.

Ruth. 1. vs. 15. **שָׁבָה** *zy is wedergekeerd*, in de voorledene tyd, om dat het *Milgneel* is.

Beide deze woorden zyn van een en dezelve Wortel, Letters, en Vocalen, ergo ook een zin? Neen, maar het eene zyn Accent staat *Milrang*, en het ander *Milgneel*, zulks maakt onderscheit in den zin.

Milrang toont alhier de Tegenwoordige tyd, en *Milgneel* de Voorledene, zo als de Tafels der Conjugaties ons duidelyk aanwyzen.

Hier leert de Accent ons het onderscheit tusschen de Tegenwoordige en Voorledene tyd.

Zo vinden wy

Spreek. 4. vs. 5. **בִּינָה** *verstand*, hier is het een Naamwoord, om dat het *Milrang* is.

Pfalm 5. vs. 2. **בִּינָה** *verstaat*, hier is het in het Gebiedende, om dat het *Milgneel* is.

Hier leerd het Accent ons het onderscheit tusschen een Naam- en Werkwoord.

Het accent
moet onder
de מרה:ר

Wederom.

(1) Het woord ge-
legt van כפיש,
de Ziel.

1 Kon. 13. vs. 26. מרה die rebellig geweest is, in de Voorledene tyt, om dat het *Milrang* is;

't Welk aanwyft, dat het grontwoort zelfs is מרה rebelleeren.

1 Sam. 30. vs. 6. מרה zy ^{was} verbittert, in de voorledene tyd, om dat het *Milgneel* is.

't Welk aanwyft, dat hier de ה agter Vrouwelyk is, en het grontwoort מרר bitter zyn. Dewyl ons bewuft is, dat de ר Resch geen Dagesch kan aannemen, zo ligt die in de Kametz onder de מ als vervangen, het welk de ר doet verdubbelen, en word aldus מרר.

Hier leerd het Accent ons het Grontwoort vinden.

Nog eens.

Zephan. 3. vs. 8. קומי myn opstaan, de (י) myn is hier de eerste perzoon, en קום opstaan, in de מקור onbepaalde tyd, om dat het *Milrang* is.

Gen. 21. vs. 18. קומי staat op, de (י) agter is hier het gebiedende Vrouwelyk, en קום opstaan in de מקור onbepaalde tyd, om dat het *Milgneel* is.

Hier leert het Accent ons de Perzoon en het Geslagt kennen.

Zo dat de Accenten in dit geval ons leeren onderscheiden

1. Wie de Werker of het Bewerkte is, als in - - - ויקרא.
2. Het onderscheit der Tyden, als; - - - - - שבה.
3. Het onderscheit tusschen een Naam of Werkwoort, als; בינה.
4. Om een Grontwoort te vinden, als; - - - - - מרה.
5. De Perzoon en het Geslagt, als; - - - - - קומי.

Al het welk regels zyn, die in de *Grammatica of konst der welsprekenheit* te huis hooren, zo als wy gezien en ondervonden hebben.

Dewyl nu buiten deze Voorbeelden meer andere gelykluidende Woorden, die nogtans in hunne Buiging verschillende zyn, ons voorkoomen, en wiers zin alleen door de Accenten in den **TEXT** moet ontdekt worden, zo zal het ons zeer dienstig zyn, te weten de kentekens der woorden, die onder *Milrang*, en der gener, die onder *Milgneel* behoren.

Onder

Onder Milrang behooren

1. Alle woorden van twee Syllaben, wiers tweede eene lange Vocaal is, als; אֶפֶר אֶטֶר נְדוּל כְּתוּב חָכֵם, en diergelyke meer.
 Uitgezondert het woort נִחַשׁ, wanneer het een perzonelyke naam is, als 1 Sam. 11. vs. 1.
2. Alle woorden, wiers derde grontletter een ה is, volgende na eene korte Vocaal, als; פֹּנֵה מִשָּׁה עֲרֵה &c. om dat de ה alhier de derde Grontletter is, zo moet absoluut de Accent agter.
3. Alle Naam-woorden, die uit twee Syllaben bestaan, waar agter een ה van וְהֵאֱמַנְתִּי gevoegt is, zonder dat de *Schewab* in het woort voor een Syllabe kan gerekent worden, om dat hy geen Vocaal is, schoon ze in den beginne van het woort roerende word, als; גִּזְלָה צִדְקָה, en zo voorts.
4. Alle woorden, die een der Aanhangzelen van הֵן, יָם, הֵן, כֵּן, תָּם, הֵן, agter aan hebben, als; עֲבָרֵיהֶם, אֲבִיהֶן, לַפְּנֵיכֶם, בְּיַדְכֶן, וּרְעֵתֶם, עֹבְדֵתוֹ.
5. Alle Werkwoorden, die in het Voorledene voorkomen, zo Manne-lyk als Vrouwelyk (uitgenomen de tweede perzoon), als; הִלַּךְ קָבַר קָרָא, by heeft bezogt, en zo voorts.

Onder Milgneel behooren.

1. Alle Werkwoorden, die agter een ה van וְהֵאֱמַנְתִּי hebben, om het zelfstendig te maken, en dat voor dezelve ה twee Syllaben naast mal-kander volgen, zonder *Schewab* tusschen beide, als; עֲוֹרָתָה *bulpe*.
 Alwaar de ה agter niet Dienstbaar, nog tot het Grontwoort is behorende, maar van de letteren וְהֵאֱמַנְתִּי is genomen.
 Dog als het Naamwoorden z; n, dan zyn dezelve Milrang, als boven No. 3.

2. Alle Naamwoorden, die agter een ה van וְהֶאֱמַנְתִּי *Vebeemanti* hebben, voor dewelke twee Syllabes staan met een *Schevab* of *Facbt.vocaal* tusschen beide, als;
 לַיְלָה *nacht*, נַחֲלָה *erffenis*.
3. Alle woorden, welkers *Schevab* by eene Redenscheiding veranderd in een Vocaal, als;
 מִלְרַנְגְּוֹ *Milrang*, verandert by eene Redenscheiding in דְּבַרְוֹ, ergo de *Schevab* in een *Tzeere*, en word aldus *Milgneel*.
 שְׂמֵרוֹ *Milrang*, verandert by eene Redenscheiding in שְׂמֵרוֹ, ergo de *Schevab* in een *Kametz*, en word aldus *Milgneel*.
 פְּרִי *Milrang*, verandert by eene Redenscheiding in פְּרִי, ergo de *Schevab* in een *Segol*, en word aldus *Milgneel*.
4. Alle woorden, aan wien eene der Dienstbare letteren ה, הו, נה, נו, גי, גי, agter aan gehegt is, vermits geen *Schevab* voor een dezer Dienstbare zig vertoont, als;
 נַחְגִּי, עֲמֹנוּ, קִרְבָּנָה, תְּשִׁיבָהּ, עֵינֶיהָ, נַחְתִּי, עֲלִיתִי, אֲבִיךָ.
5. Alle Naamwoorden, die eindigen met een *Patach*, zonder *Schevab* voor dezelve, als;
 שָׁבַע, צֹחַר, פָּעַם, כָּנְעַן.
6. Alle Werkwoorden, die door de (ו) voor, van het Toekomende veranderen in het Voorledene, eindigende met een (ו) *Segol*, daar geen *Schevab* voorgaat, als;
 וַיִּגְרַשׁ, וַיִּגַּל, וַיִּסַּךְ.
7. Alle Werkwoorden, wiers eerste Grontletter eene rustende א is, en welk woort eindigt met een (ו) *Segol* of (-) *Patach*, als; וַיֹּאמֶר, וַיֵּאָבֵל &c.

Dog als zodanig Werkwoord by een groote Redenscheider komt, dan is het *Milrang*, als; וַיֹּאמֶר, om dat de (א) *Atnachtab* een groote Redenscheider is.

Hier mede de Benaming, Order, het Gebruik, en de Stantplaats der *Accenten*, het zy die *Milgneel* of *Milrang* staan, volgens hunne natuurlyke order gezien hebbende, ontmoet ons eene tegenstrydige Regel, genaamt

נִסּוּג אֲחֹרֵי *Naasfoog Achoor*,

ACHT-

ACHT-EN-TWINTIGSTE HOOFSTUK.

Van de נסוג אָחור Verlegde Achterwaarts.

ONs is, of zy bekend, dat de meeste woorden in den **TEXT** staan *Milrang*, en de overige *Milgneel*, beide volgens hun natuur, in order, zo als wy gezien hebben.

Egter vinden wy zomtyts woorden, wiers Accent behoorde *Milrang* te staan, dog te rug gedreven en *Milgneel* gemaakt is, het welke by de Hebreëen wort genaamt נסוג אָחור *Verlegde Achterwaarts*.

1. Zulks gebeurt, wanneer het Accent van het voorgaande woord een Dienaar is, en dat daar op volgt een woort van eene Syllabe, als; Jef. 29. vs. 20. וְכַלָּה לֵץ, staat *Milgneel*, behoorde volgens No. 5. pag. 165. te zyn וְכַלָּה לֵץ, *Milrang*.

Hier zien wy dat de Dienaar (.) *Munach*, uit zyn plaats *Milrang* in den **TEXT** te rug gedreven, of agterwaards verleid, en *Milgneel* gemaakt wort, om dat het volgende woort לֵץ van eene Syllabe is.

2. Zo ook, als het Accent van het woort is een Koning, staande *Milgneel*, dan wort het Accent van het voorgaande woort, staande *Milrang*, te rug gedreven, om ook te zyn *Milgneel*, als;

(*) Gen. 1. vs. 5. קָרָא לַיְלָה, staat *Milgneel*, behoorde volgens N. 5. pag. 165. te zyn קָרָא לַיְלָה, *Milrang*.

Hier zien wy den Koning (,) *Atnachtab*, staande *Milgneel*, daarom word zyn Dienaar (.) *Munach* voor uit te rug gedreven, om ook te zyn *Milgneel*.

Tegenwerping.

Dog beide deze Regelen ofte Exempelen, worden in dit geval door de volgende ontmoetingen wederom vernietigt, en herstelt in haar eerste natuurlyke order:

1. Wan-

(*) קָרָא לַיְלָה in dezen regel, behoort te zyn קָרָא לַיְלָה.

- Moet zijn: } אֲדֹנָי יְהוִה
1. Wanneer het Accent van het eerste woort een Redenscheider is, als;
 Dan 10. vs 17. אֲדֹנָי יְהוִה. Hier zien wy den Koning (י) *Paschta* boven de (י) *Milrang*, stand houden, om dat hy een Redenscheider is, schoon het volgende woort uit eene Syllabe bestaat; dog in het volgende vers staat
 אֲדֹנָי יְהוִה) אֲדֹנָי יְהוִה, met een (.) *Munach*, zynde een Dienaar, welke moet achterwaarts.
2. Wanneer voor het eerste woort staat een voorgaande woort met een (-) *Makkaph* agter, als;
 Jes. 44. vs. 10. כִּי יִצְרָאֵל. Hier zien wy den (-) *Makkaph* voor יִצְרָאֵל, daarom blyft de Dienaar (.) *Mercha* staan.
3. Wanneer het eerste woort zyn laatste Syllabe van een lange Vocaal is, en daar volgt geen Rustende letter van אֲדֹנָי agter, als;
 Jes. 45. vs. 7. יִצְרָאֵל. Hier zien wy, dat de laatste Syllabe is een (-) *Tzeere*, waar na een (ר) volgt, aldus zonder אֲדֹנָי; daarom blyft de Dienaar (.) *Merca* in zyne natuurlyke order staan als boven *Milrang*.
4. Wanneer voor de laatste Syllabe van het eerste woort een rustende *Schevab* staat, als;
 Levit. 5. vs. 26. לְאִשְׁמָה בָּהּ. Hier staat voor de laatste Syllabe בָּהּ een rustende *Schevab*, daarom als boven *Milrang*.
5. Wanneer voor de laatste Syllabe in het eerste woort een letter met een *Dagesch* komt, als;
 Exod. 13. vs. 21. בְּעֶמֶד אֵשׁ, hier staat de *Dagesch* voor de laatste Syllabe in de מ, blyft daarom als boven *Milrang*.
6. Wanneer een woort agter eindigt met eene der Dienstbare letteren, als;
 הָם , הֵן , כֵּם , כֵּן , הֵם , הֵן.
- Dus verre alle de regels der Accenten omstandig genoeg door ons gezien zynde, niettegenstaande de Masoreten eenige stry-
 dende aanmerkingen hebben, onnodig ons daar mede op te houden, zo fluiten wy dezelve met het navolgende bericht over de (.) *Meteg*.

NEEGEN-EN-TWINTIGSTE HOOFSTUK.

Van de כֶּתֵב Meteg, Toombouder.

DE כֶּתֵב (י) *Meteg, Toombouder*, wiens plaats wy in het begin van de verhandeling der Accenten pag. 153. gezien hebben, is geen Accent, maar word onder dezelve, even gelyk de *Scheva* onder de Vocalen gerekent. Daarom kan ook de *Meteg* zonder Accent, zo min als de *Scheva* zonder Vocaal, alleen, by geen woord voorkomen, ten zy dat het woord met een (-) *Makkaph* agter aangehaald is, zo als wy boven in het begin der Accenten pag. 153. mede gezien hebben.

Dezelve vertoont zig:

1. Agter de Eerste Vocaal eenes woords van twee Vocalen, die tuschen hun beide een roerende *Scheva* hebben, als; יְמִינָה, קְהִנִּים, אֶבְלָה.
2. Agter de Eerste Vocaal eenes woords van drie Vocalen, wiens Accent *Milrang* staat, zonder gevolg van een rustende *Scheva* of *Dagesch*, als; הַחַיָּה אֲנֹכִי.
3. Agter de Eerste Vocaal van een woord van vier Vocalen, wiens Accent *Milgneel* staat, als; הִרְקִיעַ בְּרַבְחָתִי.

De Accenten aldus uit den TEXT in order vergadert, en afgedaan hebbende, zullen wy dit ons werk sluiten met de *Praëtyk*.

DERTIGSTE HOOFSTUK.

Van de Praëtyk.

DE *Praëtyk*; Betragttinge, Natuur, Aard, of Eigenschap, der Hebreuwfche Taale om dezelve in eene andere Spraake over te brengen is *Regulier* of *Iregulier*, *Gereegeld* of *Ongereegeld*.

De *Geregelde* is een t'zamenstel van letters, en woorden, in hun order volledig aan elkander hangende, zo als dit werk in alle zyne Regels ons heeft onderwezen.

De *Ongeregelde* is eene verplaatsing van Letters, of Woorden, of de Ontbrekinge der zelve, of hunne Verdubbeling, of Zinsverklaring, zo als ons eenige der zelve in de volgende voorbeelden vertoont worden.

Van de Verplaatsinge der Letters.

Zo als de Letters van eenen Uitklink volgens ons eerste beginzel pag. 3. met elkander verwisselen, zoo ook vinden wy zomtyts de Letters tot het Grondwoord behoorende verplaatst van vooren, en van het midden, na agter, en zo ook wederom ter Contrarie, als;

בָּבֶשׁ }
בָּשֶׁב } een lam.

זָאָק }
זָאָק } zuchten.

גָּזַר }
גָּרַז } affnyden.

עוֹלָה }
עוֹלָה } onbillykheid.

אֶלְמִיָּם }
אֶלְמִיָּם } brazilien hout, of koralen.

מִלְתָּעוֹה }
מִתְלָעוֹה } bakstanden.

שִׁלְכָה }
שִׁמְלָה } een kleed.

En op deze wyze meer, zo als wy by ondervindinge in den **TEXT** zien, dat de eigenschap dezer Taale zulks mede brengt; al is het, dat deze en gene Schryvers [mogelyk tot gemak hunner Leerlingen] ieder onder een byzonder grontwoort daar stellen, zelfs R. DAVID KIMCHI, die het maar alleen met ons schynt eens te wezen in het woort עוֹלָה of עוֹלָה, afkomstig van עוֹל, mogelyk om dat dezelve geen grontwoort heeft konnen vinden, wiens derde grontletter een (ו) is; dog dan hadde hy het woort שָׁלוּ *kwakkel* ook onder een ander grontwoort behooren te plaatsen.

Deze verplaatsing der Letters in een woord, dewelke ons als vreemd en ongeregeld toefchynt, is nogtans volgens de aard der H. Taale in den **TEXT** onberispelyk.

Ook zal deze onregelmatigheid ons toefchynen, wanneer wy den **TEXT** van woord tot woord volgende, vertalen, om dat alle Taalen en Spraken, ieder eene byzondere Styl, Authoriteit, Gezag, Aart, en Eigenschap hebben; het welk nogtans gemakkelyk door de verplaatsing der Letters of Woorden alleen, zonder iets af, of toe te doen, in de Overzetting geregeld word.

By Overzettinge in ons Duits verplaatzen wy

2. Eene Dienstbare Letter van het eene aan het ander woort, als;

Gen. 31. vs. 29. **יְשׁוּ - לְאֵל יָדַי** *was tot macht van myn hand.*

Moet vertaalt worden, als of 'er stont,

יְשׁוּ - אֵל לְיָדַי *was macht tot myn hand.*

Hier verplaatzen wy by overzettinge na den Duitsen styl de voor dienstbare ל na agter.

3. Aldus mede een voorgaand woord agter het volgende, als;

2 Koning. 9. vs. 30. **וַתִּשֶׂם בְּפִיךָ עֵינֶיהָ** *ende zy stelde met blanketzel haar oogen.*

Moet vertaalt worden, als of 'er stont,

וַתִּשֶׂם עֵינֶיהָ בְּפִיךָ *ende zy stelde haar oogen met blanketzel.*

Hier verplaatzen wy by overzettinge in het Duits het voorgaande woort agter het volgende.

4. Wederom het agterste woord twee woorden voorwaards, als;

Hofea 8. vs. 2. **לִי יִזְעֻקוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל** *tot my zullen zy roepen, myn*

God, wy kennen u, Israel. Moet vertaalt worden, als of 'er stont,

לִי יִזְעֻקוּ יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי יִזְעֻקוּ *tot my zullen zy Israel roepen,*

myn God, wy kennen uw.

Hier verplaatzen wy by overzettinge in het Duits het agterste woort twee woorden voorwaards.

5. Ook vinden wy na de Duitse spraak de ontbrekinge van een Woord, als;

Gen. 13. vs. 6. וְלֹא נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ לְשִׁבְתָּ יְהִירוּ *en het land droeg bun niet om te zamen te wonen.* Moet vertaalt worden, als of 'er stont, וְלֹא נָשָׂא אֹתָם מְרִיעָה הָאָרֶץ לְשִׁבְתָּ יְהִירוּ *en het land droeg bun geen wyde om te zamen te wonen.*

Hier zien wy na de Duitse spraak ontbrecken, een geheel Woort.

6. In tegendeel zien wy eene Verdubbelinge der woorden, dat de menigvuldigheid uitdrukt, als;

Gen. 14. vs. 10. וְעֵמֶק הַשְּׁדִימִים בְּאֵרוֹחַ בְּאֵרוֹת *ende het dal Siddim, Lympu-*
*ten, Lympu-*ten. Moet vertaalt worden, als of 'er stont, *Het dal Siddim was vol Lympu-*
ten.

Zo dat de Verdubbelinge der Woorden de Menigvuldigheid der zaken te kennen geeft.

7. Insgelyks eene Verdubbelinge van een Letter in een woort, die ook het zelve verbeelt, als;

Deut. 32. vs. 5. פְּתוּלָהוּל *zeer verdraait*, komt van het grontwoort פְּתַל *draajen*, en zo voorts.

Zo dat de Verdubbelinge van een Letter in een woort de zaak mede vermenigvuldigt.

Maar wanneer zo een woort in twee leden gesplift is, dan behout het zyn eigene natuur, als;

Jef. 61. vs. 1. פָּקַח - קוּחַ *een opening*, komt van het grontwoort פָּקַח *de oogen openen.*

8. De Ontbrekinge (na de Duitse spraak) van een tweede Voegwoord, by de Hebreëen genaamt *כִּישָׁה עִצְמוֹ וְאַחַר עִמּוֹ* *het trekt zig zelfs, en een ander met hem.* 't Wil zeggen, het eene woort bedient zig, om ook de volgende mede te nemen, als;

Pfalm 9. vs. 19. *לֹא לְנֶצַח יִשְׁכַּח אֲבִיוֹן תְּקוּת עֵינָיוּם הָאֵלֶּיךָ לְעַד* *want de nooddruftige zal niet voor eeuwig vergeten worden, de verwagtinge der elendigen zal in eeuwigheid verlooren zyn.*

Dit kan niet weezen.

Daarom moet het Voegwoordje *לֹא* niet, in de beginne van het vers ook zyn betrekking hebben op het einde van dien, tusschen *elendig* en *verloren* zyn; zo dat de zin deze is: *de verwagtinge der elendigen zal in eeuwigheid niet verloren zyn.*

9. Zo ook, de ontbrekinge van een herhaalend Werkwoord by een Beveegwoord, als;

Mich. 6. vs. 7. *הֲיִרְצָה יְהוָה בְּאַלְפֵי אֱלִים בְּרִכְבוֹת נְחֹלֵי שָׁמֶן* *zoude de HEERE een welbebagen hebben, aan duizenden van rammen, aan tien duizenden van oliebeeken.*

Dit moeten wy opnemen, als of het Werkwoord *Welbebagen* nog eens stond, tusschen *rammen* en *tien duizenden*, met het beweegwoord *zoude* by een *welbebagen* hebben daar voor.

10. Zo vinden wy ook de Gedaante-namen voor de Gedaante zelfs, als;

Jef. 47. vs. 2. *קָחִי רְחִים וְטַחֲנִי קֶמֶחַ* *neemt de meulen, en maakt meel.*

Te weten, om dat, 't welk nog geen *meel* is, tot *meel* te maalen, zo ook Job 22. vs. 6. *וּבְגָדֵי עֲרוּמִים תִּפְשִׁיט* *ende de klederen der naakten bebt gy uitgetrokken.*

Te weten, eer dat zy *naakt* waren, zo ook

Deut. 17. vs. 6. *עַל - פִּי שְׁנַיִם עֲדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֲדִים יוֹמַת הַמֹּת* *volgens den mont van twee of drie getuigen zal de doode gedood worden.*

Te weten, die sterven zal, word reeds *dood* genaamt, enz.

11. Ook word het eene Zintuig, zomtyts voor het andere genomen, als;

Gen. 42. vs. 1. *וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב* *toen Jacob zag, 't wil zeggen toen Jacob boorde,*

12. Zo ook Gelykenissen zonder Gelykheit, als;

Exod. 7. vs. 1. אֱלֹהִים God onder zyns gelyken, ontleent van אֱלֹהִים God zonder gelykenis.

Gen. 41. vs. 26. שִׁבְעַת פָּרוֹת הַטֹּבֹת שִׁבְעַת שָׁנִים zeven (schoone koejen) (zyn) zeven jaaren, 't wil zeggen, die zyn by gelykenis zeven jaren, zo ook Deut. 6. vs. 3. לֶחֶם עֹנִי, Brood der elende, zegt by gelykenis ongezuurd brood.

En eindelyk iets *Algemeens* voor iets *Ongemeens*, als;

Pred. 2. vs. 14. הַחֶקֶם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ de oogen der wyzen zyn in zyn boost, namentlyk in de WYSHEIT zelfs.

HIER MEDE EINDIGENDE GEVEN WY ONS ONDERWYS OVER,
AAN ALLEN, DIE DE מוֹהַר יִשְׂרָאֵל, BRUIDSCHAT ISRAELS,
TOT EENE ONDERTROUW GEGEVEN IS, OM HUN EEUWIG
HUWELYK MET VERSTANDIGE OOGEN IN TE ZIEN,
EN DAAR VAN TE SPREKEN DAG ENDE NAGT.

